

Załącznik do uchwały Nr 107/XVI/2007
Rady Miejskiej w Lesku
z dnia 28 listopada 2007 roku

Miasto i Gmina Lesko

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Lesko do roku 2020

Lesko, czerwiec-wrzesień 2007

SZANOWNI PAŃSTWO,

przed przedstawicielami samorządu lokalnego wciąż pojawiają się nowe wyzwania, których podjęcie będzie decydowało o poziomie i tempie rozwoju obszaru, na którym działa. Sprostaniu tym wyzwaniom służyć będzie partnerska współpraca, rozwijanie i pogłębianie kontaktów gospodarczych oraz dążenie do stworzenia równych szans i możliwości rozwoju dla każdego mieszkańca naszej Gminy.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Lesko do roku 2020 stanowi koncepcję świadomego sterowania rozwojem w długim okresie czasu.

Głównymi zadaniami Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko jest stworzenie podstaw do:

- ✓ sprawnego, skutecznego i efektywnego zarządzania Gminą przez jej władze zarówno w krótkim, jak i w długim okresie czasu;
- ✓ optymalnego wykorzystania ograniczonych własnych środków finansowych;
- ✓ pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania;
- ✓ prowadzenia działalności promocyjnej Gminy;
- ✓ integracji i aktywizacji mieszkańców.

Naczelną wartością przyświecającą opracowaniu Strategii jest troska o poprawę bytu mieszkańców i rozwój gospodarczy Gminy. Powstała ona dzięki czynnemu zaangażowaniu, wiedzy i doświadczeniu radnych, przedstawicieli różnych środowisk, instytucji, organizacji, firm oraz pracowników Urzędu Miasta.

Głęboko wierzę, że rozpoczęty podczas tworzenia Strategii dialog społeczny będzie kontynuowany i przyczyni się do tworzenia pragmatycznych programów i projektów możliwych do zrealizowania.

Wszystkim Państwu, za wkład pracy oraz zaangażowanie w pracach nad Strategią, składam wyrazy głębokiego szacunku i szczerego uznania.

Burmistrz Miasta i Gminy Lesko

Barbara Jankiewicz

Dokument Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko do roku 2020 został opracowany na podstawie wyników prac zespołu opracowującego strategię przez zespół roboczy w składzie:

Przedstawiciele Urzędu Miasta i Gminy:

Barbara Jankiewicz – Burmistrz Miasta i Gminy Lesko

Barbara Krasulak – Z-ca Burmistrza Miasta i Gminy Lesko

Irena Kapral – Pełniąca Obowiązki Kierownika Referatu Rozwoju Gospodarczego,
Koordynator ds. Strategii,

Ernest Nowak – samodzielne stanowisko, Specjalista ds. pozyskania środków UE

Konsultanci RES Management S.C.:

Paweł Mentelski – konsultant i moderator

Tomasz Bartnicki – konsultant i moderator

Maciej Jednakiewicz – konsultant

Justyna Kostecka – asystent techniczny

przy współpracy w charakterze głównego konsultanta biorącego udział w pracach eksperckich nad dokumentem Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko:

dr hab. Grzegorza Ślusarza prof. UR.

Zespół opracowujący strategię tworzyli również reprezentanci społeczności Gminy oraz przedstawiciele podmiotów gospodarczych i organizacji działających na terenie Miasta i Gminy. Lista uczestników prac nad strategią została zamieszczona na następnej stronie.

Tabela 1 Lista osób zaproszonych do prac nad opracowaniem (aktualizacją) Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko

Lp.	Nazwisko i imię	Stanowisko	Nazwa instytucji/organu
1.	Adamiak Witold	Sołtys	Sołectwo Glinne
2.	Bara Waldemar	Kierownik Referatu Spraw Obywatelskich i Administracji	UMIG Lesko
3.	Baran Aniceta	Dyrektor, Radna	Zespół Szkół Drzewnych w Lesku, Rada Miejska w Lesku
4.	Baran Bernard	Dyrektor	Liceum Ogólnokształcące w Lesku
5.	Baran Roman	Sołtys	Sołectwo Dziurdziów
6.	Baranowska Ewa	Dyrektor	Bieszczadzki Dom Kultury
7.	Barzycki Zbigniew	Radny	Rada Miejska w Lesku
8.	Gużkowski Andrzej	Prezes	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Lesku
9.	Czapla Franciszek	Sołtys	Sołectwo Łączki
10.	Dec Tomasz	Dyrektor	Zespół Szkół Ekonomiczno-Rolniczych w Lesku
11.	Doliński Stanisław	Radny	Rada Miejska w Lesku
12.	Franczak Antoni	Sołtys	Sołectwo Postolów
13.	Giefert Bronisław	Sołtys	Sołectwo Średnia Wieś
14.	Haftek Janusz	Dyrektor	SP w Lesku
15.	Haftek Piotr	Radny	Rada Miejska w Lesku
16.	Hańczyk Zbigniew	Sołtys	Sołectwo Weremień
17.	Jankiewicz Barbara	Burmistrz Miasta i Gminy Lesko	Burmistrz Miasta i Gminy Lesko
18.	Jaziarska-Klusek Ewa	Dyrektor	SP w Manastercu
19.	Kapałka Krzysztof	Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej	Rada Miejska w Lesku
20.	Kapral Irena	P.O. Kierownika Referatu Rozwoju Gospodarczego	UMIG Lesko
21.	Kapral Krzysztof	Sołtys	Sołectwo Huzele
22.	Klaczak Edward	Radny	Rada Miejska w Lesku
23.	Kopczyńska Genowefa	Kierownik Referatu Finansowego	UMIG Lesko
24.	Kormosz Małgorzata	Skarbnik	Skarbnik Gminy Lesko
25.	Krasulak Barbara	Z-ca Burmistrza Miasta i Gminy Lesko	Z-ca Burmistrza Miasta i Gminy Lesko
26.	Krawiec Zbigniew	Dyrektor	Administracja Budynków Komunalnych i Wodociągów w Lesku
27.	Krzywowiąża Wojciech	Komendant/Radny	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Lesku
28.	Lewandowska Barbara	Kierownik Referatu Urbanistyki, Architektury i Gospodarki Nieruchomościami	UMIG Lesko
29.	Madej Krzysztof	Komendant	Komenda Powiatowa Policji w Lesku
30.	Matuszewska Lucyna	Dyrektor	SP w Bezmiechowej
31.	Mikołajczak Marek	Sołtys	Sołectwo Hoczew
32.	Nowak Ernest	Specjalista ds. pozyskania środków UE	UMIG Lesko
33.	Orlef Jerzy	Przedsiębiorca	Przedsiębiorstwo Budowlane „ORLEF”
34.	Otta Lucyna	Sołtys/Radna	Sołectwo Bezmiechowa Góra
35.	Pałacki Adam	Przedsiębiorca	Talens Polska

36.	Pękalska Maria	Radna	Rada Miejska w Lesku
37.	Podobińska Helena	Dyrektor	Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Lesku
38.	Radłowski Janusz	Radny	Rada Miejska w Lesku
39.	Scelina Marek	Starosta	Powiat Leski
40.	Siwarski Marian	Sołtys	Sołectwo Jankowce
41.	Skrajny Janusz	Dyrektor	ZSS (szkoła podstawowa i gimnazjum) w Średniej Wsi
42.	Słabik-Josse Danuta	Kierownik MGOPS	Urząd Miasta i Gminy Lesko
43.	Sopata Kazimierz	Radny, Sołtys	Rada Miejska w Lesku, Sołectwo Manasterzec
44.	Starakiewicz Paweł	Radny	Rada Miejska w Lesku
45.	Stelmach Wojciech	Sołtys	Sołectwo Łukawica
46.	Szczepańska Alicja	Dyrektor Naczelny	Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Lesku
47.	Tabisz Stanisław	Przewodniczący Rady	Rada Miejska w Lesku
48.	Tomasik Bożena	Dyrektor	Publiczne Gimnazjum w Lesku
49.	Wandycz Wiesław	Dyrektor	ZSS (szkoła podstawowa i gimnazjum) w Hoczwi
50.	Wasilewicz Bogusława	Kierownik	Środowiskowy Dom Samopomocy w Lesku
51.	Wasylewicz Stanisław	Sołtys	Sołectwo Bachława
52.	Wątor Władysław	Radny	Rada Miejska w Lesku
53.	Winiarczyk Andrzej	Radny	Rada Miejska w Lesku
54.	Wojtanowski Tomasz	Dyrektor	Leskie Centrum Edukacji, Sportu i Promocji
55.	Woźny Paweł	Sołtys	Sołectwo Bezmiechowa Dolna
56.	Wyrozumski Wojciech	Dyrektor	Zespół Szkół Leśnych
57.	Żdziebko-Basiaga Teresa	Kierownik USC	UMIG Lesko
58.	Zgłębicka Barbara	Dyrektor	Przedszkole Samorządowe w Lesku

Źródło: Materiały Urzędu Miasta i Gminy Lesko

Spis treści

1	WPROWADZENIE	7
2	OPIS SYTUACJI SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ GMINY	10
2.1	Uwarunkowania ogólne - położenie i podział administracyjny Miasta i Gminy Lesko	10
2.2	Walory historyczno – kulturowe Miasta i Gminy Lesko	15
2.3	Warunki naturalne	17
2.3.1	Budowa geologiczna	18
2.3.2	Zasoby wodne	19
2.4	Gleby	21
2.5	Klimat	21
2.6	Środowisko przyrodnicze	23
2.7	Analiza struktury demograficznej Miasta i Gminy Lesko	24
2.8	Stan i struktura zatrudnienia	28
2.9	Infrastruktura społeczna	34
2.9.1	Edukacja	34
2.9.2	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	35
2.9.3	Bezpieczeństwo publiczne	39
2.9.4	Kultura	42
2.9.5	Sport, rekreacja, turystyka	42
2.10	Infrastruktura techniczna	48
2.10.1	Budownictwo mieszkaniowe	48
2.10.2	Drogi	49
2.10.3	Łączność i telekomunikacja	53
2.10.4	Zaopatrzenie w wodę – wodociągi	54
2.10.5	Gospodarka ściekowa	55
2.10.6	Gospodarka odpadami	56
2.10.7	Zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz	56
2.11	Gospodarka	57
2.11.1	Rolnictwo	57
2.11.2	Pozarolnicza działalność gospodarcza	58
2.11.3	Banki	61
2.12	Główni uczestnicy lokalni istotni z punktu widzenia lokalnego programu rozwoju	61
2.12.1	Władze gminne	61
2.12.2	Możliwości budżetowe gminy	62
2.12.3	Stowarzyszenia, fundacje, inne organizacje pozarządowe.	68
2.12.4	Organizacje pracodawców i pracobiorców	70
2.13	Podstawowe informacje adresowe, telefony, e-maile, kontakty	70
3	OCENA POZIOMU ZASPOKOJENIA POTRZEB MIESZKAŃCÓW	72
3.1	Struktura i kryteria ocen zaspokojenia potrzeb mieszkańców	72

3.2	Ocena poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkańców	74
4	PROBLEMY GMINY	76
4.1	Problemy w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców	76
4.2	Problemy w zakresie potencjału technicznego Gminy	79
4.3	Problemy w zakresie środowiska przyrodniczego Gminy	81
4.4	Problemy w zakresie potencjału ludzkiego i instytucjonalnego Gminy	82
4.5	Problemy w sferze gospodarczej Gminy	83
5	CZYNNIKI ROZWOJOWE GMINY	84
5.1	Czynniki rozwojowe w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców	84
5.2	Czynniki rozwojowe w zakresie infrastruktury i zasobów oraz gospodarki przestrzennej Gminy	91
5.3	Czynniki rozwojowe w sferze gospodarczej Gminy	97
6	ZAŁOŻENIA STRATEGII	102
7	MISJA GMINY	103
8	CELE STRATEGICZNE GMINY	107
8.1	Hierarchia potrzeb społecznych	107
8.2	Cele strategiczne i zadania realizacyjne do roku 2020 w zakresie zaspokojenia poszczególnych potrzeb mieszkańców	110
8.3	Cele strategiczne i zadania realizacyjne do roku 2020 w zakresie infrastruktury i zasobów, gospodarki przestrzennej Gminy oraz środowiska przyrodniczego i potencjału ludzkiego oraz instytucjonalnego	120
8.4	Cele strategiczne i zadania realizacyjne do roku 2020 w sferze gospodarczej Gminy	129
9	ZGODNOŚĆ ZE STRATEGICZNYMI DOKUMENTAMI	135
10	PLAN OPERACYJNY	158
11	LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ I HARMONOGRAM REALIZACJI ORAZ WSKAŹNIKI REALIZACJI	160
12	PLAN FINANSOWY NA LATA 2007-2013	166
13	SYSTEM PLANOWANIA, WDRAŻANIA, MONITOROWANIA I OCENY STRATEGII ORAZ KOMUNIKACJA SPOŁECZNA	168
14	UWAGI I REKOMENDACJE KOŃCOWE	175

1 WPROWADZENIE

Gmina jest organizmem, w którym splatają się złożone procesy społeczno – gospodarcze przebiegające w środowisku naturalnym i w określonej przestrzeni.

Zaspokajanie potrzeb mieszkańców, rozwijanie infrastruktury technicznej i społecznej, ochrona środowiska naturalnego oraz rozwój gospodarczy Gminy warunkowane są wieloma czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi.

Przy określaniu celów strategicznych uwzględnione zostały występujące uwarunkowania. Cele strategiczne dotyczą spraw, co do których Gmina i partnerzy społeczni, każdy w zakresie swoich kompetencji, mogą podejmować autonomiczne działania. Autonomiczność działań oznacza, że Gmina i partnerzy społeczni mają do tego prawo i nie są uwarunkowani decyzjami zewnętrznymi, podejmowanymi poza Gminą.

Proponowane w strategii cele i zadania służące ich realizacji, obejmują wszystkie sfery życia i funkcjonowania Gminy. W pracach nad strategią wyodrębnione zostały trzy obszary prezentowane poniżej:

1. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców, obejmujące 14 potrzeb:
 - zabezpieczenie materialne,
 - kultura, poznanie i kreacja otoczenia,
 - poczucie użyteczności, uznanie, akceptacja, gratyfikacja,
 - rekreacja, wypoczynek, przyjemności,
 - kontakty społeczne, więź grupowa,
 - bezpieczeństwo,
 - swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych,
 - opieka,
 - przynależność do miejsca, ład przestrzenny,
 - rozwój ludzi,
 - zdrowie i życie,
 - schronienie,
 - wyżywienie,
 - wartości moralne i potrzeby religijne.
2. Infrastruktura i zasoby oraz gospodarka przestrzenna Gminy, obejmująca:
 - infrastrukturę techniczną i gospodarkę komunalną,
 - infrastrukturę społeczną (w tym potencjał instytucjonalny),
 - gospodarkę przestrzenną,
 - komunikację (transport, drogi),
 - środowisko przyrodnicze – potencjał ekologiczny,
 - potencjał ludzki.
3. Gospodarka Gminy.

Takie ujęcie stanowi swoistą mapę wszystkich spraw ważnych dla rozwoju Gminy, które są dodatkowo poddane hierarchizacji i uporządkowane

obszarowo (sfera społeczna, sfera zasobów wraz z infrastrukturą i gospodarką przestrzenną oraz sfera gospodarcza).

Tym samym Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Lesko do roku 2020 jest dokumentem kierunkowym, swoistą mapą, stanowiącą podstawę do podejmowania skoordynowanych działań przez wszystkich partnerów lokalnych Gminy.

Pozwala to na kompleksowe ujęcie zrównoważonego rozwoju Gminy. Kompleksowe podejście, będące cechą planowania strategicznego powoduje, iż realizacja tak określonej strategii jest wspólnym zadaniem władz samorządowych i wszystkich partnerów społeczno-gospodarczych w Gminie.

Bardzo ważnym aspektem jest uspołecznienie procesu opracowania i wdrażania strategii przy udziale wszystkich głównych partnerów społecznych i gospodarczych.

Dla realizacji strategii niezbędne będzie podejmowanie działań:

- Samodzielnych - przez władze Gminy,
- Samodzielnych - przez podmioty sektora prywatnego,
- Samodzielnych - przez organizacje pozarządowe,
- Indywidualnych - przez mieszkańców i ich nieformalne grupy i środowiska,
- wspólnych z udziałem partnerów z różnych sektorów (publicznego, prywatnego i pozarządowego).

Wynika z tego, iż bardzo ważnym, a jednocześnie trudnym zadaniem będzie zaangażowanie wszystkich kluczowych dla rozwoju Gminy partnerów. Powodzenie w tym zakresie jest uzależnione od zdolności do wzajemnej komunikacji, radzenia sobie z różnicami interesów poszczególnych partnerów i grup, wspólnego definiowania problemów i celów, a następnie projektowania i realizacji wspólnych przedsięwzięć.

W okresie wdrażania strategii władze Gminy mogą występować w różnych rolach, w tym jako:

- bezpośredni realizator działań,
- inicjator i animator działań,
- uczestnik działań podejmowanych wspólnie z innymi partnerami,
- wspierający organizacyjnie, technicznie i finansowo działania podejmowane przez partnerów lokalnych,
- administrator centrum lokalnej informacji i komunikacji w Gminie.

Wdrożenie strategii przez władze Gminy wymaga stosowania operacyjnych narzędzi planistycznych, pozwalających na podjęcie ostatecznych decyzji, które działania i przy jakich zaangażowanych środkach własnych oraz zewnętrznych będą realizowane. Tymi narzędziami planistycznymi władz Gminy mogą być:

- wieloletni plan inwestycyjny,
- plan rozwoju lokalnego/operacyjny,

- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- budżet Gminy,
- budżet zadaniowy,
- konkretne projekty i programy,
- aplikacje o zewnętrzne źródła dofinansowania,
- polityki szczegółowe Gminy (stanowiące zbiór spójnych zasad odnoszących się do określonej dziedziny życia/funkcjonowania Gminy), pozwalające podejmować powtarzalne decyzje według tych samych kryteriów,
- zadania wyznaczane urzędnikom Gminy i jednostkom podległym Gminie.

Planowanie i wdrażanie strategii w opisany powyżej sposób daje szansę świadomego wpływania na długookresowe procesy społeczne, gospodarcze, przyrodnicze i przestrzenne. Pozwoli to na zarządzanie rozwojem niezależnie od zmian kolejnych ekip sprawujących władzę w Gminie i ponad występującymi w środowisku lokalnym konfliktami interesów.

2 OPIS SYTUACJI SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ GMINY

2.1 Uwarunkowania ogólne - położenie i podział administracyjny Miasta i Gminy Lesko

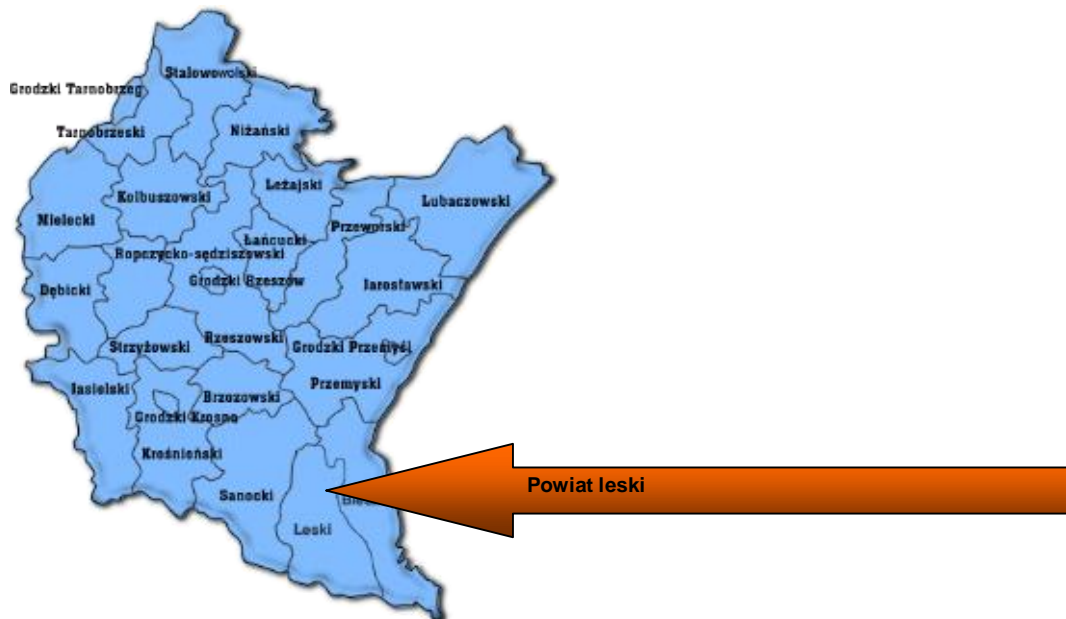
Gmina Lesko położona jest w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim, w powiecie leskim. Lokalizację Gminy na tle kraju, województwa i powiatu przedstawiają poniżej zamieszczone mapy.

Mapa 1 Lokalizacja Województwa Podkarpackiego na tle kraju

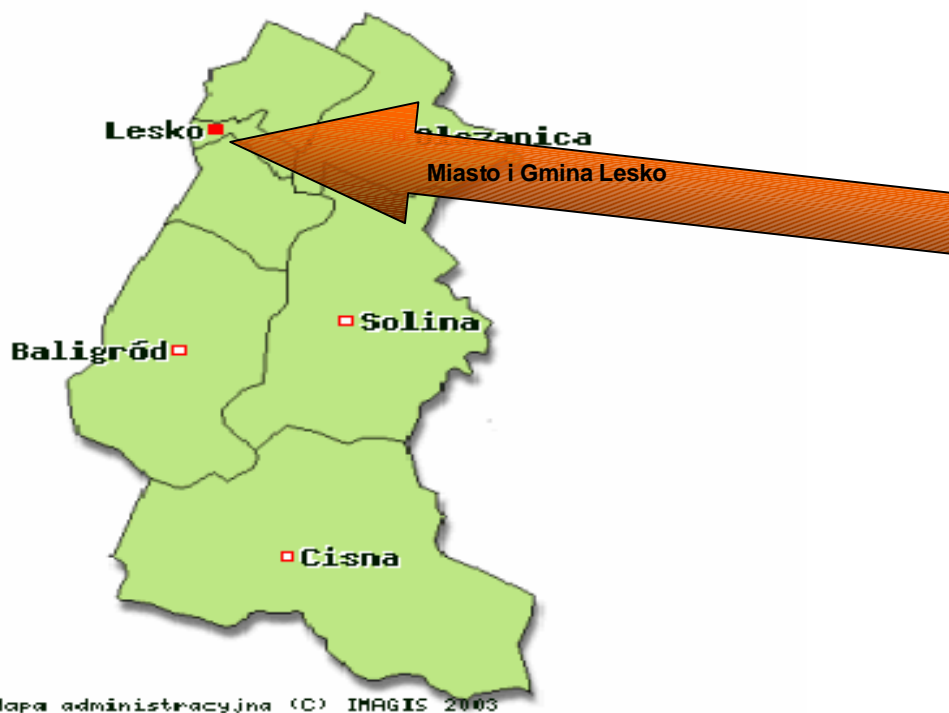
Źródło: <http://www.gminy.pl>

Mapa 2 Lokalizacja Powiatu Leskiego na tle Województwa Podkarpackiego

Źródło: <http://www.gminy.pl>

Mapa 3 Lokalizacja Miasta i Gminy Lesko na tle Powiatu Leskiego

Źródło: Profil ekonomiczno - demograficzny powiatu leskiego

Mapa 4 Położenie miasta Lesko na tle Województwa Podkarpackiego

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Lesko

Gmina miejsko - wiejska Lesko jest jedną z 5 gmin powiatu leskiego. Zajmuje obszar 112 km² (13% powierzchni powiatu). Sąsiaduje z następującymi gminami:

- od strony północnej graniczy z gminą Sanok i Tyrawa Wołoska,
- od wschodu z gminami Olszanica i Solina,
- od południa z gminą Baligród,
- od zachodu z gminą Zagórz.

W skład Gminy Lesko wchodzi 14 sołectw: Huzele, Weremień, Glinne, Jankowce, Po- stołów, Łączki, Łukawica, Hoczew, Bachława, Średnia Wieś, Bezmiechowa Dolna, Bezmiechowa Górna, Dziurdziów, Manasterzec oraz miasto Lesko. Lesko jest waż-

nym centrum administracyjno - handlowo - usługowym dla sąsiednich gmin. Mają tam siedzibę władze samorządowe gminne i powiatowe.

Istotnym atutem Gminy Lesko są olbrzymie możliwości rozwoju usług turystycznych i około turystycznych. Przez Gminę rokrocznie przejeżdża ok. 100 tysięcy turystów, z których około 11 tysięcy korzysta z jej bazy noclegowej. Lesko ze względu na swoje położenie może stać się w przyszłości kluczową bazą turystyczną w obszarze całej południowo-wschodniej Polski.

Naturalnym atutem Gminy jest jej lokalizacja na obszarze o wyjątkowych walorach przyrodniczo – krajobrazowych, stwarzających bardzo duże możliwości uprawiania czynnej turystyki w postaci:

- wędrowek pieszych i rowerowych,
- pobytów myśliwskich i wędkarskich,
- narciarstwa i saneczkarstwa,
- paralotniarstwa, szybownictwa i lotnictwa.

Na terenie Gminy istnieje duże zapotrzebowanie na obiekty rekreacyjno-sportowe, zaplecze hotelowe, gastronomiczne i usługi około turystyczne. Gmina swój rozwój dostarcza w turystyce, agroturystyce, rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.

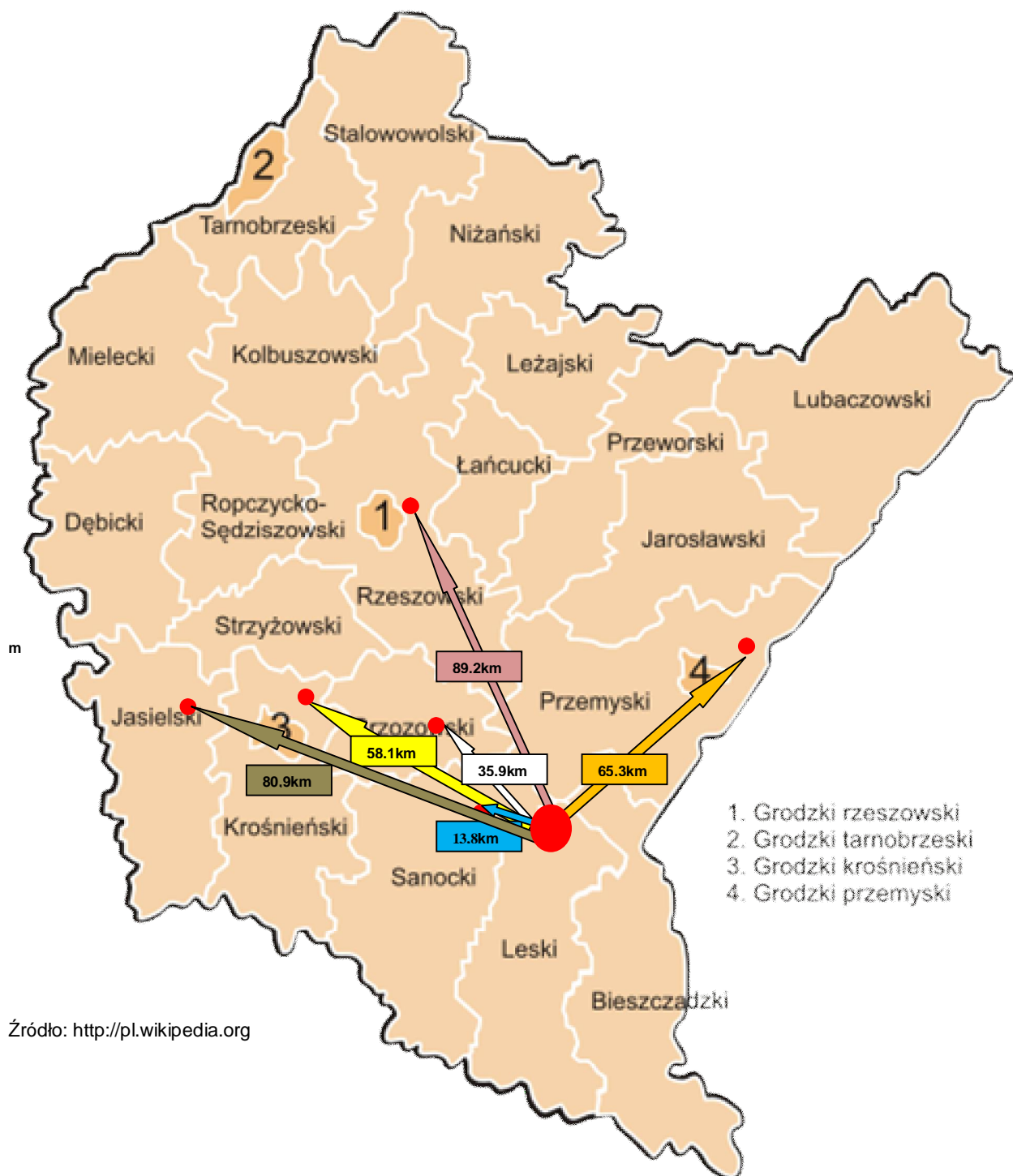
Jako Gmina pogranicza Lesko może uwzględniać w swoim rozwoju gospodarczym niedużą odległość do Słowacji oraz Ukrainy. W sąsiedztwie Gminy znajdują się przejścia graniczne:

- polsko-słowackie - ogólnodostępne w ciągu drogi krajowej/międzynarodowej Nr 9 Radom-Barwinek, w miejscowości Barwinek, oddalone od miasta Lesko około 65km;
- polsko-słowackie – w miejscowości Radoszyce (gm. Komańcza), oddalone od miasta Lesko około 44km;
- polsko-ukraińskie - w miejscowości Krościenko, oddalonej od miasta Lesko około 30km;
- polsko-słowackie - w miejscowości Łupków przejście kolejowe dla ruchu towarowego, oddalone około 50km.

Szczególnie ważne jest położenie Gminy na głównej trasie, którą kieruje się ruch turystyczny w Bieszczady. Ze względu na położenie u zbiegu głównych dróg prowadzących w Bieszczady miasto Lesko jest najdalej wysuniętym na południowy wschód Polski ośrodkiem miejskim, zlokalizowanym bezpośrednio przed wjazdem do Bieszczadzkiego Parku Narodowego, stąd często nazywane jest „Bramą Bieszczadów”. Przez Gminę biegnie z zachodu na wschód droga z Krosna i Sanoka do Ustrzyk Dolnych. W pobliżu tej drogi przebiega linia kolejowa Zagórz - Krościenko. W Lesku bierze początek trasa tzw. Wielkiej Obwodnicy Bieszczadzkiej, prowadząca z miasta przez Hoczew, Baligród do Cisnej, Wetliny, Ustrzyk Górnych i Dolnych. Ponadto na odcinku Hoczew-Średnia Wieś biegnie w kierunku południowo-wschodnim trasa tzw. Małej Obwodnicy.

Odległość Leska od ważniejszych ośrodków gospodarczych – większych miast w regionie przedstawia poniżej zamieszczona mapa.

Mapa 5 Odległość Leska od ważniejszych ośrodków gospodarczych

Źródło: <http://pl.wikipedia.org>

2.2 Walory historyczno – kulturowe Miasta i Gminy Lesko

Lesko powstało w strefie bardzo dawnego osadnictwa związanego z doliną Sanu. Wieś Lesko leżała u podstawy wzgórza, tam gdzie obecnie znajduje się miejscowość Posada Leska. Najstarsze ślady pobytu człowieka na tym terenie datowane są na epokę neolitu. Pierwsze ślady osadnictwa w formie osady z okresu rzymskiego (I-V w. n.e.) odnaleziono na terenie obecnej Posady Leskiej. Początkowo Lesko było małą wioską zamieszkaną przez ludność ruską. Dokładna data lokacji miasta nie jest znana. W 1456 roku Lesko wymienione zostało jako wieś, a w 1472 – już istnieje wzmianka jako o mieście – w okresie tym nastąpiła lokacja miasta na prawie magdeburskim (prawdopodobnie w 1470 roku).

Pierwsze wzmianki o wsiach to:

▪ Terpiczów – aktualnie Bachława i Średnia Wieś	1376 r.
▪ Hoczew	1400 r.
▪ Postołów	1401 r.
▪ Sobień	1415 r.
▪ Manasterzec, Lesko, Łukawica, Huzele, Wola Postołowa	1436 r.
▪ Jankowce	1441 r.
▪ Dziurdziów	1480 r.
▪ Bezmiechowa (Łukawska Wola)	1489 r.

Wzmianki te dotyczą w większości wsi już istniejących – powstających na prawie woloskim, których podstawą utrzymania była gospodarka hodowlana.

O lokacji Leska, jako miasta, prawdopodobnie zdecydowało centralne położenie w dobrach Sobieńskich Kmitów. W miarę rozwoju miasta i jego kontaktów zyskiwały na znaczeniu drogi lokalne. Lesko stało się ośrodkiem administracyjnym dóbr Kmitów, za życia Piotra Kmita herbu Szreniawa (1477 – 1553), który wybudował tu zamek oraz ufundował kościół.

W połowie XVII wieku miasto przeżywało szczyt pomyślności – liczyło ponad 1500 mieszkańców – 11 cechów rzemieślniczych skupiało przedstawicieli 40 zawodów. Kupcy zajmowali się głównie handlem węgierskim winem. Wojny omijały Lesko, dopiero w 1704 roku zostało doszczętnie spalone przez Szwedów. Po tym kataklizmie z upadku pomógł miastu podnieść się Józef Ossoliński, który sprowadzał tu specjalistów różnych zawodów i starał się o dodatkowe przywileje. Na zamku leskim kwitło życie kulturalne. Zamek był ośrodkiem towarzyskim i kulturalnym całego regionu, a miasto odradzało się pod względem gospodarczym: w roku 1835 liczyło 2206 mieszkańców, a w 1857 już 2892.

Położenie ekonomiczne Leska po I rozbiórce Polski systematycznie pogarszało się, głównie z powodu odcięcia Galicji od dawnych rynków oraz prowadzenia przez Austrię gospodarki rabunkowej polegającej na „wyciskaniu” z tego regionu pieniędzy i rekrutów. Tak jak przed rozbiorami, głównymi źródłami utrzymania ludności Leska było rzemiosło, handel i rolnictwo.

Funkcję ośrodka administracyjnego Lesko zaczęło już pełnić w roku 1772, kiedy stało się siedzibą dystryktu wchodzącego w skład cyrkułu Samborskiego. Po wprowadzeniu w roku 1782 nowego podziału administracyjnego dystrykt leski zamieniono na cyrkuł

obejmujący część ziemi sanockiej z miastem Sanokiem. Była to jednostka większa od późniejszego powiatu. Po pożarze w 1785 roku przeniesiono jednak siedzibę cyrkułu do Sanoka.

Po następnej reformie administracyjnej w roku 1855 miasto Lesko ponownie urosło do rangi ośrodka administracyjnego dużego powiatu. Pod względem obszaru, ówczesny powiat leski należał do największych w Galicji (obejmował cztery ośrodki: Lesko, Ustrzyki Dolne, Baligród i Lutowiska), należał do średnich pod względem liczby ludności i gęstości zaludnienia. Funkcję siedziby powiatu miasto pełniło nieprzerwanie do 1975 roku.

Ludność miasta systematycznie rosła osiągając w 1913 roku liczbę 4588 mieszkańców, w tym: 61% ludności żydowskiej, 13% grekokatolików i 26% ludności o wyznaniu rzymsko – katolickim.

W 1870 roku utracono bezpowrotnie okazję doprowadzenia do miasta kolei. Właściciel zamku Edmund Krasicki nie zgodził się na przeprowadzenie linii kolejowej nad Sanem, skrajem parku zamkowego. Lesko straciło możliwości dynamicznego rozwoju gospodarczego. Linię kolejową przeniesiono kilka kilometrów na północ, mimo to w czasie budowy kolei miasto tętniło życiem: zjechało tu wielu specjalistów i robotników kolejowych, umieszczono tu główne urzędy i magazyny związane z budową. Na początku XX wieku powstały pierwsze zakłady przemysłowe, w tym: rafineria ropy, fabryka smarów, fabryka konserw, cegielnia, betoniarnia, wytwórnia dachówek oraz wytwórnia świec i mydła.

Lesko leżące przy drogach strategicznych było w czasie I wojny światowej terenem przemarszu wojsk i miejscem bitew austriacko – rosyjskich. Przez Lesko przemieszczały się wielkie ilości wojska różnych rodzajów broni i różnych narodowości – wiązały się z tym rabunek, egzekucje, choroby i niszczenie dobytku miejscowej ludności. Lata wojny pozostawiły po sobie nędzę i głód, ale zaraz po zakończeniu działań wojennych przystąpiono w mieście do usuwania zniszczeń i mozolnego odbudowywania życia miejskiego i gospodarczego. W 1921 roku Lesko liczyło 3870 mieszkańców.

Po kampanii wrześniowej 1939r. Lesko okupowane było przez wojska sowieckie i stało się miastem nadgranicznym. Granica sowiecko-niemiecka przebiegała wzdłuż Sanu. Zamek stał się siedzibą dowództwa garnizonu a jego wyposażenie uległo całkowitej dewastacji. Wokół powstała linia betonowych bunkrów, zniszczona w 1941r. Po zakończeniu wojny w 1947r. Lesko liczyło zaledwie 1500 mieszkańców.

W 1969 roku przyłączono do miasta Posadę Leską, lokując na jej gruntach duży zespół przemysłowo – składowy. Na terenie dworu usadowił się PGR, z czasem uległy zniszczeniu wszystkie zabytkowe zabudowania dworskie i w dużej mierze również park.

W okresie 1972 – 1975r. Lesko było siedzibą władz eksperymentalnego, największego w Polsce pod względem powierzchni powiatu bieszczadzkiego. Powiat ten obejmował 8 obecnych gmin bieszczadzkich oraz Zagórz.

2.3 Warunki naturalne

Rzeźba

Wykształcenie głównych elementów rzeźby – grzbietów, stoków oraz dolin rzecznych – odzwierciedla wpływ budowy geologicznej na rzeźbę i etapy jej rozwoju. Na tej podstawie Starkel wyróżnił w Karpatach podstawowe typy rzeźby:

- den dolin i kotlin,
- podgórskiej,
- nisko i średniogórskiej.

Na terenie Gminy Lesko przenikają się różne typy rzeźby górskiej i podgórskiej tworząc regularne lub mozaikowe układy przestrzenne. Typ rzeźby podgórskiej charakteryzuje się szerokimi i wyrównanymi garbami, wypukło – wklęsłymi, a także stokami oraz płaskodennymi nieckowatymi dolinami. Ze względu na hipsometryczne zróżnicowanie wyróżnione zostały następujące podtypy rzeźby:

- pogórzy niskich – o wysokościach względnych od około 40 do 100m, nachyleniach stoków 5-10°, z zachowanymi w obrębie garbów fragmentami poziomu przydolinowego;
- pogórzy średnich – o wysokościach względnych 150 – 250m, stokach wypukło-wklęsłych i wypukłych o przeważających nachyleniach 5 – 15°, garby tworzą zwarte płaskowyże, opadające krawędziami ku pogórzom niskim i płaskim dnom dolin,
- pogórzy wysokich – o wysokościach względnych 200 – 300m, stokach wypukłych, przeważnie nachylonych 10 – 20°, z zachowaniem w obrębie zwartych grzbietów fragmentami śródgórskiego poziomu zrównania.

Typ rzeźby gór niskich i średnich charakteryzuje się deniwelacjami do 300 – 500m i stromymi (powyżej 20°) stokami. Grzbiety gór niskich leżą na wysokości poziomu śródgórskiego 300 – 350m nad dnami dolin, a 100 – 200m ponad garbami poziomu pogórskiego. Ze względu na zróżnicowane układy grzbietów wyróżniono między innymi góry pasmowe (charakterystyczne dla Bieszczadów), o równoległych rozczłonkowanych dolinami grzbietach i wypukło – wklęsłych lub krawędziowych stokach. Doliny rzeczne są różnej wielkości i w różnym stadium rozwoju. Dna dolin są przeważnie starasowane, a większą ich część zajmują aluwialne terasy – zalewowa i nadzalewowa. Spąg teras budują żwiry i piaski facji korytowej, a strop – gliniaste lub piaszczyste mady facji powodziowej. Osady teras wyższych spoczywają na cokołach skalnych i są zazwyczaj okryte gliniastymi pokrywami stokowymi. W obrębie dolin i kotlin największym i najczęstszym przeobrażeniem podlega koryto, a następnie terasa zalewowa. Obszar znajdujący się poza zasięgiem wezbrań jest przeobrażany najslabiej. Można wyróżnić trzy zasadnicze, dynamiczne typy odcinków koryt rzecznych:

- erozyjne, wskazujące tendencję do dalszego pogłębiania i stabilizacji poziomej,
- transportowe, wykazujące tendencję do lokalnej erozji brzegów i akumulacji na zakolach oraz nadbudowywania równin zalewowych podczas dużych powodzi,
- depozycyjne, o najmniejszej stabilności poziomej, z tendencją do erozji bocznej, akumulowania i wielokrotnego przemieszczania osadów w korytach.

Rozmieszczenie tych odcinków tworzących sekwencje o różnej długości nawiązuje do budowy geologicznej oraz kolejnych faz erozji i akumulacji w dolinach rzecznych spowodowanych zmianami naturalnymi – klimatycznymi i tektonicznymi oraz antropoge-

nicznymi – w środowisku zlewni i samym korycie. W korytach rzek występują na przemian odcinki skalne i aluwialne. Obraz zróżnicowania koryt rzecznych i ich funkcji morfo dynamicznych jest dość złożony. Pojawienie się w ostatnich latach odsłoneń skalnego podłoża w wielu korytach zdziczałych czy też nawet rozcięcia odcinków aluwialnych świadczą jak gdyby o powrocie do tendencji sprzed wylesienia.

2.3.1 Budowa geologiczna

Gmina Lesko położona jest na granicy dwóch makroregionów: Karpat Zachodnich i Karpat Wschodnich, a dokładniej w obrębie Dołów Jasielsko – Sanockich i Bieszczadów niskich. Doły Jasielsko – Sanockie należą do makroregionu Zachodnich Karpat Zewnętrznych i mezoregionu Pogórza Karpackiego. Jest to kraina płaskich kotlinek, które rozdzielają płyty niskich pogórzy. Rozciąga się ona na długości około 100km, w postaci szerokiego na 20km pasa, od Obniżenia Lużnej po Lesko nad Sanem, obejmując około 1700km² powierzchni. Granice Dołów mają przebieg zatokowy. Dna kotlinek o wysokościach 230 – 300m n.p.m. są płaskie, ich kształt jest różnorodny, czasem geometryczny. Wypełniają je osady rzeczne, jeziorne i organiczne. Rozdzielające kotlinki płyty niskich pogórzy (o wysokości 300 – 380m n.p.m.) są rozcięte do głębokości 30 – 80m. Nad nimi sterczą ostańcowe płyty pogórzy średnich o wysokościach względnych do 50m. W części wschodniej tego regionu przeważa równoległy układ obniżeń, pozostający w ścisłym związku z przebiegiem istniejących struktur (obniżenie sanockie). Ku południu Doły przechodzą w głębiej rozcięte Pogórze Leskie. Region Dołów Jasielsko – Sanockich obejmuje zachodnią część obniżenia tektonicznego w obrębie basenu fliszowego, tzw. centralnej depresji karpackiej. Budują ją na ogół mało odporne warstwy krośnieńskie. Ułatwiło to erozję i przebieg procesów denudacyjnych. W rzeźbie Dołów przeważają niskie pogórza (52%) pokryte zwietrzelinami lub misami deflacyjnymi. Bieszczady stanowią najbardziej zachodni i najniższy człon Karpat Wschodnich. Należąc do makroregionu Wschodnich Karpat Zewnętrznych dzielone są na 2 regiony: Bieszczady Wysokie i Niskie. Bieszczady Niskie stanowią przedłużenie na wschód Dołów Jasielsko – Sanockich. Jest to kraina pogórzy, w obrębie której występują odizolowane, twardezielcowe grzbiety górskie. Grzbiety te wznoszą się powoli ku wschodowi i południu, gdzie przechodzą w Bieszczady Wysokie. Bieszczady Niskie to szereg kotlinowatych obniżeń, najczęściej rozciętych, o rzeźbie niskich pogórzy, których wysokość zmienia się od 400 do 650m n.p.m. i rośnie ku południowemu wschodowi. Nieliczne w części zachodniej regionu płyty średnich pogórzy i grzbietów mają wysokości względne wyższe o 100 – 200m w stosunku do otaczających je niskich pogórzy. W części wschodniej regionu wysokość względna średnich pogórzy i grzbietów wzrasta do 300m i osiąga wysokość bezwzględną 908,5m n.p.m. Są to synklinalne grzbiety, wznoszące się nad obniżeniami wypreparowanymi w obrębie mało odpornych antyklin – tzw. Horszowskie Góry Rusztowe. W strefie wododzielnej rzeźba pogórska jest słabo rozcięta, falistą równiną. Północne obramowanie Bieszczadów Niskich tworzy pasmo ostrych grzbietów – Gór Słonnych. W podziale geologicznym Gmina Lesko położona jest w obrębie Karpat Wschodnich, które są fragmentem łuku karpackiego – są to tzw. Karpaty fliszowe. W budowie geologicznej dominują osady fliszowe, które osadzały się w okresie kredowo – paleogeńskim. Podłożem utworów fliszowych jest ich miąższość (do kilku kilometrów), charak-

terystyczna dla fliszu rytmiczna sedymentacja – wzajemne przekładanie się zespołów piaskowcowych (piaskowców i zlepieńców) z ilastymi (łupkami, mułowcami i innymi) oraz zmienność facji i miąższości. Osady fliszu zostały intensywnie zaburzone tektonicznie (głównie w miocenie) – charakter zaburzeń jest generalnie fałdowo – uskoko- wy.

Na podstawie różnic litologicznych i stylu zaburzeń wydzielono w obrębie Karpat fliszowych szereg jednostek tektoniczno – facjalnych. Gmina Lesko położona jest od południowego – zachodu w obrębie jednostki śląskiej, podlaskiej oraz skolskiej (północny – wschód, krańce gminy).

Jednostka (płaszczowina) śląska w rejonie nasunięcia na jednostkę podśląską (od północy) i dukielską (od południa) wykazuje silne zagazowanie tektoniczne z widocznymi na powierzchni utworami kredowymi. W części środkowej płaszczowiny śląskiej obniżenie tektoniczne wypełnione jest głównie warstwami krośnieńskimi – jest to tzw. centralna depresja karpacka. Utwory centralnej depresji to szereg wtórnie sfałdowanych i częściowo złuskowanych elementów tektonicznych o generalnym biegu NW – SE.

Przez środkową część depresji przebiega obalony ku północy fałd Czaszyn – Lutowska (południowe krańce Gminy) oraz położona na północ od niego struktura, składająca się z kilku fałdów, które ku czołu jednostki ujawniają coraz starsze poziomy fliszu „krośnieńskiego”. Osady fliszowe jednostki śląskiej charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem facjalnym a ich profil litostatygraficzny obejmuje utwory wieku dolna kreda – paleogen. Granicząca od NE z płaszczowiną śląską płaszczowina podśląska (NE część Gminy) wynurza się spod warstw krośnieńskich na wschód od Sanoka. Płaszczowina podśląska nasunięta jest na warstwy krośnieńskie płaszczowiny solskiej. Amplituda nasunięcia w Karpatach Wschodnich jest niewielka i rośnie w Karpatach Zachodnich. Płaszczowina podśląska, w przekroju doliny Sanu jest wąska (50 – 400m) i składa się z silnie sfałdowanych pstrych margli węglowieckich, które otulają wysady i porożrywane bloki utworów kredy dolnej. Jednostka skolska ma charakter płaszczowiny. W jej skład wchodzi utwory kredy dolnej, osady paleoceńsko – eoceńskie oraz oligoceńsko – mioceńskie. Wykształcone są one w facji inoceramowej, w postaci łupków pstrych oraz warstw hieroglifowych i margli globigerynowych oraz warstw menilitowych i krośnieńskich z diatomitami. W obrębie płaszczowiny skolskiej wyróżnia się dwie, różniące się stylem budowy tektonicznej, strefy. Zewnętrzna, północna nosi nazwę strefy antyklinorialnej. Strefa synklinorialna, bardziej południowa, składa się z szeregu fałdów o kierunku NW-SE. W ich obrębie wydzielono dużą strukturę antyklinarną Wara – Kiczera, której utwory w części wschodniej kontaktują się z warstwami krośnieńskimi synkliny Nozdrzec – Liskowate. Ku SW antyklina Wara przechodzi w sfałdowaną strefę synklinalną. Budują je warstwy krośnieńskie łęku Temeszowa oraz synkliny gór Słonnych. Obie te jednostki rozdziela antyklina Paszowa – Wańkowa z widocznymi na powierzchni utworami kredy górnej.

2.3.2 Zasoby wodne

Wody powierzchniowe

Gmina Lesko położona jest w obrębie dorzecza rzeki San, prawobrzeżnego dopływu Wisły. San wraz ze swymi dopływami - Hoczewką, Dyrbek i szeregiem cieków bez

nazwy tworzy sieć rzeczną Gminy. Sieć rzeczna Sanu ma charakter kratowy - dopływy płyną dolinami prostopadłymi do doliny głównej.

San oraz dolne odcinki jego dopływów mają doliny o charakterze wciętych rynien meandrowych, wyciętych w skalno - osadowej terasie z okresu zlodowacenia krakowskiego. Górne biegi dopływów Sanu to wycięte w twardym podłożu wąskie doliny przełomowe o znacznych spadkach i niewielkich odsypach kamieńca.

Typowe dla dopływów Sanu są odcinki dużych spadków i zawieszów u wylotów dolin bocznych, które świadczą o postępującej erozji wgłębnej i niedopasowaniu dotąd dopływów do profilu podłużnego Sanu.

W obrębie Gminy Lesko San płynie szeroką - do 1 km - płaskodenną doliną. Otaczają ją na ogół strome, często podcinane przez rzekę, zbocza. Występuje tu erozja głównie boczna oraz akumulacja przykorytowa w okresach powodziowych.

Wody podziemne

Obszar Gminy położony jest w obrębie górsko - wyżynnej prowincji hydrogeologicznej. Wody wgłębne tu występujące to głównie wody zbiornika czwartorzędowego (dolinnego) występujące w ośrodku porowym oraz trzeciorzędowego (szczelinowe i szczelinowo - porowe).

Dolina rzeki San tworzy zbiornik wód podziemnych, który zaliczony został do głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce. W związku z tym dolina górnego biegu Sanu uznana została za obszar wymagający najwyższej i wysokiej ochrony. Jest to zbiornik płytki w obrębie utworów czwartorzędowych, słabo lub zupełnie nieizolowany od powierzchni. Istnienie Parku Krajobrazowego Gór Słonnych, Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu jest czynnikiem sprzyjającym ochronie tego zbiornika.

Odnosząc się do ochrony czystości wód podziemnych i powierzchniowych należy przyjąć następujące założenia:

- wszelkie działania mające na celu ochronę wód muszą się odnosić do najniższych zmierzonych przepływów, występujących zwłaszcza w okresach letnich,
- w ramach ochrony czynnej i prewencyjnej należy zlikwidować:
 - główne źródła zanieczyszczeń i skażeń wód, w tym zrzuty ścieków komunalnych (budowa oczyszczalni ścieków),
 - zagrożenia związane z chemizacją gleb i mechanicznym naruszeniem pokrywy stoków w wyniku zrywki drzew i stosowania ciężkiego sprzętu mechanicznego w leśnictwie,
 - z koryt rzecznych wyeliminować szlaki zrywkowe,
- dla utrzymania kontroli nad całokształtem stosunków wodnych, różnorodnością form geohydrologicznych, wskazana jest ochrona całego dorzecza. Szczególnej troski wymagają źródliska rzek i potoków, ciągi rzeczne, koryta rzek i potoków z pasem łęgów i mokradeł (minimum 20m po obu stronach cieku) tworzących korytarze ekologiczne,
- niezbędne są działania zapobiegające zanieczyszczeniom i skażeniom wód, niszczeniu koryt rzecznych i stoków górskich wskutek zrywki drzew i innych działań gospodarczych.

W miejscowościach o skoncentrowanej zabudowie zaopatrzenie w wodę oparte jest głównie na wodociągach wiejskich i lokalnych. Na pozostałych terenach dominuje indywidualne zaopatrzenie z własnych studni.

Ścieki z terenów gospodarstw i posesji indywidualnych odprowadzane są głównie do zbiorników bezodpływowych lub przepływowych włączanych często do cieków powierzchniowych. Większe obiekty z reguły posiadają urządzenia do podczyszczania ścieków lub własne oczyszczalnie. Do wyjątków należą lokalne układy lub systemy kanalizacyjne.

Podstawowym kryterium porządkowania gospodarki wodno - ściekowej na obszarach już zainwestowanych powinno być zapewnienie ciągłości dostaw odpowiedniej jakości wody oraz spełnienie obowiązujących wymogów w zakresie oczyszczania i odprowadzania ścieków niezależnie od przyjętego systemu ich unieszkodliwiania. Dotyczy to również terenów projektowanych do zainwestowania.

2.4 Gleby

Gleba jest wynikiem działania czynników zewnętrznych na powierzchnię skorupy ziemskiej. Czynniki te to warunki klimatyczne oraz geologiczne, wpływające na powstawanie i charakter powłoki litosfery.

Pokrywa glebowa Gminy Lesko i jej struktura wynikają z podłoża geologicznego, rzeźby i warunków klimatyczno - roślinnych. Na słabo przepuszczalnych gliniasto - ilastych zwietrzelinach skał fliszowych rozwinęły się gleby brunatne z przewagą gleb brunatnych kwaśnych.

Gleby semihydrogeniczne i hydrogeniczne występują tu tworząc rozproszone enklawy wśród innych, dominujących gleb, przeważnie brunatnych kwaśnych.

Gleby glejowe są spotykane z reguły w miejscach wysięków wód gruntowych, na spłaszczeniach stokowych, w terenach lokalnych młak i źródlisk. Gleby te stanowią przykład magazynowania wód śródpokrywowych w terenach górskich i ze względów hydrologicznych nie powinny być odwadniane. Gleby te należy objąć ochroną.

Gleby torfowe i murszowe występują w postaci większych płatów torfowisk wysokich i przejściowych. Utwory te podlegają degradacji w wyniku gospodarczej działalności człowieka. Gleby te należy chronić.

2.5 Klimat

Istnienie łańcucha Karpat powoduje spiętrzenie mas powietrza. Średnie wartości ciśnienia powietrza są wyższe w Polsce południowej niż w Polsce środkowej. Karpaty powodują także zatrzymanie układów podwyższonego ciśnienia na ich południowo - wschodnim przedpolu, co z kolei doprowadza do powstawania sytuacji sprzyjających wyzwalaniu się wiatrów fenowych. Ciepłe powietrze przedziera się przez obniżenia w łańcuchu górskim lub przez szczyty i opada po stronie północnej w postaci gwałtownych porywów, nazywanych wiatrami halnymi.

Równoleżnikowy układ Karpat zatrzymuje ciepłe masy powietrza z południa i południowego wschodu, natomiast ciepłe masy powietrza z południowego zachodu przepływają dość swobodnie przez obniżenie Bramy Morawskiej, najczęściej przynosząc opady. Karpaty są także barierą dla zimnych mas powietrza arktycznego,

które mają przez nie utrudniony spływ na południe. Teren Gminy Lesko został zakwalifikowany do piętra umiarkowanie ciepłego, które obejmuje partie wierzchołków i grzbietów o wysokościach 400 - 650m n.p.m., gdzie średnie roczne temperatury powietrza wahają się od 6 do 7°C, okres bez przymrozków trwa ponad 160 dni, suma opadów osiąga 900 - 1000mm rocznie, a pokrywa śniegu zalega przez ponad 85 dni:

- obszary dolin w granicach wysokości 300 - 500m n.p.m. charakteryzują się średnimi temperaturami rocznymi powietrza 6 - 7°C, lecz większym zagrożeniem przymrozkowym. Okres bez przymrozków trwa 120 - 145 dni. Roczna suma opadów wynosi 800 - 950mm, a liczba dni z pokrywą śnieżną zmienia się w profilu wysokościowym od 70 do 100 dni,
- obszar Dołów Jasielsko-Sanockich położony jest w przedziale wysokości 200 - 300m n.p.m. ze średnimi rocznymi temperaturami powietrza powyżej 7°C. Okres bez przymrozków trwa od 145 do 160 dni, a lokalnie w zagłębieniach terenowych poniżej 140 dni. Średnia roczna suma opadów wynosi 700 - 800mm, a pokrywa śnieżna występuje przez około 70 dni w roku. Istnieje ścisła zależność między średnią temperaturą roku a liczbą dni z pokrywą śnieżną. Liczba 100 dni z pokrywą śnieżną pojawia się na wysokości 600m n.p.m. Wartość tą przyjmuje się jako granicę efektywnego wykorzystania terenu do uprawiania sportów i turystyki narciarskiej.

Szczególne cechy pogody pozwalają na wskazanie najkorzystniejszych sezonów w ciągu roku z punktu widzenia rekreacji i turystyki. Są to: koniec zimy - wczesna wiosna, koniec lata - początek jesieni.

Osobliwości klimatyczne

Wynikają one z położenia geograficznego Gminy, rzeźby terenu, ekspozycji i nachylenia stoków.

Należą do nich:

- wyższe temperatury w jesieni niż na wiosnę,
- okresy nagłych odwilży w sezonie jesienno - zimowym,
- zmniejszanie się rocznej amplitudy wraz z wysokością nad poziomem morza,
- okresy mroźnej, słonecznej pogody w sezonie zimowo - wiosennym,
- silne spadki temperatury w dolinach i obniżeniach śródgórkich (inwersje temperatury), często w sezonie zimowo - wiosennym,
- znaczne kontrasty termiczne na stokach w zależności od ich ekspozycji,
- duże prędkości wiatru w wyższych partiach gór,
- rozwój cyrkulacji dolinno - górskiej i powstawanie wiatrów ściśle lokalnych podczas pogody wyżowej, stabilnej,
- wiatry fenowe,
- obfite opady późną wiosną i wczesnym latem,
- długotrwałość opadów,
- silne gołoledzie,
- małe zachmurzenia w trzeciej dekadzie września i w pierwszej października (średnio).

Szczególne cechy pogody pozwalają na wskazanie najkorzystniejszych sezonów w ciągu roku z punktu widzenia rekreacji i turystyki. Są to koniec zimy - wczesna wiosna i koniec lata - początek jesieni.

2.6 Środowisko przyrodnicze

System ochrony krajobrazu na terenie Gminy Lesko tworzą:

Park Krajobrazowy Gór Słonnych, utworzony na mocy rozporządzenia nr 19 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 27 marca 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Krośn. Nr 7, poz. 53, zm.: z 1996 roku - Dz. Urz. Woj. Krośn. Nr 44, poz. 195, z 2000 roku - Dz. Urz. Woj. Podk. Nr 24, poz. 1961, z 2004 roku Dz. Urz. Woj. Podk. Nr 46, poz. 484, z 2005 roku - Dz. Urz. Woj. Podk. Nr 32, poz. 331) na przedmiotowym terenie obowiązuje plan ochrony Parku Krajobrazowego Gór Słonnych ustanowiony rozporządzeniem nr 59/05 Wojewody Podkarpackiego z dnia 10 czerwca 2005 roku (Dz. Urz. Woj. Podk. Nr 82, poz. 1384).

Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu, zgodnie z Rozporządzeniem Nr 54/05 Wojewody Podkarpackiego z dnia 30 maja 2005 roku (Dz. Urz. Woj. Podk. Nr 80, poz. 1355 z późn. zm.)

Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 pod nazwą „Góry Słonne” – na którym obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia zawarte w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 roku, o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.).

W poniżej zamieszczonych tabelach znajduje się wykaz pomników przyrody ożywionej i nieożywionej, jakie znajdują się na terenie Gminy Lesko oraz wykaz rezerwatów, ich nazwy, powierzchnia oraz lokalizacja.

Tabela 2 Wykaz pomników przyrody

Lp.	Określenie pomnika przyrody	Miejscowość	Gmina
Pomniki przyrody nieożywionej			
1.	„Kamień Leski”	Lesko	Lesko
2.	Progi skalne na rzece Hoczewka	Hoczew	Lesko
Pomniki przyrody ożywionej			
1.	Dąb szypułkowy (17 szt.)	Średnia Wieś	Lesko
2.	Lipa drobnolistna (2 szt.)	Średnia Wieś	Lesko
3.	Dąb szypułkowy (4 szt.)	Lesko	Lesko
4.	Lipa	Lesko	Lesko
5.	Wiąz (6 szt.)	Lesko	Lesko
6.	Dąb szypułkowy (4 szt.)	Lesko	Lesko
7.	Dąb szypułkowy (2 szt.)	Lesko	Lesko
8.	Jesion wyniosły	Lesko	Lesko
9.	Miłorząb dwuklapowy	Średnia Wieś	Lesko

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy Lesko

Tabela 3 Wykaz rezerwatów przyrody

Lp.	Nazwa rezerwatu	Położenia Gmina	Powierzchnia [ha]	Rodzaj rezerwatu	Przedmiot ochrony
1.	Góra Sobień	Lesko	5,34	florystyczny	Las mieszany Flora i fauna kserotermiczna
2.	Dyrbek	Lesko	130,88	leśny	Buczyna karpacka

3.	Grąd w Średniej Wsi	Lesko	58,19	leśny	Grąd, stanowisko roślin chronionych
----	---------------------	-------	-------	-------	-------------------------------------

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy Lesko

2.7 Analiza struktury demograficznej Miasta i Gminy Lesko

Według danych GUS (stan na 31.12.2006r.) w Gminie Lesko zamieszkiwało wówczas 11.551 osób na powierzchni 112km², z czego 5.751 stanowili mężczyźni, natomiast 5.800 kobiety. Średnia gęstość zaludnienia na koniec 2006 roku w Polsce wynosiła 122 osoby na km². Wskaźnik ten dla województwa podkarpackiego kształtował się na poziomie 118 osób na km², a w powiecie leskim, do którego administracyjnie należy Gmina jedynie 32 osoby na km².

W porównaniu z krajem i województwem podkarpackim, wskaźnik gęstości zaludnienia w Gminie Lesko w 2006 roku kształtował się na poziomie nieco niższym niż powyżej wymienione i wyniósł 104 osoby na km², natomiast w porównaniu z powiatem leskim analizowany wskaźnik był znacznie wyższy. Zmiany w populacji zamieszkałej w Gminie Lesko w latach 2002–2006 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4 Liczba ludności w poszczególnych latach na dzień 31.12 każdego roku – według faktycznego miejsca zamieszkania [osoby]

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2002	2003	2004	2005	2006
STAN LUDNOŚCI I RUCH NATURALNY						
Ludność według faktycznego miejsca zamieszkania i płci (stan na 31.12)						
ogółem	osoba	11.496	11.561	11.530	11.611	11.551
mężczyźni	osoba	5.735	5.755	5.735	5.782	5.751
kobiety	osoba	5.761	5.806	5.795	5.829	5.800
w miastach						
ogółem	osoba	5.922	5.898	5.855	5.875	5.808
mężczyźni	osoba	2.885	2.861	2.838	2.858	2.8
kobiety	osoba	3.037	3.037	3.017	3.017	2.983
na wsi						
ogółem	osoba	5.574	5.663	5.675	5.736	5.743
mężczyźni	osoba	2.850	2.894	2.897	2.924	2.926
kobiety	osoba	2.724	2.769	2.778	2.812	2.817

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (ww.stat.gov.pl)

Poniżej zaprezentowana została liczba ludności Gminy Lesko na tle powiatu leskiego i województwa podkarpackiego.

Tabela 5 Liczba ludności w poszczególnych latach na dzień 31.12 każdego roku – według faktycznego miejsca zamieszkania [osoby] w Gminie Lesko, powiecie Leskim i województwie podkarpackim

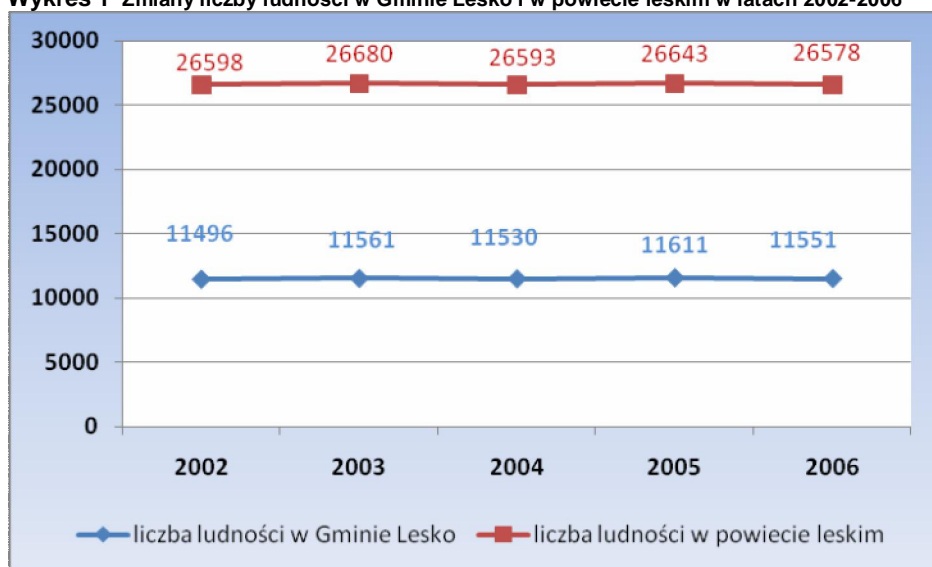
Lata	Gmina Lesko	Powiat	Województwo podkarpackie
2002	11.496	26.598	2.105.050
2003	11.561	26.680	2.097.248
2004	11.530	26.593	2.097.975
2005	11.611	26.643	2.098.263

2006	11.551	26.578	2.097.564
-------------	--------	--------	-----------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (ww.stat.gov.pl)

Powyższe dane wskazują, iż okres 2002 – 2004 charakteryzuje się niewielkim wzrostem liczby ludności w roku 2003, a następnie spadkiem w roku 2004. Tendencja ta jest zgodna ze spadkiem liczby ludności w powiecie. Jest jednak inaczej niż w województwie gdzie zanotowano w 2004 roku niewielki wzrost liczby mieszkańców. Z kolei w roku 2005 nastąpił nieznaczny wzrost liczby ludności w Gminie, w powiecie i w województwie w porównaniu do roku poprzedniego. W 2006 roku w Gminie Lesko odnotowano spadek liczby ludności – podobnie jak w powiecie i województwie. Dane zamieszczone w powyższej tabeli dla Gminy i powiatu ilustruje poniższy wykres.

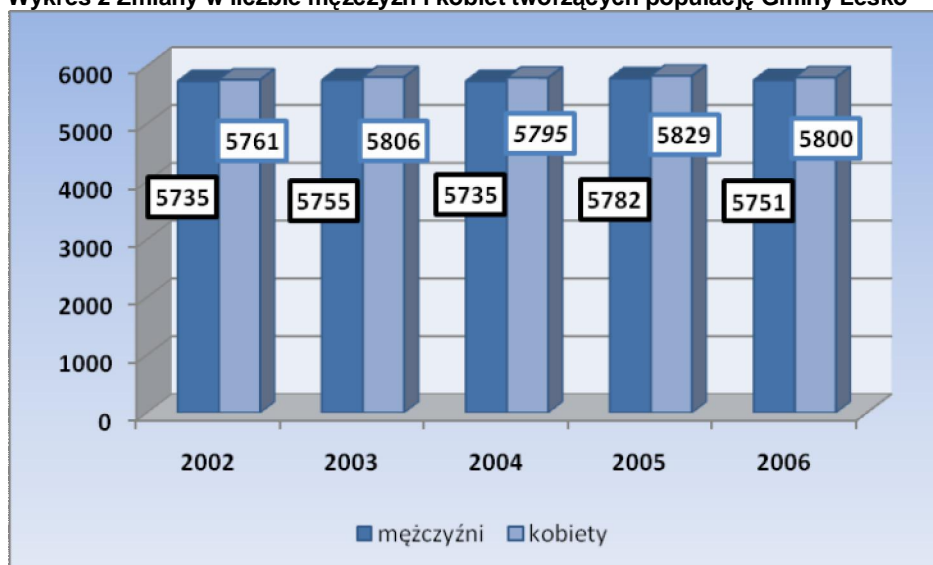
Wykres 1 Zmiany liczby ludności w Gminie Lesko i w powiecie leskim w latach 2002-2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (ww.stat.gov.pl)

Na poniżej zamieszczonym wykresie przedstawiona została dynamika liczby mężczyzn i kobiet tworzących populację Gminy Lesko. W analizowanym okresie tj. od roku 2002 do 2006 liczba kobiet stała się przewyższała liczbę mężczyzn (sytuacja charakterystyczna dla województwa podkarpackiego). Na 100 mężczyzn w Gminie Lesko w roku 2006 przypadało 101 kobiet.

Wykres 2 Zmiany w liczbie mężczyzn i kobiet tworzących populację Gminy Lesko

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

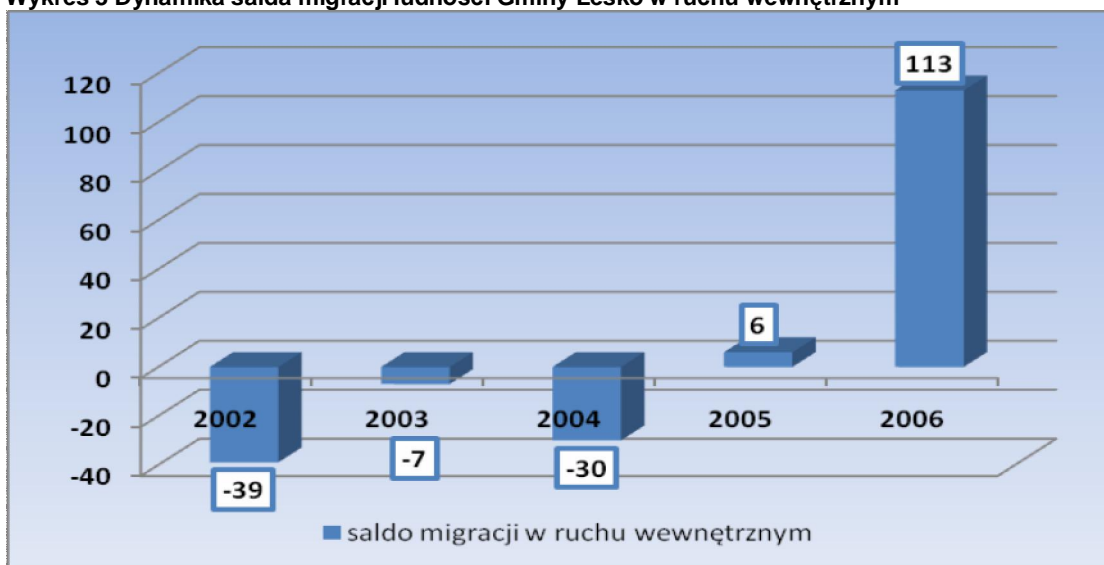
Tabela 6 Saldo migracji ludności Gminy Lesko

Saldo migracji	Jednostka miary	2002	2003	2004	2005	2006
w ruchu wewnętrznym						
ogółem	osoba	-39	-7	-30	6	113
mężczyźni	osoba	-12	-11	-19	0	50
kobiety	osoba	-27	4	-11	6	63
zagranica						
ogółem	osoba	-3	2	3	5	4
mężczyźni	osoba	-2	0	2	3	1
kobiety	osoba	-1	2	1	2	3

Źródło: www.stat.gov.pl

Zgodnie z powyższą tabelą widoczne jest, iż saldo migracji dla Gminy jest ujemne od 2002 r., a w 2004 r. nastąpiło pogłębienie tendencji spadkowej. Napływ ludności do Gminy Lesko nastąpił dopiero w 2005 i 2006 roku.

Wykres 3 Dynamika salda migracji ludności Gminy Lesko w ruchu wewnętrznym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

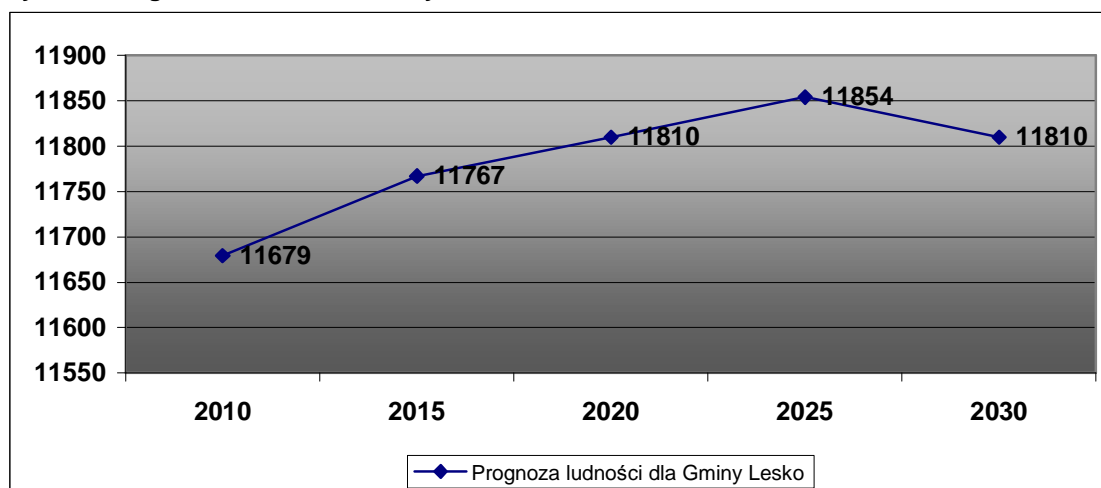
Poniższy wykres prezentuje prognozę GUS dotyczącą liczby ludności dla Gminy Lesko do 2030 roku.

Tabela 7 Prognoza ludności dla Gminy Lesko do roku 2030

Wyszczególnienie	2010	2015	2020	2025	2030
Prognoza ludności dla Gminy Lesko	11679	11767	11810	11854	11810

Źródło: www.stat.gov.pl

Wykres 4 Prognoza ludności dla Gminy Lesko do 2030 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Analiza powyższej prognozy demograficznej sporządzonej dla Gminy Lesko wskazuje, iż na obszarze tym do roku 2025 roku będzie następował stały wzrost liczby mieszkańców, po czym nastąpi spadek liczby mieszkańców o 0,4% w porównaniu z rokiem poprzednim. Szacowane jest, iż w 2030 roku liczba osób w Gminie wyniesie około 11.810, a zatem będzie stanowiła 101,12% stanu ludności ogółem na dzień 31 grudnia 2005 roku.

W poniższej tabeli została zaprezentowana struktura ludności Gminy Lesko według ekonomicznych grup wieku, w odniesieniu do danych dla powiatu leskiego i województwa podkarpackiego.

Tabela 8 Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku [%] – stan według faktycznego miejsca zamieszkania na 31.12.2006

Wyszczególnienie	Gmina Lesko	Powiat Leski	Województwo Podkarpackie
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	21,70%	21,90%	22,30%
Ludność w wieku produkcyjnym	64,10%	63,50%	62,60%
Ludność w wieku poprodukcyjnym	14,10%	14,50%	15,10%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl)

Powyższe dane wskazują, iż struktura ludności Gminy według ekonomicznych grup wieku jest porównywalna ze stanem w powiecie i województwie. Jednakże w porównaniu z powiatem w Gminie Lesko występuje nieznacznie niższy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, natomiast ludność w wieku produkcyjnym ma nieco wyższy udział niż w powiecie i w województwie.

2.8 Stan i struktura zatrudnienia

Bezrobocie

Sytuacja na rynku pracy w Polsce jest znacznie gorsza niż w krajach europejskiej „piętnastki” i jest także gorsza niż sytuacja w nowych krajach członkowskich Unii Europejskiej. W lipcu 2007 roku stopa bezrobocia w Polsce wynosiła 12,2% (bezrobocie rejestrowane).

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lesku z sierpnia 2007 roku w Gminie miejsko - wiejskiej Lesko zarejestrowanych było 795 osób bezrobotnych, w tym 431 kobiet. Oficjalne dane zamieszczone w poniższej tabelce pokazują poziom wskaźnika bezrobocia utrzymującego się w powiecie leskim, do którego administracyjnie należy Gmina Lesko od 2002 do 2007 roku (31.07).

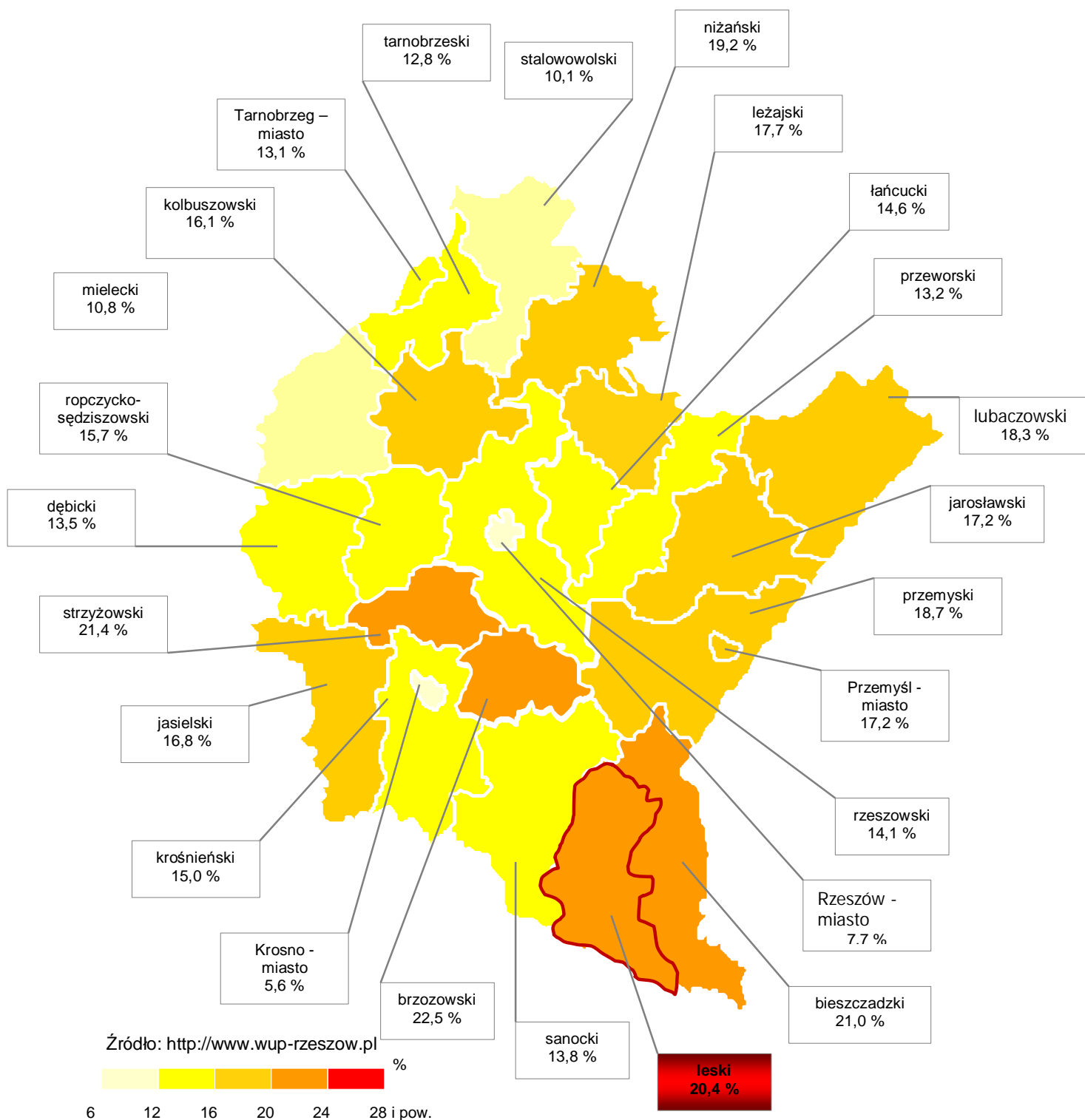
Tabela 9 Stopa bezrobocia na dzień 31.12 w powiecie leskim na tle województwa i kraju [%]

Wyszczególnienie	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	31.07.2007
Polska	18,1	18	19,1	17,6	16,5	12,2
Województwo	16,9	16,7	19,1	18,4	16,5	14,2
Powiat	20,9	20,6	26,7	26,4	25	20,4

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lesku

Sytuację na rynku pracy w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego mierzoną wskaźnikiem stopy bezrobocia przedstawia poniżej zamieszczona mapa. W powiecie leskim wskaźnik ten utrzymuje się na poziomie znacznie wyższym niż w województwie i kraju.

Mapa 6 Wskaźnik stopy bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego (stan na 31.07.2007 roku)

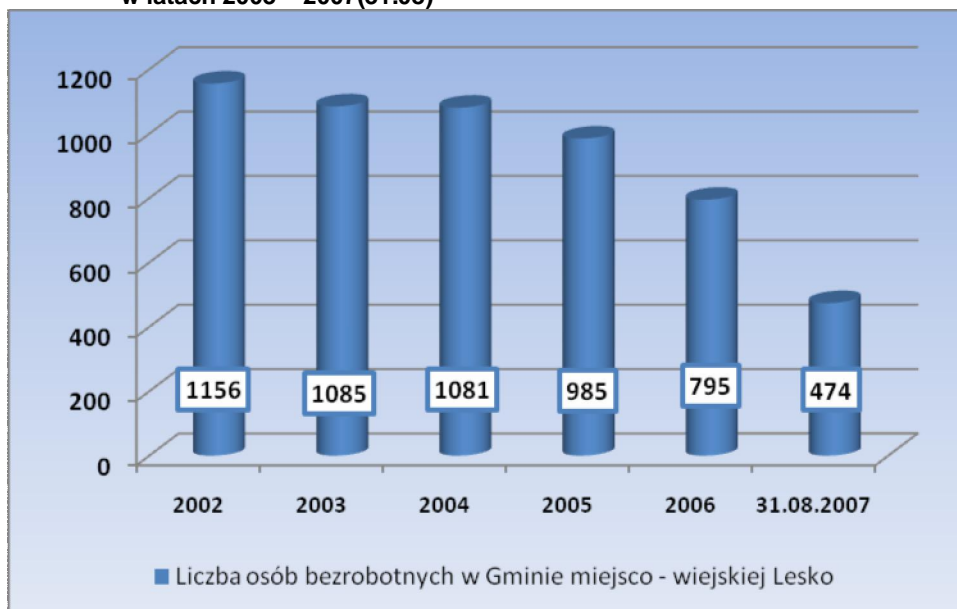
Na dzień 31.08.2007r. w Gminie miejsko - wiejskiej zarejestrowanych było odpowiednio 795 osób bezrobotnych, przy czym 382 osoby stanowili bezrobotni z Miasta Lesko. Dynamikę liczby bezrobotnych w latach od 2003 do sierpnia 2007 roku przedstawia poniższa tabela i wykres.

Tabela 10 Liczba osób bezrobotnych w latach 2000-2007(31.08)

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	31.08.2007
Miasto i Gmina Lesko	1156	1085	1081	985	795
Miasto Lesko	565	513	505	484	382

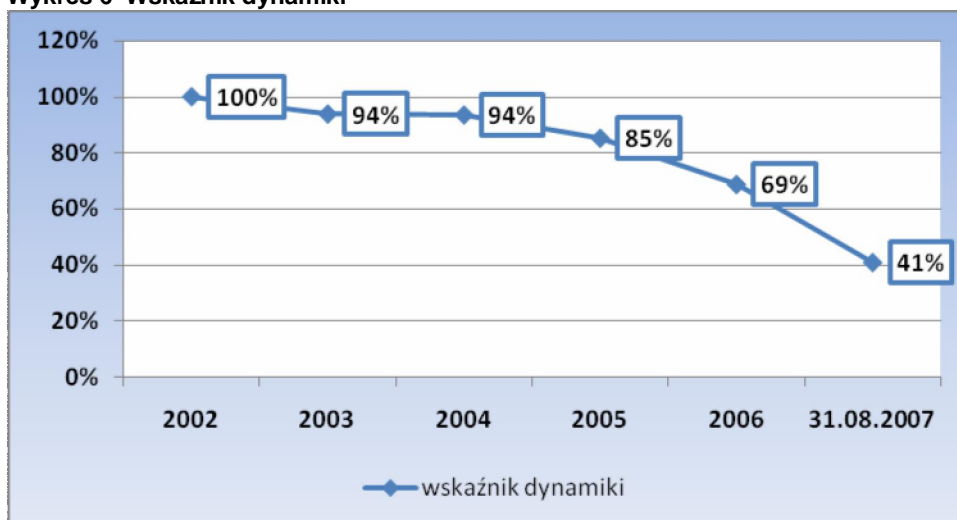
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lesku

Wykres 5 Zmiany liczby osób bezrobotnych w Gminie miejsko – wiejskiej Lesko w latach 2003 – 2007(31.08)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lesku

Wykres 6 Wskaźnik dynamiki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lesku

Zmianę liczby bezrobotnych w Gminie Lesko w analizowanym okresie charakteryzuje tendencja spadkowa.

Poniższa tabela przedstawia strukturę bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Lesko na koniec sierpnia 2007 roku według wykształcenia, wieku, stażu i czasu pozostawania bez pracy.

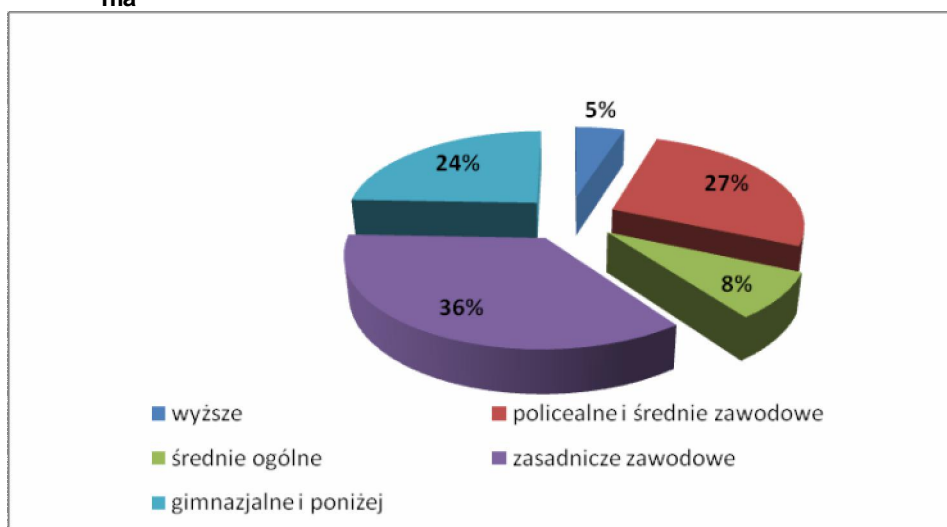
Tabela 11 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Lesko

Wiek w latach	Miasto i Gmina Lesko	Miasto Lesko
Wykształcenie		

wyższe	39	24
policealne i średnie zawodowe	213	108
średnie ogólne	66	41
zasadnicze zawodowe	283	120
gimnazjalne i poniżej	194	89
Wiek		
18 – 24 lata	158	73
25 – 34 lata	238	117
35 – 44 lata	151	69
45 – 54 lata	204	98
55 – 59 lata	40	24
60 – 64 lata	4	1
Staż pracy w latach		
do 1 roku	88	43
1-5 lat	156	78
5-10 lat	114	45
10-20 lat	141	71
20-30 lat	77	45
powyżej 30 lat	12	6
bez stażu	207	94
Czas pozostawania bez pracy w miesiącach		
do 1 miesiąca	58	31
od 1 do 3	88	39
od 3 do 6	86	35
od 6 do 12	151	80
od 12 do 24	111	57
powyżej 24	301	140
Razem	795	382

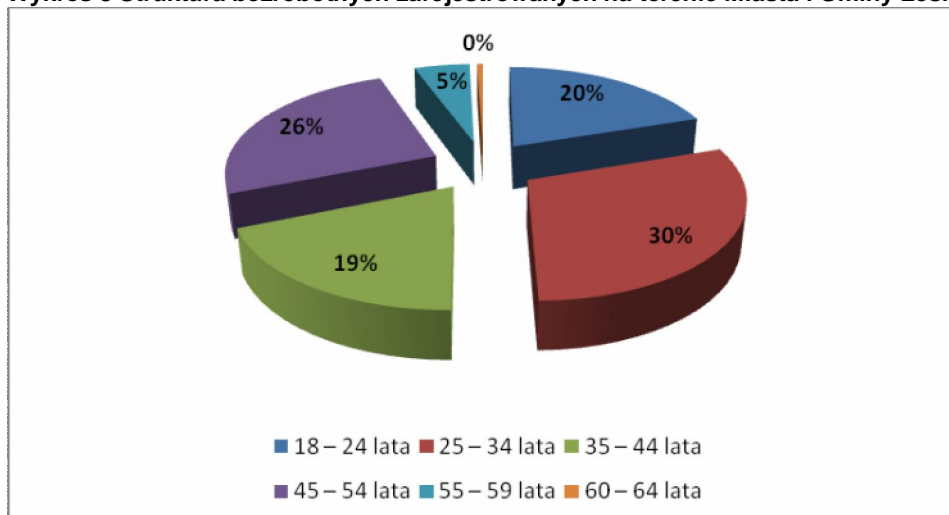
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lesku

Wykres 7 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Miasta i Gminy Lesko według wykształcenia

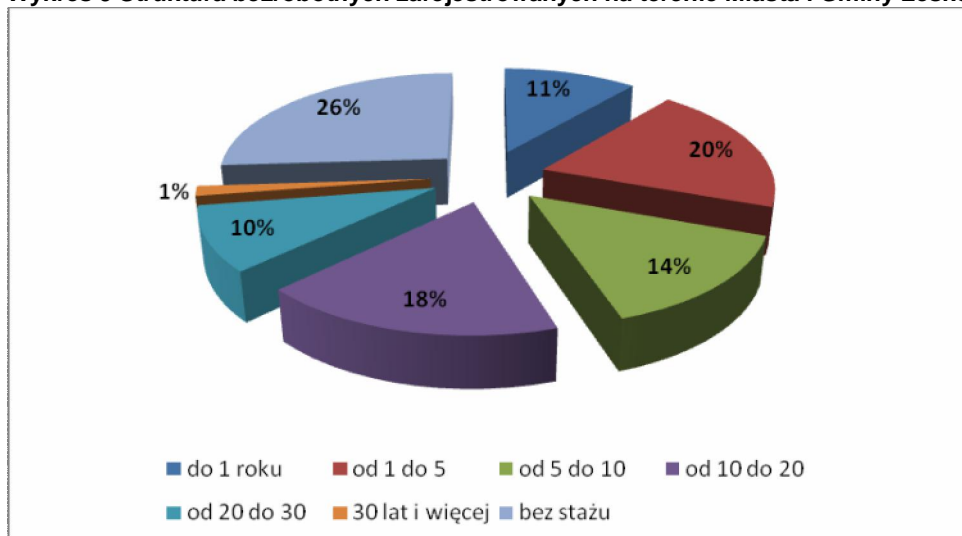
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lesku

Wykres 8 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Miasta i Gminy Lesko według wieku

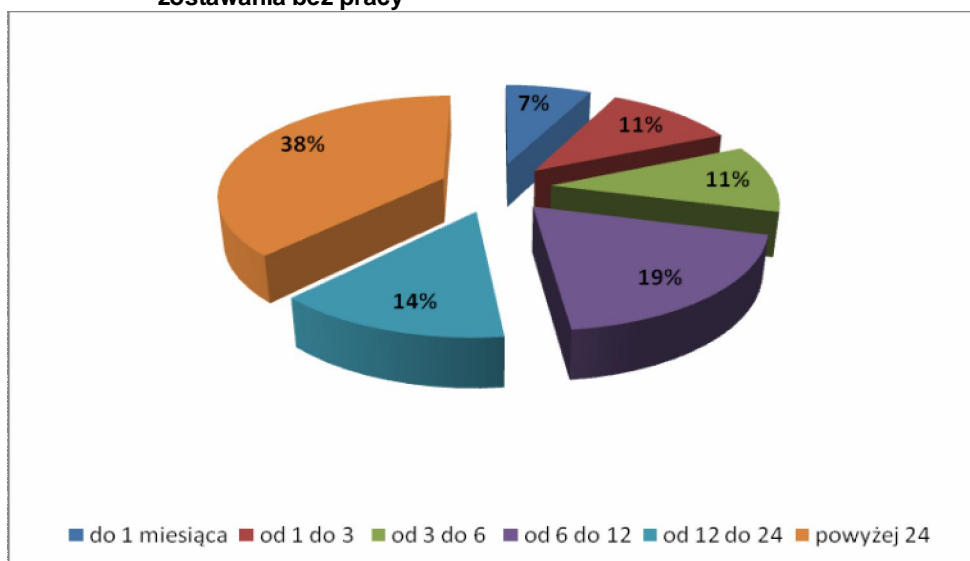

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lesku

Wykres 9 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Miasta i Gminy Lesko według stażu pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lesku

Wykres 10 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Miasta i Gminy Lesko według czasu pozostawania bez pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lesku

W końcu sierpnia 2007 r. wśród bezrobotnych dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, które stanowiły 36% ogółu bezrobotnych z obszaru Gminy Lesko. Największą grupę w strukturze bezrobotnych w Gminie według wieku (30%) stanowiły osoby w wieku od 25 do 34 lat. W strukturze bezrobotnych ze względu na czas pozostawania bez pracy znacząco przeważały osoby poszukujące pracy powyżej 24 miesięcy - 26% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Lesko. Z kolei w strukturze bezrobotnych według stażu pracy najliczniejszą grupę tworzyli bezrobotni bez stażu - 38%.

Zatrudnienie

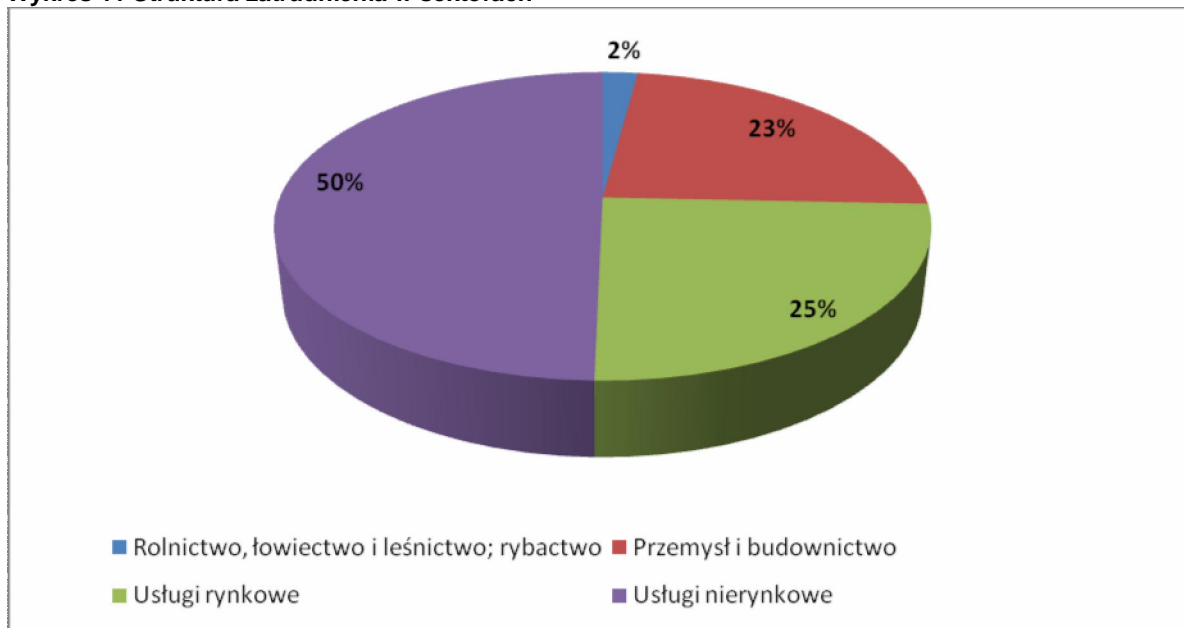
W 2005 roku pracowało 31% mieszkańców Miasta i Gminy Lesko z grupy osób w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18 – 59 lat, mężczyźni 18 – 64 lat), przy czym blisko 50% pracujących stanowiły kobiety. Największy odsetek pracujących stanowili mieszkańcy Leska (87%). Strukturę zatrudnienia w sektorach: rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo, przemysł i budownictwo oraz usługi rynkowe i nierynkowe przedstawia poniższa tabela i obrazuje wykres.

Tabela 12 Pracujący w 2005 roku z terenu Miasta i Gminy Lesko

Wyszczególnienie	Zatrudnienie		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi	
	Ogółem	w tym kobiety			rynkowe	nierynkowe
Miasto i Gmina Lesko	2279	1147	47	538	562	1132
miasto	1985	1026	-	450	551	984
wieś	294	121	47	88	11	148

Źródło: na podstawie danych US w Rzeszowie

Wykres 11 Struktura zatrudnienia w sektorach

Źródło: na podstawie danych US w Rzeszowie

Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie leskim w 2005 roku wyniosło 2.125,58 PLN.

2.9 Infrastruktura społeczna

2.9.1 Edukacja

Według danych statystycznych za rok szkolny 2005/2006 w 6 szkołach podstawowych zlokalizowanych na terenie Miasta i Gminy Lesko uczyło 82 nauczycieli, naukę pobierało 819 uczniów w 50 oddziałach. Takie proporcje dawały dzieciom dobre warunki do nauki. Bardzo podobnie było w gimnazjach: 3 szkoły, 52 nauczycieli, 23 oddziały, 539 uczniów. Ponadto w Lesku zlokalizowane jest: przedszkole samorządowe, Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Drzewnych, Zespół Szkół Leśnych, Zespół Szkół Ekonomiczno-Rolniczych.

Tabela 13 Wykaz placówek i szkół w Gminie Lesko w 2005 roku

Wyszczególnienie	Liczba placówek	Oddziały	Dzieci	Miejsca
Szkoły	Liczba szkół	Oddziały	Uczniowie	Absolwenci
Szkoły podstawowe	6	50	819	161
Gimnazja	3	23	539	160

Źródło: na podstawie danych US w Rzeszowie

W porównaniu z rokiem szkolnym 2004/2005 liczba uczniów i liczba absolwentów szkół podstawowych w roku szkolnym 2005/2006 zmniejszyła się o 6%. Liczba uczniów szkół gimnazjalnych nie uległa zmianie.

Kadra nauczycielska ucząca w szkołach zlokalizowanych na terenie Gminy to osoby o wysokich kwalifikacjach, które ciągle się dokształcają. Tworzą ją nauczyciele o najwyższym stopniu awansu zawodowego, tj. dyplomowani i mianowani. Wielu z nich posiada po kilka specjalności. Szkoły zatrudniają także pedagogów. We wszystkich placówkach odbywają się zajęcia pozalekcyjne w formie kół przedmiotowych np. polonistycznych, matematycznych, informatycznych i językowych. Warunki, wyposażenie w pomoce dydaktyczne, przedsiębiorcza kadra dyrektorska i wysoko wykwalifikowani nauczyciele składają się na sukcesy wychowanków, z których część konty-

nuje naukę w liceach, a potem kształci się dalej w uczelniach wyższych.

2.9.2 Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Ochrona zdrowia

Pomoc w zakresie opieki zdrowotnej mieszkańcom Gminy świadczy 33 placówek zlokalizowanych głównie w Lesku, z czego 8 to Publiczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, a 25 to Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej.

Tabela 14 Placówki opieki zdrowotnej (podstawowej i specjalistycznej)

Wyszczególnienie	Ambulatoryjna opieka zdrowotna	Apteki	Liczba ludności na 1 aptekę
	Zakłady opieki zdrowotnej		
Miasto i Gmina Lesko	3	9	3 870

Źródło: na podstawie danych US w Rzeszowie

Na terenie powiatu działa Szpital Powiatowy w Lesku. Celem działania Szpitala jest udzielanie świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia ludności zamieszkującej, względnie przebywającej na obszarze jego działania oraz innym osobom spoza terenu Powiatu Leskiego, wyrażającym chęć leczenia się w Szpitalu.

Szpital Powiatowy w Lesku dysponuje następującymi Oddziałami:

- Wewnętrznym,
- Chirurgicznym,
- Dziecięcym,
- Ginekologiczno – Położniczym,
- Izbą przyjęć,
- Rehabilitacyjnym,
- Blokiem Operacyjnym i Działem Anestezji.

Ponadto szpital posiada pracownie diagnostyczne takie jak:

- Laboratorium analityczne, serologia, Bank Krwi,
- RTG,
- USG,
- Endoskopii,
- Diagnostyki kardiologicznej,
- Badań czynnościowych układu oddechowego.

Pomoc społeczna

Zadania w zakresie **opieki społecznej** realizują powołane przez Gminę Lesko jednostki organizacyjne, do jakich należy zaliczyć:

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Praca socjalna, to zgodnie z art. 15 ustawy o pomocy społecznej: działalność zawodowa, skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz na tworzeniu warunków sprzyjających temu celowi. MGOPS pomaga w wielu codziennych i niecodziennych sytuacjach, jakie doświadczają osoby przychodzące do ośrodka. Ośrodek jest instytucją mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji

życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Środowiskowy Dom Samopomocy

Dom jest placówką pobytu dziennego, przeznaczony jest dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, z uszkodzeniami narządu ruchu, działa w ramach zadań zleconych Gminie. Podstawowym zadaniem Środowiskowego Domu Samopomocy jest przede wszystkim podtrzymywanie w dobrej kondycji psycho-fizycznej (pomimo istniejącej choroby) i rozwijanie u uczestników umiejętności niezbędnych do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia. ŚDS dysponuje 26 miejscami, w 2006 roku liczba korzystających wyniosła 31 osób.

Sprawozdanie z działalności Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lesku za rok 2006 zostało zestawione w poniżej zamieszczonych tabelach.

Tabela 15 Formy pomocy świadczonej przez MGOPS w Lesku

Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzja świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w PLN	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
ZADANIA ZLECONE					
Zasiłki stałe – ogółem	62	564	176 647	62	139
w tym przyznane dla osoby samotnie gospodarującej pozostającej w rodzinie	37 25	347 217	137 351 39 296	37 25	37 102
zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową lub ekologiczną	0	0	0	0	0
specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	5	2 352	25 872	5	5
RAZEM	67	x	202 519	67	144
ZADANIA WŁASNE					
Zasiłki okresowe - ogółem	228	1 529	245 419	225	879
w tym:					
a	x	x	0	x	x
b	x	x	245 419	x	x
w tym przyznane z powodu bezrobocia długotrwałej choroby	174	1 174	202 180	172	686
niepełnosprawności	20	106	18 629	20	102
możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	34	249	24 610	33	91
schronienie	0	0	0	0	0
posiłek	0	0	0	0	0
w tym dla dzieci	297	40 075	88 392	159	724
ubranie	297	40 075	88 392	159	724
usługi opiekuńcze - ogółem	0	0	0	0	0
w tym specjalistyczne	0	0	0	0	0
zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów w NFZ	19	6 798	82 658	19	19
w tym dla osób bezdomnych	0	0	0	0	0
zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	0	0	0	0	0

zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego	0	0	0	0	0
sprawienie pogrzebu	0	0	0	0	0
w tym osobom bezdomnym	0	0	0	0	0
inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	801	x	238 788	308	975
w tym zasiłki specjalne celowe	35	51	10 730	34	70
pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie - ogółem	0	x	0	0	0
w tym: w naturze	0	0	0	0	0
zasiłki	0	0	0	0	0
pożyczka	0	0	0	0	0
poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne)	x	x	x	45	60
interwencja kryzysowa	x	x	x	0	0
praca socjalna	x	x	x	140	345
RAZEM	1 132	x	655 257	408	1 334

Źródło: dane MGOPS w Lesku

Tabela 16 Odpłatność Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej

Opłatność Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
	4	32	33 092	4	4

Źródło: dane MGOPS w Lesku

Tabela 17 Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
		Ogółem	W tym na wsi	
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	1 144	420	195	1 372
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	67	67	32	144
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	1 132	408	189	1 334
Pomoc udzielona w postaci socjalnej - ogółem	x	140	55	345
W tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej	x	39	18	94

Źródło: dane MGOPS w Lesku

Tabela 18 Powody przyznania pomocy

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	% ogółu mieszkańców
	ogółem	w tym na wsi		
Ubóstwo	314	165	1 123	9,72%
Sieroctwo	0	0	0	0,00%
Bezdomność	11	3	11	0,10%

Potrzeba ochrony macierzyństwa	0	0	0	0,00%
Bezrobocie	229	109	877	7,59%
Niepełnosprawność	116	45	299	2,59%
Długotrwała lub ciężka choroba	62	40	204	1,77%
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	85	49	472	4,09%
w tym:	38	15	122	1,06%
Rodziny niepełne				
Rodziny wielodzietne				
Przemoc w rodzinie	55	37	360	3,12%
Alkoholizm	6	3	25	0,22%
Narkomania	18	3	34	0,29%
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	1	3	0,03%
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo - wychowawcze	3	2	3	0,03%
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0,00%
Zdarzenie losowe	0	0	0	0,00%
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0,00%
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0,00%

Źródło: dane MGOPS w Lesku

Tabela 19 Typy rodzin objętych pomocą społeczną

Wyszczególnienie		Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
		ogółem	w tym na wsi	
Rodziny ogółem		459	213	1 466
o liczbie osób w rodzinie 1		136	41	136
	2	60	20	120
	3	61	34	183
	4	90	47	360
	5	46	25	230
	6 i więcej	66	46	437
Razem		249	142	1 123
o liczbie dzieci:				
	1	62	28	198
	2	91	57	354
	3	41	20	211
	4	35	22	194
	5	10	10	70
	6	5	3	44
	7 i więcej	5	2	52
Rodziny niepełne ogółem		38	15	122
o liczbie dzieci:				
	1	17	3	39
	2	13	7	44
	3	5	4	23
	4 i więcej	3	1	16
Rodziny emerytów i rencistów ogółem		153	68	441
o liczbie osób				
	1	50	17	50
	2	26	10	52
	3	24	11	72
	4	53	30	267

Źródło: dane MGOPS w Lesku

Zadania pomocy społecznej od kilku lat zmieniają się nieustannie, coraz więcej zadań wcześniej wykazanych jako zadania zlecone do realizacji Gminie jest przenoszonych do obowiązkowych zadań własnych Gminy. Z tego też powodu zmniejszają się dotacje na realizację zadań zleconych, rosną natomiast dotacje celowe na realizację poszczególnych zadań własnych Gminy z zakresu pomocy społecznej. Gmina przeznaczająca także znaczne środki własne na pomoc społeczną, nie brakuje środków na dożywianie, usługi opiekuńcze, czy też zasiłki.

Jak wynika z powyżej stabelaryzowanych danych w 2006 roku MGOPS w Lesku przeznaczył 202.519 PLN na realizację zadań zleconych i 655.257 PLN na realizację zadań własnych. Świadczenia w postaci zasiłków stałych przyznane zostały 62 rodzinom, zaś świadczenia w postaci zasiłków okresowych rodzinom w liczbie 225. Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej zagwarantowano wówczas 4 osobom, kwota świadczeń przeznaczonych na ten cel wyniosła 33.092 PLN.

Pomoc z racji trudnej sytuacji życiowej w 2006 roku została przyznana 902 rodzinom w tym 457 zamieszkałym na wsi. Najliczniejsza grupa rodzin otrzymała pomoc z powodu trudnej sytuacji życiowej powstałej na skutek ubóstwa, liczba osób objętych taką pomocą stanowi 9,72% ogółu mieszkańców Gminy Lesko. Dość często za powód trudnej sytuacji życiowej podawane jest bezrobocie (7,59% ogółu mieszkańców). Część rodzin, szczególnie te niepełne lub wielodzietne przestały się kwalifikować do pomocy, gdyż przy wypłacanych świadczeniach rodzinnych jest szereg dodatków,

w tym: dodatek za samotne wychowywanie, dodatek za wychowywanie dzieci w rodzinie wielodzietnej (3 i więcej dzieci), które znacznie podniosły dochody rodzin.

Wprowadzony w 2006 roku program wieloletni „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oprócz dożywiania dzieci w szkołach, pozwolił także na pomoc w postaci zasiłków celowych na zakup żywności i świadczeń rzeczowych. Zasiłki takie otrzymało 229 osób. Pomoc w formie posiłku otrzymało 12 dzieci do 7 roku życia, 285 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej.

2.9.3 Bezpieczeństwo publiczne

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność Miasta i Gminy Lesko.

Nad ochroną bezpieczeństwa mieszkańców i porządku w Gminie Lesko czuwają Komenda Powiatowa Policji w Lesku działająca całodobowo, Pogotowie Ratunkowe, GOPR oraz Powiatowa Komenda Państwowej Straży Pożarnej w Lesku i 7 jednostek OSP. Jednostki OSP skupiają w swoich szeregach 170 mężczyzn i 14 kobiet. W dyspozycji tych jednostek znajduje się 9 pojazdów. Trzy jednostki OSP z terenu Miasta

i Gminy Lesko znajduje się w Krajowym Systemie Ratowniczo – Gaśniczym.

Powiat leski, do którego administracyjnie należy Gmina Lesko pomimo wysokiej skali bezrobocia należy raczej do względnie bezpiecznych. W 2005 roku popełniono tu ogółem 827 przestępstwa co stanowi blisko 2% ogółu przestępstw dokonanych w województwie podkarpackim i o niespełna 53% mniej niż w roku 2004. Liczba popełnionych przestępstw jest jedną z niższych wśród notowanych w powiatach tworzących podregion krośnieńsko-przemyski.

Dominującą kategorią przestępstw w powiecie leskim były przestępstwa drogowe w liczbie 205, nieco mniejszą grupę stanowią przestępstwa przeciwko mieniu, w tym głównie kradzieże i kradzieże z włamaniem - 201 łącznie. W strukturze popełnionych przestępstw liczną grupę stanowiły też przestępstwa o charakterze gospodarczym - 98, było też 14 udziałów w bójce lub pobiciu i 10 rozbojów. Odnotowano 9 przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu i 1 zabójstwo. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba kradzieży w powiecie leskim zmniejszyła się o około 14%, a przestępstw o charakterze gospodarczym, aż o 91%, wzrosła natomiast liczba przestępstw drogowych o 30%. Liczba rozbojów i udziałów w bójce utrzymała się praktycznie na tym samym poziomie.

Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych według wybranych rodzajów przestępstw w 2005 r. przedstawia przedstawiona poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 20 Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych według wybranych rodzajów przestępstw w 2005 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	w tym							
		zabójstwo	uszczerbek na zdrowiu	udział w bójce lub pobiciu	kradzież rzeczy	kradzież z włamaniem	rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze	drogowe	gospodarcze
2005 rok	78,9	100	100	78,6	26,3	51,1	66,7	100	91,8

Źródło: na podstawie danych US w Rzeszowie

Sto procent wykrywalności przestępstw odnotowano w przypadku uszczerbku na zdrowiu, przestępstw drogowych i zabójstwa. Natomiast najniższa wykrywalność sprawców miała miejsce w przypadku kradzieży rzeczy.

Strukturę popełnionych przestępstw i wykroczeń z uwzględnieniem podziału na miasto

i obszar wiejski Gminy Lesko w 2004 i 2005 roku przedstawiają poniżej zamieszczona tabela i obrazujące ją wykresy.

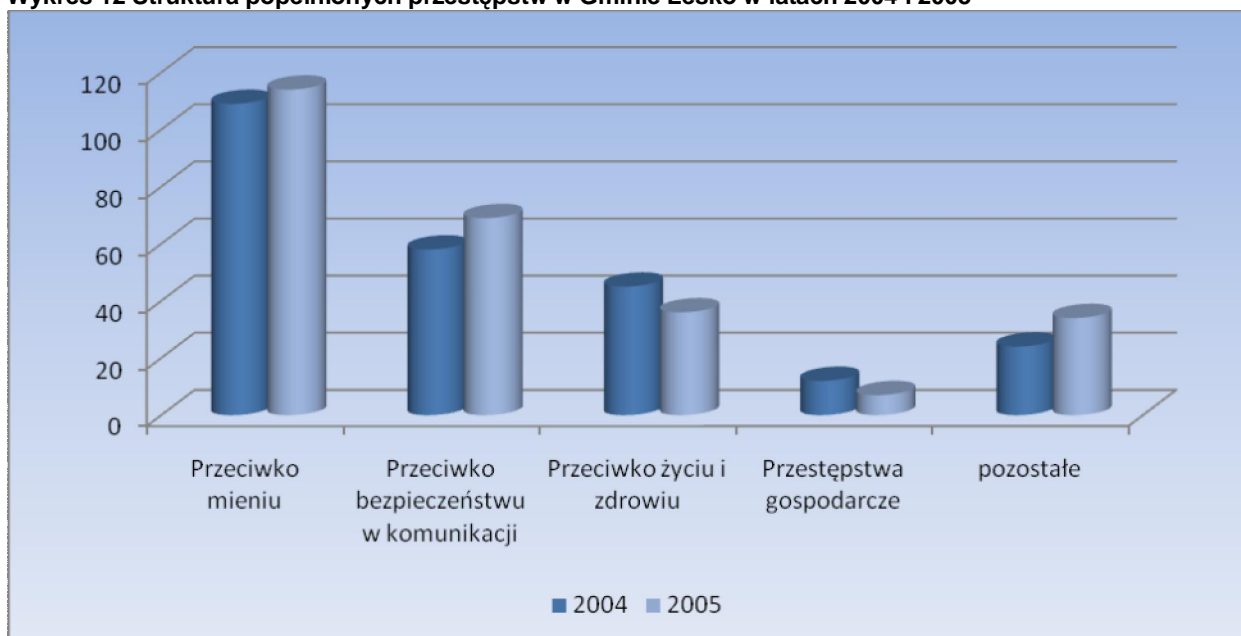
Tabela 21 Struktura popełnionych przestępstw i wykroczeń w Gminie Lesko w 2004 i 2005 roku

Wyszczególnienie	2004	2005
Przestępstwa		
Przeciwko mieniu	109	114
Przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	58	69
Przeciwko życiu i zdrowiu	45	36
Przestępstwa gospodarcze	12	7
pozostałe	24	34
RAZEM	248	260
w tym na terenie miasta Lesko	160	163
Wykroczenia		
Przeciwko porządkowi publicznemu	768	458
Przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu w ruchu drogowym	4.169	5.752

Przeciwko obyczajności publicznej	79	141
Pozostałe	685	1.331
RAZEM	5.701	7.682
w tym na terenie miasta Lesko	3.990	5.112

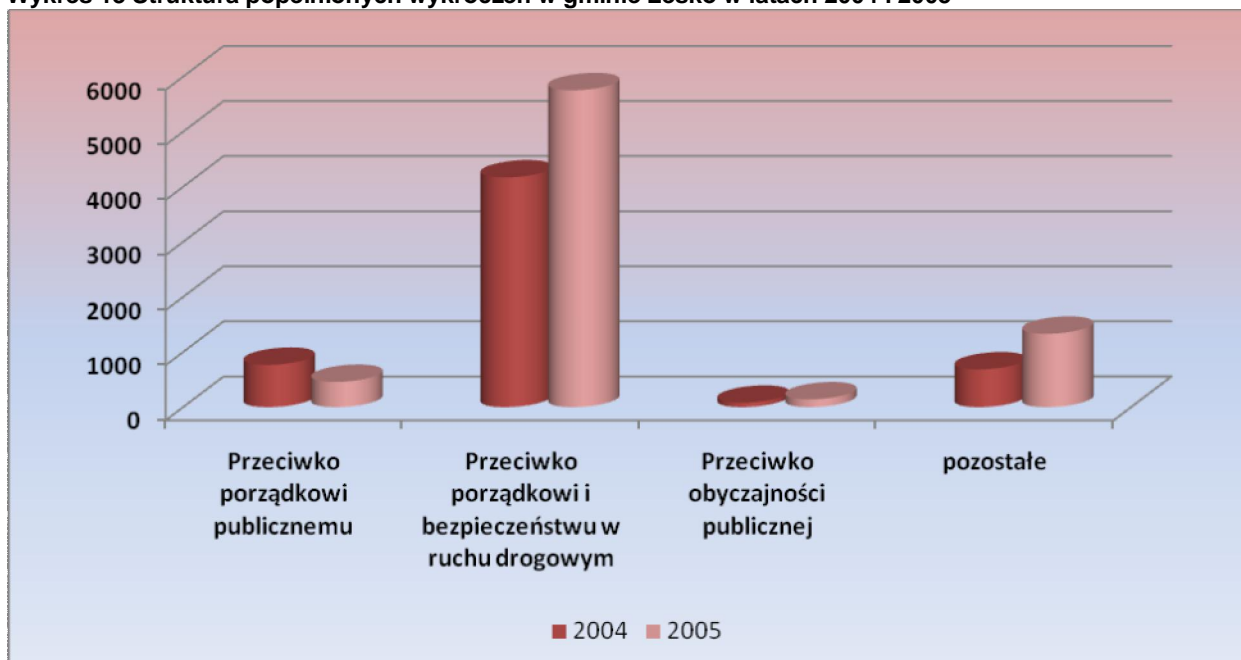
Źródło: na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Lesku

Wykres 12 Struktura popełnionych przestępstw w Gminie Lesko w latach 2004 i 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Lesku

Wykres 13 Struktura popełnionych wykroczeń w gminie Lesko w latach 2004 i 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Lesku

Liczba popełnionych przestępstw i wykroczeń w 2005 roku w Gminie Lesko wzrosła w porównaniu do roku poprzedniego odpowiednio o 5% i 35%. Liczba popełnionych przestępstw popełnionych na terenie miasta Lesko stanowiła w 2005 roku 63% ogółu

przestępstw zaistniałych w całej gminie, a liczba wykroczeń jakich dopuścili się mieszkańcy Leska 67% ogółu.

Analizując strukturę popełnionych przestępstw w Gminie Lesko w 2005 roku w porównaniu z rokiem poprzednim, można stwierdzić, że wzrosła liczba przestępstw przeciwko mieniu (o 5%), przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (o 19%) i przestępstw ujętych w kategorii pozostałe (o 42%).

Z kolei liczba przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu oraz przestępstw o charakterze gospodarczym uległa zmniejszeniu o odpowiednio 20% i 42%.

Wykroczenia przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu drogowemu popełnione w 2005 roku przewyższyły o 38% te dokonane w 2004 roku, podobnie było z wykroczeniami przeciwko obyczajności publicznej i ujętymi w kategorii pozostałe, które wzrosły odpowiednio o 78% i 94% w porównaniu z rokiem poprzednim. Analizując strukturę wykroczeń zaistniałych na terenie Miasta i Gminy Lesko ich spadek można zaobserwować jedynie w kategorii przeciwko porządkowi publicznemu (o 40%).

2.9.4 Kultura

Kultura najczęściej rozumiana jest jako całokształt duchowego i materialnego dorobku społeczeństwa. Kultura to również charakterystyczne dla danego społeczeństwa wzory postępowania, także to, co w zachowaniu ludzkim jest wyuczone, w odróżnieniu od tego, co jest biologicznie odziedziczone.

Organizacją życia kulturalnego na terenie Miasta i Gminy Lesko zajmują się gminne instytucje kultury. Wykaz tych instytucji przedstawia poniższe zestawienie:

1. Bieszczadzki Dom Kultury,
2. Kino „Jutrzenka”,
3. Biblioteka Miejsko – Gminna,
4. Biblioteka Pedagogiczna,
5. Galeria w Synagodze w Lesku.

Stałe imprezy kulturalne:

1. Bieszczadzki Przegląd Teatrów Parafialnych (czerwiec),
2. Szkolny Przegląd Zespołów Teatralnych i Tanecznych (maj),
3. Dni Leska (maj/czerwiec),
4. Country w Bieszczadach (lipiec),
5. Koncert dla Ciebie (lipiec/sierpień, w każdą niedzielę),
6. Wystawa Prac Twórców Bieszczadzkich.

2.9.5 Sport, rekreacja, turystyka

Sport i rekreacja

Infrastruktura rekreacyjno-wypoczynkowa stanowi element o kluczowym znaczeniu dla rozwoju turystyki. Odwiedzający Gminę goście coraz częściej zwracają uwagę na dostępne formy spędzania wolnego czasu. Bardzo modny staje się aktywny sposób spędzania wolnego czasu.

Miasto i Gmina Lesko dysponuje następującymi obiektami sportowymi i rekreacyjnymi:

- stadion LKS „Sanovia” Lesko,
- stadion LZS „Rolnik” Bezmiechowa,
- stadion LZS Jankowce,

- Stadion i kąpielisko w Lesku,
- wyciąg narciarski w Huzelach,
- Ośrodek Sportów Zimowych Weremień.

Gmina Lesko nie dysponuje pełnowymiarową halą sportową, jedynie pełnowymiarywymi boiskami do gry:

- w siatkówkę i koszykówkę, zlokalizowanymi na sali gimnastycznej przy gimnazjum w Lesku,
- w siatkówkę, zlokalizowanym na sali gimnastycznej w Manastercu,
- w siatkówkę, zlokalizowanym na sali gimnastycznej w Średniej Wsi.

Na stałe w kalendarz imprez sportowych wpisały się:

- Międzynarodowy Turniej o Puchar Burmistrza Miasta i Gminy Lesko w Piłce Siatkowej (styczeń),
- Międzynarodowy Dziecięcy Turniej Szachowy (maj),
- Małe Mistrzostwa Gminy Lesko w Duathlonie (maj),
- Mistrzostwa Gmin Bieszczadzkich w Duathlonie (maj),
- Lekkoatletyczny Meeting Młodzików (maj),
- Turniej w Piłce Siatkowej Oldbojów (maj),
- Otwarty Turniej Piłki Nożnej Oldbojów (czerwiec),
- Bieg Solidarności (czerwiec),
- Otwarty Turniej Tenisa Ziemnego (lipiec),
- Jesienne Mistrzostwa Gminy w Biegach Przełajowych (jesień),
- Międzynarodowy Turniej w Piłce Nożnej Seniorów (jesień).

Aktywny wypoczynek – wybrane oferty

- **Jeździectwo**

Bieszczady kojarzą się wielu osobom z polskim dzikim wschodem, końmi, kowbojami i przygodą w siodle. Powstało tutaj szereg stanic konnych posiadających afiliację [zgodę] PTTK na prowadzenie górskiej turystyki jeździeckiej. W samych Bieszczadach jest około 500km oznakowanych szlaków turystyki konnej.

To tutaj rozpoczyna się i kończy Transkarpacki Szlak Konny, który biegnie przez całe polskie Karpaty aż po Beskid Żywiecki. Około 10 lat temu narodził się pomysł stworzenia najdłuższego w Europie liczącego ok. 600km Transkarpackiego Szlaku Konnego, który swój początek bierze w Brennej, a następnie wiedzie przez takie miejscowości jak Korbielów, Zawoję, Bukowinę Tatrzańską, Szczawnicę, Ryto, Hańczową, Kotań, Lipowiec, Odrzechową. W Bieszczadach przebiega on od miejscowości Dołżyca w gminie Komańcza do Woli Michowej. Swoim zasięgiem obejmuje także konne trasy Bieszczadzkiego Parku Narodowego kończąc swój bieg w miejscowości Wołosate. Projekt został sfinansowany m.in. przez Zarząd Główny PTTK oraz marszałka województwa małopolskiego. Obecnie na trasie znajduje się 45 stanic, a szlak uzupełniany jest o kolejne oznaczenia¹.

Ponadto na terenie Beskidu Niskiego i Bieszczadów organizowany jest szereg ciekawych imprez konnych:

- jedyny w Polsce przepęd bydła (150 krów),

¹ <http://www.bieszczady.pl/wiadomosci/aktualnoscin=&catID=79&pageNo=111>

- rajdy traperskie,
- wędrówki dyliżansami,
- pikniki country,
- zawody WKKB (Wszechstronny Konkurs Konia Bieszczadzkiego),
- organizowane są szkolenia dla przodowników górskiej turystyki jeździeckiej (są 3 ośrodki stażowe).

▪ **Wędkarstwo**

Rzeka San w okolicach Leska przepływa w pięknej i malowniczej dolinie, niesie kryształicznie czyste wody zaliczane do I kl. czystości.

Rzeka ta zakwalifikowana jest do wód górskich i obfituje w ryby. Dominującym gatunkiem jest pstrąg potokowy i lipień, występuje też: głowacica, kleń, świnka, brzana karpacka i jelec. W czystych wodach Sanu żyją też gatunki chronione, takie jak: śliz, głowacz, strzebla potokowa, są raki szlachetne i minogi.

Znaczenie wędkarstwa dla rozwoju turystyki jest coraz większe. Corocznie przybywa coraz więcej wędkarzy, którzy doceniają zasobność ryb w wodach Sanu, Hoczewki, w Zalewie Solińskim czy Myczkowieckim. O walorach tych świadczy chociażby to, że w roku 2006 na tych wodach odbyły się Mistrzostwa Europy w Wędkarstwie Muchowym, które zostały bardzo wysoko ocenione zarówno przez zawodników jak i innych uczestników tej imprezy.

▪ **Trasy rowerowe**

Szlaki rowerowe „Zielony Rower – Greenway Karpaty Wschodnie” to transgraniczna sieć szlaków przyrodniczo – kulturowych. Osią trasy bieszczadzkiej jest szlak rowerowy „Zielony Rower” łączący najpiękniejsze zakątki regionu – atrakcje przyrodnicze i kulturowe, oferty ekoturystyczne, galerie oraz lokalne inicjatywy na rzecz ochrony dziedzictwa Bieszczadów. Tą transgraniczną trasą można pojechać rowerem z Leska na Słowację przez miejscowości: Lesko - Glinne - Kostryń - Uherce Mineralne - Zwierzyn - Myczkowce - Bóbrka - Solina - Polańczyk - Wołkowyja - Bukowiec - Terka - Polanki - Łopienka - Buk - Dołżyca - Cisna - Majdan - Liszna - Roztoki Górne - Przełęcz nad Roztokami (granica państwa - przejście rowerowo-pieszne).

W Gminie Lesko wyznaczono też terenowe szlaki rowerowe „Extreme – Bieszczady” przebiegające leśnymi ścieżkami i drogami polnymi. Są to:

- Terenowy szlak rowerowy „Pogórze Leskie” (24,9km) przebiega grzbietem „Pogórza Leskiego” dzielącym zlewiska Sanu i Osławy;
- Terenowy szlak rowerowy „Czarny Dział” (22,5km) prowadzi przez las Czarny Dział i zmierza w kierunku lotniska szybowcowego na Górze Kamionce;
- Terenowy szlak rowerowy „Czulnia” (23,2km) rozpoczyna swój bieg u podnóża Kamienia Leskiego i wznosi się na wzgórze Czulnia (576m n. p.m.);
- Terenowy szlak rowerowy „Góra Makowska” (21,2km), trasa prowadzi przez północne wzgórze pasma Durnej i Łopiennika.

▪ **Malarstwo i rzeźba**

W Gminie Lesko zawsze było wielu artystów, ludzi wrażliwych, którzy tworzyli wykorzystując różne techniki artystycznego przekazu. Swoje prace prezentowali na wy-

stawach organizowanych lokalnie, ale też w znanych galeriach w Polsce i za Granicą.

W rozwoju ich twórczości ważną rolę od lat siedemdziesiątych ub. stulecia odgrywała Leska Synagoga. W głównej części budynku Leskiej Synagogi znajduje się sala wystawowa Galerii Sztuki Bieszczadzkiego Domu Kultury w Lesku, w której od 1978 roku od maja do października prezentują się artyści z całego regionu. Na różnych wystawach można obejrzeć prace twórców bieszczadzkich – profesjonalistów i amatorów, przedstawiciele wszystkich dziedzin twórczości: rysunek, malarstwo, rzeźba, grafika, fotografia, poezja, rękodzieło, biżuteria artystyczna, itp.

W ramach projektu „Bieszczadzki Produkt Lokalny” została utworzona internetowa baza danych gdzie można znaleźć informację o aktualnie tworzących artystach z terenu Gminy. Są to:

- Bartosik-Andruch Alina – rękodzieło: malowidła na kamieniach, tkanina, aplikacje, sztuka użytkowa;
- Biega Janina – rękodzieło: papieroplastyka - kwiaty, amfoty, malowanie na kamieniu, obrazy ażurowe;
- Filar Ryszarda – rękodzieło: obrazy ze skóry, zegary ze skóry i sznurka, kolaż;
- Franke Maria - Galanteria Różna AMEG II – rękodzieło: odlewy gipsowe, figurki do szopek, płaskorzeźba;
- Kordyaczny Jolanta i Waldemar – rękodzieło: akwarele, obrazy olejne, płaskorzeźby - aniołki, madonny;
- Łęgawski Marian - rękodzieło - rzeźby, płaskorzeźby;
- Niedziela Anna - Pracownia Artystyczna ANNA – rękodzieło: wyroby rękodzielnicze, artystyczne, ludowe;
- Nowak Kazimiera – rękodzieło: szydełkarstwo, hafciarstwo, papieroplastyka;
- Pękalski Zdzisław – rękodzieło: rzeźba, malarstwo, grafika, konserwacja zabawek;
- Przytułski Zbigniew – rękodzieło: wyroby ceramiczne - dzbany, puchary, płaskorzeźby z gliny;
- Starakiewicz Maria – rękodzieło: - haft krzyżykowy, widoki Podkarpacia, wzory bojkowskie;
- Szajna Halina – rękodzieło: gobeliny wełniane;
- Wasylewicz August – rękodzieło: - rzeźba w drewnie, płaskorzeźba;
- Wasylewicz Marek – rękodzieło: biżuteria srebrna; łańcuszki, kolie, wisiorki, kolczyki, pierścionki².

▪ Szybownictwo

Historia szybownictwa na terenie Gminy zaczyna się w roku 1928 kiedy to student Politechniki Lwowskiej Wacław Czerwiński przebywając na wakacjach w Bezmiechowej zainteresował się zboczem Słonnego. Z jego inicjatywy w styczniu 1929 roku doszła do skutku I wyprawa szybowcowa do Bezmiechowej zorganizowana przez Związek Awiatyczny Studentów Politechniki Lwowskiej i Aeroklub Lwowski, która dokładnie zbadała teren Słonnego i uznała je za odpowiednie do lotów szkolnych i wyuczynowych. W 1931 roku na szczycie Słonnego wzniesiono pierwszy trwały obiekt, a w 1932 roku otwarto oficjalnie Szkołę Szybowcową w Bezmiechowej. W czasie

² <http://www.bieszczady.pl/produkt/?id=16>

II Wojny Światowej obiekty szybowiska uległy poważnym zniszczeniom. W 1951 roku nastąpiła ostateczna likwidacja tego ośrodka sportów szybowcowych. W 1977 roku członkowie Studenckiego Koła Naukowego Lotników przy Politechnice Rzeszowskiej zorganizowali na terenie byłego szybowiska w Bezmiechowej obóz lotniowy. W 1990 i 1991 roku członkowie Koła Naukowego Lotników Politechniki Warszawskiej wspólnie z Bractwem Podwójnej Mewy zorganizowali obozy szybowcowe pod hasłem „Powrót do Bezmiechowej”. W 1992 roku zawiązało się Stowarzyszenie na rzecz Reaktywowania i Rozwoju Szkoły Szybowcowej w Bezmiechowej. Od tego momentu rozpoczął się dynamiczny rozwój tego ośrodka szybownictwa. Szybowisko w Bezmiechowej jest położone w paśmie gór Słonnych wznoszących się ok. (630m n.p.m.), krawędź zbocza wznosi się ok. 220 metrów ponad podstawę, najdogodniejszym dla lotów szybowcowych (żaglowych) kierunkiem wiatru jest południe z odchyleniami na wschód i zachód, możliwe są również loty w kierunku północnym choć jest to mocno utrudnione z powodu zalesienia zbocza. Występujące nad górami Słonnymi prądy wstępujące pozwalają na wykonywanie lotów żaglowych i termicznych na szybowcach, oraz na lotniach i paralotniach. W ofercie:

- kurs pilotażu modeli latających zdalnie sterowanych;
- organizowanie kursokonferencji, imprez rodzinnych, sylwestrów, wycieczek po Bieszczadach, Słowacji i Ukrainie, loty widokowe szybowcem, samolotem lub paralotnią, a dla najmłodszych proste modele latające;
- przejażdżki pojazdami terenowymi, amfibią, quadem, kuligi, paintball, itp.

Szybowisko prowadzi Aeroklub Politechniki Rzeszowskiej - Bezmiechowa ³.

Drugim ważnym ośrodkiem szybowcowym na terenie Gminy jest Weremień. Znajduje się tutaj szybowisko oraz wyciąg narciarski. Organizowane są tutaj szkolenia z zakresu szybownictwa górskiego oraz szkolenia paralotniowe. Każdego roku wiosną organizowana jest impreza pod nazwą „Święto latawca”. Szybowisko prowadzi Aeroklub Bieszczadzki – Lesko.

▪ **Narciarstwo**

Na terenie Gminy funkcjonują dwa wyciągi narciarskie:

- wyciąg narciarski Pensjonatu „Zamek” Huzele k/Leska,
- Ośrodek Sportów Zimowych „Lesko-Ski” - Wyciągi narciarskie k/Leska.

Oferują one coraz lepsze warunki dla uprawiania narciarstwa oraz pokrewnych sportów zimowych.

Turystyka

Gmina Lesko należy do najbardziej atrakcyjnych turystycznie Gmin na terenie województwa podkarpackiego. Przez miasto rokrocznie przejeżdża około 100 tysięcy turystów, z których ok. jedenastu tysięcy korzysta z jego bazy noclegowej. Lesko ze względu na swoje położenie, może stać się w przyszłości kluczową bazą turystyczną w obszarze całej południowo – wschodniej Polski.

³ <http://agro-skrzydla.webpark.pl/index2.html>

Posiada możliwości organizacji różnych form wypoczynku w zależności od upodobań klientów, od form biernych po aktywne, od turystyki zimowej do turystyki letniej, turystykę rowerową, konną, pieszą, wodną, wędkarstwo, narciarstwo, szybownictwo czy paralotniarstwo. Oferta turystyczna zawiera szereg atrakcji z różnych dziedzin - zabytki kultury, osobliwości środowiska naturalnego oraz organizowane imprezy.

Z zakresu dziedzictwa kulturowego godnymi polecenia są:

- Zamek w Lesku – zbudowany w II połowie XV wieku,
- Kościół Parafialny Pod Wezwaniem Nawiedzenia NMP z dzwonnica w Lesku – ufundowany przez Kmitów, zbudowany z kamienia i cegły,
- Synagoga – wzniesiona w I połowie XVIII wieku,
- Kirkut – cmentarz żydowski,
- Kapliczka przy ulicy Unii Brzeskiej,
- Ratusz Leski,
- Pozostałe obiekty zabytkowe zlokalizowane w starej części miasta np. przy Placu Konstytucji (budynek byłej Świątyni Ormiańskiej,
- Galeria Bieszczadzkiego Domu Kultury,
- Kościół z 1772r. w Średniej Wsi,
- Galeria Zdzisława Pękalskiego w Hoczwi,
- Cerkiew Greko - Katolicka w Manastercu,
- Ruiny zamku Sobień z 1340r. w Manastercu.

W wielu przypadkach obiekty dziedzictwa kulturowego są nieprzygotowane do ekspozycji turystom, niezabezpieczone przed włamaniami i nie są również wyposażone

w instalację ppoż. Ich zły stan techniczny wymaga szybkiej interwencji i przygotowania do prezentowania jako istotne atrakcje turystyczne – do takich obiektów należy np. budynek dawnej Świątyni Ormiańskiej. Obecnie obiekt ten mimo swobodnego potencjału jako atrakcja turystyczna, jest w złym stanie technicznym (wymaga remontu kapitalnego) i pełni funkcję mieszkaniową.

Ponadto na terenie Gminy występują ciekawe elementy przyrodnicze, które podnoszą atrakcyjność turystyczną Gminy:

- Kamień Leski – piaskowiec wznoszący się ok. 20m ponad otaczający teren,
- Leskie Źródła Mineralne,
- progi skalne w Hoczwi na rzece Hoczewka,
- pomniki przyrody w Średniej Wsi: miłorząb dwukłapowy i 400-letnie dęby,
- las Malinki z unikalnym skupiskiem amerykańskiej sosny Wejmutki,
- Rezerwat Góry Sobień, obejmujący fragmenty lasu grądowego lipowo-grabowego, buczyny karpackiej i łągu podgórskiego.

Infrastruktura turystyczna

Baza noclegowa

Stowarzyszenie Agroturystyczne:

- Galicyjskie Gospodarstwa Gościnne – Bieszczady,

Turyści mają możliwość zatrzymania się w 9 hotelach i pensjonatach oraz w 28 gospodarstwach agroturystycznych.

Baza gastronomiczna

Lokale tworzące bazę gastronomiczną Miasta i Gminy Lesko skupione są głównie w Lesku. Należy do nich 17 lokali gastronomicznych.

Stałe imprezy turystyczne:

- Rajd Śladami Jana Pawła II (lipiec/sierpień),
- Rajd Śladami Sławnych Piór (wrzesień),
- Rajd Pod Parasolem (październik/listopad),
- Rajd Oldbojów (listopad).

2.10 Infrastruktura techniczna

2.10.1 Budownictwo mieszkaniowe

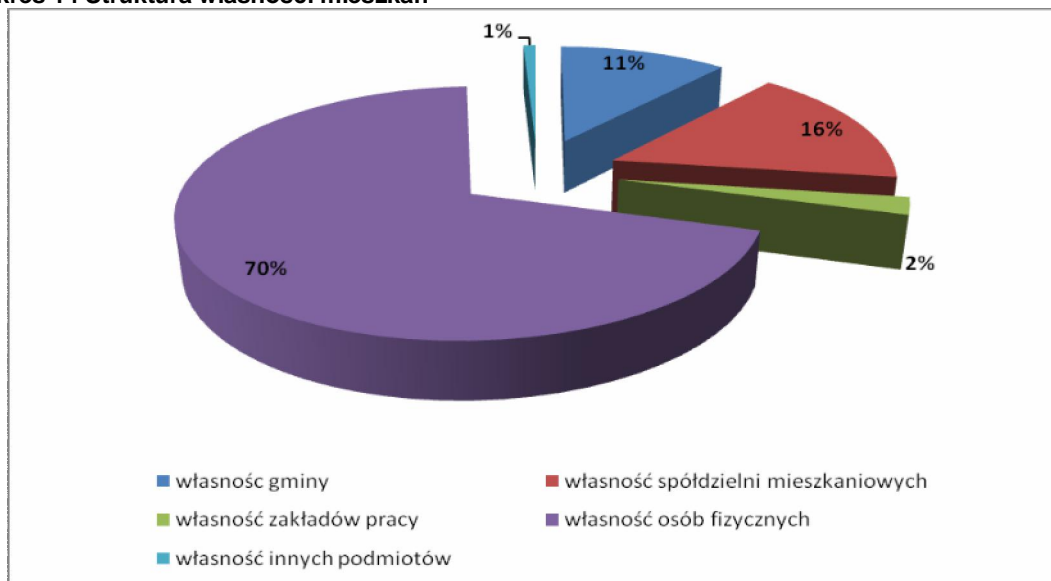
W 2006 roku w województwie podkarpackim oddano do użytkowania 4.652 mieszkania, tj. blisko o 41% mniej niż w roku 2005. Mieszkania oddane do użytkowania w budownictwie indywidualnym stanowiły 3.492, w budownictwie przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem 120, oddane do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe 836. Mieszkania oddane do użytkowania w budownictwie społecznym czynszowym wyniosły 48, w budownictwie komunalnym 153 i oddane do użytkowania przez zakłady pracy 3. Mieszkania, których rozbudowę rozpoczęto to 5.155. Ponadto w 2006 roku wydano 3.808 pozwoleń na budowę, w tym 3.774 na budownictwo indywidualne.

W zabudowie mieszkaniowej Miasta i Gminy Lesko w zależności od przestrzennego usytuowania mieszkań, występują budynki jednorodzinne i wielorodzinne. Budownictwo jednorodzinne to przede wszystkim budynki wolnostojące, domy jednorodzinne w zabudowie bliźniaczej oraz domy jednorodzinne w zabudowie szeregowej. Z kolei w typie budynki wielorodzinne przeważają klatkowce, potocznie zwane blokami.

Na terenie Miasta i Gminy Lesko nie ma budynków mieszkalnych, które ze względu na bardzo zły stan techniczny musiałyby być wyłączone z użytkowania. Ponadto w obiektach będących własnością Gminy i spółdzielni mieszkaniowych przeprowadzane są okresowe kontrole stanu technicznego i przydatności do użytkowania budynków mieszkalnych wraz z instalacjami.

Liczba mieszkań w Mieście i Gminie Lesko prezentuje się na poziomie 3.196 i jest to wynik najwyższy w porównaniu z pozostałymi gminami tworzącymi powiat leski. Na terenie miasta Leska znajduje się 55% ogółu mieszkań, stanowiących zasoby Miasta i Gminy Lesko. Mieszkania według struktury własności obrazuje poniżej przedstawiony wykres.

Wykres 14 Struktura własności mieszkań

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największy odsetek mieszkań (70%) w strukturze według własności stanowią lokale będące w posiadaniu osób fizycznych, znacznie mniej liczną grupę stanowią mieszkania będące własnością spółdzielni mieszkaniowych, a 11% stanowią mieszkania gminne.

Wskaźnik obrazujący przeciętną liczbę osób na mieszkanie kształtuje się na poziomie 3,63 i jest wyższy od średniej wojewódzkiej (3,49), jednakże liczba osób przypadająca na 1 izbę jest już wskaźnikiem niższym – 0,91, dającym pogląd na dobrą sytuację Gminy, pod względem zagęszczenia mieszkań. Należy pamiętać, że liczba osób

w mieszkaniu to wskaźnik bardziej demograficzny i socjologiczny - związany z modelem rodziny niż ekonomiczny. Potwierdzeniem tego jest wskaźnik przeciętnej liczby powierzchni użytkowej przypadającej na jedno mieszkanie. W Gminie miejsko – wiejskiej Lesko jest to wynik wysoki 72,77m² przy średniej wojewódzkiej, która wynosi 77,10m². W Gminie Lesko – wg danych statystycznych – na jednego mieszkańca przypada powierzchnia mieszkania 20,03m² (w województwie podkarpackim 22,1m²).

Miasto i Gmina Lesko charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem mieszkań wyposażonych w wodociągi 98% (notuje również wynik wyższy od wojewódzkiego) oraz wysokim wskaźnikiem wyposażenia mieszkań w łazienkę i centralne ogrzewanie – które wynoszą odpowiednio: 94,2% i 81,4%.

W 2005 roku oddano 15 mieszkań do użytkowania o łącznej powierzchni 2.093m², wszystkie mieszkania są własnością osób indywidualnych. Ponadto oddano do użytkowania 27 budynków (24 w budownictwie indywidualnym), w tym 13 mieszkalnych i 14 niemieszkalnych. Powierzchnia użytkowa mieszkań w budynkach mieszkalnych wyniosła 1.887m², a powierzchnia użytkowa w budynkach niemieszkalnych 2.897m².

2.10.2 Drogi

Zestawienie dróg w Gminie Lesko prezentuje poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 22 Sieć drogowa na terenie Miasta i Gminy Lesko wg klasy drogi, rodzaju nawierzchni i relacji

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi [relacje]	Długość drogi w granicach Gminy km	W tym o nawierzchni:		
				twardej tzw. ulepszonej km	twardej gruntowej ulepszonej km	gruntowej km
DROGI KRAJOWE						
1.	84	Sanok - Lesko - Ustrzyki Dolne - Krościenko - granica Państwa z Ukrainą	16	16	-	-
RAZEM DROGI KRAJOWE				16	-	-
DROGI WOJEWÓDZKIE						
1.	893	Lesko - Hoczew - Baligród-Cisna	10,13	10,13	-	-
2.	897	Hoczew - Czarna	4,727	4,727	-	-
RAZEM DROGI WOJEWÓDZKIE				14,85	-	-
DROGI POWIATOWE						
1.	2227R	Załuż - Lesko	6	6	-	-
2.	2266R	Łukawica - Bezmiechowa	5,84	5,84	-	-
3.	2265R	Bezmiechowa - Manasterzec	4,784	4,784	-	-
4.	2256R	Huzele - Tamawa Górna	3,621	3,621	-	-
5.	2258R	Hoczew - Dziurdziów - Tamawa Górna	2,95	2,95	-	-
6.	2270R	Lesko - Weremień	2	2	-	-
7.	2267R	Jankowce - Glinne	4,346	4,346	-	-
8.	2271R	Średnia Wieś – Podkamionka - Zwierzyń	7,029	7,029	-	-
9.	2267R	ul. Witosa	0,23	0,23	-	-
RAZEM DROGI POWIATOWE				36,8	-	-
DROGI GMINNE						
1.	118205R	Bachlawa	0,176	0,176	-	-
2.	118210R	Bachlawa	0,267	0,267	-	-
3.	118206R	Bachlawa	0,256	0,244	-	0,012
4.	118203R	Bachlawa	0,328		-	0,328
5.	118209R	Bachlawa	0,215		-	0,215
6.	118207R	Bachlawa	0,305	0,305	-	-
7.	118212R	Średnia Wieś	0,268	0,268	-	-
8.	118212R	Średnia Wieś	0,315	0,315	-	-
9.	118211R	Średnia Wieś	0,51	0,135	-	0,375
10.	118208R	Średnia Wieś	1,31	1,31	-	-
11.	118204R	Hoczew	0,698	0,63	0,068	-
12.	118170R	Jankowce	0,405	0,215	0,19	-
13.	118169R	Jankowce	0,6	0,6	-	-
14.	118171R	Jankowce	0,28	0,28	-	-
15.	118154R	Bezmiechowa Górna	0,115		-	0,115
16.	118153R	Bezmiechowa Górna	0,305		-	0,305

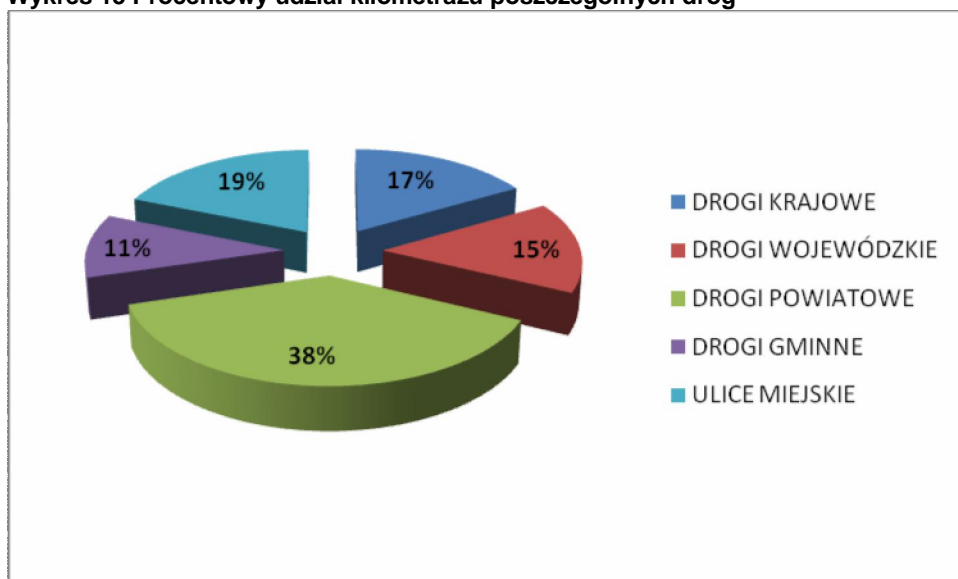
17.	118155R	Bezmiechowa Dolna	0,302		0,302	-
18.	118155R	Bezmiechowa Dolna	0,3		-	0,3
19.	118152R	Manasterzec	0,489	0,489	-	
20.	118151R	Manasterzec	0,405		-	0,405
21.	118156R	Postołów	1,6	1,6	-	-
22.	118174R	Huzele	0,9	0,3	0,43	0,17
RAZEM DROGI GMINNE 10,34 KM				7,13	0,99	2,22
ULICE MIEJSKIE						
1.	118201R	Basztowa	0,23	0,23	-	-
2.	118166R	Broniewskiego	0,255	0,255	-	-
3.	118196R	Kaczkowskiego	0,29	0,29	-	-
4.	118164R	Fredry	0,187	0,187	-	-
5.	118181R	Grunwaldzka	0,165	0,165	-	-
6.	118191R	Berka Joselewicza	0,26	0,26	-	-
7.	118196R	Piotra Kmity	0,27	0,27	-	-
8.	118179R	Kochanowskiego	0,26	0,26	-	-
9.	118200R	Konopnickiej	0,12	0,12	-	-
10.	118175R	Kościuszki	0,359	0,359	-	-
11.	118161R	Jana Pawła II	1,17	1,17	-	-
12.	118192R	Łazienna	0,2	0,2	-	-
13.	118180R	Mickiewicza	0,25	0,25	-	-
14.	118190R	Moniuszki	0,21	0,21	-	-
15.	118202R	Ossolińskich	0,36	0,36	-	-
16.	118182R	Wincentego Pola	0,27	0,27	-	-
17.	118184R	Pułaskiego	0,059	0,059	-	-
18.	118173R	Przemysłowa	1,1	1,1	-	-
19.	118178R	Sienkiewicza	0,225	0,225	-	-
20.	118188R	Krasickich	0,21	0,21	-	-
21.	118173R	Słowackiego	1,385	1,385	-	-
22.	118183R	Śliżyńskiego	0,053	0,053	-	-
23.	118199R	Szopena	0,235	0,235	-	-
24.	118195R	Osiedlowa	0,635	0,635	-	-
25.	118197R	Smolki	0,29	0,29	-	-
26.	118187R	Turystyczna	0,36	0,36	-	-
27.	118176R	Waryńskiego	0,31	0,31	-	-
28.	118189R	1000-lecia	0,12	0,12	-	-
29.	118175R	Kazimierza Wielkiego	0,1	0,1	-	-
30.	118186R	Rynek	0,383	0,383	-	-
31.	118186R	Parkowa	0,14	0,14	-	-
32.	118193R	Żeromskiego	0,47	0,47	--	-
33.	118194R	Źródłana	0,55	0,55	-	-
34.	118160R	Pieski Świat	0,155		-	0,155
35.	118168R	Akacyjowa	0,31	0,31	-	-
36.	118162R	Kwiatowa	0,655	0,405	-	0,25

37.	118163R	Jesionowa	0,183	0,08	-	0,103
38.	118165R	Wierzbowa	0,121		-	0,121
39.	118167R	Wiejska	0,114		-	0,114
40.	118159R	Podgórska	1,11	1,11	-	-
41.	118158R	Wolańska	1,924	1,09	-	0,834
42.	118172R	Bieszczadzka	0,1	0,1	-	-
43.	118187R	Wyspiańskiego	0,2		-	0,2
44.	118157R	Zasanie	0,36		-	0,36
45.	118160R	Sanowa	0,56		-	0,56
46.	118198R	Widokowa	0,675	0,675	-	-
47.	118216R	Plac Konstytucji 3 Maja	0,3	0,3	-	-
48	118176R	Witosa	0,21	0,21		
RAZEM ULICE MIEJSKIE 18,45 km				15,76	-	2,69
OGÓŁEM			96,45	90,54	0,99	4,91

Źródło: na podstawie danych UMiG Lesko

Z powyżej zamieszczonych danych wynika, że na sieć dróg w Gminie Lesko składają się drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe, gminne i ulice miejskie o łącznej długości 96,08km. Procentowy udział kilometrażu poszczególnych dróg przebiegających w granicach Gminy Lesko przedstawia poniżej zamieszczony wykres.

Wykres 15 Procentowy udział kilometrażu poszczególnych dróg

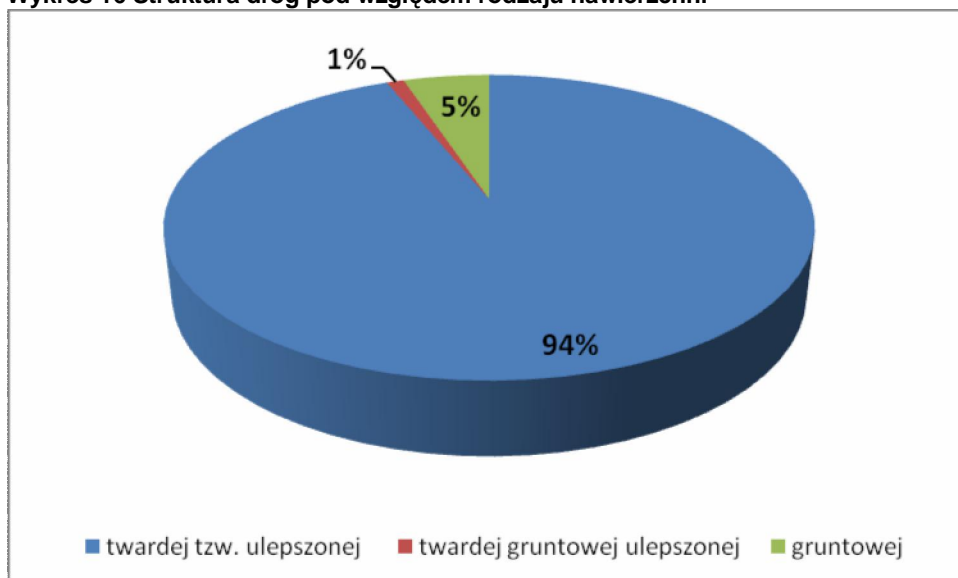

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMiG Lesko

Z kolei strukturę dróg pod względem rodzaju nawierzchni prezentuje poniższy wykres,

z którego wynika, że 94% dróg ma nawierzchnię twardą ulepszoną, 5% gruntową, a 1% to drogi o nawierzchni twardej gruntowej, ulepszonej.

Wykres 16 Struktura dróg pod względem rodzaju nawierzchni

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMiG Lesko

Znaczna część dróg gminnych wymaga przebudowy ze względu na stan techniczny. Znaczącym problemem jest również kwestia słabego rozwoju infrastruktury towarzyszącej tj. chodników dla pieszych, ścieżek rowerowych, parkingów i oświetlenia.

2.10.3 Łączność i telekomunikacja

Dostępność Miasta i Gminy Lesko z zewnątrz jest zadowalająca zwłaszcza jeśli chodzi o połączenie z centrum województwa i samym Rzeszowem, a peryferyjne położenie Gminy (i województwa) w stosunku do największych ośrodków kraju jest niwelowane przez komunikację autobusową i kolejową. W Gminie Lesko nie ma większego problemu z dojazdem do poszczególnych sołectw.

Gmina Lesko należy do grupy gmin, w których problemy telekomunikacji nie zostały jeszcze pozytywnie rozwiązane. Niekorzystne położenie, potencjalnie mała liczba abonentów powodują małe zainteresowanie właściwie jedyne operatora na rynku. Mimo wyraźnej poprawy w stosunku do lat poprzednich nie wszyscy mieszkańcy mają możliwość podłączenia się do sieci telefonicznej stacjonarnej czy łatwego dostępu do Internetu. Telefon stacjonarny posiada 2.108 abonentów.

Tabela 23 Liczba abonentów telefonicznych w Gminie Lesko

Lp.	Miejscowość	Liczba abonentów telefonicznych
1.	Bachława	30
2.	Bezmiechowa Dolna	46
3.	Bezmiechowa Górna	21
4.	Glinne	44
5.	Hoczew	140
6.	Huzele	80
7.	Jankowce	110
8.	Lesko	1.328
9.	Łukawica	61
10.	Manasterzec	53
11.	Postołów	33
12.	Średnia wieś	103

13.	Łączki	31
14.	Weremień	28
RAZEM		2.108

Źródło: na podstawie danych UMiG Lesko

W terenach trudniej dostępnych dla telefonii sieciowej mieszkańcy mają również możliwość korzystania z ciągle rozwijającej się sieci telefonii komórkowej.

2.10.4 Zaopatrzenie w wodę – wodociągi

Poziom zwodociągowania Gminy przedstawia poniższa tabela. Jakość wody dostarczanej do sieci na terenie miasta oraz zwodociągowanych miejscowości (poniższa tabela) odpowiada wymogom sanitarnym i nie budzi zastrzeżeń służb sanitarnych. W pozostałych miejscowościach mieszkańcy korzystają z wodociągów wiejskich często wymagających przebudowy, gdyż nie w pełni zaspokajają potrzeby mieszkańców, a jakość wody często nie jest zadowalająca. Mieszkańcy miejscowości Glinne i Janówce korzystają ze studni kopanych, których wydajność z reguły nie pokrywa w pełni zapotrzebowania na wodę w komfortowych ilościach (w okresach suchych często występują braki wody). Braki wody występują również w miejscowości Dziurdziów. Pozostałe miejscowości (np. Łączki) dysponują ujęciami powierzchniowymi, które nie gwarantują bezpieczeństwa jakości wody. Ponadto na terenie Gminy znajduje się kilka studni wierconych, które związane są z obiektami przemysłowymi lub użyteczności publicznej.

Sieć wodociągowa w Lesku również jest w niezadowalającym stanie technicznym, ze względu na stan stalowych rurociągów (nieszczelność), które wymagają wymiany na rurociągi innych, bardziej trwałych materiałów.

Poniższa tabela przedstawia stan zwodociągowania Gminy (wymienione zostały tylko te miejscowości, w których funkcjonuje komunalna sieć wodociągowa).

Tabela 24 Sieć wodociągowa w poszczególnych miejscowościach Gminy Lesko

Nazwa miejscowości	Wodociąg (sieć rozdzielcza + przyłącza) w km	Punkty odbioru
Lesko	19,9	1.489
Bezmiechowa Górna i Dolna	8,9	179
Manasterzec	9,6	96
Łukawica	2,3	46
Huzele	6,4	116
Średnia Wieś	8,3	115
Dziurdziów	7,3	45
Weremień	3	32

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Lesko

W związku z tym, że mieszkańcy nie korzystający z sieci kanalizacyjnej, gromadzą ścieki w szambach, które często nie spełniają wymogów sanitarnych, istnieje realne zagrożenie dla czystości wód podziemnych i przypowierzchniowych zasilających studnie kopane, z których czerpią wodę.

Tabela 25 Sieć wodociągowa w Gminie Lesko – stan na 31.12.2006 r.

Urządzenia sieciowe	Jednostka miary	2006
Wodociągi		
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	42.7

długość czynnej sieci rozdzielczej stanowiącej własność Gminy	km	39.7
długość czynnej sieci rozdzielczej stanowiącej własność Gminy tym eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	13.6
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1115
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	213,5
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	4.800

Źródło: www.stat.gov.pl

Z powyższych danych wynika, iż z sieci wodociągowej korzysta szacunkowo 65,83% mieszkańców Gminy, a cały system wymaga w wielu przypadkach przebudowy i przede wszystkim znacznej rozbudowy. Zaopatrzenie Gminy w wodę odbywa się za pośrednictwem Administracji Budynków Komunalnych i Wodociągów w Lesku – zakładu budżetowego Gminy.

2.10.5 Gospodarka ściekowa

Odbiorców usług kanalizacyjnych w stanie aktualnym – dla systemu w Gminie Lesko (aglomeracja Lesko) – prezentuje poniższa tabela.

W chwili obecnej łączna długość sieci kanalizacji sanitarnej na obszarze Gminy wynosi 59,1 km. W 2006 roku w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia w ramach sieci kanalizacyjnej odebrano 212.000 m³ ścieków. W kanalizację wyposażone są miejscowości Lesko, Bezmiechowa Dolna i Górna, Łukawica oraz Manasterzec. Jednakże w żadnej z tych miejscowości sieć nie jest kompletna. Pozostałe miejscowości Gminy nie są w ogóle wyposażone w sieć kanalizacji sanitarnej.

Tabela 26 Aktualny stan odbiorców usług systemu kanalizacji sanitarnej

Odbiorcy usług w stanie aktualnym (31.12.2006r.)	
Liczba mieszkańców [osób]	11.652
Liczba użytkowników możliwych do podłączenia [osób]	3.997
Liczba użytkowników [osób]	7.655
Średnioroczna liczba turystów [osób]	300
Ilość ścieków odbieranych od pozostałych [m³/rok]	51.750
RLM pozostałych	742
Długość sieci [mb]	59.100

Źródło: Dane Urzędu Miasta i Gminy w Lesku

Ścieki są odprowadzane do Gminnej Oczyszczalni Ścieków zlokalizowanej w Lesku. Jest to oczyszczalnia biologiczna z podwyższonym stopniem usuwania biogenów o przepustowości średniodobowej 2.282m³/d.

Oczyszczalnia ścieków składa się ze stopnia mechanicznego oraz oczyszczalni typu Bardenpho – do biologicznej defostacji, denitryfikacji oraz usunięcia zw. węgla organicznego. Do mechanicznego oczyszczania ścieków zastosowano urządzenie mechaniczne typu ROMAT. Oczyszczalnia jest dodatkowo wyposażona w moduł predenitryfikacji osadu recykulowanego. W procesie oczyszczania ścieków wykorzystuje się chemiczne symultaniczne wspomaganie usuwania fosforu poprzez jego strącanie. Ten typ oczyszczalni wymaga prowadzenia sedymentacji wtórnej oraz recykulacji wewnętrznej, realizowanej poprzez pompy recykulacji wewnętrznej. Dostarczanie tlenu do oczyszczalni odbywa się z systemu drobnopęcherzykowego napowietrzania z dyskami przeponowymi lub rurowymi, z obiektu stacji dmuchaw. Typ Bardenpho rozbudowany dodatkowo o moduł predenitryfikacji jest najbardziej rozpowszechnio-

nym typem oczyszczalni dla usuwania związków C, P, N osadu recykulowanego. Odbiornikiem ścieków jest rzeka San.

System kanalizacji sanitarnej pilnie wymaga dalszej rozbudowy, co ważne jest ze względów środowiskowych i rozwoju społeczno – gospodarczego gminy.

2.10.6 Gospodarka odpadami

Na terenie Miasta i Gminy Lesko mieszkańcy gromadzą odpady stałe w workach foliowych, które co 2 tygodnie wywożone na wysypisko śmieci. Ponadto istnieje możliwość składania śmieci w pojemnikach kontenerowych zlokalizowanych obok obiektów użyteczności publicznej. Ponieważ Gmina Lesko nie posiada własnego wysypiska śmieci, miejscem składowania odpadów stałych z terenu poszczególnych miejscowości Gminy są wysypiska odpadów komunalnych w Średnim Wielkim, gmina Zagórz, Ustrzykach Dolnych i Sanoku.

Realizacja obowiązku zbierania i pozbywania się w sposób zgodny z prawem odpadów komunalnych przez właścicieli nieruchomości odbywa się na podstawie indywidualnych umów zawartych z podmiotem posiadającym zezwolenie na świadczenie usług w zakresie zbierania i transportu odpadów komunalnych. Notuje się bardzo wysoki poziom odbioru wywożonych odpadów. Jest to wynikiem poprawy poziomu obsługi mieszkańców. Na terenie Gminy nie funkcjonuje selektywna zbiórka odpadów komunalnych.

2.10.7 Zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz

Warunki zasilania w energię elektryczną na terenie Miasta i Gminy Lesko są oceniane jako dobre. Według danych zamieszczonych na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego zużycie energii przypadające na 1 mieszkańca Gminy w 2005 roku wyniosło: 683,9 kW*h, zaś na 1 odbiorcę 2.098,7 kW*h. Sieć energetyczna w wielu miejscach wymaga modernizacji (np. Manasterzec) ze względu na spadki napięć.

Sieć gazowa na terenie Gminy ma długość 144km i została wykonana w latach 1994 - 1997. Podłączonych do niej jest 1.596 budynków mieszkalnych (stan na koniec 2005 roku). Obecnie cała Gmina jest zgazyfikowana. Warunki zaopatrzenia odbiorców

w gaz są dobre. Poniższa tabela prezentuje zestawienie sieci i przyłączy w Mieście i Gminie Lesko.

Tabela 27 Zestawienie sieci i przyłączy w Mieście i Gminie Lesko

Nazwa miejscowości	Długość sieci przesyłowej	Długość sieci rozdzielczej	Liczba przyłączy	Długość przyłączy	Ogółem sieć
Bachława	1.006	1.167	41	1.135	3.308
Bezmiechowa Dolna	-	3.798	89	1.637	5.435
Bezmiechowa Górna	-	3.363	35	1.019	4.382
Dziurdziów	-	2.705	41	1.275	3.980
Glinne	-	5.613	44	1.377	6.990
Hoczew	166	-	-	-	166
Huzele	-	4.960	75	1.650	6.610
Jankowce	-	5.950	115	2.541	8.491
Lesko	-	16.625	382	6.753	23.378
Łączki	7.176	46	1.424	8.600	-

Łukawica	-	2.772	54	937	3.709
Manasterzec	7.845	85	2.221	10.066	-
Posada Leska	190	16.867	115	5.009,4	12.000,4
Wola Postołowa	-	4.073	19	635	4.708
Postołów	279	3.694	39	1.405,5	5.378,5
Średnia Wieś	2.871	7.912	184	5.669	16.452
Weremień		2.012	27	687	2.699
Razem	10.997,0	95.720,0	1517,0	3.6546,6	14.3263,4

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy w Lesku

Dostawcą gazu ziemnego jest Karpacka Spółka Gazownictwa sp. z o.o. w Tarnowie, Oddział Zakład Gazowniczy w Jaśle.

Wewnętrzną instalację gazową w Gminie Lesko ma 947 gospodarstw.

Tabela 28 Liczba gospodarstw z wewnętrzną instalacją gazową

Lp.	Miejscowość	Liczba gospodarstw
1.	Bachława	21
2.	Bezmiechowa Dolna	78
3.	Bezmiechowa Górna	28
4.	Dziurdziów	27
5.	Glinne	27
6.	Hoczew	66
7.	Huzele	50
8.	Jankowce	64
9.	Lesko	360
10.	Łukawica	33
11.	Manasterzec	32
12.	Postołów	21
13.	Średnia Wieś	97
14.	Łączki	35
15.	Weremień	8
RAZEM		947

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy w Lesku

2.11 Gospodarka

2.11.1 Rolnictwo

Rolnictwo województwa podkarpackiego charakteryzuje się nadmiarem siły roboczej oraz niedostosowaniem zasobów pracy do struktury produkcji rolnej. Utrzymująca się słaba koniunktura w rolnictwie, a także trudne warunki ekonomiczne produkcji odbijają się niekorzystnie na poziomie rolnictwa.

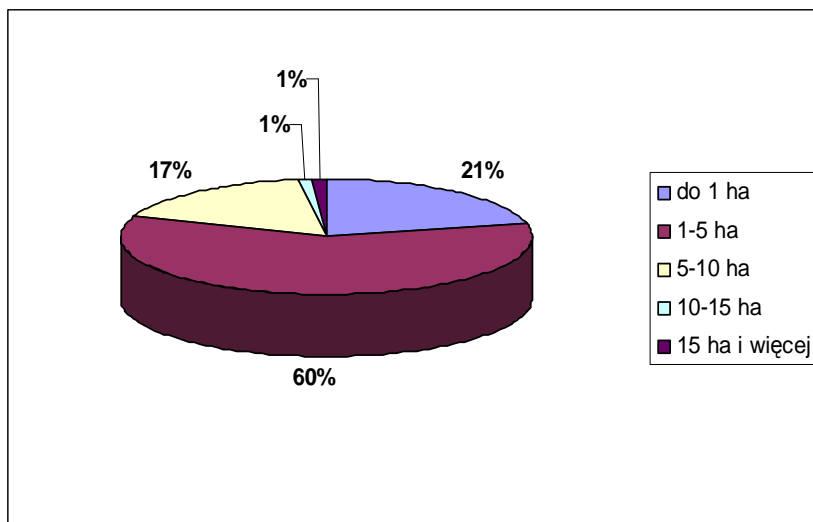
Otoczające miasto Lesko obszary wiejskie nie dysponują dobrymi warunkami naturalnymi dla rozwoju rolnictwa. Nie ma tutaj dobrych gleb (większość w IV i V klasie bonitacyjnej), a warunki wodne i klimatyczne nie stwarzają szans na efektywne gospodarowanie.

Struktura obszarowa gospodarstw (średnio 3,75ha), niekorzystne ukształtowanie terenu oraz krótki okres wegetacji sprawiają, że rolnictwo nie może stanowić dla ludności Gminy odpowiedniego źródła utrzymania. Dominują gospodarstwa o produkcji wielokierunkowej.

Dochodowość gospodarstw w zdecydowanej większości jest niedostateczna, są one nie doinwestowane i dysponują zamortyzowanym majątkiem produkcyjnym.

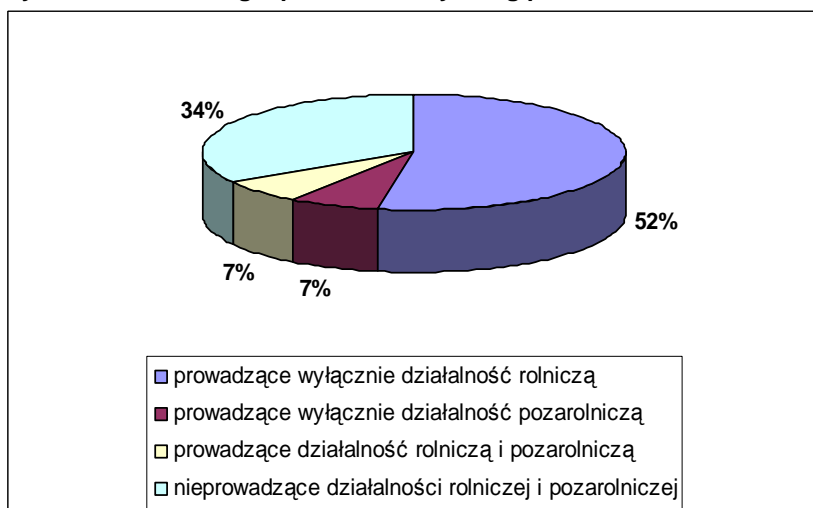
Na 100 ha użytków rolnych przypada ponad 100 osób ludności rolniczej (ponad dwukrotnie więcej niż w kraju).

Wykres 17 Struktura gospodarstw rolnych wg powierzchni użytków (2002)

Źródło danych: GUS 2002

Wykres 18 Struktura gospodarstw rolnych wg prowadzenia działalności gospodarczej (2002)

Źródło danych: GUS 2002

Zgodnie z danymi z Powszechnego Spisu Rolnego GUS z 2002 roku 736 gospodarstw rolnych prowadzi wyłącznie działalność rolniczą, co stanowi szacunkowo 52% ogółu gospodarstw rolnych. Duży odsetek stanowią gospodarstwa nieprowadzące działalności rolniczej i pozarolniczej, natomiast gospodarstwa, które łączą działalność rolniczą i pozarolniczą jest tylko 7% ogółu.

2.11.2 Pozarolnicza działalność gospodarcza

Na całokształt działalności gospodarczej prowadzonej w województwie podkarpackim ma wpływ poziom koniunktury gospodarczej tworzących go jednostek samorządu terytorialnego. Rozwój ten uzależniony jest od kondycji trzech sfer działalności ludzkiej,

a mianowicie: rolnictwa, przemysłu i usług. Przedsiębiorstwa działające na danym terenie, stadium ich rozwoju, zdolności do tworzenia miejsc pracy, struktura branż i

poziom ich konkurencyjności na rynku wewnętrznym (gminy, powiatu) i rynkach zewnętrznych (regionalnym, krajowym, europejskim, światowym) mają zasadniczy wpływ na stan gospodarki danego regionu.

Jedną z zasadniczych gałęzi w skali całej gospodarki są małe i średnie przedsiębiorstwa. Od ich działania zależna jest w dużej mierze kondycja rynku pracy zarówno w skali krajowej, jak i lokalnej. Bardzo często przedsiębiorstwa te stanowią o sile rozwoju ekonomicznego gminy oraz powiatu i są często jednym z najważniejszych źródeł utrzymania mieszkańców.

Na terenie Miasta i Gminy Lesko brak jest większych zakładów przemysłowych. Jednakże w obrębie Miasta i Gminy mają swą siedzibę przedsiębiorstwa o zasięgu wojewódzkim i krajowym o zróżnicowanym charakterze. Do najważniejszych z nich należą:

- Zakłady Drzewne w Łukawicy,
- „TALENS” Sp. z o. o. w Lesku,
- „Połonina” Sp. z o. o. w Lesku,
- Przedsiębiorstwo Budowlane „Orlef”
- „Darjan” w Hoczwi.

Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Lesko wykazuje tendencję wzrostową. Poniższa tabela przedstawia podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w okresie obejmującym lata 2002 - 2006.

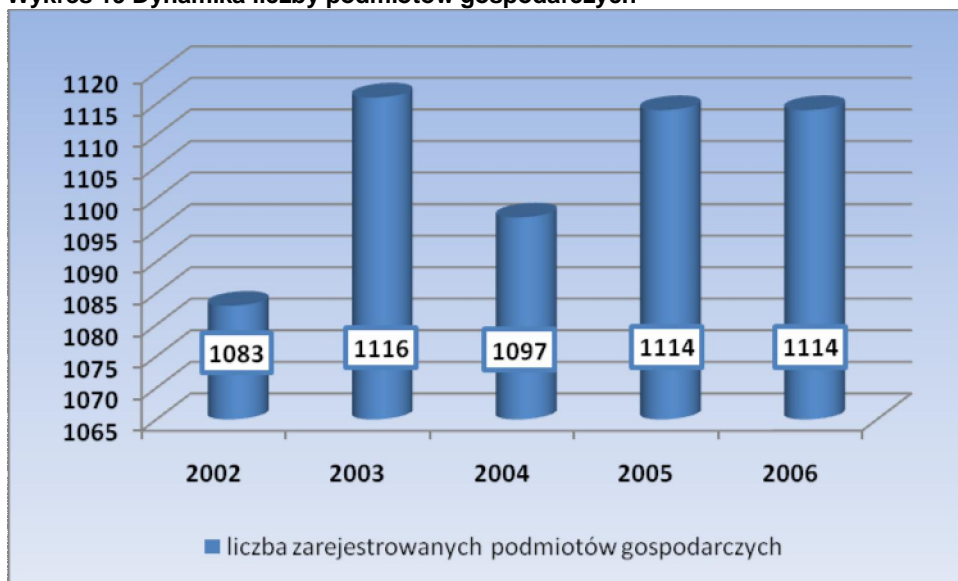
Tabela 29 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON

Rok	Liczba zarejestrowanych podmiotów	Sektor publiczny	Sektor prywatny
2002	1.083	47	1.036
2003	1.116	51	1.065
2004	1.097	56	1.041
2005	1.114	60	1.054
2006	1.114	61	1.053

Źródło: www.stat.gov.pl

Dane powyższe wskazują, że w analizowanym przedziale czasowym liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Lesko ulegała nieznacznym wahaniom. Dynamikę liczby podmiotów gospodarczych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 19 Dynamika liczby podmiotów gospodarczych

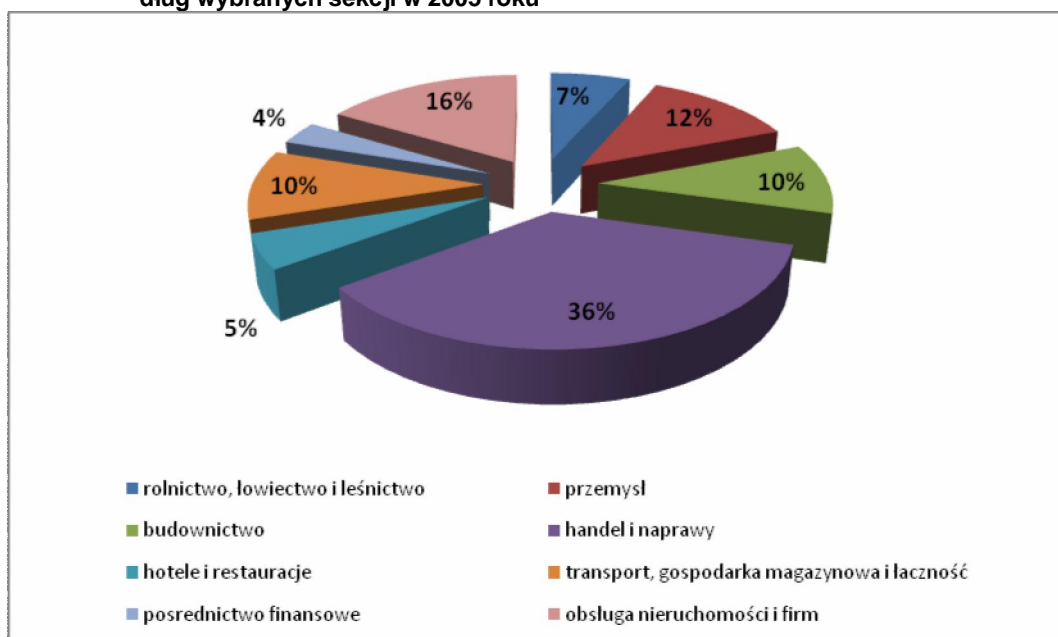
Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Lesko

Według danych Urzędu Miasta i Gminy na dzień 31 marca 2007 roku na terenie Gminy funkcjonowało zgodnie z ewidencją działalności gospodarczej przez Burmistrza Miasta i Gminy Lesko 568 podmiotów, które zatrudniały wg szacunków 1814 pracowników. Nie wykazano tu podmiotów działających na terenie Gminy Lesko, a zarejestrowanych w innych gminach.

Poniżej zamieszczony wykres przedstawia strukturę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Gminie miejsko - wiejskiej Lesko według wybranych sekcji w 2005 roku.

W strukturze tej najwięcej osób fizycznych prowadzi działalność gospodarczą w sekcji handel i naprawy. W sposób równomierny rozwija się przemysł, budownictwo, transport, gospodarka magazynowa i łączność i w małym zakresie pośrednictwo finansowe.

Wykres 20 Podmioty Gospodarki Narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w powiecie leskim według wybranych sekcji w 2005 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Rzeszowie

Struktura organizacyjna przedsiębiorstw w Gminie Lesko wskazuje jednoznacznie na jednoosobowe podmioty gospodarcze, jako dominujące w sektorze. Podmioty te stanowią ponad 78% wszystkich jednostek gospodarczych działających na terenie Gminy.

Na terenie Miasta i Gminy Lesko działa też 43 spółki handlowe, w tym 7 z udziałem kapitału zagranicznego, 72 spółki cywilne, 6 spółdzielni oraz 44 fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne.

W Gminie dominują firmy z sektora prywatnego stanowiące blisko 95% wszystkich podmiotów. Struktura podmiotów wyraźnie wskazuje na kierunek zmian na lokalnym rynku pracy w stronę odchodzenia od etatowego zatrudniania pracowników w stronę samozatrudnienia.

2.11.3 Banki

Na terenie Miasta i Gminy Lesko działają oddziały następujących banków:

- Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. Oddział w Sanoku, Filia nr 1 w Lesku,
- Bank Polska Kasa Opieki S.A. I Oddział w Sanoku, Filia w Lesku,
- Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A. Oddział Centrum Sanok, Oddział Lesko,
- Podkarpacki Bank Spółdzielczy w Sanoku, Punkt Kasowy w Lesku.

2.12 Główni uczestnicy lokalni istotni z punktu widzenia lokalnego programu rozwoju

2.12.1 Władze gminne

Rada Miejska w Lesku

kadencja 2006 – 2010

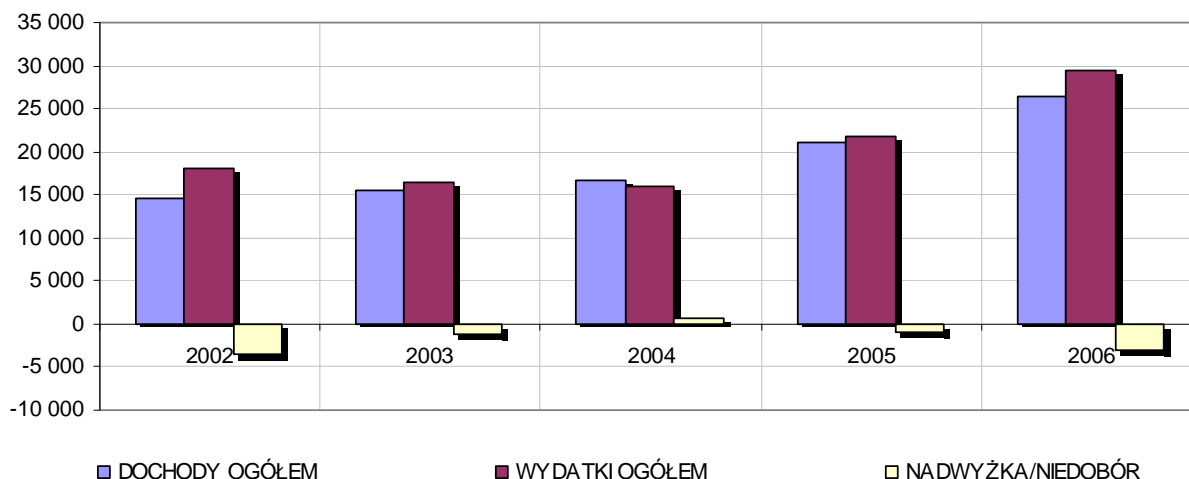
Tabisz Stanisław	- Przewodniczący Rady Miejskiej
Kapałka Krzysztof	- Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej
Baran Aniceta	- radny
Barzycki Zbigniew	- radny
Doliński Stanisław	- radny
Haftek Piotr	- radny
Klaczak Edward	- radny
Krzywowiąza Wojciech	- radny
Otta Lucyna	- radna
Pękalska Maria	- radna
Radłowski Janusz	- radny
Sopata Kazimierz	- radny
Starakiewicz Paweł	- radny
Wątor Władysław	- radny
Winiarczyk Andrzej	- radny

Burmistrzem Miasta i Gminy Lesko jest Pani Barbara Jankiewicz.

2.12.2 Możliwości budżetowe Gminy

Analizę sytuacji finansowej Gminy przeprowadzono na podstawie danych nt. wykonania budżetów z lat 2002-2006.

Wykres 21 Dochody, wydatki i wynik budżetu Gminy (w tys. PLN)

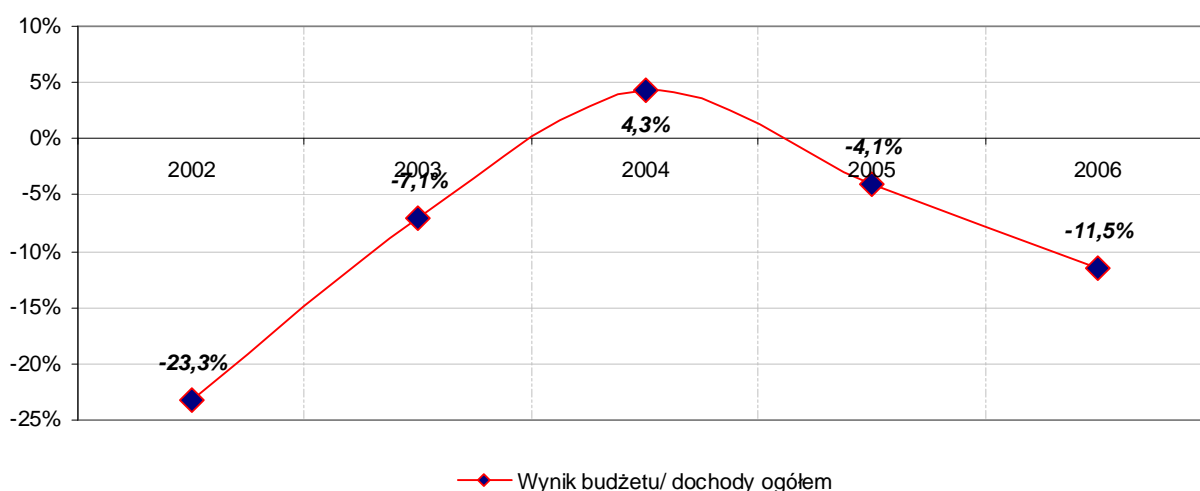
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych od UMiG Lesko

W ostatnich latach budżet Gminy był względnie zrównoważony. Co prawda we wszystkich (poza jednym) okresach wystąpił deficyt, jednak jego wysokość od roku 2003 nie przekracza 7,1% dochodów budżetu, a większy niedobór powstaje w roku 2006 w związku z realizacją ambitnego planu inwestycyjnego.

Dochody ogółem Miasta kształtują się w przedziale od blisko 15 mln PLN w 2002r. do około 27 mln PLN w 2006r. i od czterech lat wykazują tendencję wzrostową.

Podobnie wydatki najwyższe są w roku 2006 – realizacja na poziomie ponad 29 mln PLN – najniższe zaś w 2004r. – ok. 16 mln PLN.

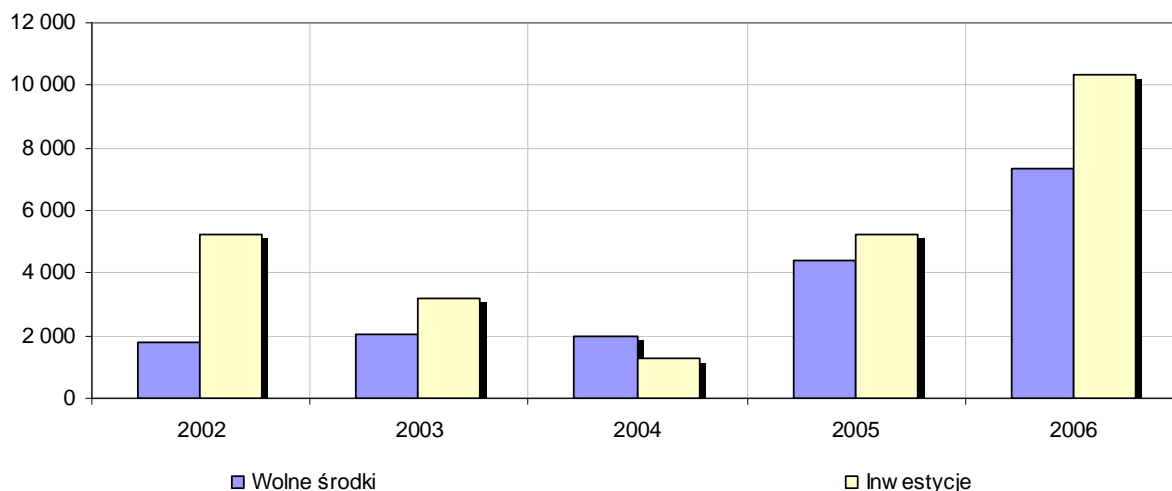
Wykres 22 Relacja wyniku budżetu do dochodów ogółem w proc.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMiG Lesko

Dla określenia potencjału inwestycyjnego budżetu konieczne jest przeanalizowanie kształtowania się wolnych środków rozumianych jako nadwyżka dochodów ogółem nad wydatkami bieżącymi.

Wykres 23 Wysokość wolnych środków i wydatków majątkowych w latach 2002-2006 w tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMiG Lesko

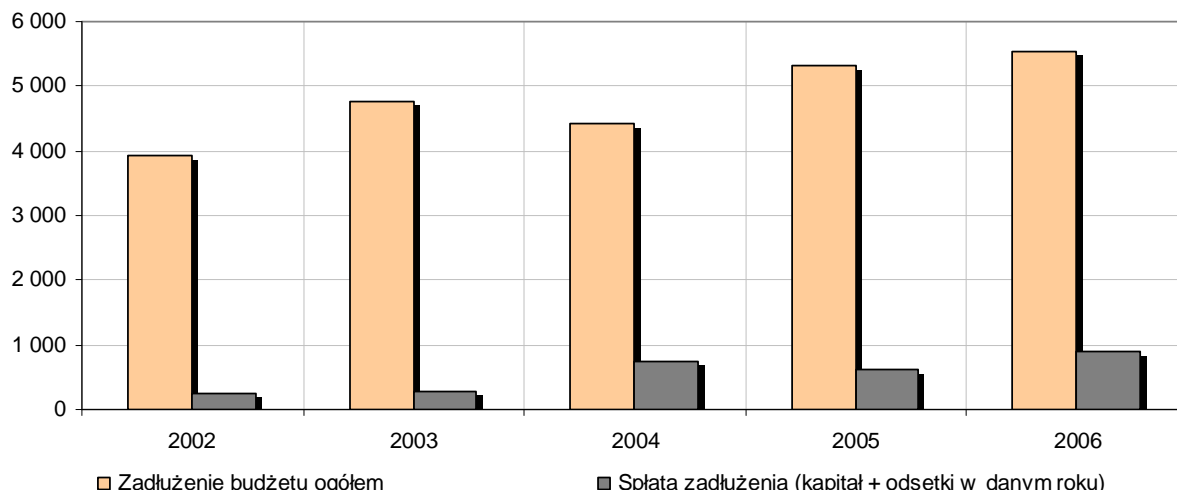
Wolne środki kształtowały się na poziomie 1,7 mln PLN do około 7,3 mln PLN rocznie. Jest to wygenerowana kwota w budżecie Gminy, którą władze samorządowe mogły przeznaczyć na realizację planu inwestycyjnego i spłatę zadłużenia.

Poza rokiem 2004 we wszystkich latach analizy wydatki inwestycyjne przekraczały dostępne środki w budżecie Gminy stąd posłkowano się finansowaniem zewnętrznym i wzrosło zadłużenie Gminy.

Należy zauważyć wzrastający poziom wolnych środków w budżecie, co jest oznaką zwiększającego się potencjału finansowego Gminy i stanowi o jej możliwościach inwestycyjnych.

Zadłużenie Gminy pozostaje na stabilnym poziomie. Również obsługa długu jest względnie stała z roku na rok, co jest przejawem rozsądnego planowania spłaty zaciąganych kredytów.

Ogólnie rzecz biorąc można zauważyć zrównoważone podejście do wykorzystania długu w finansowaniu inwestycji.

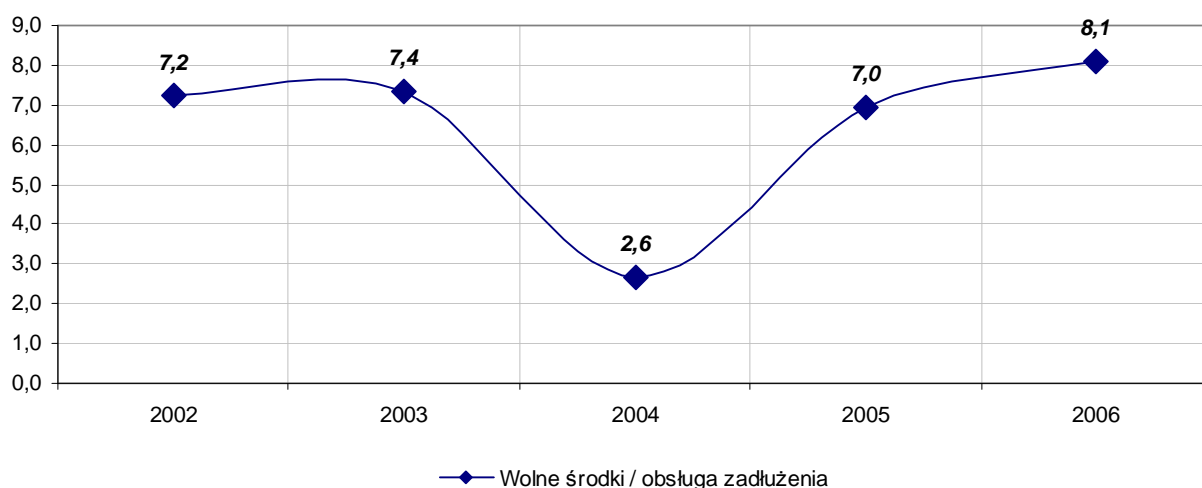
Wykres 24 Stan i obsługa zadłużenia w poszczególnych latach w tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMIG Lesko

Dla oceny sytuacji finansowej Gminy istotne jest określenie nie tylko wysokości wolnych środków (która w tym wypadku jest zadowalająca), ale też wskazanie czy wolne środki pokrywają całość obsługi długu w danym roku, a więc czy nie mamy do czynienia z sytuacją zaciągania długu na spłatę wcześniejszych zobowiązań.

Zasadniczo wskaźnik wolne środki/obsługa zadłużenia powinien w długim okresie utrzymywać się na poziomie powyżej 1. Oznacza to, iż całość obsługi długu może być pokryta z dochodów budżetu w danym roku.

W przypadku Gminy Lesko wskaźnik nie spada poniżej tej wartości w żadnym z okresów.

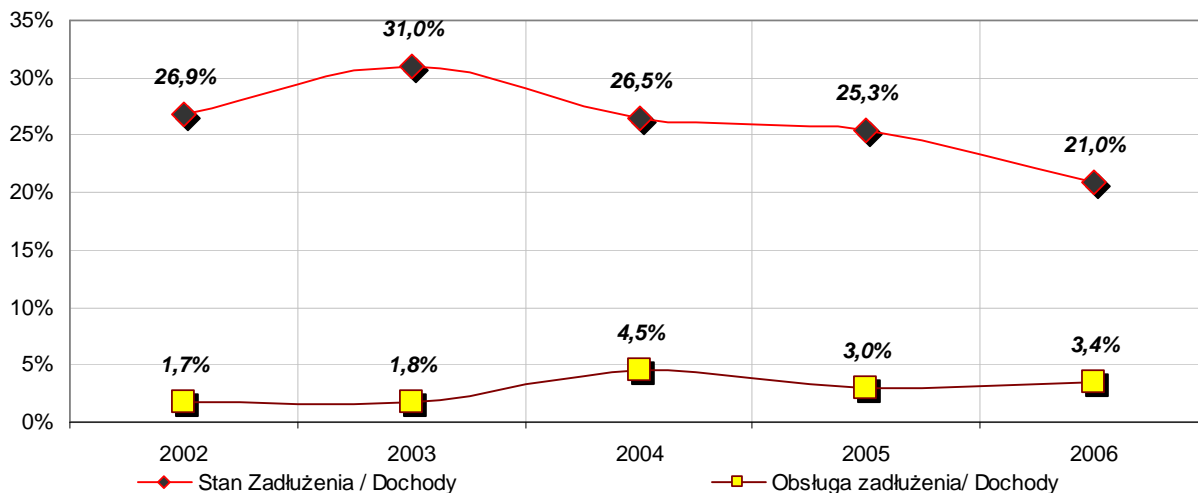
Wykres 25 Wskaźnik wolne środki / obsługa zadłużenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMIG Lesko

Przeanalizowano również kształtowanie się ustawowych wskaźników limitujących stan i obsługę zadłużenia w relacji do dochodów. W przypadku pierwszego z nich limit ustawy to 60% zaś przy drugim 15%.

W obu przypadkach wielkości przyjmowane przez wskaźniki są dalekie od ustawowych limitów. Tak jak to zostało wcześniej zaznaczone relacja stanu zadłużenia do dochodów ogółem nieprzerwanie od kilku lat pozostaje na stabilnym poziomie.

Wykres 26 Ustawowe wskaźniki stanu i obsługi zadłużenia do dochodów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMIG Lesko

Zbiorcze dane na podstawie których przygotowano niniejszą analizę znajdują się w tabeli.

Tabela 30 Dane finansowe budżetu Gminy Lesko w tys. PLN

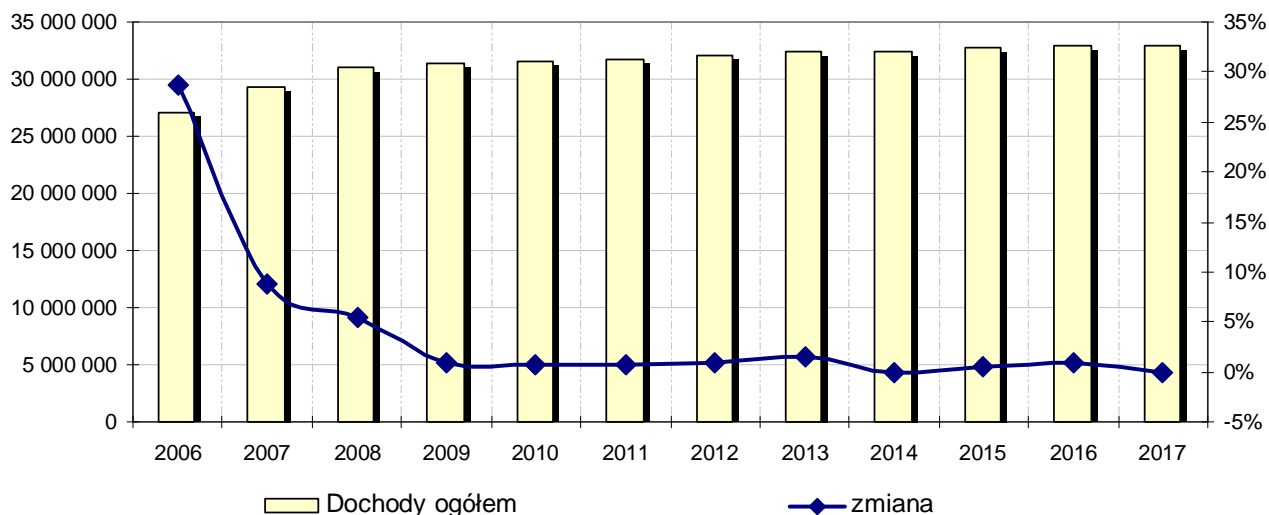
Wyszczególnienie	Wykonanie 2002	Wykonanie 2003	Wykonanie 2004	Wykonanie 2005	Wykonanie 2006
DOCHODY OGÓŁEM	14 643,813	15 417,944	16 643,125	20 968,360	26 356,366
Dochody własne w tym:	5 481,465	5 566,760	6 756,677	7 005,457	7 782,993
Udział w podatku dochodowym od osób fizycznych	1 505,586	1 581,331	2 119,099	2 355,728	2 739,943
Dochody z majątku	880,677	875,291	1 119,529	882,870	1 401,550
Podatek od nieruchomości	1 805,189	1 907,009	1 947,592	2 148,380	2 385,000
Subwencje	7 358,258	7 861,555	7 614,141	7 585,661	7 791,214
Dotacje na zadania powierzone i zlecone ustawami (bez funduszy z UE)	1 804,090	1 989,629	2 272,307	6 377,242	10 782,159
WYDATKI OGÓŁEM	18 053,226	16 519,271	15 927,663	21 827,581	29 389,821
Wydatki bieżące	12 846,736	13 347,821	14 672,618	16 574,864	19 023,729
Wydatki majątkowe	5 206,490	3 171,450	1 255,045	5 252,717	10 366,092
NADWYŻKA/NIEDOBÓR	-3 409,413	-1 101,327	715,462	-859,221	-3 033,455
Zadłużenie budżetu ogółem	3 935,500	4 776,420	4 414,460	5 314,562	5 530,177
Splata zadłużenia (kapitał + odsetki w danym roku)	248,500	281,214	744,403	631,706	906,455
Wynik budżetu/ dochody ogółem	-23,3%	-7,1%	4,3%	-4,1%	-11,5%
Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Wolne środki	1 797	2 070	1 971	4 393	7 333
Inwestycje	5 206	3 171	1 255	5 253	10 366
Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Stan Zadłużenia / Dochody	26,9%	31,0%	26,5%	25,3%	21,0%
Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Obsługa zadłużenia/ Dochody	1,7%	1,8%	4,5%	3,0%	3,4%
Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Wolne środki / obsługa zadłużenia	7,2	7,4	2,6	7,0	8,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMIG Lesko

Prognoza sytuacji finansowej budżetu Gminy Lesko

Analizę prognozowanej sytuacji dokonano w oparciu o najbardziej aktualną Prognozę długu publicznego na lata 2006–2017. Zgodnie z tą prognozą dochody budżetowe będą w długim okresie wzrastać. Z poziomu 27 mln PLN dochody mają wzrosnąć do około 33 mln PLN w roku 2017.

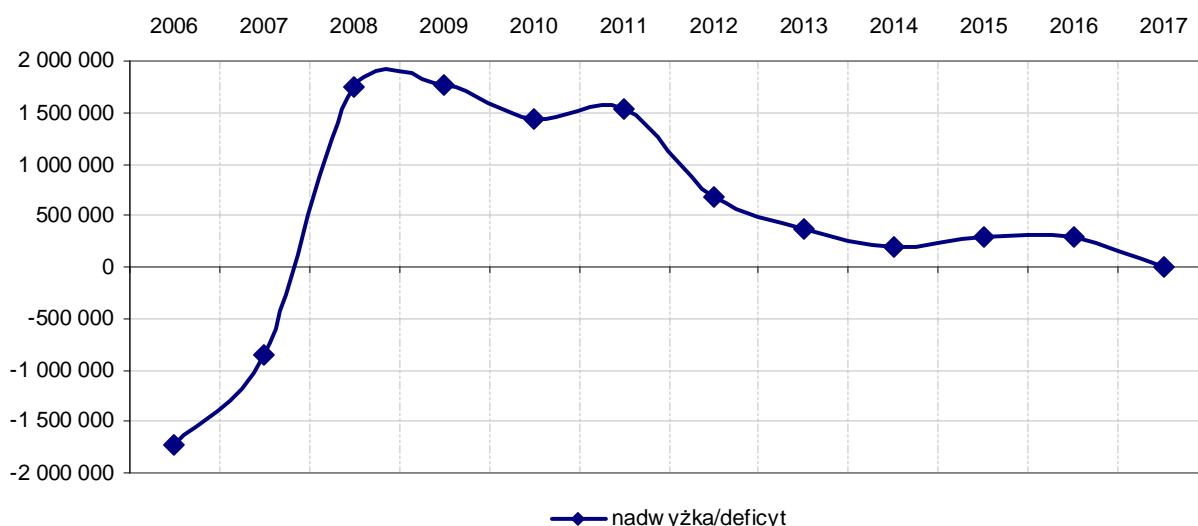
Wykres 27 Prognoza dochodów ogółem w PLN i ich nominalnych zmian w proc.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMIG Lesko

Wydatki budżetowe wzrastać będą w nieco wolniej co ma skutkować stopniowym ograniczaniem ujemnego wyniku budżetu i w dalszej perspektywie generowaniem nadwyżki budżetowej.

Wykres 28 Prognoza wyniku budżetu Gminy Lesko w latach 2006-2015 w PLN

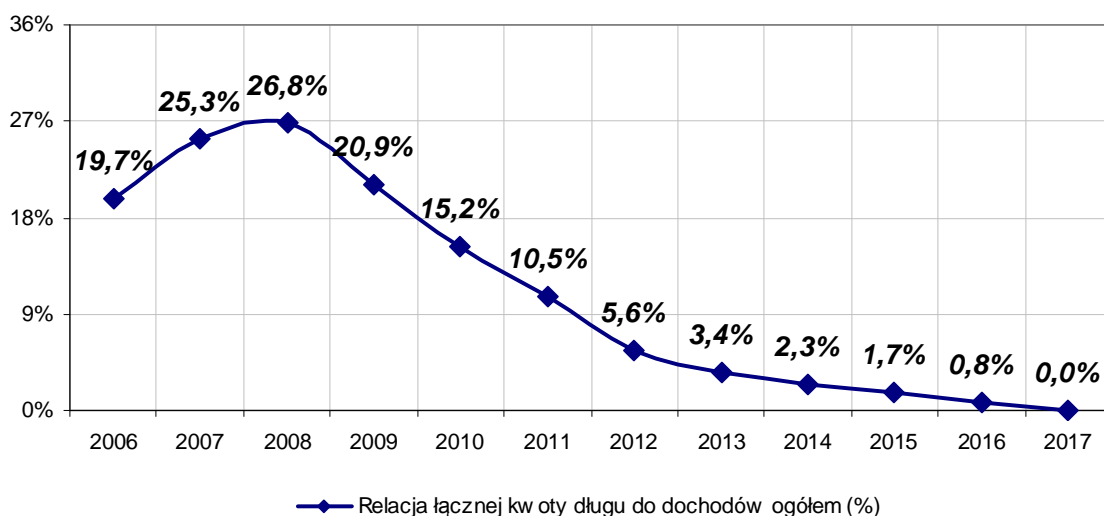

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMIG Lesko

Prognoza podaje również wielkość projektowanego zadłużenia Gminy oraz ustawowe wskaźniki stanu i obsługi zadłużenia.

Wykres poniżej wskazuje relację łącznej kwoty długu do dochodów ogółem (%), dla której ustawowy limit to 60%.

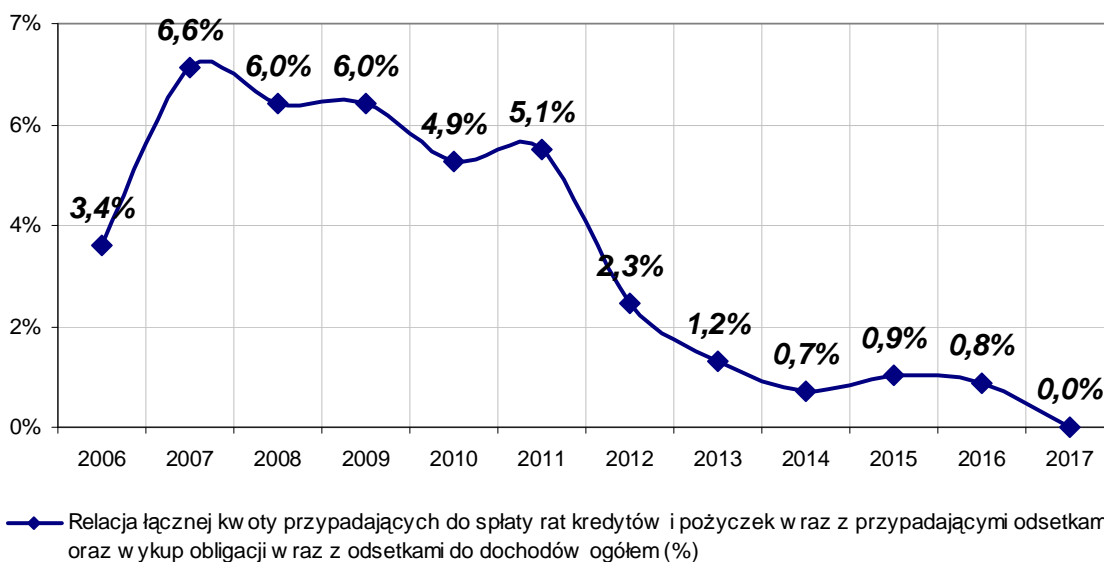
Wykres 29 Relacja łącznej kwoty długu do dochodów ogółem (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMiG Lesko

Ograniczenie ustawowe dla kolejnego wskaźnika (relacja łącznej kwoty przypadających do spłaty rat kredytów i pożyczek wraz z przypadającymi odsetkami oraz wykup obligacji wraz z odsetkami do dochodów ogółem) to 15%.

Wykres 30 Relacja łącznej kwoty przypadających do spłaty rat kredytów i pożyczek wraz z przypadającymi odsetkami oraz wykup obligacji wraz z odsetkami do dochodów ogółem (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMiG Lesko

Oba wskaźniki wskazują na utrzymywanie się długu w granicach nie zagrażających bieżącemu funkcjonowaniu Gminy.

Podsumowanie

Należy podkreślić dobrą sytuację finansową Gminy, co przejawia się we względnie zrównoważonym budżecie w ostatnich latach, wysokim poziomie wolnych środków i stosunkowo niewielkim, a do tego stosunkowo stabilnym poziomie zadłużenia. Przedstawiona prognoza finansowa wskazuje również na dobrą przewidywaną sytuację finansów gminnych w najbliższych latach.

2.12.3 Stowarzyszenia, fundacje, inne organizacje pozarządowe.

Na terenie Gminy Lesko działają następujące stowarzyszenia i organizacje pozarządowe:

Tabela 31 Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Lesko

L.p.	Nazwa organizacji	Adres organizacji	Zakres działania
1.	Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski	Huzele, 38-600 Lesko	Pomoc dzieciom niepełnosprawnym
2.	Bieszczadzka Fundacja Partnerstwo dla Środowiska	38 - 600 Lesko Pl. Konstytucji 3 - Maja 7	rozwój
3.	Stowarzyszenie Na Rzecz Integracji Osób Niepełnosprawnych Umysłowo „Partner”	ul. Smolki 4 38 - 600 Lesko	Pomoc dzieciom niepełnosprawnym umysłowo
4.	Forum Edukacji Europejskiej i Współpracy „European House”	ul. Mickiewicza 17 38 - 600 Lesko	Edukacja, współpraca, integracja
5.	Polski Związek Niewidomych – koło powiatowe	ul. Parkowa 1 38 – 600 Lesko	Pomoc niewidomym
6.	Towarzystwo Miłośników Leska i Okolic	ul. Piłsudskiego 1 38 - 600 Lesko	Sprawy Leska - kultura, turystyka i inne
7.	Stowarzyszenie CHI DO SHISEI KAI	38-300 Lesko ul. Smolki 12/11	Sporty walki
8.	Stowarzyszenie Aeroklub Politechniki Rzeszowskiej	Bezmiechowa Góra 111 38 - 600 Lesko	Lotnictwo
9.	Stowarzyszenie Lesko „Bezpieczna Gmina”	ul. Parkowa 1 38-600 Lesko	Bezpieczeństwo w mieście
10.	Stowarzyszenie Kobiet Bieszczadzkich „Nasza szansa”	ul Rynek 8, Lesko	Pomoc kobietom
11.	Niezależny Harcerski Szczep Leski im. Szarych Szeregów	ul. Kościuszki 2a 38 - 600 Lesko	Rozwój dzieci i młodzieży
12.	Aeroklub Bieszczadzki	ul. Smolki 2 38-600 Lesko	Sporty lotnicze
13.	Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze	ul. Berka Joselewicza 16 38-600 Lesko	Turystyka, krajoznawstwo
14.	Stowarzyszenie Bieszczadzkie Forum Europejskie	38 - 600 Lesko Ul. Mickiewicza 17	Edukacja i integracja
15.	Stowarzyszenie Miast Bliźniaczych Lesko - Devizes	ul. Basztowa 3 38-600 Lesko	Współpraca międzynarodowa
16.	Bieszczadzkie Stowarzyszenie Ekoturystyczne „Baszta”	ul. W. Pola 1 38 - 600Lesko	Zrównoważony rozwój
17.	Stowarzyszenia na Rzecz Budowy Hali Sportowej przy LO Lesko	ul. Piłsudskiego 5 38-600 Lesko	Budowa hali sportowej
18.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Bieszczadzkim	ul. Parkowa 1 38-600 Lesko	Pomoc dzieciom biednym
19.	Towarzystwo Pamięci Żydów Galicyjskich	ul. Berka Joselewicza 16 38-600 Lesko	Dziedzictwo kulturowe
20.	Stowarzyszenie na Rzecz Szpitala w Lesku	ul. Kazimierza W. 4 38-600 Lesko	Pomoc dla szpitala
21.	Bieszczadzkie Towarzystwo Inicjatyw Społecznych i Obywatelskich	ul. Unii Brzeskiej 11/6 38-600 Lesko	Rozwój społeczny

22.	Stowarzyszenie na Rzecz Reaktywowania i Rozwoju Szkoły Szybowcowej w Bezmiechowej	Bezmiechowa G. 38-600 Lesko	Lotnictwo, szybownictwo
23.	Stowarzyszenie Agroturystyczne GGG „Bieszczady”	ul. Pułaskiego 1 38-600 Lesko	Agroturystyka
24.	Stowarzyszenie Animatorów Kultury „Takt”	ul. Smolki 7/7438-600 Lesko	Kultura
25.	Stowarzyszenie Przyjazna szkoła	ul. Piłsudskiego 29 38 - 600 Lesko	Rozwój
26.	Bieszczadzkie Społeczne Towarzystwo Opieki Nad Zwierzętami	ul. Pieski Świat 138-600 Lesko	Opieka nad zwierzętami
27.	Stowarzyszenie Profilaktyczno-Rehabilitacyjne Amazonek	Postolów 38-600 Lesko	Pomoc osobom po operacji
28.	Towarzystwo Przyjaźni Polska - USA	ul. Fredry 1 38-600 Lesko	Współpraca międzynarodowa
29.	LKS „Sanovia” Lesko	ul. Jana Pawła II 38-600 Lesko	Sport
30.	Powiatowy Szkolny Związek Sportowy	Kontakt - ZSD Lesko Ul. Piłsudskiego 29	Sport
31.	Powiatowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe	Ul. Ossolińskich 2 38 - 600 Lesko	Sport
32.	LUKS „Bieszczady” Jankowce	Jankowce 38 - 600 Lesko	Sport
33.	LKS „Lotniarz” Bezmiechowa	Bezmiechowa 38-600 Lesko	Sport
34.	LUKS „Pionier” Średnia Wieś	Średnia Wieś 38 - 604 Hoczew	Sport
35.	LUKS „Grodzisko” Hoczew	38 - 604 Hoczew	Sport
36.	Leskie Towarzystwo Tenisowe	38 – 600 Lesko ul. Rynek 11	Sport
37.	UMKS „San” Lesko	ul. Mickiewicza 7 38-600 Lesko	Sport
38.	UKS „Bieszczadzkie Wilki”	ul. Jana Pawła II 1838- 600 Lesko	Sport
39.	UKS „Victoria”	ul. Smolki 238-600 Lesko	Sport
40.	OSP Huzele	Huzele 38-600 Lesko	Pożarnictwo
41.	OSP Dziurdziów	Dziurdziów 38 - 604 Hoczew	Pożarnictwo
42.	OSP Manasterzec	Manasterzec 38-600 Lesko	Pożarnictwo
43.	OSP Weremień	Weremień 38-600 Lesko	Pożarnictwo
44.	OSP Łukawica	Łukawica 38-600 Lesko	Pożarnictwo
45.	OSP Jankowce	Jankowce 38-600 Lesko	Pożarnictwo
46.	OSP Glinne	Glinne 38-600 Lesko	Pożarnictwo
47.	OSP Bezmiechowa Dolna	Bezmiechowa Dolna 38-600 Lesko	Pożarnictwo
48.	OSP Hoczew	38 - 604 Hoczew	Pożarnictwo
49.	OSP Średnia Wieś	Średnia Wieś 38-600 Lesko	Pożarnictwo

Źródło: dane z Urzędu Miasta i Gminy Lesko

2.12.4 Organizacje pracodawców i pracobiorców

Na terenie Gminy Lesko funkcjonuje Cech Rzemiosł Różnych. Ponadto nie ma zorganizowanych organizacji pracodawców i pracobiorców.

2.13 Podstawowe informacje adresowe, telefony, e-maile, kontakty

Burmistrz Miasta i Gminy Lesko

Barbara Jankiewicz

tel: (13) 469 6615

fax: (13) 469 69 61

e-mail burmistrz@lesko.pl

Z-ca Burmistrza Miasta i Gminy

Barbara Krasulak

tel: (13) 469 80 01

fax: (13) 469 64 58

e-mail gmina@lesko.pl

Skarbnik Miasta i Gminy Lesko

Małgorzata Kormosz

tel: (13) 469 80 01

fax: (13) 469 64 58

e-mail skarbnik@lesko.pl

Podstawowe informacje adresowe:

- **Adres:**

Urząd Miasta i Gminy Lesko
ul. Parkowa 1
38-600 Lesko
woj. podkarpackie

- **Numery telefonów:**

tel. (13) 469 80 01
fax. (13) 469 64 58

- **Godziny urzędowania**

od poniedziałku do piątku 7³⁰ – 15³⁰

- **Strony internetowe**

www.lesko.pl

Źródło: dane zamieszczone na stronie internetowej Miasta i Gminy Lesko, BIP

3 OCENA POZIOMU ZASPOKOJENIA POTRZEB MIESZKAŃCÓW

3.1 Struktura i kryteria ocen zaspokojenia potrzeb mieszkańców

Poniżej znajduje się lista uniwersalnych potrzeb społecznych, przyjętych w pracach diagnostycznych i projektowych strategii. Na stopień zaspokojenia wszystkich tych potrzeb wpływać mogą władze Gminy, podmioty instytucjonalne i ogół mieszkańców współdziałających w realizacji strategii.

Przyjęta systematyka potrzeb wraz z cechami, które je charakteryzują lub zakresem, którego dotyczą, zawiera:

Zabezpieczenie materialne:

- poziom dochodów,
- struktura dochodów,
- możliwość zachowania, odtwarzania i powiększania dochodów.

Wyżywienie:

- jakość wody pitnej,
- skala ewentualnego niedożywienia,
- jakość produktów żywnościowych,
- dostępność produktów żywnościowych,
- dostęp do zbiorowych form żywienia,
- kultura i racjonalność żywienia,
- dostęp do szybkich, dobrych i względnie tanich form żywienia,
- kultura i racjonalność żywienia.

Schronienie:

- możliwość samodzielnego zamieszkiwania,
- wielkość i standard mieszkań,
- typ zabudowy,
- skala ewentualnej bezdomności.

Bezpieczeństwo:

- zagrożenia przestępczością,
- zagrożenia spokoju społecznego,
- zagrożenia związane z komunikacją,
- zagrożenia zdarzeniami losowymi.

Zdrowie i życie:

- przeciętna długość trwania życia,
- umieralność niemowląt,
- udział niepełnosprawnych,
- zachorowalność, w tym na choroby przewlekłe, choroby cywilizacyjne,
- dietność rodzin,
- dostęp do otwartego i zamkniętego leczenia,
- zagrożenia zdrowia i życia wynikające z zachowań patologicznych,
- styl życia.

Opieka:

- nad dziećmi,
- nad osobami niepełnosprawnymi,

- nad osobami w podeszłym wieku,
- nad osobami niedostosowanymi społecznie.

Rozwój ludzi:

- długość kształcenia szkolnego,
- jakość kształcenia,
- poziom wykształcenia mieszkańców,
- czas poświęcony rozwojowi fizycznemu,
- poziom rozwoju fizycznego,
- czas na rozwój emocjonalny i duchowy.

Rekreacja, wygoda, przyjemności:

- ilość czasu wolnego,
- dostęp do różnorodnych form rekreacji i wypoczynku,
- jakość (poziom) rekreacji i wypoczynku.

Kultura:

- poziom biernego uczestnictwa w kulturze,
- poziom uczestnictwa czynnego w kulturze,
- dostęp do różnorodnej oferty kulturalnej.

Kontakty społeczne, więź grupowa:

- stopień integracji społeczności lokalnych,
- stopień zorganizowania społeczności lokalnych,
- tolerancyjność,
- ofiarność,
- lojalność grupowa.

Kreacja otoczenia, poczucie użyteczności, uznanie, gratyfikacja, akceptacja:

- możliwości oddziaływania na otoczenie materialne i społeczne,
- możliwości aktywności zawodowej,
- możliwości innej aktywności pozazawodowej,
- poziom uczestnictwa w aktywnościach,
- mechanizmy gratyfikacji,
- poziom satysfakcji materialnej i innej.

Tożsamość z gminą, ład przestrzenny:

- orientacja w przestrzeni,
- identyfikacja z miastem,
- walory estetyczne i historyczne,
- poziom uczestnictwa w zarządzaniu Gminą.

Swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych:

- czas zużywany na zrealizowanie kontaktu,
- koszt kontaktów,
- różnorodność, niezawodność i wygoda w nawiązywaniu kontaktów.

Wartości moralne i potrzeby religijne

3.2 Ocena poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkańców

Uczestnicy konsultacji społecznej dokonali oceny poziomu zaspokojenia każdej z potrzeb mieszkańców, wypełniając ankietę przygotowaną na podstawie informacji uzyskanych w czasie spotkań warsztatowych. Każdej z potrzeb przyznawano w ankiecie punkty od 0 do 10 według własnej oceny, przy czym:

0 - oznacza brak zaspokojenia potrzeby,

10 - bardzo wysoki poziom zaspokojenia potrzeby.

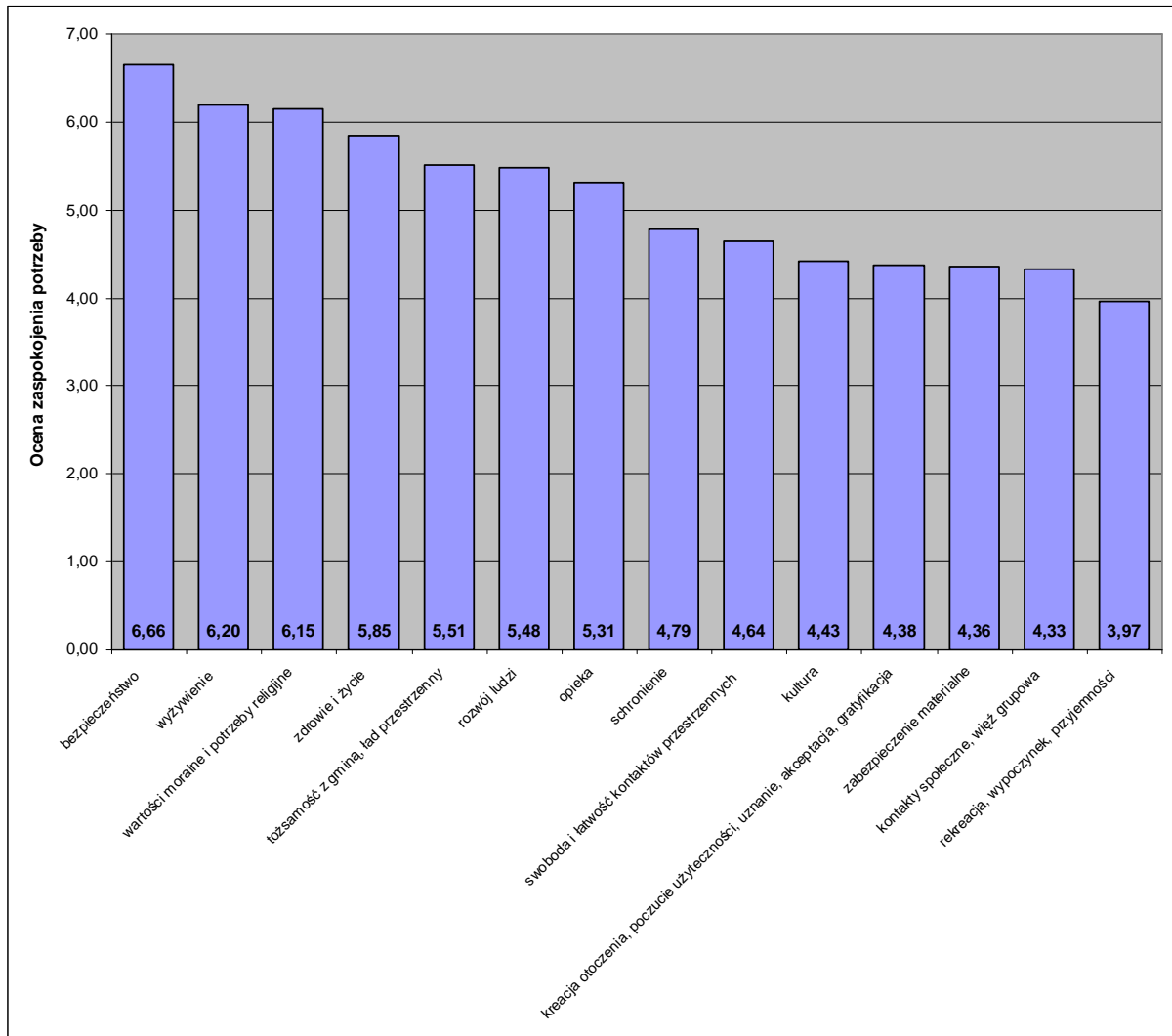
Wynik oceny przedstawiony jest poniżej jako średnia liczba punktów, jaką uzyskał poziom zaspokojenia każdej z potrzeb (suma punktów dla każdej z potrzeb podzielona przez liczbę odpowiedzi). Im wyższy wynik tym lepsze zaspokojenie danej potrzeby i odwrotnie.

Tabela 32 Ocena poziomu zaspokojenia potrzeb

Potrzeba	Ocena poziomu zaspokojenia potrzeby
bezpieczeństwo	6,66
wyżywienie	6,20
wartości moralne i potrzeby religijne	6,15
zdrowie i życie	5,85
tożsamość z gminą, ład przestrzenny	5,51
rozwój ludzi	5,48
opieka	5,31
schronienie	4,79
swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych	4,64
kultura	4,43
kreacja otoczenia, poczucie użyteczności, uznanie, akceptacja, gratyfikacja	4,38
zabezpieczenie materialne	4,36
kontakty społeczne, więź grupowa	4,33
rekreacja, wypoczynek, przyjemności	3,97

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Wykres 31 Ocena poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

4 PROBLEMY GMINY

W trakcie pracy warsztatowej uczestnicy zidentyfikowali problemy w następujących zakresach:

- zaspokojenia potrzeb mieszkańców,
- infrastruktury i zasobów oraz gospodarki przestrzennej Gminy,
- w sferze gospodarczej Gminy.

Problem, to nieakceptowana sytuacja odnosząca się do podmiotu strategii, uniemożliwiająca utrzymanie pożądanego stanu lub osiągnięcie zamierzonych celów/rezultatów. Problem, to także nieakceptowany skutek oddziaływania wewnętrznych lub zewnętrznych czynników rozwojowych.

Poniżej przedstawione są problemy określone w zespołach roboczych dla każdego z trzech zakresów.

4.1 Problemy w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców

Problemy zostały określone odrębnie dla każdej z 14 potrzeb przyjętych i opisanych w punkcie 3.1 i przedstawiają się następująco:

Zabezpieczenie materialne:

- ⇒ wysoki poziom bezrobocia,
- ⇒ niski poziom płac,
- ⇒ wzrastający poziom ubóstwa,
- ⇒ znaczny udział dochodów pochodzących z tytułu świadczeń społecznych,
- ⇒ niskie dochody z produkcji rolniczej.

Wyżywienie:

- ⇒ deficyty wody w niektórych miejscowościach Gminy, brak dostępu do sieci wodociągowej w niektórych miejscowościach Gminy,
- ⇒ nieznaną jakość wody pitnej z ujęć prywatnych,
- ⇒ mała oferta produktów żywnościowych pochodzących bezpośrednio z miejscowych gospodarstw rolnych,
- ⇒ występujące przypadki niedożywienia wśród mieszkańców.

Schronienie:

- ⇒ ograniczone możliwości samodzielnego zamieszkiwania – gospodarstwa domowe wielopokoleniowe,
- ⇒ rosnące koszty eksploatacji mieszkań,
- ⇒ niewystarczający stan uzbrojenia budynków mieszkalnych w infrastrukturę techniczną (gospodarka wodno-ściekowa),
- ⇒ ograniczony dostęp do uzbrojonych terenów pod budownictwo mieszkaniowe,

- ⇒ brak możliwości udzielenia schronienia osobom będącym w potrzebie,
- ⇒ brak zasobów gruntów komunalnych pod budownictwo mieszkaniowe.

Bezpieczeństwo:

- ⇒ rosnące zagrożenia dla ruchu pieszych i zwiększona wypadkowość na drogach,
- ⇒ zagrożenie chuligaństwem i wandalizmem,
- ⇒ wzrost zagrożenia przestępczością w sezonie turystycznym (zakłócenia bezpieczeństwa i porządku publicznego),
- ⇒ narastające zjawisko alkoholizmu i narkomanii szczególnie wśród nieletnich,
- ⇒ zagrożenia powodziowe na lokalnych ciekach wodnych przy gwałtownych opadach deszczu,
- ⇒ niewystarczające zabezpieczenie w ujęcia wody na cele gaśnicze i sanitarne,
- ⇒ nieznamość systemu ostrzegania przed zagrożeniami.

Zdrowie i życie:

- ⇒ zagrożenie narkomanią i alkoholizmem - obniżający się wiek osób sięgających po używki (alkohol, narkotyki [ciężkie] i papierosy),
- ⇒ utrudniony dostęp do leczenia specjalistycznego oraz opieki stomatologicznej i rehabilitacji,
- ⇒ zaniedbania w zakresie stanu uzębienia dzieci,
- ⇒ wady postawy u dzieci i młodzieży,
- ⇒ niski poziom aktywności ruchowej,
- ⇒ wysoka liczba zgonów z powodu chorób układu krążenia, oddechowego i nowotworowych.

Opieka:

- ⇒ niewystarczająca opieka nad osobami w podeszłym wieku,
- ⇒ niewystarczająca oferta zorganizowanych propozycji spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży,
- ⇒ niski stopień przystosowania miejsc publicznych do korzystania przez osoby niepełnosprawne.

Rozwój ludzi

- ⇒ utrudniony dostęp do renomowanych szkół wyższych szczególnie ze względów finansowych,
- ⇒ duży odpływ z Gminy osób posiadających kwalifikacje w zawodach deficytowych,
- ⇒ zbyt mała ilość czasu poświęcana na rozwój fizyczny i kulturalny,

- ⇒ oferta edukacyjna (poziom ponadgimnazjalny) niedostosowana do potrzeb rynku pracy.

Rekreacja, wypoczynek, przyjemności:

- ⇒ niezagospodarowane obszary parkowe na terenie miasta,
- ⇒ niewystarczająca ilość miejsc przygotowanych do rekreacji, aktywnego wypoczynku i sportu,
- ⇒ niewystarczająca stała i kompleksowa oferta spędzania wolnego czasu,
- ⇒ słabo wykształcone nawyki aktywnego spędzania wolnego czasu.

Kultura:

- ⇒ niski poziom biernego uczestnictwa w kulturze,
- ⇒ niewystarczająca oferta kulturalna (ograniczenia finansowe).

Kontakty społeczne, więź grupowa:

- ⇒ obniżający się poziom kultury osobistej w niektórych grupach społecznych,
- ⇒ niewystarczający poziom integracji społeczności lokalnych,
- ⇒ słaby stopień zorganizowania mieszkańców w niektórych miejscowościach Gminy.

Kreacja otoczenia, poczucie użyteczności, uznanie, akceptacja, gratyfikacja:

- ⇒ zbyt mała liczba osób zaangażowanych w pracę społeczną na rzecz środowisk lokalnych,
- ⇒ niedostateczna współpraca instytucji publicznych z osobami przejawiającymi inicjatywę na rzecz środowisk lokalnych.

Tożsamość z gminą, ład przestrzenny:

- ⇒ coraz niższe poczucie patriotyzmu lokalnego,
- ⇒ niski poziom uczestnictwa w zarządzaniu Gminą,
- ⇒ słaba orientacja mieszkańców w zakresie walorów estetycznych, historycznych i symbolicznych.

Swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych:

- ⇒ słaba dostępność komunikacyjna znacznej części Gminy,
- ⇒ słaba dostępność łączności telekomunikacyjnej na niektórych obszarach Gminy,
- ⇒ bardzo mały dostęp do sieci szerokopasmowej (Internet) na terenie całej Gminy.

Wartości moralne i potrzeby religijne:

- ⇒ nie zidentyfikowano problemów

4.2 Problemy w zakresie potencjału technicznego Gminy

Problemy w ramach potencjału technicznego zostały określone dla każdej z 4 grup zasobów:

- infrastruktura techniczna i gospodarka komunalna,
- infrastruktura społeczna,
- gospodarka przestrzenna, ład przestrzenny,
- komunikacja (transport, drogi).

Zostały one przedstawione poniżej:

Potencjał techniczny:

- ⇒ wysoki stopień wyeksploatowania budynków komunalnych,
- ⇒ niedostosowanie wszystkich budynków komunalnych i prywatnych (w tym spółdzielczych) do obowiązujących norm cieplnych,
- ⇒ niedostosowanie konstrukcji dachowych do lokalnych warunków klimatycznych – 60%,
- ⇒ brak właściwego ogrzewania części budynków użyteczności publicznej,
- ⇒ zły stan techniczny istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych (stadion, boiska sportowe, basen),
- ⇒ mała ilość i niski standard obiektów rekreacyjno-sportowych (m.in. sale gimnastyczne),
- ⇒ niski standard obiektów kultury,
- ⇒ zły stan techniczny sakralnych i pozostałych obiektów zabytkowych,
- ⇒ zdegradowane obszary miasta (stara część miasta i osiedla domów wielorodzinnych),
- ⇒ brak domów przedpogrzebowych na terenie sołectw,
- ⇒ niezagospodarowane budynki komunalne,
- ⇒ brak zdolności technicznej istniejących ujęć wody do zwiększenia pozyskiwania wody pitnej,
- ⇒ awaryjność sieci wodociągowej w części miasta,
- ⇒ słabo rozwinięta sieć wodociągowa w terenach wiejskich,
- ⇒ brak systemu kanalizacji na terenie części sołectw,
- ⇒ niepełne skanalizowanie miasta (kanalizacja sanitarna i deszczowa),
- ⇒ zły stan techniczny dróg na terenie Gminy (powiatowych i gminnych),
- ⇒ brak obwodnicy Leska,
- ⇒ brak chodników wzdłuż ciągów komunikacyjnych w części Gminy,
- ⇒ brak ścieżek rowerowych wzdłuż ciągów komunikacyjnych na terenie całej Gminy,

- ⇒ brak oświetlenia ulicznego w części zabudowanych terenów wiejskich,
- ⇒ niewystarczające oświetlenie uliczne w niektórych częściach miasta i gminy,
- ⇒ brak chronionych przejść dla pieszych,
- ⇒ niewystarczająca sieć telekomunikacyjna i pokrycie zasięgiem sieci komórkowych na terenach wiejskich,
- ⇒ niewystarczający dostęp do sieci szerokopasmowej,
- ⇒ niewydolna sieć energetyczna - spadki napięć w sieci energetycznej,
- ⇒ niedobór miejsc parkingowych w Gminie,
- ⇒ brak zabezpieczeń przeciwpowodziowych,
- ⇒ brak miejsc czerpania wody do celów p.poż. w części miejscowości,
- ⇒ brak sygnalizacji świetlnej na drodze krajowej w miejscach o dużym natężeniu ruchu,
- ⇒ wyeksploatowane systemy melioracyjne,
- ⇒ niewystarczająca dbałość właścicieli o stan drożności przepustów przy drogach,
- ⇒ przestarzały system uzdatniania wody pitnej,
- ⇒ nieuporządkowany system utrzymania cmentarzy,
- ⇒ niewystarczająca ilość zorganizowanych miejsc do selektywnego zbierania odpadów,
- ⇒ brak perspektywicznej koncepcji zagospodarowania odpadów komunalnych,
- ⇒ ograniczone możliwości prowadzenia gospodarki przestrzennej (brak dokumentów planistycznych),
- ⇒ malejąca powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych (inwestycje przemysłowe i mieszkalnictwo wielorodzinne),
- ⇒ niewystarczająca powierzchnia uzbrojonych terenów pod budownictwo jednorodzinne.

4.3 Problemy w zakresie środowiska przyrodniczego Gminy

Zasoby naturalne:

- ⇒ brak małej infrastruktury umożliwiającej wykorzystanie walorów rekreacyjnych Sanu i Hoczewki,
- ⇒ ograniczona dostępność i niewłaściwe zabezpieczenie miejsc atrakcyjnych przyrodniczo,
- ⇒ występujące lokalne zanieczyszczenia wód powierzchniowych i cieków wodnych,
- ⇒ wzrastające zanieczyszczenie powietrza wynikające z dużego natężenia ruchu oraz zanieczyszczenie powietrza z kotłowni lokalnych,
- ⇒ niszczenie zasobów leśnych i rolnych przez pojazdy terenowe.

Systemy i urządzenia proekologiczne:

- ⇒ brak systemu kanalizacji w części Gminy,
- ⇒ brak perspektywicznej koncepcji zagospodarowania odpadów,
- ⇒ niewydolny system segregowania odpadów stałych,
- ⇒ brak wdrożonych rozwiązań wykorzystania energii odnawialnej.

Ekoświadomość:

- ⇒ niska świadomość ekologiczna,
- ⇒ zanieczyszczanie środowiska:
 - ✓ odpady gumowe,
 - ✓ dzikie wysypiska śmieci,
 - ✓ spalanie odpadów,
- ⇒ nierespektowanie przepisów ochrony środowiska.

4.4 Problemy w zakresie potencjału ludzkiego i instytucjonalnego Gminy

Potencjał biologiczny:

- ⇒ zwiększanie się udziału ludzi starszych w strukturze wiekowej,
- ⇒ emigracja zarobkowa średniej grupy wiekowej.

Zdolności zawodowe:

- ⇒ duża liczba bezrobotnych z wykształceniem podstawowym nie wykazująca chęci podjęcia pracy,
- ⇒ niewystarczający poziom przedsiębiorczości,
- ⇒ zawody deficytowe na lokalnym rynku pracy.

Postawy społeczne - aktywność:

- ⇒ postawa roszczeniowa części społeczeństwa we wszystkich dziedzinach życia,
- ⇒ niska aktywność społeczna mieszkańców,
- ⇒ brak integracji części środowisk,
- ⇒ niska aktywność części ludności w przystosowywaniu się do zmian na rynku pracy,
- ⇒ mała liczba organizacji pozarządowych w środowisku wiejski i ich niska aktywność.

Potencjał instytucjonalny:

- ⇒ brak systemu zarządzania jakością w Urzędzie Miasta i Gminy,
- ⇒ niski stopień informatyzacji Urzędu Miasta i Gminy – brak publicznych e-usług,
- ⇒ postawy roszczeniowe wspólnot mieszkaniowych.

4.5 Problemy w sferze gospodarczej Gminy

Problemy zostały określone odrębnie dla każdego z następujących działów gospodarki:

- MŚP
- turystyka,
- rolnictwo,
- gospodarka leśna.

MŚP

- ⇒ ograniczona dostępność lokalnego surowca (drewno, produkty rolnicze).
- ⇒ zbyt mała ilość firm świadczących usługi budowlane,
- ⇒ brak wykwalifikowanych pracowników w branży budowlanej,
- ⇒ mała różnorodność oferty gastronomicznej,
- ⇒ słabo rozwinięty sektor usług (bytowych).

Turystyka:

- ⇒ niewykorzystane walory rekreacyjne Sanu i Hoczewki,
- ⇒ niski stopień wykorzystania walorów dziedzictwa kulturowego, lokalnych tradycji w tym kuchni regionalnej – brak lokalnego produktu turystycznego,
- ⇒ niewykorzystane źródła wód mineralnych w Lesku,
- ⇒ Gmina niedostatecznie przygotowana do obsługi całorocznego ruchu turystycznego (niepełna oferta).

Rolnictwo, gospodarka leśna:

- ⇒ zła kondycja gospodarstw rolnych,
 - niska towarowość gospodarstw,
 - trudne warunki do produkcji rolniczej,
 - niski stopień zorganizowania się rolników,
- ⇒ brak zainteresowania rolnictwem ze strony ludzi młodych.

5 CZYNNIKI ROZWOJOWE GMINY

5.1 Czynniki rozwojowe w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców

W trakcie spotkań warsztatowych uczestnicy identyfikowali czynniki sprzyjające (atuty i szanse) oraz niesprzyjające (słabości i zagrożenia) w sferze społecznej Gminy. Identyfikacja dokonana została odrębnie dla czynników rozwojowych wewnętrznych (atuty i słabości), odnoszących się do Gminy (na które Gmina w dużym stopniu może wpływać) oraz czynników rozwojowych zewnętrznych (szanse i zagrożenia) odnoszących się do otoczenia Gminy (na które Gmina nie może wpływać lub może wpływać tylko w bardzo ograniczonym stopniu).

Dokonana ocena jest przedstawiona poniżej dla wszystkich 14 potrzeb ujętych w trzech grupach:

Zdrowie i życie, opieka, rozwój ludzi, rekreacja, wypoczynek, przyjemności

Czynniki rozwojowe wewnętrzne odnoszące się do Gminy

sprzyjające

- + istniejąca poradnia „AA”,
- + prowadzona działalność oświatowa w szkołach i organizacjach młodzieżowych,
- + istniejące placówki służby zdrowia,
- + istniejąca baza kulturalno – oświatowa,
- + funkcjonowanie w Lesku renomowanych szkół średnich m.in.: Zespół Szkół Leśnych, Zespołu Szkół Drzewnych, Niepublicznego Liceum Plastycznego TALENS, Liceum Ogólnokształcącego, Zespołu Szkół Ekonomiczno - Rolniczych,
- + zapotrzebowanie na lokalnym rynku pracy na osoby o wysokich kwalifikacjach zawodowych,
- + bogate walory krajobrazowo – przyrodnicze (walory środowiska) sprzyjające aktywności ruchowej i zdrowotności społeczeństwa,
- + istniejące zasoby wód mineralnych,
- + gimnastyka korekcyjna prowadzona w szkołach,
- + działania integracyjne w stosunku do osób niepełnosprawnych,
- + istniejąca grupa mieszkańców o wysokich kompetencjach społecznych,
- + dodatni przyrost naturalny,
- + pozytywne przykłady działania różnych instytucji na rzecz rozwoju ludzi (np. Bieszczadzki Dom Kultury, kluby),

niesprzyjające

- nieprzestrzeganie przepisów prawa w zakresie zakazu sprzedaży alkoholu i papierosów osobom niepełnoletnim,
- łatwość dostępu do używek dla osób niepełnoletnich,
- brak lub zbyt mała liczba specjalistów w niektórych dziedzinach medycyny,
- niedostateczna profilaktyka w opiece zdrowotnej,
- niedostateczny stan techniczny i wyposażenie infrastruktury ochrony zdrowia,
- wzrastająca liczba osób w podeszłym wieku wymagających opieki,
- niewystarczająca ilość gabinetów rehabilitacyjnych,

- zbyt mała liczba godzin gimnastyki korekcyjnej w szkołach,
- nagminne unikanie zajęć WF przez dzieci za zgodą rodziców,
- brak pełnowymiarowych boisk sportowych,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom profilaktyki chorób cywilizacyjnych,
- ograniczone środki finansowe na działania wspierające osoby niepełnosprawne,
- bariery architektoniczne w miejscach publicznych,
- mała aktywność dużej części mieszkańców w zakresie rozwoju fizycznego, duchowego i emocjonalnego,
- niskie dochody ludności,
- naśladownictwo negatywnych wzorców zachowań,
- niewystarczająca liczba nauczycieli języków obcych,
- brak motywacji uczenia się u części młodzieży nie mającej jasnej perspektywy dalszego rozwoju,
- ograniczone środki finansowe na zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne,
- ograniczona oferta pracy dla osób wykształconych,
- brak wolnych zasobów mieszkaniowych,
- wzrastająca liczba osób nadużywających alkohol,
- niedostatecznie rozwinięta i często przestarzała infrastruktura sportowo-rekreacyjna i wypoczynkowa,
- niewystarczająca liczba masowych imprez sportowo-rekreacyjnych.

Czynniki rozwojowe zewnętrzne odnoszące się do otoczenia

szanse

- + propagowanie zdrowego stylu życia,
- + zewnętrzne środki finansowania lub dofinansowania przedsięwzięć edukacyjnych, promocyjnych i innych (fundacje, programy itp.),
- + możliwość pozyskania dofinansowania na inwestycje związane z funkcjonowaniem służby zdrowia, placówek edukacyjnych i pomocy społecznej,
- + istniejące fundacje i stypendia dla osób kształcących się,
- + dostępność środków wspierających integrację osób niepełnosprawnych,
- + aktywność rzeszowskiego ośrodka akademickiego oraz szkół wyższych państwowych i niepaństwowych,
- + zrozumienie przez społeczeństwo potrzeb włączenia osób niepełnosprawnych do czynnego życia,
- + istniejące przepisy prawne uwzględniające potrzeby niepełnosprawnych,

zagrożenia

- znieczulenie społeczeństwa na zachowania patologiczne,
- ograniczone środki na oświatę,
- niskie zarobki w oświacie,
- powszechność złych wzorców zachowań w mass mediach,
- nieefektywny system ubezpieczeń społecznych,
- wysokie koszty kształcenia w uznanych ośrodkach akademickich,
- wysokie bezrobocie i znikoma ilość atrakcyjnych ofert pracy w regionie,
- duży popyt na wykwalifikowanych pracowników i atrakcyjne oferty pracy poza granicami kraju i w większych ośrodkach miejskich w Polsce,
- trudny dostęp do zewnętrznych środków zasilania finansowego,
- ograniczone środki na służbę zdrowia,

- wzrastające koszty utrzymania bazy sportowo – rekreacyjnej i wypoczynkowej,
- zmniejszające się poczucie odpowiedzialności za osoby w podeszłym wieku wymagające opieki,
- wzrastające koszty organizacji imprez rekreacyjno-sportowych i wypoczynkowych.

Wyżywienie, zabezpieczenie materialne

Czynniki rozwojowe wewnętrzne odnoszące się do Gminy

sprzyjające

- + tworzenie stanowisk pracy w ramach prac interwencyjnych,
- + rosnąca liczba osób podejmujących działalność gospodarczą,
- + atrakcyjne położenie Gminy pod kątem rozwoju agroturystyki,
- + istniejące zasoby wód mineralnych,
- + funkcjonujące lotnisko i ośrodek szybowcowy w Bezmiechowej Górnej i w Werenieniu,
- + realizacja planów budowy wodociągów na terenie Gminy,
- + istniejące targowisko w Lesku,

niesprzyjające

- obniżający się poziom wód gruntowych,
- niedostatecznie wykorzystywane zasoby wód z głębszych poziomów,
- niedostateczna ilość studni głębinowych,
- brak bezpośredniej sprzedaży produktów z gospodarstw rolnych,
- niska towarowość gospodarstw,
- rozdrobnienie gospodarstw rolnych,
- duża liczba osób o niskich kwalifikacjach zawodowych,
- niskie wynagrodzenie oferowane w lokalnych przedsiębiorstwach,
- brak możliwości rozwoju działalności przemysłowej,
- niskie kwalifikacje zawodowe i poziom wykształcenia części mieszkańców,
- upadek państwowych gospodarstw rolnych,
- niedostatecznie rozwinięty sektor MŚP,
- mała świadomość racjonalnego żywienia,
- brak punktów żywieniowych dostępnych dla osób o niskich dochodach i osób w podeszłym wieku.

Czynniki rozwojowe zewnętrzne odnoszące się do otoczenia

szanse

- + zewnętrzne źródła finansowania inwestycji związanych z powstawaniem i rozwojem małych i średnich przedsiębiorstw oraz gospodarstw rolnych,
- + zwolnienie z podatku dochodowego działalności agroturystycznej,
- + korzystne rozwiązania w zakresie polityki fiskalnej wobec osób rozpoczynających działalność gospodarczą,
- + możliwość finansowania kosztów zatrudnienia pracowników (staże, przygotowanie do zawodu itp.) ze środków EFS,
- + niski standard infrastruktury sportowej i turystycznej w regionie,

- + atrakcyjne oferty pracy poza granicami kraju i w większych ośrodkach miejskich w Polsce,
- + współpraca Aeroklubu Politechniki Rzeszowskiej w Bezmiechowej z Politechniką Rzeszowską, Politechnika Warszawską i MON na rzecz rozbudowy szybowiska w Bezmiechowej,
- + rozwój ośrodka sportów zimowych i szybownictwa w Weremieniu,
- + wzrastająca liczba krajowych i zagranicznych turystów odwiedzających Bieszczady,

zagrożenia

- ograniczona ilość i trudny dostęp do źródeł zewnętrznego finansowania inwestycji związanych z powstawaniem i rozwojem małych i średnich przedsiębiorstw oraz gospodarstw rolnych,
- niekorzystna polityka fiskalna wobec osób prowadzących działalność gospodarczą,
- niesprzyjające warunki przyrodnicze dla produkcji rolniczej,
- nieoptycalność prowadzenia działalności gastronomicznej oferującej tanie posiłki.

Schronienie, bezpieczeństwo

Czynniki rozwojowe wewnętrzne odnoszące się do Gminy

sprzyjające

- + duże zasoby mieszkaniowe na terenach wiejskich,
- + poprawiający się stan techniczny budynków mieszkalnych,
- + realizacja inwestycji w ramach programu oczyszczania ścieków na terenie Gminy,
- + przeprowadzenie prac modernizacyjnych części sieci energetycznej i telefonicznej,
- + dobra dostępność sieci telefonii komórkowej,
- + rozwinięta sieć gazownicza w Gminie,
- + wykonane chodniki dla pieszych przy ważnych ciągach komunikacyjnych,

niesprzyjające

- niski stan techniczny dróg znajdujących się na terenie Gminy,
- ograniczone środki Gminy na utrzymanie i modernizację dróg gminnych,
- duże natężenie ruchu w sezonie turystycznym,
- brak chodników dla pieszych przy znacznej części ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu na terenach wiejskich,
- brak monitoringu miasta i dróg,
- brak przejść z sygnalizacją dla pieszych,
- przekraczanie dopuszczalnego tonażu przez kierowców samochodów ciężarowych,
- niedostateczna troska i opieka rodziców nad dziećmi i młodzieżą,
- zbyt mała oferta dla dzieci i młodzieży w zakresie spędzania wolnego czasu,
- przestarzała, niedostosowana do potrzeb część sieci energetycznej,
- niedostateczna ilość stacji transformatorowych,
- ograniczenia kadrowe i finansowe policji,
- niewystarczający nadzór policyjny/mała liczba patroli zwłaszcza na obszarach wiejskich,

- niereagowanie części społeczeństwa na przypadki chuligaństwa i wandalizmu,
- chuligaństwo kibiców piłkarskich,
- ograniczone zasoby finansowe Gminy na wykup gruntów pod budownictwo,
- niedostateczna ilość mieszkań komunalnych,
- wysoka energochłonność znacznej części budynków komunalnych i prywatnych (w tym spółdzielczych),
- stosowanie energochłonnych technologii grzewczych,
- nieaktualny plan przestrzennego zagospodarowania (budownictwo mieszkaniowe),
- brak kanalizacji ściekowej na znacznym obszarze Gminy,
- brak mieszkań socjalnych,
- zaniedbane/zdegradowane obszary miasta wymagające działań rewitalizacyjnych,
- braki wody na cele gaśnicze.

Czynniki rozwojowe zewnętrzne odnoszące się do otoczenia

szanse

- + możliwość korzystania z zewnętrznych środków finansowania inwestycji związanych z modernizacją substancji mieszkaniowej (m.in. fundusze strukturalne),
- + możliwość korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej,
- + intensywny rozwój telefonii komórkowej,
- + rosnąca konkurencja między operatorami telekomunikacyjnymi,
- + możliwość tworzenia Towarzystw Budownictwa Społecznego,

zagrożenia

- ograniczone możliwości korzystania z zewnętrznych środków finansowania inwestycji związanych z modernizacją substancji mieszkaniowej (fundusze strukturalne) – ograniczona ilość środków, trudne i długotrwałe procedury,
- niski stopień pomocy państwa w zakresie wspierania rozwoju mieszkalnictwa w gminach,
- ograniczenia prawne przekwalifikowania gruntów rolnych na budowlane,
- nieefektywny system utrzymania dróg,
- mało skuteczne prawo dotyczące zwalczania chuligaństwa i wandalizmu,
- niewystarczające środki finansowe przeznaczane na funkcjonowanie Policji,
- wysokie ceny nośników energii,
- negatywne wzorce płynące z mediów,
- wysokie koszty modernizacji budynków.

Kreacja otoczenia, kontakty społeczne, kultura, tożsamość z gminą, swoboda kontaktów, wartości moralne i potrzeby religijne

Czynniki rozwojowe wewnętrzne odnoszące się do Gminy

sprzyjające

- + integracja społeczeństwa wokół kluczowych problemów dotyczących Miasta i Gminy,
- + istniejące miejscowości o wysokim stopniu zorganizowania i integracji mieszkańców,

- + odbywające się cykliczne imprezy kulturalne w okresie maj – październik na terenie miasta,
- + dostępność nowoczesnych systemów teleinformatycznych,
- + wystarczające nasycenie telefonami w mieście,
- + istniejąca lokalna gazeta,
- + istnienie grupy twórców bieszczadzkich „Klub sztuki”,
- + istniejąca grupa osób, które mogą i chcą pracować na rzecz środowiska,
- + wysoki poziom wykształcenia osób chętnych do pracy na rzecz środowisk lokalnych,
- + pozytywny stosunek władz Gminy do osób przejawiających aktywność, inicjatywę w zakresie działań na rzecz społeczności lokalnych,
- + wystarczająca baza lokalowa dla działalności społecznej mieszkańców,
- + bardzo duże zainteresowanie rodziców i dzieci działalnością pozalekcyjną szkół,
- + bogate zaplecze historyczne i kulturalne,
- + istniejące muzeum i galeria w Hoczwi, galeria sztuki w synagodze,
- + zrewitalizowana część miasta,
- + wysoki stopień czytelnictwa wśród mieszkańców,
- + istniejące biblioteki i czytelnie, działające w poszczególnych miejscowościach,

niesprzyjające

- niewystarczające środki finansowe na prowadzenie działalności kulturalnej w Gminie,
- bardzo słabe wyposażenie i zły stan techniczny placówek kulturalnych,
- brak wsparcia finansowego dla działań społecznych w środowisku lokalnym,
- małe doświadczenie organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków z funduszy zewnętrznych,
- niewystarczająca ilość cyklicznych imprez promujących Gminę oraz integrujących mieszkańców Gminy,
- ubożenie społeczeństwa utrudniające możliwość uczestniczenia w imprezach kulturalnych,
- zbyt mała ilość lokalnych/regionalnych muzeów, izb pamięci,
- zaniedbane/zdegradowane obszary w mieście i Gminie,
- trudności w przemieszczaniu się wynikające z małej ilości kursów autobusowych,
- trudności w uzyskaniu połączeń telefonicznych w niektórych miejscowościach,
- zły stan techniczny i standard dróg na terenie Gminy,
- tolerowanie negatywnych zachowań.

Czynniki rozwojowe zewnętrzne odnoszące się do otoczenia

szanse

- + dostępność zewnętrznych środków finansowych w ramach funduszy/programów wspierających działania środowisk lokalnych,
- + dostępność zewnętrznych środków finansowych na finansowanie działań związanych z rozwojem infrastruktury drogowej,
- + intensywny rozwój telefonii komórkowej,

zagrożenia

- ograniczona ilość środków finansowych, skomplikowane oraz długotrwałe procedury w ramach funduszy/programów wspierających działania środowisk lokalnych i działań związanych z rozwojem infrastruktury drogowej,

- wysokie koszty korzystania z telefonii komórkowej w stosunku do dochodów mieszkańców,
- wysokie koszty inwestycji infrastrukturalnych,
- słaba dostępność komunikacyjna regionu wynikająca z niedostatecznej i niskiej jakości sieci komunikacyjnej drogowej i kolejowej (brak obwodnic miast, dróg szybkiego ruchu, autostrad),
- dominacja kultury masowej.

5.2 Czynniki rozwojowe w zakresie infrastruktury i zasobów oraz gospodarki przestrzennej Gminy

W trakcie spotkań warsztatowych uczestnicy identyfikowali czynniki sprzyjające (atuty i szanse) oraz niesprzyjające (słabości i zagrożenia) utrwaleniu i rozwojowi poszczególnych zasobów Gminy. Identyfikacja dokonana została odrębnie dla czynników rozwojowych wewnętrznych (atuty i słabości), odnoszących się do Gminy (na które Gmina w dużym stopniu może wpływać) oraz czynników rozwojowych zewnętrznych (szanse i zagrożenia) odnoszących się do otoczenia Gminy (na które Gmina nie może wpływać lub może wpływać tylko w bardzo ograniczonym stopniu).

Ocena dokonana jest dla zasobów:

- infrastruktura techniczna i gospodarka komunalna,
 - infrastruktura społeczna,
 - gospodarka przestrzenna, ład przestrzenny,
 - komunikacja (transport, drogi),
 - środowisko przyrodnicze,
 - potencjał ludzki
- i jest przedstawiona poniżej.

Potencjał techniczny

Czynniki rozwojowe wewnętrzne odnoszące się do Gminy

sprzyjające

- + poprawiający się stan techniczny budynków mieszkalnych,
- + realizacja inwestycji w ramach programu oczyszczania ścieków na terenie Gminy – wykonana sieć kanalizacyjna oraz wybudowana oczyszczalnia ścieków zabezpieczająca potrzeby Gminy,
- + przeprowadzenie prac modernizacyjnych części sieci energetycznej i telefonicznej,
- + dostępność sieci telefonii komórkowej,
- + rozwinięta sieć gazownicza w Gminie,
- + wykonane chodniki dla pieszych przy ważnych ciągach komunikacyjnych,
- + istniejąca sieć wodociągowa wraz ze studniami głębinowymi,
- + możliwości pozyskania wody ze źródeł oraz cieków wodnych na terenach wiejskich,
- + istniejąca możliwość podłączenia się do stacji przepompowni wodnej w Solinie – Jawor,
- + możliwości rozwoju wodociągów na terenach wiejskich systemem grawitacyjnym,
- + możliwości pozyskania wody dla miasta Leska z rzeki San - ujęcie brzegowe lub denne,
- + położenie Leska w górnej części Sanu,
- + korzystna konfiguracja terenu dla układu kanalizacji w mieście,
- + funkcjonowanie jednostek ochotniczych straży pożarnych i Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej,

niesprzyjające

- występowanie lokalnych zanieczyszczeń wód powierzchniowych,
- przestarzała sieć wodociągowa w mieście,

- brak zasobów wodnych w części miejscowości na terenie Gminy,
- ograniczone możliwości finansowe realizacji inwestycji infrastrukturalnych,
- znaczne koszty z tytułu odszkodowań związanych z budową infrastruktury (drogi, sieci, kolektory),
- zwiększająca się liczba pojazdów mechanicznych,
- niedostatek terenów na miejsca parkingowe w mieście,
- ograniczone zasoby Gminy na utrzymanie i modernizację dróg gminnych,
- duże natężenie ruchu w sezonie turystycznym,
- przekraczanie dopuszczalnego tonażu przez kierowców samochodów ciężarowych,
- niedostateczna ilość stacji transformatorowych,
- wysoka energochłonność znacznej części budynków komunalnych i prywatnych (w tym spółdzielczych),
- stosowanie energochłonnych technologii grzewczych,
- niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- nieaktualny plan przestrzennego zagospodarowania (budownictwo mieszkaniowe),
- braki wody na cele gaśnicze,
- stare zasoby budynków,
- niewłaściwe użytkowanie budynków,
- przeludnienie niektórych budynków,
- niewystarczająca skala prowadzonych remontów,
- nieuregulowany stan prawny znacznej części nieruchomości,
- szkodliwy wpływ środowiska na budynki,
- niewłaściwe technologie budowlane stosowane w przeszłości,
- niewłaściwe usytuowanie budynków w pobliżu ciągów komunikacyjnych,
- brak środków na modernizację systemów grzewczych,
- nieuregulowane ciek wodne na terenie Gminy,
- małe zainteresowanie właścicieli melioracji szczegółowych ich konserwacją i utrzymaniem.

Czynniki rozwojowe zewnętrzne odnoszące się do otoczenia

szanse

- + bliskość zbiorników wodnych (Solina) oraz rzeki San,
- + łatwiejszy dostęp do nowych technologii i materiałów budowlanych,
- + możliwość korzystania z zewnętrznych środków finansowania inwestycji związanych z modernizacją substancji mieszkaniowej (m.in. fundusze strukturalne),
- + możliwość korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej,

zagrożenia

- zwiększająca się liczba użytkowników dróg,
- brak zainteresowania właścicieli cieków wodnych bieżącą konserwacją,
- ograniczone możliwości korzystania z zewnętrznych środków finansowania inwestycji związanych z modernizacją substancji mieszkaniowej i zakresu infrastruktury technicznej (fundusze strukturalne) – ograniczona ilość środków, trudne i długotrwałe procedury,
- kosztowna i długotrwała procedura uzyskiwania pozwoleń na budowę,

- niski stopień pomocy państwa w zakresie wspierania rozwoju mieszkalnictwa w gminach,
- ograniczenia prawne przekwalifikowania gruntów rolnych na budowlane,
- wysokie ceny nośników energii,
- wysokie koszty modernizacji budynków.

Potencjał ekologiczny

Czynniki rozwojowe wewnętrzne odnoszące się do Gminy

sprzyjające

- + działalność na rzecz środowiska Zespołu Szkół Leśnych w Lesku,
- + reprodukcyjne szkółki leśne o bogatej 50-letniej tradycji,
- + duża lesistość Gminy,
- + położenie części Gminy na terenie Parku Krajobrazowego Gór Słonnych i Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,
- + stwierdzone zasoby wód mineralnych (źródła leskie),
- + korzystne ukształtowanie terenu sprzyjające rozwiązaniu problemu gospodarki ściekowej,
- + wybudowana oczyszczalnia ścieków o przepustowości zabezpieczającej potrzeby Gminy,
- + pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej (Kamień Leski),
- + projektowany rezerwat konwalii majowej i śnieżyczki przebiśnieg na Górze Czulnia,
- + atrakcyjny krajobraz „Pogórza Leskiego”,

niesprzyjające

- dominacja budynków mieszkalnych budowanych w przestarzałych technologiach – wysoka energochłonność,
- niedostateczna promocja energooszczędnych technologii budowlanych,
- duże rozproszenie zabudowy na terenach wiejskich podrażające koszty inwestycji związanych z budową sieci kanalizacji sanitarnej,
- brak przyszłościowej koncepcji gospodarki odpadami,
- brak obwodnicy Leska,
- tolerowanie zachowań sprzecznych z przepisami ochrony środowiska,
- brak pełnej dokumentacji technicznej w zakresie budowy sieci kanalizacyjnej,
- niewystarczająca i nieefektywna edukacja ekologiczna w szkołach,
- brak edukacji ekologicznej, oświaty pozaszkolnej,
- obniżający się poziom wód gruntowych,
- okresowe zanieczyszczane wody rzeki San i jej dopływów,
- zwiększające się natężenie ruchu kołowego w sezonie letnim,
- brak organizacji proekologicznych,
- brak punktu skupu lub odbioru surowców wtórnych,
- niekorzystny wpływ ujęć grawitacyjnych wody na środowisko na terenach leśnych,
- występowanie przestarzałych kotłowni (komunalnych i prywatnych), wykorzystujących nieekologiczne źródła energii.

Czynniki rozwojowe zewnętrzne odnoszące się do otoczenia

szanse

- + możliwość korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć w zakresie infrastruktury ochrony środowiska,
- + preferencyjne kredyty na inwestycje proekologiczne,
- + możliwość nawiązania współpracy z sąsiednimi gminami w zakresie rozwiązania problemu zagospodarowania odpadów płynnych i stałych,
- + nowoczesne technologie pozwalające na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,
- + powszechność edukacji ekologicznej w mass – mediach,
- + działania proekologiczne prowadzone na terenie sąsiedniej gminy Solina,
- + projekty wykorzystania jeziora Solińskiego jako zbiornika wody pitnej dla Gminy,

zagrożenia

- ograniczone możliwości korzystania z zewnętrznych środków finansowania inwestycji proekologicznych (fundusze strukturalne) – ograniczona ilość środków, trudne i długotrwałe procedury,
- zanieczyszczenie Sanu powodowane przez brak rozwiązań systemowych w zakresie oczyszczania ścieków w sąsiednich gminach,
- wysokie koszty modernizacji systemów grzewczych i dociepleń budynków,
- wysokie ceny ekologicznych nośników energii,
- niedostateczna informacja na temat istniejących kredytów i dotacji na inwestycje proekologiczne,
- ograniczenia prawne związane z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii związane z lokalizacją na terenie lub w pobliżu obszarów objętych prawną ochroną.

Potencjał ludzki i instytucjonalny

Czynniki rozwojowe wewnętrzne odnoszące się do Gminy

Sprzyjające

- + zainteresowanie i zaangażowanie władz Gminy w sprawy ludzi młodych,
- + istniejąca baza kulturalno – oświatowa,
- + funkcjonowanie w Lesku renomowanych szkół średnich m.in.: Zespół Szkół Leskich, Zespołu Szkół Drzewnych, Niepubliczne Liceum Plastyczne TALENS, Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Ekonomiczno - Rolniczych,
- + zapotrzebowanie na lokalnym rynku pracy na osoby o wysokich kwalifikacjach zawodowych,
- + bogate walory krajobrazowo – przyrodnicze (walory środowiska) sprzyjające aktywności ruchowej i zdrowotności społeczeństwa,
- + gimnastyka korekcyjna prowadzona w szkołach,
- + prowadzone działania integracyjne w stosunku do osób niepełnosprawnych,
- + istniejąca grupa mieszkańców o wysokich kompetencjach społecznych,
- + pozytywne przykłady działania różnych instytucji oraz organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju ludzi (np. Bieszczadzki Dom Kultury, kluby),

niesprzyjające

- bardzo mały dopływ ludzi młodych i wykształconych spoza Gminy,
- niewystarczająca oferta pracy dla ludzi wykształconych,
- ciągły odpływ ludzi młodych, wykształconych,
- niewystarczająca ilość miejsc pracy,
- brak nowych mieszkań,
- brak wolnych zasobów mieszkaniowych,
- nieprzestrzeganie przepisów prawa w zakresie zakazu sprzedaży alkoholu i papierosów osobom niepełnoletnim,
- brak lub zbyt mała liczba specjalistów w niektórych dziedzinach medycyny,
- niedostateczna profilaktyka w opiece zdrowotnej,
- niedostateczny stan techniczny i wyposażenie infrastruktury ochrony zdrowia,
- wzrastająca liczba osób w podeszłym wieku wymagających opieki,
- niewystarczająca ilość gabinetów rehabilitacyjnych,
- zbyt mała liczba godzin gimnastyki korekcyjnej w szkołach,
- nagminne unikanie zajęć WF przez dzieci za zgodą rodziców,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom profilaktyki chorób cywilizacyjnych,
- ograniczone środki finansowe na działania wspierające osoby niepełnosprawne,
- bariery architektoniczne w miejscach publicznych,
- mała aktywność dużej części mieszkańców w zakresie rozwoju fizycznego, duchowego i emocjonalnego,
- naśladownictwo negatywnych wzorców zachowań,
- niewystarczająca liczba nauczycieli języków obcych,
- brak motywacji uczenia się u części młodzieży nie mającej jasnych perspektyw dalszego rozwoju,
- ograniczone środki finansowe na zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne,
- łatwość dostępu do używek dla osób niepełnoletnich,
- wzrastająca liczba osób nadużywających alkohol,
- niedostatecznie rozwinięta i często przestarzała infrastruktura sportowo-rekreacyjna i wypoczynkowa,
- niewystarczająca ilość masowych imprez sportowo-rekreacyjnych.

Czynniki rozwojowe zewnętrzne odnoszące się do otoczenia

szanse

- + możliwość rozwijania współpracy z miastami partnerskimi,
- + propagowanie zdrowego stylu życia w mediach,
- + zewnętrzne środki finansowania lub dofinansowania przedsięwzięć edukacyjnych, promocyjnych i innych (fundacje, programy, itp.),
- + możliwość pozyskania dofinansowania na inwestycje związane z funkcjonowaniem służby zdrowia, placówek edukacyjnych i pomocy społecznej,
- + istniejące stypendia dla osób kształcących się,
- + aktywność rzeszowskiego ośrodka akademickiego oraz wyższych szkół państwowych i niepaństwowych,
- + zrozumienie przez społeczeństwo potrzeb włączenia osób niepełnosprawnych do czynnego życia,
- + dostępność środków wspierających integrację osób niepełnosprawnych,
- + istniejące przepisy prawne uwzględniające potrzeby niepełnosprawnych,

zagrożenia

- zbyt duże obciążenia fiskalne dla pracodawców,
- zmiana modelu rodziny – zmniejszanie się liczby dzieci w rodzinie,
- znieczulenie społeczeństwa na zachowania patologiczne,
- ograniczone środki na oświatę i niskie zarobki w oświacie,
- powszechność złych wzorców zachowań w mass mediach,
- nieefektywny system ubezpieczeń społecznych,
- wysokie koszty kształcenia w uznanych ośrodkach akademickich,
- wysokie bezrobocie i znikoma ilość atrakcyjnych ofert pracy w regionie,
- duży popyt na wykwalifikowanych pracowników i atrakcyjne oferty pracy poza granicami kraju i w większych ośrodkach miejskich w Polsce,
- trudny dostęp do zewnętrznych środków zasilania finansowego,
- ograniczone środki na służbę zdrowia,
- wzrastające koszty utrzymania bazy sportowo – rekreacyjnej i wypoczynkowej,
- zmniejszające się poczucie odpowiedzialności za osoby w podeszłym wieku wymagające opieki,
- wzrastające koszty organizacji imprez rekreacyjno-sportowych i wypoczynkowych.

5.3 Czynniki rozwojowe w sferze gospodarczej Gminy

W trakcie spotkań warsztatowych uczestnicy identyfikowali czynniki sprzyjające (atuty i szanse) oraz niesprzyjające (słabości i zagrożenia) w sferze gospodarczej. Identyfikacja dokonana została odrębnie dla czynników rozwojowych wewnętrznych (atuty i słabości), odnoszących się do Gminy (na które Gmina w dużym stopniu może wpływać) oraz czynników rozwojowych zewnętrznych (szanse i zagrożenia) odnoszących się do otoczenia Gminy (na które Gmina nie może wpływać lub może wpływać tylko w bardzo ograniczonym stopniu).

Ocena została dokonana dla wszystkich działów gospodarki, z podziałem na:

- turystykę,
- przemysł przetwórczy, handel i usługi oraz rzemiosło,
- rolnictwo i gospodarkę leśną.

Czynniki rozwojowe w zakresie wybranych dziedzin działalności gospodarczej:

Turystyka

Czynniki rozwojowe wewnętrzne odnoszące się do Gminy

mocne strony

- + klasy agroturystyczne w Zespole Szkół Ekonomiczno-Rolniczych w Lesku,
- + duża liczba miejsc noclegowych (hotele, zajazdy, campingi, gospodarstwa agroturystyczne) na terenie Gminy,
- + wieloletnie tradycje, doskonałe warunki do uprawiania szybownictwa w Bezmiechowej,
- + działające szybowisko w Bezmiechowej i w Weremieniu,
- + funkcjonujące wyciągi narciarskie (Huzele, Ośrodek Sportów Zimowych „Lesko-Ski” w Weremieniu),
- + prężna działalność stowarzyszenia właścicieli gospodarstw agroturystycznych „Galicyskie Gospodarstwa Gościnne – Bieszczady”,
- + funkcjonujący Oddział PTTK „Bieszczady” w Lesku,
- + funkcjonujące lokalnie „Centrum Informacji Turystycznej” w Lesku,
- + duża ilość pomników przyrody ożywionej i nieożywionej,
- + Park Krajobrazowy Gór Słonnych,
- + Gmina położona w obrębie Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,
- + atrakcyjny krajobraz „Pogórza Leskiego”,
- + wieloletnie tradycje i doświadczenie w obsłudze ruchu turystycznego,
- + dziedzictwo kulturowe - duża ilość zabytków (163 zarejestrowane),
- + zaplecze handlowo - usługowe dla turystów,
- + organizowane cykliczne imprezy np.: „Agrobieszczady”, „Country w Bieszczadach” i inne,
- + atrakcyjne położenie na przecięciu się głównych szlaków komunikacyjnych prowadzących w Bieszczady,
- + istniejące i planowane szlaki spacerowe oraz ścieżki przyrodniczo – dydaktyczne,
- + bardzo dobre warunki dla rozwoju turystyki wędkarskiej (rzeka San i jej dopływy),
- + istnienie Galerii w Synagodze oraz Galerii Autorskiej i Izby Regionalnej w Hoczwi,

słabe strony

- mała przepustowość dróg,
- niewykorzystane w pełni możliwości istniejącej bazy turystycznej,
- mała przepustowość istniejących wyciągów,
- niszczące, nieużytkowane obiekty infrastruktury rekreacyjno-sportowej (basen),
- niedostatecznie rozwinięta i często przestarzała infrastruktura sportowo-rekreacyjna i wypoczynkowa,
- niski standard infrastruktury turystycznej i sportowej,
- niezabezpieczone nowopowstające szlaki turystyczne,
- słabo rozwinięty handel pamiątkami o charakterze regionalnym,
- zły stan techniczny budynku Izby Regionalnej w Hoczwi,
- niewystarczająca oferta imprez o charakterze rozrywkowym kierowana do turystów,
- niedostateczna ilość i niski standard miejsc parkingowych,
- pogarszający się stan techniczny zabytków,
- złe lub brak oznakowania zabytków,
- istnienie zaniedbanych obszarów miasta wymagających rewitalizacji,
- niewystarczająca promocja oferty turystycznej Gminy,
- niewystarczająca baza gastronomiczna,
- słabo rozwinięta zimowa oferta sportowo – turystyczna,
- niewykorzystane walory rzeki San – turystyka wędkarska, rekreacja, sport,
- zły stan infrastruktury proekologicznej – zanieczyszczanie rzeki San w jej dolnym biegu.

Czynniki rozwojowe zewnętrzne odnoszące się do otoczenia

szanse

- + korzystne przepisy podatkowe przy prowadzeniu działalności agroturystycznej,
- + istniejące w pobliżu przejścia graniczne,
- + bliskość znanych ośrodków turystycznych i sanatoryjnych w Bieszczadach,
- + wzrost zainteresowania produktem turystycznym i dziedzictwem kulturowym regionu,
- + atrakcyjność kulturowa, różnorodność etniczna regionu,
- + wzrost możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych,
- + wzrost zainteresowania inwestorów zewnętrznym regionem,

zagrożenia

- konkurencyjność atrakcyjnych ośrodków turystycznych w Bieszczadach,
- niewystarczająca ilość środków zewnętrznych na rozwój turystyki i ochronę zabytków,
- ograniczona ilość i trudny dostęp do źródeł zewnętrznego finansowania inwestycji związanych z powstawaniem i rozwojem małych i średnich przedsiębiorstw branży turystycznej oraz gospodarstw agroturystycznych,
- brak autostrady i dróg szybkiego ruchu na obszarze województwa oraz zły stan komunikacji drogowej i kolejowej.

Rolnictwo i gospodarka leśna

Czynniki rozwojowe wewnętrzne odnoszące się do Gminy

mocne strony

- + funkcjonowanie na terenie Gminy Zespołu Szkół Ekonomiczno-Rolniczych oraz Zespołu Szkół Drzewnych,
- + duża ilość ciągników i sprzętu rolniczego w stosunku do powierzchni gruntów,
- + duża powierzchnia użytków zielonych,
- + zasoby siły roboczej na wsi,
- + funkcjonująca w Lesku siedziba stowarzyszenia „Galicyjskie Gospodarstwa Gościnne – Bieszczady”,
- + niski poziom stosowania nawożenia mineralnego i środków ochrony roślin w gospodarstwach,
- + możliwość osiągania dodatkowych dochodów w gospodarstwach (np. agroturystyka),
- + działalność Zespołu Doradców w Lesku (Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale),
- + istniejący zakład przetwórstwa mięsnego spełniający normy unijne („Połonina”),
- + rosnąca liczba gospodarstw agroturystycznych,
- + duża lesistość Gminy (około 50%),
- + funkcjonowanie w Lesku Zespołu Szkół Leśnych oraz Zespołu Szkół Drzewnych,
- + dobrze zorganizowane szkółki leśne,
- + racjonalna gospodarka w lasach państwowych,
- + stosunkowo duża powierzchnia lasów gromadzkich,
- + działające zakłady przetwórstwa drzewnego na terenie Gminy,
- + pomoc nadleśnictwa w odtwarzaniu lasów i w zalesianiu,
- + dobra kondycja biologiczna drzewostanów,

słabe strony

- niechęć do zmian, konserwatyzm rolników w zakresie wspólnego działania,
- przeinwestowanie gospodarstw (usprzętowanie),
- postępująca dekapitalizacja budynków inwentarskich,
- niewykorzystane budynki inwentarskie do rozwijania chowu i hodowli zwierząt,
- niekorzystne warunki klimatyczne do prowadzenia niektórych gałęzi produkcji rolnej,
- zbyt mała powierzchnia lasów ochronnych,
- niekorzystna struktura obszarowa gospodarstw i rozdrobnienie gospodarstw,
- niedostateczna współpraca rolników z miejscowymi przetwórcami,
- zły stan dróg dojazdowych do pól oraz miejsc składowania drewna,
- niekorzystne ukształtowanie terenu,
- niewielkie zainteresowanie rolników w zakresie podnoszenia kwalifikacji, wprowadzania zmian.

Czynniki rozwojowe zewnętrzne odnoszące się do otoczenia

szanse

- + korzystny dla prowadzenia działalności agroturystycznej system podatkowy,
- + bliskie położenie Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Sanoku oraz aktywna działalność na rzecz rozwijania chowu i hodowli bydła,

- + możliwość korzystania ze wsparcia w ramach programów operacyjnych (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW)), Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013),
- + moda na spędzanie urlopów na wsi w gospodarstwach,
- + rosnące zapotrzebowanie na drewno,
- + dotowanie materiału szkółkarskiego i pielęgnowania lasu,

zagrożenia

- niewystarczająca ilość środków zewnętrznych na rozwój działalności pozarolniczej,
- ograniczona ilość i trudny dostęp do niektórych Działań PROW 2007-2013,
- niskie ceny zbytu produktów rolnych,
- wysokie ceny środki do produkcji rolniczej,
- import drewna z Ukrainy i Słowacji.

MŚP

Czynniki rozwojowe wewnętrzne odnoszące się do Gminy

mocne strony

- + dobra baza surowcowa dla przetwórstwa drzewnego,
- + istniejące zasoby siły roboczej,
- + istniejący zakład przetwórstwa mięsnego spełniający normy unijne („Połonina”),
- + funkcjonowanie zakładu przetwórstwa drewna „Talents Polska” – laureata konkursu „Teraz Polska”,
- + położenie przy ważnych szlakach komunikacyjnych,
- + duża liczba osób przejeżdżających przez Gminę,
- + łatwa dostępność materiałów budowlanych wysokiej jakości,
- + rozwinięta działalność miejscowych twórców ludowych,
- + dostosowanie profili produkcji w zakładach przetwórczych do lokalnego surowca,

słabe strony

- zastój w budownictwie mieszkaniowym (budynki wielorodzinne),
- mała świadomość mieszkańców znaczenia wspierania lokalnych produktów,
- niskie zasoby kapitałowe przedsiębiorstw,
- odległe rynki zbytu,
- niskie dochody ludności i związany z tym niski popyt,
- niski poziom części bazy noclegowej,
- brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych,
- odpływ wykwalifikowanych pracowników do innych regionów i za granicę,
- słaba dostępność komunikacyjna miejscowości nie położonych przy głównych szlakach,
- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura ochrony środowiska, energetyczna oraz teleinformatyczna,
- występowanie zdegradowanych obszarów miejskich,
- słaba baza infrastrukturalna i ekonomiczna obszarów wiejskich Gminy,
- niedostatecznie rozwinięta i niski standard infrastruktury turystycznej i sportowej.

Czynniki rozwojowe zewnętrzne odnoszące się do otoczenia

szanse

- + zainteresowanie zewnętrzne niektórymi produktami z rejonu Bieszczadów,
- + wzrastający ruch turystyczny w Bieszczadach,
- + wzrastające zainteresowanie wyrobami rzemieślniczymi,
- + bliskość granicy z Ukrainą i Słowacją (potencjalny rynek zbytu i zaopatrzenia w surowce),
- + możliwość pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych – m.in. możliwość korzystania ze wsparcia w ramach programów operacyjnych (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013),
- + bliskość znanych ośrodków turystycznych i sanatoryjnych w Bieszczadach,
- + wzrost zainteresowania produktem turystycznym i dziedzictwem kulturowym regionu,
- + wzrost zainteresowania inwestorów zewnętrznym regionem,

zagrożenia

- wysokie koszty podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- atrakcyjne oferty pracy w innych regionach kraju i za granicą dla wykwalifikowanych pracowników,
- ograniczona ilość i trudny dostęp do źródeł zewnętrznego finansowania inwestycji związanych z powstawaniem i rozwojem małych i średnich przedsiębiorstw,
- brak autostrady i dróg szybkiego ruchu na obszarze województwa oraz zły stan komunikacji drogowej i kolejowej.

Zapisy zawarte w ocenie problemów i analizie SWOT są odzwierciedleniem sposobu widzenia aktualnej sytuacji przez członków Zespołów Roboczych. Analiza ma charakter prospektywny. Oznacza to, iż szczególne znaczenie mają te czynniki (problemy), które będą wpływały na sytuację w przyszłości. Świadomość i rozumienie sytuacji przedstawionej w ocenie problemów i analizie SWOT ma decydujący wpływ na kształt strategii i programy działań. Bardzo ważnym uzupełnieniem jest ocena poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkańców, dokonana w badaniu ankietowym, stanowiąca punkt odniesienia do ustalania priorytetowych celów i działań.

Przedstawiona w rozdziałach 3 i 4 analiza stanu Gminy Lesko ma charakter oceny jakościowej, natomiast opis faktograficzny Stanu Gminy sporządzony w rozdziale 2 ma charakter oceny ilościowej. Analizy te stanowią uzupełniające się części diagnozy w procesie opracowania Strategii Rozwoju Gminy do roku 2020.

6 ZAŁOŻENIA STRATEGII

Założenia stanowią warunki brzegowe niezbędne do prawidłowego sformułowania strategii rozwoju i są określane na początku jej powstawania.

Założenia dotyczące dokumentu strategii:

1. Okres planowania: lata 2007 - 2020.
2. Decyzje zawarte w strategii rozwoju mają służyć mieszkańcom Gminy oraz instytucjom i organizacjom funkcjonującym na jej terenie.
3. Działania operacyjne będą uwzględniały możliwości pozyskiwania środków z zewnętrznych źródeł finansowania.
4. Działania operacyjne będą projektowane i realizowane celem osiągnięcia wzrostu konkurencyjności z uwzględnieniem polityki równych szans, innowacyjności w technologiach i w podejściu.
5. Przy opracowywaniu strategii i jej realizacji zostaną uwzględnione zasady zrównoważonego rozwoju.
6. Zadaniem strategii rozwoju jest ułatwienie władzom samorządowym utrzymania głównych, długookresowych kierunków rozwoju Gminy.
7. O przyjęciu strategii rozwoju zdecyduje Rada Miejska w Lesku.
8. Realizacją strategii rozwoju będzie kierował Burmistrz Miasta i Gminy.

Założenia dotyczące procesu pracy nad opracowaniem dokumentu strategii:

1. Strategia rozwoju będzie opracowana z udziałem przedstawicieli społeczności lokalnej Gminy.
2. Projekt strategii rozwoju zostanie poddany konsultacji społecznej.
3. Strategia będzie uwzględniała rozwiązania przyjęte w zewnętrznych dokumentach planistycznych.

Zrównoważony rozwój, zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska, to rozwój, w którym następuje integracja działań politycznych, gospodarczych oraz społecznych, z zachowaniem równowagi i trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

Termin „zrównoważony rozwój” oznacza:

1. Zachowanie szansy dla przyszłych pokoleń na realizację ich potrzeb.
2. Poszanowanie zasobów ze względu na ich ograniczoność.
3. Harmonizowanie ekologicznych, społecznych i ekonomicznych celów rozwoju.
4. Długookresowe podejście do analizowania, planowania i urzeczywistniania celów rozwoju.

Zgodnie ze standardem opracowanych przez UNDP w Polsce „Zasady zrównoważonego rozwoju” to:

1. Zasada równego dostępu do środowiska, w tym sprawiedliwości międzypokoleniowej.

2. Zasada wydolności środowiska, czyli nie przekraczania granic odporności środowiska.

7 MISJA GMINY

Misja to opis wizji Gminy (najczęściej jednozdaniowy) zawierający główne pola aktywności w przyszłości, stanowiący najogólniejszy cel Gminy.

Misję Miasta i Gminy Lesko określano w perspektywie do roku 2020.

Misja Miasta i Gminy Lesko:

Lesko stolicą Bieszczadów. Jesteśmy Gminą turystyczno – wypoczynkową.

Oferujemy: czyste środowisko naturalne, dobrze rozwiniętą bazę turystyczno – wypoczynkową, zdrową, ekologiczną żywność.

Turystom polecamy malownicze krajobrazy górskie, przepiękny przełom Sanu, szybowisko bieszczadzkie w Bezmiechowej, źródła wód mineralnych, zabytki kultury oraz doskonałą bazę wypadową w Bieszczady.

Misja spełnia ważne funkcje w okresie wdrażania strategii, w tym:

- pozwala koncentrować się na priorytetowych, długookresowych celach,
- pozwala planować i koordynować działania partnerów rozwoju lokalnego zgodnie z długookresowymi celami,
- wspiera motywację i integrację mieszkańców, wzmacniając ich identyfikację z Gminą,
- promuje Gminę w otoczeniu, zwiększa zainteresowanie Gminą, w szczególności wobec potencjalnych inwestorów i wobec odbiorców oferty Gminy.

Aby misja mogła być realizowana należy zaplanować cele strategiczne, które będą służyły jej osiągnięciu. Poniżej przedstawiono dekompozycję misji z przypisanymi celami strategicznymi.

Tabela 33 Dekompozycja misji - cele strategiczne służące realizacji misji

Część misji	Cele strategiczne służące realizacji części misji
<p>Lesko stolicą Bieszczadów. Jesteśmy Gminą turystyczno – wypoczynkową ...</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rozwinięte obszary Gminy z nowoczesną bazą sportową i rekreacyjno – wypoczynkową. ✓ Szeroka oferta w zakresie spędzania wolnego czasu. ✓ Utworzenie nowoczesnej bazy obiektów sportowych i rekreacyjnych. ✓ Poprawa stanu technicznego istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych. ✓ Wysoki standard obiektów kultury oraz poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych (w tym sakralnych). ✓ Poprawa i utrzymanie czystości środowiska naturalnego (wody, powietrze, gleby). ✓ Poprawa dostępności miejsc atrakcyjnych przyrodniczo. ✓ Wzrost dochodów z turystyki i usług proturystycznych. ✓ Wzrost dochodów gospodarstw rolnych z agroturystyki oraz innych dziedzin pozarolniczej działalności gospodarczej. ✓ Rozwinięte usługi gastronomiczne dysponujące szeroka ofertą opartą na lokalnych tradycjach kulinarnych.

Część misji	Cele strategiczne służące realizacji części misji
<p>... Oferujemy: czyste środowisko naturalne, dobrze rozwiniętą bazę turystyczną – wypoczynkową, zdrową, ekologiczną żywność....</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wysoki poziom czystości i estetyki Gminy. ✓ Rozwinięte obszary Gminy z nowoczesną bazą sportową i rekreacyjno-wypoczynkową. ✓ Stworzenie sprawnego systemu gospodarki wodno – ściekowej i dostępność dobrej jakościowo wody pitnej dla całej Gminy. ✓ Utworzenie nowoczesnej bazy obiektów sportowych i rekreacyjnych. ✓ Stworzenie sprawnego systemu utylizacji odpadów stałych. ✓ Zrewitalizowane obszary miasta, które były zagrożone degradacją. ✓ Poprawa i utrzymanie czystości środowiska naturalnego (wody, powietrze, gleby). ✓ Poprawa dostępności miejsc atrakcyjnych przyrodniczo. ✓ Uzyskanie pełnego bezpieczeństwa sanitarno – epidemiologicznego Gminy. ✓ Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców. ✓ Wysoki poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii. ✓ Wzrost dochodów z turystyki i usług proturystycznych. ✓ Wzrost dochodów gospodarstw rolnych z agroturystyki oraz innych dziedzin pozarolniczej działalności gospodarczej. ✓ Rozwinięte usługi gastronomiczne dysponujące szeroka ofertą opartą na lokalnych tradycjach kulinarnych. ✓ Poprawa rentowności produkcji rolnej poprzez poszukiwanie nowych rozwiązań prowadzenia produkcji - rozwinięta produkcja rolna metodami ekologicznymi.

Część misji	Cele strategiczne służące realizacji części misji
<p>... Turystom polecamy malownicze krajobrazy górskie, przepiękny przełom Sanu, szybownisko bieszczadzkie w Bezmiechowej, źródła wód mineralnych, zabytki kultury oraz doskonałą bazę wypadową w Bieszczady</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wysoki poziom czystości i estetyki Gminy. ✓ Rozwinięte obszary Gminy z nowoczesną bazą sportową i rekreacyjno-wypoczynkową. ✓ Utworzenie nowoczesnej bazy obiektów sportowych i rekreacyjnych. ✓ Zrewitalizowane obszary miasta, które były zagrożone degradacją. ✓ Wysoki standard obiektów kultury oraz poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych (w tym sakralnych). ✓ Poprawa i utrzymanie czystości środowiska naturalnego (wody, powietrze, gleby). ✓ Poprawa dostępności miejsc atrakcyjnych przyrodniczo. ✓ Wzrost dochodów z turystyki i usług proturystycznych. ✓ Wzrost dochodów gospodarstw rolnych z agroturystyki oraz innych dziedzin pozarolniczej działalności gospodarczej. ✓ Rozwinięte usługi gastronomiczne dysponujące szeroka ofertą opartą na lokalnych tradycjach kulinarnych.

Źródło: Opracowanie własne

Przedstawione cele strategiczne są rozwinięte w oparciu o planowane działania w dalszych rozdziałach.

8 CELE STRATEGICZNE GMINY

Cel to stan, który chcemy osiągnąć w przyszłości. Cele strategiczne określone są do roku 2020 i służą osiągnięciu misji Gminy.

Cele strategiczne określają rezultaty o zasadniczym znaczeniu w długiej perspektywie oraz kierunkują działania na rzeczy właściwe dla koncepcji rozwoju Gminy. Cele strategiczne związane są z decyzjami dotyczącymi utrzymania lub zmiany wykorzystania zasobów Gminy, w tym również zasobów będących w dyspozycji sektora prywatnego i pozarządowego.

Cele strategiczne Gminy powstały na podstawie oceny aktualnej sytuacji uwzględniającej zidentyfikowane w uspołecznionym procesie pracy problemy i czynniki wewnętrzne wpływające na możliwość rozwoju Gminy (słabe i mocne strony Gminy) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia w otoczeniu).

Określenie celów w sferze społecznej poprzedza dokonanie hierarchizacji potrzeb społecznych.

8.1 Hierarchia potrzeb społecznych

Hierarchizacja potrzeb społecznych jest niezbędna do podejmowania decyzji przez władze samorządowe. Niedostatek środków finansowych, a tym samym brak możliwości zaspokajania w pełni wszystkich potrzeb, wymaga skoncentrowania ograniczonych środków na sprawach najważniejszych i najpilniejszych dla mieszkańców.

Prezentowana poniżej lista odnosi się do wszystkich potrzeb klasyfikowanych w systematyce Unii Europejskiej. Potrzeby te mogą być zaspokajane w ramach działań podejmowanych przez władze Gminy, indywidualnie przez mieszkańców oraz przez instytucjonalne podmioty działające w sektorze prywatnym i pozarządowym.

Hierarchia potrzeb społecznych powinna być wspólnym kryterium podejmowania decyzji przez wszystkich partnerów społecznych Gminy w zakresie działań wspólnych i samodzielnych.

Prezentowane poniżej potrzeby zostały ułożone w hierarchii. Hierarchia potrzeb została ustalona na podstawie przeprowadzonej ankiety w ramach konsultacji społecznej. Hierarchię ustalono przyznając każdej z potrzeb numery kolejne od 1 do 14, według indywidualnej oceny ich ważności dokonanej przez każdą ankietowaną osobę.

Kolejność ustalona została w następujący sposób:

1 – potrzeba najważniejsza,

14 – potrzeba najmniej ważna.

Oznacza to, że im mniejsza średnia liczba otrzymanych punktów, tym potrzeba jest ważniejsza.

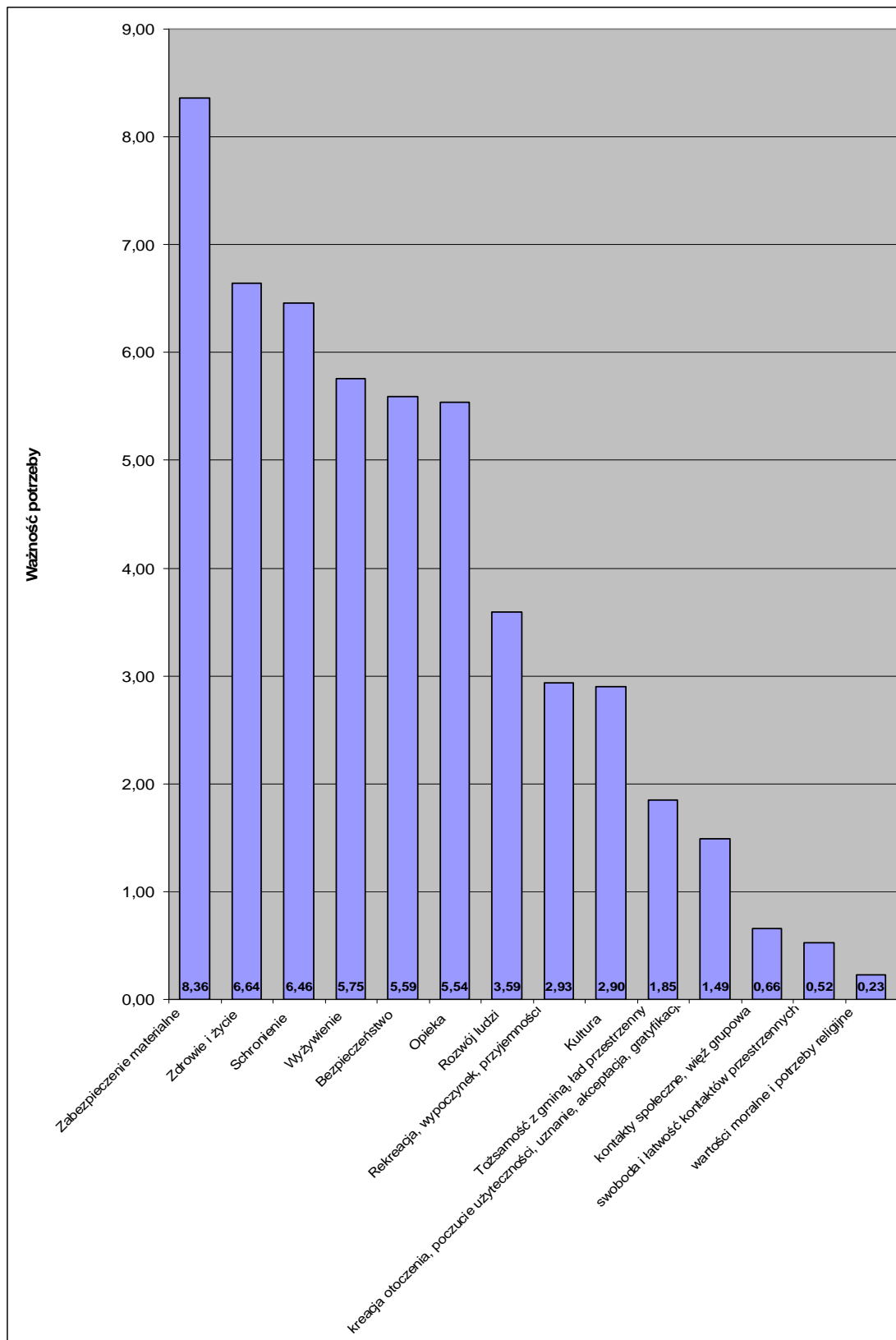
Tabela 34 Hierarchia potrzeb

Miejsce w hierarchii	Potrzeba	Uzyskana średnia liczba punktów
1	zabezpieczenie materialne	2,64
2	zdrowie i życie	4,36
3	schronienie	4,54
4	wyżywienie	5,25
5	bezpieczeństwo	5,41
6	opieka	5,46
7	rozwój ludzi	7,41
8	rekreacja, wypoczynek, przyjemności	8,07
9	kultura	8,10
10	tożsamość z gminą, ład przestrzenny	9,15
11	kreacja otoczenia, poczucie użyteczności, uznanie, akceptacja, gratyfikacja	9,51
12	kontakty społeczne, więź grupowa	10,34
13	swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych	10,48
14	wartości moralne i potrzeby religijne	10,77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji

Dla właściwego przedstawienia graficznego przyjęto odwrotną prezentację uzyskanych w badaniu ankietowym wartości. Na wykresie słupkowym wizualizowane wartości zaprezentowane są w kolejności od najważniejszej do najmniej ważnej, zgodnie z formułą: **11 minus uzyskany wynik**, prezentowany w powyższej tabeli – **im wyższy słupek, tym wyższa pozycja w hierarchii ważności potrzeb**.

Wykres 32 Hierarchia potrzeb społecznych – wyniki badania ankietowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji

8.2 Cele strategiczne i zadania realizacyjne do roku 2020 w zakresie zaspokojenia poszczególnych potrzeb mieszkańców

Cele strategiczne w ramach każdej z potrzeb zostały poddane hierarchizacji poprzez przyznanie punktów z uwzględnieniem wag zgodnych z poziomem zaspokojenia potrzeb oraz hierarchizacją potrzeb, według zasady: im więcej punktów, tym wyższa pozycja w hierarchii celów. Hierarchizacja została ustalona na podstawie wyników konsultacji społecznej, przeprowadzonej za pomocą ankiety. Do każdego z celów zostały zaprojektowane wskaźniki, które będą mogły być wykorzystane przy opracowywaniu wniosków o dofinansowanie projektów ze środków zewnętrznych oraz przy wdrażaniu systemu monitorowania rozwoju Gminy.

Do każdego z celów zostały zaprojektowane wskaźniki, które będą mogły być wykorzystane przy opracowywaniu wniosków o dofinansowanie projektów ze środków zewnętrznych oraz przy wdrażaniu systemu monitorowania rozwoju Gminy.

Cele priorytetowe, które uzyskały największą liczbę punktów są zaprezentowane na ciemniejszym (żółtym) tle.

Potrzeba zabezpieczenia materialnego

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

1. Dostateczna ilość miejsc pracy dla absolwentów i osób poszukujących pracy

wskaźniki:

- stopa bezrobocia (zredukowana do poziomu krajowego)
- liczba rodzin, w których przynajmniej jedna osoba posiada pracę zarobkową
- liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

2. Zwiększenie dochodów osób najuboższych i nisko zarabiających

- liczba rodzin, w których przynajmniej jedna osoba posiada pracę zarobkową
- liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Zadania realizacyjne do grupy celów strategicznych

Zadanie realizacyjne

- popularyzowanie wśród rolników możliwości prowadzenia bezpośredniej sprzedaży produktów rolnych konsumentom,
- prowadzenie prac interwencyjnych i robót publicznych,
- wspieranie rozwoju turystyki wiejskiej,
- wspieranie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na wsi,
- wspieranie i preferowanie osób podejmujących działalność gospodarczą,
- wspieranie przedsięwzięć tworzących nowe miejsca pracy,
- wspieranie działań zmierzających do powstawania zespołowych form działalności gospodarczej,
- wspieranie tworzenia chałupniczych form pracy,
- wspieranie rozwoju rzemiosła i rękodzieła artystycznego,
- organizowanie kursów i szkoleń podnoszących lub zmieniających kwalifikacje zawodowe zgodnie z bieżącymi potrzebami rynku pracy,
- poszukiwanie instytucjonalnych form wsparcia przedsiębiorczości (inkubator

- przedsiębiorczości, podstrefa ekonomiczna, fundusze pożyczkowe, poręczeniowe, itp.),
- systematyczne podnoszenie estetyki i funkcjonalności miasta i obszarów wiejskich celem dostosowania się do wymagań turystów,
- rewitalizowanie zdegradowanych obszarów miasta,
- prowadzenie działań z zakresu odnowy wsi we wszystkich miejscowościach,
- organizowanie wsparcia dla osób, rodzin żyjących w ubóstwie.

Potrzeba bezpieczeństwa

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

1. Zwiększony stopień bezpieczeństwa na drogach

wskaźniki:

- liczba wypadków i kolizji, zdarzeń drogowych
- długość wybudowanych chodników dla pieszych i utwardzonych poboczy
- długość wybudowanych ścieżek rowerowych
- liczba wybudowanych zatok autobusowych
- długość oświetlonych ciągów komunikacyjnych

2. Zwiększony poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego

wskaźnik:

- liczba przestępstw i wykroczeń

3. Wysoki poziom zabezpieczenia przeciwpowodziowego

wskaźniki:

- długość wybudowanych elementów zapobiegających powodziom
- długość zmodernizowanych elementów zapobiegających powodziom
- liczba wybudowanych elementów zapobiegających powodziom
- liczba zmodernizowanych elementów zapobiegających powodziom
- liczba wybudowanych zbiorników małej retencji
- liczba zmodernizowanych zbiorników małej retencji
- pojemność wybudowanych zbiorników małej retencji
- powierzchnia terenów zabezpieczonych przed powodzią
- liczba miejscowości zabezpieczonych przed powodzią

Zadania realizacyjne do grupy celów strategicznych

Zadanie realizacyjne

- monitorowanie stref o dużym zagrożeniu,
- wspieranie działań i programów profilaktycznych prowadzonych przez policję i organizacje społeczne,
- eliminowanie zagrożeń związanych z niedostateczną opieką nad zwierzętami domowymi,
- wzmacnianie nadzoru policyjnego szczególnie w sezonie turystycznym,
- wzmacnianie systemu zabezpieczeń przeciwpowodziowych,
- tworzenie infrastruktury potrzebnej do prawidłowego działania jednostek straży pożarnej,
- systematyczne informowanie mieszkańców o zasadach funkcjonowania systemu ostrzegania przed zagrożeniami.

Potrzeba wyżywienia

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

1. Pełne zaspokojenie potrzeb w zakresie wody pitnej

wskaźniki:

- długość wybudowanej sieci wodociągowej
- liczba gospodarstw domowych/budynków podłączonych do sieci wodociągowej
- liczba osób korzystających z sieci wodociągowej
- długość sieci wodociągowej na terenie Gminy
- stosunek ilości budynków podłączonych do wodociągu do wszystkich budynków w Gminie
- powierzchnia terenów inwestycyjnych z dostępem do sieci wodociągowej

2. Zaspokojone potrzeby żywieniowe osób zagrożonych niedożywieniem

wskaźnik:

- liczba osób korzystających z dożywiania

3. Zwiększony dostęp do lokalnych produktów żywnościowych

wskaźnik:

- liczba podmiotów oferujących lokalne produkty żywnościowe

Zadanie realizacyjne

- rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę,
- chronienie przed zanieczyszczeniami miejscowych ujęć wody,
- propagowanie celowości prowadzenia badań jakości wody z ujęć prywatnych,
- propagowanie racjonalnego wykorzystania wody,
- wykorzystywanie istniejących miejsc zbiorowego żywienia do organizacji dożywiania,
- wspieranie społecznych organizacji prowadzących działalność charytatywną,
- nawiązywanie i rozwijanie współpracy z organizacjami zajmującymi się udzielaniem pomocy społecznej,
- prowadzenie innowacyjnych działań propagujących zdrowy sposób odżywiania się,
- propagowanie wzorców racjonalnego odżywiania się,
- włączanie szkół do propagowania zdrowego stylu życia,
- wykorzystywanie spotkań publicznych i zebrań do promocji zdrowego żywienia,
- promowanie lokalnych produktów żywnościowych,
- wspieranie rozwoju lokalnego rynku produktów żywnościowych.

Potrzeba schronienia

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

<p>1. Zwiększona liczba mieszkań <u>wskaźniki:</u> – liczba wybudowanych lokali komunalnych</p>
<p>2. Zapewnione możliwości udzielenie schronienia osobom będącym w potrzebie <u>wskaźnik:</u> – liczba lokali socjalnych i chronionych</p>
<p>3. Obniżenie kosztów zamieszkiwania <u>wskaźniki:</u> – liczba budynków poddanych termomodernizacji – liczba zmodernizowanych budynków mieszkalnych</p>
<p>4. Podniesienie standardu mieszkań <u>wskaźniki:</u> – liczba budynków poddanych termomodernizacji – liczba zmodernizowanych budynków mieszkalnych – liczba budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej – liczba budynków podłączonych do sieci wodociągowej</p>

Zadania realizacyjne do poszczególnych celów strategicznych:

Zadanie realizacyjne
<ul style="list-style-type: none"> – tworzenie zasobów gruntów komunalnych pod nowe osiedla mieszkaniowe, – uzbrajanie nowych terenów budowlanych, – wspieranie działań Spółdzielni Mieszkaniowej i wspólnot mieszkaniowych zmierzających do poprawy stanu technicznego i estetyki budynków oraz ich otoczenia, – wspieranie procesu termomodernizacji budynków mieszkaniowych – opracowywanie i realizacja programów (rewitalizacja), informowanie o potencjalnych zewnętrznych źródłach finansowania inwestycji, – ustalanie miejscowych planów ogólnych zagospodarowania przestrzennego dla terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, – wspieranie działań w zakresie budowy wodociągów i kanalizacji, – dysponowanie lokalami socjalnymi i chronionymi celem udzielenia schronienia osobom będącym w potrzebie.

Potrzeba rozwoju ludzi; kultury

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

<p>1. Oferta edukacyjna na poziomie ponadgimnazjalnym dostosowana do potrzeb rynku pracy <u>wskaźnik:</u> – liczba bezrobotnych absolwentów</p>
<p>2. Wysoki poziom aktywności ruchowej (fizycznej) mieszkańców</p>

<p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba wybudowanych obiektów sportowych – liczba zmodernizowanych obiektów sportowych – powierzchnia wybudowanych obiektów sportowych – powierzchnia zmodernizowanych obiektów sportowych – liczba zakupionego sprzętu na potrzeby obiektów sportowych/dydaktycznych/społeczno-edukacyjnych – liczba obiektów wyposażonych w sprzęt sportowy/dydaktyczny/społeczno-edukacyjny – powierzchnia obiektów wyposażonych w sprzęt sportowy/dydaktyczny/społeczno-edukacyjny – liczba użytkowników obiektów sportowo-rekreacyjnych – liczba masowych imprez sportowo-rekreacyjnych – liczba uczestników masowych imprez sportowo-rekreacyjnych
<p>3. Ułatwiony dostęp do renomowanych szkół wyższych</p> <p><u>wskaźnik:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba absolwentów renomowanych szkół wyższych
<p>4. Wysoki poziom uczestnictwa w kulturze</p> <p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba mieszkańców korzystających z ofert placówek kulturalnych – liczba mieszkańców zaangażowanych czynnie w kreację działań kulturalnych

Zadania realizacyjne do poszczególnych celów strategicznych:

Zadanie realizacyjne
<ul style="list-style-type: none"> – stałe wspieranie osób studiujących (szczególnie uzdolnionych) z rodzin ubogich, – włączanie się w proces ukierunkowywania oferty edukacyjnej na potrzeby rynku pracy, – pozyskanie środków na dodatkowe zajęcia pozaszkolne i pozalekcyjne, – organizowanie warsztatów dotyczących samorozwoju w szkołach, – rozwijanie możliwości udziału w zajęciach i treningach związanych z samorozwojem, – pozyskiwanie środków z funduszy zewnętrznych dla działań kulturalnych celem systematycznego poszerzania oferty, – systematyczne doposażanie placówek kulturalnych, – wspieranie aktywnego i twórczego udziału mieszkańców i gości przebywających w Gminie w kulturze, – wspieranie uruchamiania i funkcjonowania lokalnych i regionalnych placówek muzealno-wystawienniczych, – współdziałanie z lokalnymi mediami, ośrodkami kultury w regionie oraz placówkami oświatowymi, – pozyskiwanie środków na rzecz wzbogacania form pracy w bibliotekach, digitalizacji zbiorów, – działania w kierunku stałego powiększania zbiorów w bibliotekach

- i czytelnich,
- organizowanie masowych imprez sportowo-rekreacyjnych,
- rozwijanie nowoczesnej bazy sportowo-rekreacyjnej.

Potrzeba rozwoju ludzi; rekreacji, wypoczynku, przyjemności

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

1. Rozwinięte obszary Gminy z nowoczesną bazą sportową i rekreacyjno-wypoczynkową

wskaźniki:

- liczba wybudowanych obiektów sportowych/rekreacyjnych
- liczba zmodernizowanych obiektów sportowych/rekreacyjnych
- powierzchnia wybudowanych obiektów sportowych/rekreacyjnych
- powierzchnia zmodernizowanych obiektów sportowych/rekreacyjnych
- liczba osób korzystających z obiektów sportowych
- liczba osób korzystająca z aktywnych form wypoczynku
- liczba mieszkańców odwiedzająca Gminne obiekty sportowo-rekreacyjne

2. Szeroka oferta w zakresie spędzania wolnego czasu

wskaźniki:

- liczba masowych imprez sportowo-rekreacyjnych
- liczba zawodów sportowych
- liczba osób korzystających z obiektów sportowych
- liczba osób korzystająca z aktywnych form wypoczynku
- liczba mieszkańców odwiedzająca Gminne obiekty sportowo-rekreacyjne

Zadania realizacyjne do poszczególnych celów strategicznych:

Zadanie realizacyjne

- odtwarzanie historycznych form bytowania w ramach bazy rekreacyjno – wypoczynkowej,
- promowanie istniejących miejsc wypoczynku,
- wykorzystywanie naturalnych uwarunkowań do organizacji bazy rekreacyjno – wypoczynkowej,
- systematyczne tworzenie nowoczesnej bazy sportowo-rekreacyjnej,
- zagospodarowywanie miejsc atrakcyjnych dla rekreacji i wypoczynku (np. park miejski, centra miejscowości na obszarach wiejskich, itp.),
- wspieranie działalności stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Potrzeba zdrowia i życia

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

1. Poprawa stanu uzębienia i eliminacja wad postawy u młodzieży

wskaźniki:

- liczba przedsięwzięć cyklicznych poprawiających dostępność badań specjalistycznych zrealizowanych na terenie Gminy
- liczba gabinetów stomatologicznych uruchomionych na terenie Gminy
- liczba gabinetów rehabilitacyjnych na terenie Gminy
- liczba godzin zajęć gimnastyki korekcyjnej w szkołach
- liczba osób korzystających z usług stomatologów
- odsetek dzieci i młodzieży z wadami postawy
- odsetek dzieci i młodzieży ze złym stanem uzębienia

2. Obniżenie liczby osób uzależnionych od alkoholu, tytoniu i narkotyków

wskaźniki:

- liczba akcji profilaktycznych przeprowadzonych dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych informujących o zagrożeniach związanych z używaniem tytoniu, alkoholu i narkotyków
- liczba osób uzależnionych

3. Ograniczenie liczby zachorowań i zgonów z powodu chorób cywilizacyjnych

wskaźniki:

- liczba przedsięwzięć cyklicznych poprawiających dostępność badań specjalistycznych zrealizowanych na terenie Gminy
- liczba gabinetów specjalistycznych uruchomionych na terenie Gminy
- liczba osób korzystających z usług lekarzy specjalistów
- liczba akcji profilaktycznych przeprowadzonych dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych
- liczba zachorowań
- liczba zgonów

Zadania realizacyjne do poszczególnych celów strategicznych:

Zadanie realizacyjne

- stałe propagowanie beзнаłogowego stylu życia w rodzinach, szkołach, kościołach i organizacjach młodzieżowych,
- prowadzenie stałej działalności profilaktycznej w szkołach i w rodzinach,
- stały rozwój bazy rehabilitacyjnej, w tym pod potrzeby gimnastyki korekcyjnej,
- rozwijanie sieci ścieżek rowerowych i ścieżek zdrowia,
- tworzenie nowoczesnej bazy sportowej,
- wspieranie przedsięwzięć związanych z aktywnością ruchową,
- wspieranie gestorów letniej i zimowej bazy sportowej,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na wyposażenie i dostosowywanie bazy szpitala do obowiązujących wymogów i potrzeb,
- zwiększanie dostępności do leczenia specjalistycznego oraz opieki stomatologicznej i rehabilitacji,
- organizacja akcji badań profilaktycznych.

Potrzeba opieki

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

1. Szeroka oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży

wskaźniki:

- liczba ofert zorganizowanego spędzania wolnego czasu
- liczba osób uczestniczących w zorganizowanych z zajęciach, imprezach

2. Rozwinięta opieka nad osobami w podeszłym wieku

wskaźniki:

- liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowana dla osób z ograniczoną sprawnością ruchową
- liczba osób starszych (które zakończyły aktywność zawodową) aktywnie uczestniczących w działaniach organów samorządowych oraz działaniach realizowanych przez organizacje pozarządowe
- liczba osób korzystających z opieki dziennej
- liczba osób korzystających z opieki całodobowej
- liczba nowych obiektów opieki nad osobami w podeszłym wieku i niepełnosprawnymi
- powierzchnia nowych obiektów opieki nad osobami w podeszłym wieku i niepełnosprawnymi

3. Wysoki udział osób niepełnosprawnych w życiu społeczno-gospodarczym

wskaźniki:

- liczba budynków użyteczności publicznej z barierami architektonicznymi
- liczba osób niepełnosprawnych aktywnie uczestniczących w działaniach organów samorządowych oraz działaniach realizowanych przez organizacje pozarządowe
- poziom bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych

Zadania realizacyjne do poszczególnych celów strategicznych:

Zadania realizacyjne

- rozwój bazy rekreacyjno – sportowej (hale sportowe, korty tenisowe, kryta pływalnia, itp.),
- uaktywnienie instytucji, organizacji i osób prywatnych do organizowania imprez sportowo-rekreacyjnych i rozrywkowych,
- zabezpieczenie środków na organizację zagospodarowania wolnego czasu,
- organizowanie opieki dziennej dla osób w podeszłym wieku,
- współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie zapewniania całodobowej opieki dla osób w podeszłym wieku,
- dostosowywanie miejsc publicznych do korzystania przez osoby niepełnosprawne,
- wykorzystanie istniejących funduszy pomocowych na tworzenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Potrzeba kontaktów społecznych, więzi grupowej, swobody i łatwości kontaktów przestrzennych

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

<p>1. Powszechny dostęp do sieci telefonicznych oraz internetowej sieci szerokopasmowej</p> <p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– liczba prywatnych i publicznych łączy internetowych– liczba osób bez możliwości dostępu do Internetu i sieci telefonicznych
<p>2. Pełna dostępność komunikacyjna Gminy</p> <p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– długość przebudowanych dróg na terenie Gminy– liczba projektów z zakresu rozbudowy infrastruktury drogowej– liczba połączeń komunikacji samochodowej pomiędzy poszczególnymi miejscowościami Gminy
<p>3. Powszechna dostępność e-usług publicznych na terenie Gminy</p> <p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– liczba portali o funkcjonalności umożliwiającej kontakt on-line obywatela z urzędem– liczba korzystających z e-usług publicznych
<p>4. Wysoki stopień integracji społecznej, samoorganizacji mieszkańców Gminy</p> <p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– liczba organizacji pozarządowych– liczba członków organizacji pozarządowych
<p>5. Wysoki poziom kultury osobistej w społecznościach lokalnych</p> <p><i>Weryfikacja celu na podstawie badania ankietowego</i></p>

Zadania realizacyjne do poszczególnych celów strategicznych:

Zadanie realizacyjne
<ul style="list-style-type: none">– wspieranie lokalnych przewoźników (w tym firm prywatnych),– pozyskiwanie środków na poprawę stanu technicznego i standardu dróg,– ułatwienie działalności różnym firmom telekomunikacyjnym,– realizacja projektów z zakresu społeczeństwa informacyjnego na terenie wszystkich miejscowości w Gminie,– wspieranie działań na rzecz tworzenia i rozwijania lokalnych środków masowego przekazu,– wspieranie organizacji cyklicznych imprez promujących Gminę oraz integrujących mieszkańców,– pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację programów integrujących społeczeństwo.

Potrzeba kreacji otoczenia, poczucia użyteczności, uznania, akceptacji, gratyfikacji, wartości moralnych, potrzeb religijnych, tożsamości z Gminą i ładu przestrzennego

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

1. Wysoki poziom czystości i estetyki Gminy <i>Weryfikacja: ocena poziomu estetyki Gminy dokonana w cyklicznie przeprowadzanej ankiecie</i>
2. Dobra znajomość walorów Gminy wśród mieszkańców <i>wskaźniki:</i> <ul style="list-style-type: none">– liczba imprez promujących dziedzictwo kulturowe i walory środowiskowe organizowanych dla społeczności lokalnej– liczba mieszkańców, którzy wzięli udział w imprezach promujących dziedzictwo kulturowe i walory środowiskowe organizowanych w Gminie <i>Weryfikacja poziomu znajomości walorów historycznych i przyrodniczych Gminy</i>
3. Wysoki poziom tożsamości mieszkańców z Gminą <i>wskaźniki:</i> <ul style="list-style-type: none">– liczba imprez organizowanych dla społeczności lokalnej– liczba mieszkańców, którzy wzięli udział w imprezach organizowanych w Gminie– poziom poczucia tożsamości mieszkańców z Gminą wyrażany/badany w cyklicznie przeprowadzanych ankietach
4. Stały, zwiększający się udział mieszkańców w zarządzaniu Gminą <i>wskaźnik:</i> <ul style="list-style-type: none">– liczba osób uczestniczących w zebraniach mieszkańców/wiejskich i innych, podczas których podejmowane są decyzje dotyczące rozwoju miejscowości/gminy

Zadania realizacyjne do poszczególnych celów strategicznych:

Zadanie realizacyjne
<ul style="list-style-type: none">– stałe konsultacje władz Gminy z mieszkańcami przy podejmowaniu kluczowych decyzji,– promocja osób, organizacji i działań sprzyjających rozwojowi społeczności lokalnej,– pozyskiwanie środków z funduszy pomocowych na systematyczną poprawę estetyki Gminy,– realizacja projektów z zakresu rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich,– wykorzystywanie w budownictwie projektów architektonicznych korespondujących z charakterem terenów budowlanych w Gminie,– wspieranie przedsięwzięć zmierzających do poprawy czystości i estetyki Gminy,– realizacja projektów ułatwiających ekspozycję walorów historycznych i kulturalnych Gminy,– wspieranie uruchamiania i funkcjonowania lokalnych i regionalnych placówek muzealno-wystawienniczych,

- ekoedukacja mieszkańców,
- wspieranie działań popularyzujących walory Gminy,
- stały kontakt z dawnymi mieszkańcami gminy w kraju i zagranicą dotyczący promocji miasta i gminy.

8.3 Cele strategiczne i zadania realizacyjne do roku 2020 w zakresie infrastruktury i zasobów, gospodarki przestrzennej Gminy oraz środowiska przyrodniczego i potencjału ludzkiego oraz instytucjonalnego

Cele strategiczne w ramach każdego z zasobów zostały poddane hierarchizacji poprzez przyznawanie punktów, według zasady im więcej punktów tym wyższa pozycja w hierarchii celów. Hierarchizacja została ustalona na podstawie wyników konsultacji społecznej przeprowadzonej za pomocą ankiety.

Do każdego z celów zostały zaprojektowane wskaźniki, które będą mogły być wykorzystane przy opracowywaniu wniosków o dofinansowanie projektów ze środków zewnętrznych oraz przy wdrażaniu systemu monitorowania rozwoju Gminy.

Cele priorytetowe, które uzyskały największą liczbę punktów są zaprezentowane na ciemniejszym (żółtym) tle.

Potencjał techniczny

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

1. Rozbudowany, bezpieczny system ciągów komunikacyjnych (drogi, ulice, chodniki dla pieszych, ścieżki rowerowe, parkingi) wraz ze sprawnym systemem zabezpieczeń komunikacyjnych

wskaźniki:

- liczba wypadków i kolizji na drogach gminnych
- liczba zabitych i rannych na drogach gminnych
- długość zmodernizowanych dróg w Gminie
- liczba zmodernizowanych skrzyżowań
- liczba wybudowanych obiektów mostowych
- liczba zmodernizowanych obiektów mostowych
- długość wybudowanych utwardzonych poboczy
- długość zmodernizowanych utwardzonych poboczy
- długość wybudowanych chodników
- długość zmodernizowanych chodników
- długość wybudowanych ścieżek rowerowych
- długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych
- liczba wybudowanych punktów oświetleniowych
- liczba zmodernizowanych punktów oświetleniowych
- liczba wybudowanych przejść dla pieszych
- liczba zmodernizowanych przejść dla pieszych
- liczba wybudowanych sygnalizacji świetlnych
- liczba zmodernizowanych sygnalizacji świetlnych

- liczba wybudowanych parkingów/miejsc parkingowych
- liczba wybudowanych zatok autobusowych
- liczba zmodernizowanych zatok autobusowych
- liczba zmodernizowanych skrzyżowań

2. Stworzenie sprawnego systemu gospodarki wodno-ściekowej i dostępność dobrej jakościowo wody pitnej dla całej Gminy

wskaźniki:

- liczba wybudowanych stacji uzdatniania wody
- liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków
- przepustowość zmodernizowanych oczyszczalni ścieków
- liczba wybudowanych przepompowni ścieków
- liczba zmodernizowanych przepompowni ścieków
- długość wybudowanej sieci wodociągowej
- długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej
- długość zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej
- zorganizowany system selektywnej zbiórki odpadów
- liczba zlikwidowanych dzikich składowisk odpadów
- powierzchnia zlikwidowanych dzikich składowisk odpadów
- liczba zakupionych pojemników do selektywnej zbiórki odpadów
- liczba wybudowanych obiektów z zakresu gospodarki odpadami

3. Utworzenie nowoczesnej bazy obiektów sportowych i rekreacyjnych wraz z poprawą stanu technicznego istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych

wskaźniki:

- liczba wybudowanych obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- powierzchnia zmodernizowanej/wybudowanej lokalnej sportowej i rekreacyjnej

4. Pozyskanie i uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych pod inwestycje gospodarcze i mieszkalnictwo

wskaźniki:

- powierzchnia udostępnionych terenów inwestycyjnych pod inwestycje gospodarcze i mieszkalnictwo

5. Stworzenie sprawnego systemu utylizacji odpadów stałych

wskaźnik:

- zorganizowany system selektywnej zbiórki odpadów
- liczba zlikwidowanych dzikich składowisk odpadów
- powierzchnia zlikwidowanych dzikich składowisk odpadów
- liczba zakupionych pojemników do selektywnej zbiórki odpadów
- liczba wybudowanych obiektów z zakresu gospodarki odpadami

6. Zapewnienie powszechnej dostępności usług telekomunikacyjnych, w tym dostępu do szerokopasmowej sieci internetowej

wskaźniki:

- powierzchnia obszarów Gminy bez pokrycia siecią telefonii komórkowej

- liczba węzłów dostępowych umożliwiających dostęp do sieci szerokopasmowej
- liczba punktów dostępu do Internetu uzyskanych dzięki węzłom dostępowym
- liczba jednostek publicznych podłączonych do bezpiecznego dostępu szerokopasmowego do Internetu
- liczba punktów dostępowych w sieci LAN, w tym w urzędach/jednostkach publicznych
- liczba punktów dostępowych połączonych siecią WAN
- liczba budynków połączonych siecią rozległą
- liczba wdrożonych kompleksowych systemów zarządzania w jednostkach publicznych
- liczba wdrożonych wewnętrznych systemów zarządzania informacją w jednostkach publicznych
- liczba zbudowanych Publicznych Punktów Dostępu do Internetu PIAP
- liczba zakupionych zestawów komputerowych
- liczba zakupionych serwerów

7. Zredukowana energochłonność budynków mieszkalnych i innych oraz nowoczesne systemy ogrzewania budynków użyteczności publicznej

wskaźniki:

- liczba zmodernizowanych budynków komunalnych
- powierzchnia zmodernizowanych budynków komunalnych
- liczba budynków poddanych termoizolacji
- powierzchnia budynku poddana termoizolacji

8. Wysoki standard obiektów kultury oraz poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych (w tym sakralnych)

wskaźniki:

- liczba wybudowanych obiektów infrastruktury kulturalnej
- liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej
- powierzchnia zmodernizowanej/wybudowanej lokalnej bazy kulturalnej
- liczba odrestaurowanych obiektów zabytkowych
- powierzchnia odrestaurowanych obiektów zabytkowych

9. Dobry stan techniczny budynków i budowli komunalnych

wskaźniki:

- liczba zmodernizowanych budynków komunalnych
- powierzchnia zmodernizowanych budynków komunalnych
- liczba budynków poddanych termoizolacji
- powierzchnia budynków poddana termoizolacji

10. Zrewitalizowane obszary miasta, które były zagrożone degradacją

wskaźniki:

- długość zmodernizowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją
- liczba wybudowanych obiektów infrastruktury drogowej
- liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej
- powierzchnia wybudowanych obiektów infrastruktury drogowej
- powierzchnia zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej
- liczba budynków poddanych renowacji

- powierzchnia budynków poddanych renowacji
- liczba budynków poddanych termo-renowacji
- powierzchnia budynków poddanych termo-renowacji
- liczba budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej
- powierzchnia budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej
- długość wybudowanej infrastruktury komunalnej w zakresie ochrony środowiska
- długość przebudowanej/wyremontowanej infrastruktury komunalnej w zakresie ochrony środowiska
- powierzchnia zdegradowanych dzielnic i obszarów miast poddanych rehabilitacji
- powierzchnia usługowa w budynkach poddanych renowacji
- liczba budynków przebudowanych/wyremontowanych na cele edukacyjno/społeczne
- powierzchnia budynków zmodernizowanych na cele edukacyjno/społeczne
- powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej
- liczba wybudowanych lokalnych punktów informacji kulturalnej i turystycznej
- liczba zmodernizowanych lokalnych punktów informacji kulturalnej i turystycznej
- liczba obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne
- powierzchnia obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne
- liczba systemów zabezpieczeń w obiektach dziedzictwa kulturowego
- powierzchnia zmodernizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego
- liczba przestępstw w mieście
- wskaźnik wykrywalności przestępstw
- liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie zrewitalizowanym
- liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki
- liczba obiektów zabezpieczonych przed zagrożeniami
- liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych
- liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej
- liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych
- wskaźnik bezrobocia wśród mieszkańców terenów zrewitalizowanych
- liczba mieszkańców na terenach zrewitalizowanych
- liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki

11. Stworzenie systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego Gminy

wskaźniki:

- długość wybudowanych elementów zapobiegających powodziom
- długość zmodernizowanych elementów zapobiegających powodziom
- liczba wybudowanych elementów zapobiegających powodziom
- liczba zmodernizowanych elementów zapobiegających powodziom
- liczba wybudowanych zbiorników małej retencji
- liczba zmodernizowanych zbiorników małej retencji
- pojemność wybudowanych zbiorników małej retencji
- powierzchnia terenów zabezpieczonych przed powodzią

<ul style="list-style-type: none"> – liczba miejscowości zabezpieczonych przed powodzią
<p>12. Podniesienie skuteczności gminnego systemu zabezpieczeń ppoż.</p> <p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba jednostek OSP wyposażonych w nowy sprzęt techniczny – liczba zakupionego sprzętu/wyposażenia technicznego jednostek OSP – liczba pożarów – liczba udanych akcji ppoż.
<p>13. Uporządkowany system utrzymania cmentarzy</p> <p><u>wskaźnik:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – stworzony system zarządzania
<p>14. Zagospodarowane wszystkie budynki komunalne</p> <p><u>wskaźnik:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba niezagospodarowanych budynków komunalnych
<p>15. Poprawa jakości zasilania w energię elektryczną</p> <p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba przerw w dostawach energii elektrycznej – liczba przyłączy ze spadkami napięcia
<p>16. Sprawny system melioracji gruntów rolnych oraz odwadniania ciągów komunikacyjnych</p> <p><u>wskaźnik:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba/długość zmodernizowanych urządzeń melioracyjnych

Zadania realizacyjne do poszczególnych celów strategicznych:

Zadanie realizacyjne
<ul style="list-style-type: none"> – poszukiwanie lokalnych źródeł wody na terenach wiejskich, – modernizowanie oraz rozbudowywanie sieci wodociągowej i stacji uzdatniania, – kontynuowanie realizacji programu oczyszczania ścieków, – współpraca z ościennymi Gminami w opracowaniu i wdrożeniu programu utylizacji odpadów, – eliminowanie z miasta ruchu tranzytowego pojazdów o wysokim tonażu, – systematyczna poprawa stanu technicznego dróg gminnych i powiatowych na terenie Gminy, – budowanie chodników dla pieszych wzdłuż ciągów komunikacyjnych, – budowanie ścieżek rowerowych wzdłuż ciągów komunikacyjnych, – instalowanie oświetlenia ulicznego w części zabudowanych terenów wiejskich, – uzupełnianie oświetlenia ulicznego w niektórych częściach Miasta i Gminy, – organizowanie chronionych przejść dla pieszych, – systematyczne powiększanie liczby miejsc parkingowych w Gminie, – dokonywanie stałej obserwacji newralgicznych punktów występowania zagrożeń w ruchu komunikacyjnym,

- stała współpraca Gminy z Rzeszowskim Zakładem Energetycznym w ramach programu zaopatrzenia gminy w energię elektryczną,
- tworzenie warunków do swobodnej konkurencji na rynku usług telekomunikacyjnych,
- realizacja projektów z zakresu społeczeństwa informacyjnego celem upowszechnienia dostępu do sieci szerokopasmowej,
- pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na wdrażanie nowoczesnych systemów grzewczych,
- poszukiwanie inwestorów zewnętrznych,
- doskonalenie systemu eksploatacji budynków i budowli,
- zmniejszanie stopnia zagęszczenia mieszkańców w lokalach,
- prywatyzacja nadwyżek mienia komunalnego,
- wspieranie grupowych inicjatyw mieszkańców, wspólnot, spółdzielni dotyczących inwestycji modernizacyjnych (w tym termo-modernizacyjnych) w budynkach,
- stosowanie nowoczesnych technologii i materiałów przy modernizacji budynków,
- stała współpraca informacyjna Gminy z Zespołem Elektrowni Wodnych w Solinie,
- koordynacja działań Gminy i ZEW Solina w sytuacjach kryzysowych poprzez Wojewódzki Komitet Przeciwpowodziowy,
- monitorowanie zagrożeń powodziowych,
- współpraca z właścicielami cieków wodnych przy regulacji koryt,
- systematyczna poprawa stanu technicznego istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych oraz inwestowanie w budowę nowoczesnych obiektów rekreacyjno-sportowych,
- podwyższanie standardu obiektów kultury,
- realizacja projektów rewitalizacyjnych z uwzględnieniem obiektów zabytkowych i sakralnych,
- dysponowanie planem zagospodarowania przestrzennego,
- pozyskiwanie nowych terenów pod inwestycje,
- uzbrajanie terenów inwestycyjnych (inwestycje przemysłowe i mieszkalnictwo wielorodzinne i jednorodzinne).

Środowisko przyrodnicze

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

1. Poprawa i utrzymanie czystości środowiska naturalnego (woda, powietrze, gleby) i uzyskanie pełnego bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego gminy

wskaźniki:

- klasa czystości wód
- poziom zanieczyszczenia powietrza

<ul style="list-style-type: none">– poziom zanieczyszczenia gleb
2. Poprawa dostępności miejsc atrakcyjnych przyrodniczo <u>wskaźnik:</u> <ul style="list-style-type: none">– powierzchnia udostępnionych obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych i turystycznych
3. Wysoki poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii <u>wskaźniki:</u> <ul style="list-style-type: none">– liczba wybudowanych/zainstalowanych instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii– liczba wybudowanych obiektów infrastruktury służącej do produkcji/przesyłu energii odnawialnej– liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury służącej do produkcji/przesyłu energii odnawialnej
4. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców <u>wskaźniki:</u> <ul style="list-style-type: none">– liczba mieszkańców, którzy wzięli udział w projektach i programach proekologicznych– liczba dzikich wysypisk śmieci

Zadania realizacyjne do poszczególnych celów strategicznych:

- eliminowanie źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych, gruntowych i cieków,
- wykorzystywanie nowoczesnych technologii oczyszczania ścieków,
- posiadanie sprawnego systemu kanalizacji i oczyszczania ścieków,
- likwidowanie dzikich wysypisk śmieci,
- opracowanie koncepcji zagospodarowania odpadów,
- zwiększanie ilości użytkowników wody ze zbiorczych wodociągów,
- eliminowanie źródeł zanieczyszczenia powietrza,
- upowszechnianie informacji o skutkach zanieczyszczenia wód,
- wyznaczanie i przygotowywanie tras dla rajdów samochodów terenowych,
- pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na dofinansowanie inwestycji proekologicznych,
- stała współpraca z organizacjami ekologicznymi i turystycznymi,
- dysponowanie miejscowym planem ogólnym w zakresie zalesień,
- wspieranie właścicieli nieużytków zalesiających te grunty,
- rozwijanie systemu edukacji ekologicznej,
- dostosowywanie systemu szkoleń do potrzeb określonych grup mieszkańców,
- współdziałanie społeczeństwa w realizacji zadań ekologicznych,
- podnoszenie kultury terenów zielonych,
- uwzględnianie lokalizacji terenów zielonych przy zabudowie,
- utrzymywanie ekologicznych barier zieleni przy drogach w celu zmniejszenia

- szkodliwego oddziaływania spalin i hałasu,
- promowanie nowoczesnych technologii grzewczych wykorzystujących nośniki energii przyjazne środowisku,
- tworzenie małej infrastruktury umożliwiającej wykorzystanie walorów rekreacyjnych Sanu i Hoczewki,
- tworzenie małej infrastruktury zwiększającej dostępność i zabezpieczającej miejsca atrakcyjne przyrodniczo,
- poprawa stanu dróg celem zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza wynikające z dużego natężenia ruchu,
- modernizowanie systemów grzewczych w kotłowniach lokalnych,
- promowanie rozwiązań wykorzystania energii odnawialnej,
- wykorzystywanie technologii energii odnawialnej w obiektach komunalnych.

Potencjał ludzki

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

1. Ograniczenie procesu emigracji osób młodych, wykwalifikowanych w zawodach deficytowych

wskaźniki:

- liczba zawodów deficytowych
- liczba osób w zawodach deficytowych
- wskaźnik migracji

2. Zaktywizowanie mieszkańców w zakresie poszukiwania miejsc pracy

wskaźniki:

- liczba osób bezrobotnych
- liczba nowych podmiotów gospodarczych

3. Wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców

wskaźniki:

- liczba mieszkańców, która wzięła udział w projektach i programach społecznych
- liczba funkcjonujących organizacji pozarządowych

Zadania realizacyjne do poszczególnych celów strategicznych:

- wspieranie wszelkich działań edukacyjnych mieszkańców,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój ludzi,
- działania zmierzające do utrzymania i poszerzania szkolnictwa średniego,
- promocja szkolnictwa średniego dla osób pracujących,
- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania warsztatów rozwojowych dla osób poszukujących pracy,
- promocja ciekawych projektów rozwiązań w zakresie tworzenia miejsc pracy,
- informowanie mieszkańców o możliwościach pozyskiwania dotacji na inwestycje w firmach,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na działania związane z rozwojem

- demokracji lokalnych,
- działania na rzecz zmiany roszczeniowych postaw społecznych,
 - współpraca instytucji wpływających na rozwój ludzi,
 - wspieranie działań instytucji wpływających na rozwój ludzi,
 - wspieranie osób, przedsiębiorców świadczących usługi w zawodach deficytowych,
 - wspieranie tworzenia i funkcjonowania lokalnych organizacji pozarządowych.

Potencjał instytucjonalny

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

1. Wysoka jakość obsługi w Urzędzie Miasta i Gminy

wskaźniki:

- wdrożony system zarządzania jakością
- skrócenie czasu obsługi interesantów
- liczba spraw załatwianych on-line
- liczba osób korzystających z usług publicznych on-line
- ocena poziomu zadowolenia interesantów na podstawie ankietyzacji

2. Pełna informatyzacja usług Urzędu Miasta i Gminy

wskaźniki:

- liczba wdrożonych kompleksowych systemów zarządzania w jednostkach publicznych
- liczba wdrożonych wewnętrznych systemów zarządzania informacją w jednostkach publicznych
- liczba wdrożonych systemów intranetu w jednostkach publicznych
- liczba wdrożonych systemów użytkowników transakcyjnych portali w jednostkach publicznych
- liczba wdrożonych systemów elektronicznego obiegu dokumentów w jednostkach publicznych
- liczba wdrożonych systemów elektronicznej archiwizacji dokumentów w jednostkach publicznych
- liczba portali o funkcjonalności umożliwiającej kontakt on-line obywatela z urzędem
- liczba zmodernizowanych publicznych punktów dostępu do Internetu piap
- liczba zbudowanych publicznych punktów dostępu do Internetu piap
- liczba zakupionych centrali z rejestratorem rozmów
- liczba zakupionych centrali selektywnego alarmowania
- liczba wdrożonych systemów informatycznych
- liczba powstałych stanowisk systemu monitorującego
- liczba wdrożonych platform serwerowych w jednostkach publicznych
- liczba wdrożonych systemów backupu i archiwizacji dokumentów w jednostkach publicznych
- ilości portali umożliwiającej kontakt on-line obywatela z jednostką publiczną
- liczba osób korzystających dziennie z piap
- skrócenie czasu obsługi interesantów
- liczba pracowników instytucji publicznych wykorzystujących technologie informacyjne
- liczba spraw załatwianych on-line

- liczba osób korzystających z usług publicznych on-line
- liczba spraw rozpatrywanych z wykorzystaniem systemów obiegu dokumentów
- liczba zalgorytmizowanych procedur administracyjnych, dostępnych obywatelowi on-line
- liczba pracowników jednostek publicznych z dostępem do systemów zarządzania i portali intranetowych

3. Aktywne wspólnoty mieszkaniowe dbające o interesy swoich członków

wskaźniki:

- liczba zrealizowanych projektów z dofinansowaniem zewnętrznym
- liczba zmodernizowanych budynków mieszkalnych

Zadania realizacyjne do poszczególnych celów strategicznych:

- utworzenie i wdrażanie systemu zarządzania jakością w Urzędzie Miasta i Gminy,
- pełna informatyzacja Urzędu i świadczenie e-usług publicznych,
- wspieranie wspólnot mieszkaniowych w zakresie poszukiwania środków zewnętrznych na realizację inwestycji,
- włączanie wspólnot do działań na rzecz rewitalizacji miasta.

Osiągnięcie celów w obszarze potencjałów Gminy wymaga wcześniejszej realizacji głównych zadań stanowiących warunki konieczne dla kompleksowego koordynowania wszystkich działań.

Zadania główne w zakresie infrastruktury i zasobów oraz gospodarki przestrzennej Gminy:

- opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego,
- wdrożenie polityki pozyskiwania inwestorów zewnętrznych,
- opracowanie programu promocji Gminy
- wdrożenie systemu zarządzania jakością w Urzędzie Miasta i Gminy,
- wysoka sprawność Urzędu Miasta i Gminy w pozyskiwaniu środków pomocowych,
- informatyzacja systemu monitorowania i udostępniania informacji.

8.4 Cele strategiczne i zadania realizacyjne do roku 2020 w sferze gospodarczej Gminy

Cele strategiczne w tej sferze określają koncepcję gospodarczą Gminy. Ta koncepcja powinna wpływać na decyzje podejmowane przez wszystkie podmioty działające w Gminie oraz przyszłych inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych.

Realizacja samych celów jest zadaniem, które mogą realizować tylko podmioty działające w sferze gospodarczej. Zadania Gminy dotyczą przede wszystkim tworzenia warunków do działalności gospodarczej, wspierania podmiotów przez odpowiednią politykę w tym zakresie oraz promocję Gminy.

Cele strategiczne w sferze gospodarki zostały poddane hierarchizacji poprzez przyznanie punktów, według zasady im więcej punktów tym wyższa pozycja w hierarchii celów. Hierarchizacja została ustalona na podstawie wyników konsultacji społecznej przeprowadzonej za pomocą ankiety.

Do każdego z celów zostały zaprojektowane wskaźniki, które będą mogły być wykorzystane przy opracowywaniu wniosków o dofinansowanie projektów ze środków zewnętrznych oraz przy wdrażaniu systemu monitorowania rozwoju Gminy.

Cele priorytetowe, które uzyskały największą liczbę punktów są zaprezentowane na ciemniejszym (żółtym) tle.

Sfera gospodarcza

Cele strategiczne wraz ze wskaźnikami:

1. Wzrost znaczenia turystyki i usług okołoturystycznych w gospodarce Gminy

wskaźniki:

- liczba miejsc noclegowych na terenie Gminy
- liczba turystów korzystająca z ofert turystycznych Gminy
- liczba atrakcji turystycznych
- poziom dochodów z turystyki i usług pochodnych

2. Rozwinięty sektor usług budowlanych

wskaźniki:

- liczba działających małych i średnich przedsiębiorstw w sektorze usług budowlanych
- liczba nowych miejsc pracy w sektorze usług budowlanych
- wartość inwestycji zrealizowanych przez małe i średnie firmy
- wartość inwestycji zrealizowanych przez inwestorów zewnętrznych
- wartość sprzedaży sektora

3. Wzrost dochodów gospodarstw rolnych z agroturystyki oraz innych dziedzin pozarolniczej działalności gospodarczej

wskaźniki:

- liczba gospodarstw agroturystycznych
- liczba miejsc noclegowych gospodarstwach agroturystycznych na terenie Gminy
- liczba turystów korzystająca z ofert turystycznych gospodarstw agroturystycznych na terenie Gminy
- liczba atrakcji turystycznych
- liczba nowych podmiotów gospodarczych uruchomionych w gospodarstwach rolnych
- liczba nowych pozarolniczych miejsc pracy w gospodarstwach rolnych

4. Rozwinięte usługi gastronomiczne dysponujące szeroką ofertą opartą na lokalnych tradycjach kulinarnych

<p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– liczba działających przedsiębiorstw– liczba miejsc pracy– wartość inwestycji zrealizowanych przez firmy– wartość sprzedaży sektora
<p>5. Poprawa rentowności produkcji rolnej poprzez poszukiwanie nowych rozwiązań prowadzenia produkcji – rozwinięta produkcja rolna metodami ekologicznymi</p> <p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– liczba gospodarstw ekologicznych– wartość sprzedaży z gospodarstw ekologicznych
<p>6. Rozwinięty sektor usług bytowych</p> <p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– liczba działających przedsiębiorstw– liczba miejsc pracy– wartość inwestycji zrealizowanych przez firmy– wartość sprzedaży sektora
<p>7. Wykorzystanie pełnej zdolności produkcyjnej istniejących zakładów przetwórstwa drewna</p> <p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– liczba działających przedsiębiorstw– liczba miejsc pracy– wartość inwestycji zrealizowanych przez firmy– wartość sprzedaży sektora
<p>8. Wzrost towarowości gospodarstw</p> <p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– liczba grup producenckich– liczba specjalistycznych gospodarstw towarowych– wartość sprzedaży z gospodarstw towarowych
<p>9. Wykorzystanie pełnej zdolności produkcyjnej istniejących zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego</p> <p><u>wskaźniki:</u></p> <ul style="list-style-type: none">– liczba działających przedsiębiorstw– liczba miejsc pracy– wartość inwestycji zrealizowanych przez firmy– wartość sprzedaży sektora

Zadania realizacyjne do poszczególnych celów strategicznych:

Zadanie realizacyjne
<ul style="list-style-type: none">– posiadanie całorocznej oferty turystycznej,– promowanie Gminy poprzez organizowanie cyklicznych imprez masowych np. „Agrobieszczady”,– systematyczne promowanie Leska jako Gminy agroturystycznej,– prowadzenie ciągłej akwizycji oferty turystycznej Gminy wśród turystów tranzytowych,– preferowanie rozwoju turystyki na terenie Gminy,– utrzymywanie zgodności wzrostu turystyki z ekorozwojem Gminy,– posiadanie stałej, atrakcyjnej oferty dla turystów tranzytowych,– cykliczne organizowanie konkursów na najlepsze oferty turystyczne w Gminie,– nawiązywanie współpracy z najlepszymi ośrodkami (również zagranicznymi), świadczącymi usługi turystyczne,– organizowanie cyklicznych imprez kulturalno–rozrywkowych skierowanych do turystów,– wspieranie rękodzieła i rzemiosła artystycznego,– wspieranie rozwoju lokalnych i regionalnych placówek muzealno-wystawienniczych,– ułatwianie turystom zmotoryzowanym dostępu do miasta,– rozwijanie marketingu usług turystycznych dla Gminy,– wspieranie działań Stowarzyszenia „Galicyjskie Gospodarstwa Gościnne-Bieszczady”,– koordynacja działań wszystkich podmiotów uczestniczących w rozwoju turystyki,– systematyczne informowanie mieszkańców Gminy o działaniach w sferze turystyki,– kategoryzowanie bazy agroturystycznej w Gminie,– systematyczne podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w obsłudze turystów,– preferencyjne udostępnianie terenów komunalnych pod rozbudowę bazy noclegowej,– podnoszenie standardu istniejącej bazy noclegowej,– pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych do rozbudowy bazy noclegowej,– rozwijanie pól biwakowych i campingów,– pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych do rozbudowy bazy gastronomicznej,– oferowanie turystom potraw miejscowej kuchni,– łączenie oferty gastronomicznej z rozrywką,– oferowanie różnych form sprzedaży posiłków,– wykorzystanie źródełek mineralnych dla podniesienia atrakcyjności oferty,

- rozwijanie Gminy jako centrum szybownictwa górskiego i paralotniarstwa,
- wykorzystywanie unikalnych walorów Sanu dla rozwoju wędkarstwa,
- umieszczanie obiektów sakralnych (kościół, cerkwi i synagoga) oraz nekropolii w ofercie turystycznej,
- rozwijanie sieci oznakowanych, gminnych ścieżek spacerowych,
- rozwijanie szlaków i bazy do uprawiania górskiej turystyki rowerowej,
- organizowanie plenerów i warsztatów artystycznych z udziałem miejscowych twórców,
- wspieranie rozwoju usług w zakresie obsługi ruchu turystycznego,
- nawiązywanie kontaktów z zagranicą w celu podniesienia jakości oferowanych usług,
- wykorzystywanie walorów rekreacyjnych Sanu i Hoczewki,
- kreowanie lokalnego produktu turystycznego,
- rewitalizacja zdegradowanych obszarów miasta,
- tworzenie nowoczesnej bazy sportowo-rekreacyjnej (pływalnia, boiska sportowe, hala sportowa),
- zagospodarowywanie nie wykorzystanych w pełni obiektów i obszarów rozrywki, rekreacji i wypoczynku,
- udzielanie preferencji firmom budowlanym,
- stwarzanie korzystnych warunków do rozwoju budownictwa,
- wspieranie osób chcących zdobywać kwalifikacje w zawodach deficytowych (np. budownictwo),
- wspieranie powstawania i rozwoju firm usługowych,
- dystrybucja informacji na temat środków z budżetu UE przeznaczonych na dofinansowanie inwestycji w przedsiębiorstwach,
- promowanie oferty lokalnych przedsiębiorców w otoczeniu.
- wspieranie promocji produktów lokalnych zakładów przetwórstwa drewna,
- udzielanie preferencji firmom produkującym wyroby o wysokim stopniu przetworzenia drewna,
- zwiększanie stopnia współpracy producentów rolnych z zakładami przetwórczymi,
- wspieranie procesu budowy rynków lokalnych surowców,
- wspieranie hodowli i chowie bydła i owiec,
- zwiększanie powierzchni gospodarstw rolnych,
- pomoc w tworzeniu gospodarstw specjalistycznych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań produkcyjnych,
- wspieranie rolników w tworzeniu grup producenckich,
- wspieranie rolników w tworzeniu miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych,
- udzielanie preferencji w podatkach lokalnych dla gospodarstw rozpoczynających

działalność agroturystyczną,

- wspieranie rolników specjalizujących się w wyrobach pamiątkarskich,
- udzielanie preferencji w podatkach lokalnych dla rolników rozpoczynających pozarolniczą działalność gospodarczą,
- promowanie lokalnych produktów żywnościowych.

Osiągnięcie powyższych celów wymaga wcześniejszej realizacji głównych zadań stanowiących warunki konieczne dla kompleksowego koordynowania wszystkich działań.

Główne zadania Gminy w sferze gospodarczej:

- uzbrajanie terenów pod inwestycje gospodarcze,
- wprowadzenie ulg podatkowych dla nowych inwestycji tworzących miejsca pracy,
- powołanie osoby/komórki odpowiedzialnej za rozwój turystyki, rolnictwa oraz promocję Gminy,
- uruchomienie/utrzymanie punktu informacji o możliwościach finansowania przedsięwzięć z funduszy strukturalnych i innych,
- systematyczne szkolenie pracowników w zakresie pozyskiwania funduszy strukturalnych i pomocowych,
- ułatwianie dostępu do informacji i usług publicznych drogą elektroniczną,
- wspieranie przedsięwzięć służących zwiększeniu dostępności mieszkańców do Internetu.

9 ZGODNOŚĆ ZE STRATEGICZNYMI DOKUMENTAMI

Analiza spójności Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko jest niezwykle ważna gdyż pozwoli właściwie wpasować dokument w istniejące na różnych poziomach zarządzania dokumenty planistyczne i programowe.

1. Dokumenty stanowiące przedmiot analizy spójności

Do oceny spójności celów Strategii Gminy przyjęto następujące zewnętrzne dokumenty planistyczne:

- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2020 (aktualizacja) – październik 2006 r.
- ✓ Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2007–2013 (projekt) – 17 września 2007 r.

2. Przyjęta metoda oceny

Ocenę zgodności dokonano metodą ekspercką w odniesieniu do celów zawartych w porównywanych ze sobą dokumentach.

W celu dokonania oceny do porównań przyjęto skalę czterostopniową, gdzie:

0 – oznacza brak odniesienia do danego celu z dokumentu porównywanego;

1 – oznacza niską zgodność/integralności celów;

2 – oznacza średni stopień zgodności/integralności celów;

3 – oznacza wysoki stopień zgodności/integralności celów.

W poszczególnych tabelach ujęto ocenę stopnia zgodności/integralności celów strategii z zapisami dokumentów porównywanych. Stopień zgodności w ramach każdego z celów głównych dokumentów porównywanych został następnie podsumowany punktacją łączną, której maksymalna wysokość jest zmienna i jest zależna od ilości celów pochodzących z dokumentów porównywanych.

3. Układ wniosków wynikających z oceny zgodności celów

Każdy z rozdziałów obejmuje skrótowe omówienie danego dokumentu strategii. Następnie – w układzie tabelarycznym – zawarto ocenę punktową stopnia zgodności celów strategicznych z zapisami danego dokumentu.

Ocena kończy się zestawem wniosków:

- **podsumowujących stopień uwzględnienia zapisów dokumentów porównywanych w zapisach celów strategicznych Gminy,**
- **określających, które z celów strategicznych nie pokrywają się z zapisami dokumentów programowych.**

ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGICZNYCH STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY LESKO Z CELAMI „STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO na lata 2007–2020”

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO na lata 2007-2020

Najważniejszymi cechami „Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020” są:

- Strategia województwa ujmuje główne cele rozwoju w **horyzoncie 14 lat**, w zmieniających się warunkach wewnętrznych i zewnętrznych, przy czynnym uczestnictwie partnerów publicznych i prywatnych, którzy pomagają w wyborze najlepszej koncepcji oraz współdziałają w jej realizacji.
- Strategia rozwoju regionu jest **własnym dokumentem** samorządu wojewódzkiego, dzięki któremu będzie on mógł racjonalnie organizować swoje przyszłe działania. Dlatego też w tym dokumencie są wyeksponowane przedsięwzięcia, które władza regionalna może sama podjąć.
- Podmioty niezależne od władzy regionalnej są elementami **otoczenia** regionu i w tym właśnie kontekście powinny być w strategii rozpatrywane. Ten perspektywiczny plan działań odnosi się bowiem do najważniejszych impulsów (pozytywnych i negatywnych) płynących z otoczenia. W szczególności, należy w nim uwzględnić takie długofalowe działania podejmowane przez układy lokalne (miasta i gminy wiejskie oraz związki gmin), które są zbieżne z celami rozwoju regionu i które mogą mieć znaczenie ponadlokalne.
- Istotną cechą strategii jest jej **walor informacyjny**. Dokument strategiczny informuje społeczeństwo, podmioty gospodarcze i instytucje o priorytetach przyjętych przez władzę regionu, dając im tym samym przesłankę do dokonywania własnych wyborów. W tym sensie strategia rozwoju województwa powinna stać się podstawą prowadzenia właściwej polityki przez poszczególne podmioty działające w regionie.
- Dokument jest zgodny z założeniami Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013, ze Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015 oraz Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, które uwzględniają zapisy nadrzędnego dokumentu programowego Unii Europejskiej, tj. Strategicznych Wytucznych Wspólnoty.
- Podstawą strategii rozwoju województwa jest założenie **maksymalnego wykorzystania dokładnie rozeznaczonych wewnętrznych zasobów oraz potencjału miejscowych podmiotów, jak również korzyści usytuowania geograficznego**.

Strategia Rozwoju Województwa jest programowaniem przyszłego działania. Jej istotą jest hierarchizacja celów. W pierwszym rzędzie należy realizować cele najważniejsze dla rozwoju.

- W dokumencie sformułowano następujący cel główny strategii:

Podniesienie krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki regionu poprzez wzrost jej innowacyjności, a tym samym efektywności, która stworzy warunki do zwiększenia zatrudnienia oraz wzrostu dochodów i poziomu życia ludności.

W celu realizacji zapisu zawartego w celu głównym opracowano **cele strategiczne**, które są zasadniczą częścią strategii. Efektem końcowym strategii jest opracowanie zbioru konkretnych **priorytetów**, opisujących **kierunki działania**, które będą podjęte przez właściwe instytucje i organizacje. Programy wskazują cele, sposoby ich osiągnięcia, zawierają także zestawy mierników, umożliwiających precyzyjne śledzenie procesu osiągnięcia poszczególnych celów.

W Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020 zostały sformułowane następujące cele strategiczne rozwoju regionu:

- Cel 1: Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki poprzez rozwijanie przedsiębiorczości, zwiększanie jej innowacyjności oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu.
- Cel 2: Poprawa dostępności komunikacyjnej i infrastruktury technicznej województwa.
- Cel 3: Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich sprzyjający powstawaniu rentownych gospodarstw rolnych oraz kreowaniu pozarolniczych źródeł dochodów.
- Cel 4: Poprawa jakości środowiska oraz zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych.
- Cel 5: Wszechstronny rozwój kapitału społecznego, umożliwiający pełne wykorzystanie potencjału i możliwości rozwoju osobistego mieszkańców regionu.

- Cel 6: Wspieranie rozwoju gospodarczego regionu, wykorzystanie potencjału turystycznego i dziedzictwa kulturowego oraz ochrona wartości przyrodniczo-krajobrazowych.
- Cel 7: Bezpieczeństwo zdrowotne ludności.
- Cel 8: Integracja działań w zakresie pomocy społecznej.

Ocena zgodności celów:

Cele Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego	Cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko	Ocena zgodności
<p>Cel strategiczny 1.</p> <p>Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki poprzez rozwijanie przedsiębiorczości, zwiększanie jej innowacyjności oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu.</p>		
Priorytety		
<p>1.1. Rozwój przedsiębiorstw, szczególnie małych i średnich, poprzez wsparcie finansowe oraz instytucjonalne</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczenie procesu migracji osób młodych, wykwalifikowanych w zawodach deficytowych 2. Zaktywizowanie mieszkańców w zakresie poszukiwania miejsc pracy 3. Wzrost znaczenia turystyki i usług proturystycznych w gospodarce gminy 4. Rozwinięty sektor usług budowlanych 5. Wzrost dochodów gospodarstw rolnych z agroturystyki oraz innych dziedzin pozarolniczej 	<p>3</p>

	<p>działalności gospodarczej</p> <p>6. Rozwinięte usługi gastronomiczne dysponujące szeroka ofertą opartą na lokalnych tradycjach kulinarnych</p> <p>7. Rozwinięty sektor usług bytowych</p> <p>8. Wykorzystanie pełnej zdolności produkcyjnej istniejących zakładów przetwórstwa drewna</p> <p>9. Wykorzystanie pełnej zdolności produkcyjnej istniejących zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego</p>	
1.2. Budowanie regionalnego systemu innowacji poprzez rozwój rzeszowskiego obszaru metropolitalnego oraz powiązań między nauką i gospodarką		0
1.3. Działania na rzecz podniesienia atrakcyjności regionu dla rozwoju inwestycji	<p>1. Pozyskanie i uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych pod inwestycje gospodarcze i mieszkalnictwo</p> <p>2. Rozbudowany, bezpieczny system ciągów komunikacyjnych (drogi, ulice, chodniki dla pieszych, ścieżki rowerowe, parkingi)</p> <p>3. Stworzenie sprawnego systemu gospodarki wodno – ściekowej i dostępność dobrej jakościowo wody pitnej dla całej gminy</p> <p>4. Zrewitalizowane obszary miasta, które były zagrożone degradacją</p>	3
1.4. Turystyka jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego województwa	1. Wzrost znaczenia turystyki i usług proturystycznych w gospodarce gminy	3

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Wzrost dochodów gospodarstw rolnych z agroturystyki oraz innych dziedzin pozarolniczej działalności gospodarczej 3. Utworzenie nowoczesnej bazy obiektów sportowych i rekreacyjnych 4. Poprawa stanu technicznego istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych 5. Wysoki standard obiektów kultury oraz poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych (w tym sakralnych) 6. Zrewitalizowane obszary miasta, które były zagrożone degradacją 	
Razem:		9

Ocena maksymalna 12, uzyskana ocena 9, oznacza to wysoki stopień zgodności celów.

Cele Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego	Cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko	Ocena zgodności
Cel strategiczny 2. Poprawa dostępności komunikacyjnej i infrastruktury technicznej województwa.		
Priorytety		
2.1. Wspieranie inwestycji komunikacyjnych: dro-	1. Pełna dostępność komunikacyjna gminy	3

gowych, kolejowych i lotniczych	<ol style="list-style-type: none"> 2. Rozbudowany, bezpieczny system ciągów komunikacyjnych (drogi, ulice, chodniki dla pieszych, ścieżki rowerowe, parkingi) 3. Sprawny system zabezpieczeń technicznych ruchu komunikacyjnego 	
2.2. Wspieranie inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie sprawnego systemu gospodarki wodno – ściekowej i dostępność dobrej jakościowo wody pitnej dla całej gminy 2. Stworzenie systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego gminy 3. Sprawny system melioracji gruntów rolnych oraz odwadniania ciągów komunikacyjnych 	3
2.3. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa jakości zasilania w energię elektryczną 2. Zredukowana energochłonność budynków mieszkalnych i innych 3. Wysoki poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii 	3
2.4. Poprawa sprawności funkcjonowania regionalnego systemu usług telekomunikacyjnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie powszechnej dostępności usług telekomunikacyjnych, w tym dostępu do szerokopasmowej sieci internetowej 	3
Razem:		12

Ocena maksymalna 12, uzyskana ocena 12, oznacza to wysoki stopień zgodności celów.

Cele Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego	Cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko	Ocena zgodności
<p>Cel strategiczny 3.</p> <p>Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich sprzyjający powstawaniu rentownych gospodarstw rolnych oraz kreowaniu pozarolniczych źródeł dochodów.</p>		
Priorytety		
<p>3.1. Rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej w warunkach zrównoważonego rozwoju</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost dochodów gospodarstw rolnych z agroturystyki oraz innych dziedzin pozarolniczej działalności gospodarczej 2. Rozbudowany, bezpieczny system ciągów komunikacyjnych (drogi, ulice, chodniki dla pieszych, ścieżki rowerowe, parkingi) 3. Stworzenie sprawnego systemu gospodarki wodno – ściekowej i dostępność dobrej jakościowo wody pitnej dla całej gminy 4. Stworzenie sprawnego systemu utylizacji odpadów stałych 5. Wysoki poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii 	3
<p>3.2. Odnowa wsi oraz modernizacja przestrzeni wiejskiej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utworzenie nowoczesnej bazy obiektów sportowych i rekreacyjnych 2. Wysoki standard opieki nad osobami w podeszłym wieku i osobami 	3

	<p>niepełnosprawnymi</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Dobry stan techniczny budynków i budowli komunalnych 4. Wysoki standard obiektów kultury oraz poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych (w tym sakralnych) 5. Zagospodarowane wszystkie budynki komunalne 6. Poprawa dostępności miejsc atrakcyjnych przyrodniczo 7. Zaktywizowanie mieszkańców w zakresie poszukiwania miejsc pracy 8. Wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców 9. Wysoki poziom czystości i estetyki gminy 10. Wysoki poziom uczestnictwa w kulturze 	
3.3. Wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa rentowności produkcji rolnej poprzez poszukiwanie nowych rozwiązań prowadzenia produkcji - rozwinięta produkcja rolna metodami ekologicznymi 2. Wzrost towarowości gospodarstw 	3
3.4. Rozwój rynku rolnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost towarowości gospodarstw 2. Wykorzystanie pełnej zdolności produkcyjnej istniejących zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego 	2
Razem:		11

Ocena maksymalna 12, uzyskana ocena 11, oznacza to wysoki stopień zgodności celów.

Cele Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego	Cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko	Ocena zgodności
<p>Cel strategiczny 4.</p> <p>Poprawa jakości środowiska oraz zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajo- brazowych.</p>		
Priorytety		
<p>4.1. Ochrona wód i racjonalna gospodarka zasobami wodnymi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie sprawnego systemu gospodarki wodno – ściekowej i dostępność dobrej jakościowo wody pitnej dla całej gminy 2. Stworzenie sprawnego systemu utylizacji odpadów stałych 3. Stworzenie systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego gminy 4. Sprawny system melioracji gruntów rolnych oraz odwadniania ciągów komunikacyjnych 5. Poprawa i utrzymanie czystości środowiska naturalnego (wody, powietrze, gleby) 6. Uzyskanie pełnego bezpieczeństwa sanitarno – epidemiologicznego gminy 	3
<p>4.2. Ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów i wdrażanie nowoczesnych systemów gospodarki odpadami</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie sprawnego systemu utylizacji odpadów stałych 2. Podniesienie świadomości ekologicznej 	3

	mieszkańców	
4.3. Zapewnienie jak najlepszej jakości powietrza i gleb oraz ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko hałasu i promieniowania elektromagnetycznego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie sprawnego systemu gospodarki wodno – ściekowej i dostępność dobrej jakościowo wody pitnej dla całej gminy 2. Stworzenie sprawnego systemu utylizacji odpadów stałych 3. Sprawny system melioracji gruntów rolnych oraz odwadniania ciągów komunikacyjnych 4. Poprawa i utrzymanie czystości środowiska naturalnego (wody, powietrze, gleby) 5. Uzyskanie pełnego bezpieczeństwa sanitarno – epidemiologicznego gminy 6. Wysoki poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii 	2
4.4. Zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa dostępności miejsc atrakcyjnych przyrodniczo i turystycznie 2. Poprawa i utrzymanie czystości środowiska naturalnego (wody, powietrze, gleby) 	2
4.5. Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców 	3
Razem:		13

Ocena maksymalna 15, uzyskana ocena 13, oznacza to wysoki stopień zgodności celów.

Cele Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego	Cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko	Ocena zgodności
<p>Cel strategiczny 5.</p> <p>Wszechstronny rozwój kapitału społecznego, umożliwiający pełne wykorzystanie potencjału i możliwości rozwoju osobistego mieszkańców regionu</p>		
Priorytety		
<p>5.1. Poprawa jakości systemu edukacji jako warunek pogłębiania wiedzy i wzrostu kompetencji</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oferta edukacyjna na poziomie ponadgimnazjalnym dostosowana do potrzeb rynku pracy 2. Ułatwiony dostęp do renomowanych szkół wyższych 	2
<p>5.2. Wzmocnienie jakościowego rozwoju zasobów pracy regionu</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oferta edukacyjna na poziomie ponadgimnazjalnym dostosowana do potrzeb rynku pracy 2. Ułatwiony dostęp do renomowanych szkół wyższych 3. Zaktywizowanie mieszkańców w zakresie poszukiwania miejsc pracy 4. Ograniczenie procesu migracji osób młodych, wykwalifikowanych w zawodach deficytowych 5. Wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców 6. Dostateczna ilość miejsc pracy dla absolwentów i 	3

	<p>osób poszukujących pracy</p> <p>7. Wysoki udział osób niepełnosprawnych w życiu społeczno - gospodarczym</p> <p>8. Stały, zwiększający się udział mieszkańców w zarządzaniu gminą</p>	
5.3. Rozwój kultury	<p>1. Wysoki poziom uczestnictwa w kulturze</p> <p>2. Szeroka oferta w zakresie spędzania wolnego czasu</p> <p>3. Wysoki standard obiektów kultury oraz poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych (w tym sakralnych)</p> <p>4. Dobra znajomość walorów gminy wśród mieszkańców</p>	3
5.4. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	<p>1. Stały, zwiększający się udział mieszkańców w zarządzaniu gminą</p> <p>2. Wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców</p> <p>3. Wysoki poziom tożsamości z gminą</p> <p>4. Wysoki stopień integracji społecznej samoorganizacji mieszkańców gminy</p>	3
Razem:		11

Ocena maksymalna 12, uzyskana ocena 11, oznacza to wysoki stopień zgodności celów.

Cele Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego	Cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko	Ocena zgodności
<p>Cel strategiczny 6.</p> <p>Wspieranie rozwoju gospodarczego regionu, wykorzystanie potencjału turystycznego i dziedzictwa kulturowego oraz ochrona wartości przyrodniczo-krajobrazowych.</p>		
Priorytety		
6.1. Tworzenie warunków do podejmowania wspólnych przedsięwzięć gospodarczych i pozyskiwania inwestycji	1. Pozyskanie i uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych pod inwestycje gospodarcze i mieszkalnictwo	2
6.2. Współpraca na rzecz rozwoju turystyki, ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego	1. Pozyskanie i uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych pod inwestycje gospodarcze i mieszkalnictwo 2. Wzrost znaczenia turystyki i usług proturystycznych w gospodarce gminy 3. Wysoki standard obiektów kultury oraz poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych (w tym sakralnych)	3
6.3. Zachowanie obszarów cennych krajobrazowo oraz ochrona środowiska przyrodniczego	1. Poprawa i utrzymanie czystości środowiska naturalnego (wody, powietrze, gleby) 2. Poprawa dostępności miejsc atrakcyjnych przyrodniczo i turystycznie	3

Razem:	8
---------------	----------

Ocena maksymalna 9, uzyskana ocena 8, oznacza to wysoki stopień zgodności celów.

Cele Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego	Cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko	Ocena zgodności
Cel strategiczny 7. Bezpieczeństwo zdrowotne ludności.		
Priorytety		
7.1. Zmniejszenie zachorowalności oraz umieralności w społeczeństwie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa stanu uzębienia i eliminacja wad postawy u młodzieży 2. Obniżenie liczby osób uzależnionych od alkoholu, tytoniu i narkotyków 3. Zaspokojone potrzeby żywieniowe osób zagrożonych niedożywieniem 4. Ograniczenie liczby zachorowań i zgonów z powodu chorób cywilizacyjnych 	2
7.2. Koordynacja działań w zakresie ochrony zdrowia oraz poprawy bezpieczeństwa ludności	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obniżenie liczby osób uzależnionych od alkoholu, tytoniu i narkotyków 2. Zaspokojone potrzeby żywieniowe osób zagrożonych niedożywieniem 3. Ograniczenie liczby zachorowań i zgonów z powodu chorób cywilizacyjnych 4. Zwiększony stopień bezpieczeństwa na drogach 	3

	<ul style="list-style-type: none"> 5. Pełne zaspokojenie potrzeb w zakresie wody pitnej 6. Rozwinięta opieka nad osobami w podeszłym wieku 7. Wysoki poziom zabezpieczenia przeciwpowodziowego i przeciwpożarowego 8. Wysoki poziom aktywności ruchowej (fizycznej) mieszkańców 	
Razem:		5

Ocena maksymalna 6, uzyskana ocena 5, oznacza to wysoki stopień zgodności celów.

Cele Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego	Cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko	Ocena zgodności
Cel strategiczny 8. Integracja działań w zakresie pomocy społecznej		
Priorytety		
8.1. Wspieranie działań na rzecz osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none"> 1. Wysoki udział osób niepełnosprawnych w życiu społeczno-gospodarczym 2. Zapewnione możliwości udzielenia schronienia osobom będącym w potrzebie 3. Zwiększona liczba mieszkań 	2

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Rozwinięta opieka nad osobami w podeszłym wieku 5. Obniżenie liczby osób uzależnionych od alkoholu, tytoniu i narkotyków 6. Zaspokojone potrzeby żywieniowe osób zagrożonych niedożywieniem 7. Dostateczna ilość miejsc pracy dla absolwentów i osób poszukujących pracy 8. Zwiększenie dochodów osób najuboższych i nisko zarabiających 	
8.2. Tworzenie warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dziećmi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnione możliwości udzielenia schronienia osobom będącym w potrzebie 2. Zwiększona liczba mieszkań 3. Obniżenie liczby osób uzależnionych od alkoholu, tytoniu i narkotyków 4. Zaspokojone potrzeby żywieniowe osób zagrożonych niedożywieniem 5. Dostateczna ilość miejsc pracy dla absolwentów i osób poszukujących pracy 6. Zwiększenie dochodów osób najuboższych i nisko zarabiających 7. Szeroka oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży 	3
8.3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury pomocy społecznej oraz rozwój zawodowy kadr pomocy społecznej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoki udział osób niepełnosprawnych w życiu społeczno-gospodarczym 2. Zapewnione możliwości udzielenia schronienia 	2

	osobom będącym w potrzebie	
8.4. Propagowanie i rozwijanie obywatelskiego uczestnictwa w zaspokajaniu ludzkich potrzeb	1. Wysoki stopień integracji społecznej samoorganizacji mieszkańców gminy	1
Razem:		8

Ocena maksymalna 12, uzyskana ocena 8, oznacza to wysoki stopień zgodności celów.

ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGICZNYCH STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY LESKO Z CELAMI REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO na lata 2007-2013

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO na lata 2007-2013 (RPO WP)

Najważniejszymi cechami RPO WP na lata 2007-2013 są:

- RPO WP został przygotowany w oparciu o rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającej przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006).
- RPO WP jest jednym z 16 programów regionalnych, które będą realizować Strategię Rozwoju Kraju 2007-2015 oraz Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności). Jednocześnie jest odzwierciedleniem polityki rozwoju prowadzonej przez Samorząd Województwa Podkarpackiego, której podstawę stanowi Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020. Program umożliwi realizowanie tych celów Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego, których współfinansowanie będzie możliwe z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.
- Program będzie zarządzany na poziomie regionalnym, a Instytucją Zarządzającą RPO WP będzie Zarząd Województwa Podkarpackiego.
- RPO WP ma charakter wieloletniego planu budżetowego. Jego cele będą realizowane w oparciu o współdziałanie z partnerami społecznymi i gospodarczymi, a środki Unii Europejskiej nie będą zastępować środków krajowych, lecz jedynie wspierać osiągnięcie założonych celów.
- W dokumencie sformułowano następujący cel główny RPO WP:

WZROST KRAJOWEJ I MIĘDZYNARODOWEJ KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI ORAZ POPRAWA DOSTĘPNOŚCI PRZESTRZENNEJ PODKARPACIA

W celu realizacji **celu głównego** RPO WP opracowano **cele szczegółowe**, które są zasadniczą częścią dokumentu. Efektem końcowym RPO WP jest opracowanie **zbioru osi priorytetowych**, które wskazują cele szczegółowe, wraz z uzasadnieniem oraz sposobami ich osiągnięcia. Powinny także zawierać zestawy mierników, umożliwiających precyzyjne śledzenie procesu osiągnięcia poszczególnych celów.

W RPO WP zostało sformułowanych 5 celów szczegółowych:

1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i gospodarki opartej na wiedzy.
2. Poprawa dostępności i atrakcyjności inwestycyjnej regionu poprzez realizację przedsięwzięć w zakresie sieci komunikacyjnej i energetycznej.
3. Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie.
4. Zapobieganie degradacji środowiska oraz zagrożeniom naturalnym i technologicznym, a także efektywna gospodarka zasobami naturalnymi.
5. Tworzenie warunków dla rozwoju kapitału społecznego poprzez inwestycje w edukację, ochronę zdrowia, pomoc społeczną, sport i rekreację.
6. Wzrost udziału turystyki w gospodarce regionu oraz ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój instytucji kultury.
7. Zmniejszenie występujących wewnątrz województwa różnic rozwojowych.

Ocena zgodności celów w aspekcie wpisywania się celów Strategii Gminy Miasta i Gminy Lesko w osie priorytetowe RPO WP

Osie priorytetowe RPO WP	Cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko	Ocena zgodności
Oś priorytetowa I	1. Wzrost znaczenia turystyki i usług proturystycznych	3

<p>Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka</p>	<p>w gospodarce Gminy</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Rozwinięty sektor usług budowlanych 3. Wzrost dochodów gospodarstw rolnych z agroturystyki oraz innych dziedzin pozarolniczej działalności gospodarczej 4. Rozwinięte usługi gastronomiczne dysponujące szeroką ofertą opartą na lokalnych tradycjach kulinarnych 5. Rozwinięty sektor usług bytowych 6. Wykorzystanie pełnej zdolności produkcyjnej istniejących zakładów przetwórstwa drewna 7. Wykorzystanie pełnej zdolności produkcyjnej istniejących zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego 	
<p>Oś priorytetowa II Infrastruktura techniczna</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowany, bezpieczny system ciągów komunikacyjnych (drogi, ulice, chodniki dla pieszych, ścieżki rowerowe, parkingi) 2. Wysoka jakość obsługi w Urzędzie Miasta i Gminy 3. Pełna informatyzacja usług Urzędu Miasta i Gminy 4. Zredukowana energochłonność budynków mieszkalnych i innych 5. Poprawa jakości zasilania w energię elektryczną 6. Wysoki poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii 	<p>3</p>
<p>Oś priorytetowa III Społeczeństwo informacyjne</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie powszechnej dostępności usług telekomunikacyjnych, w tym dostępu do 	<p>3</p>

	<p>szerokopasmowej sieci internetowej</p> <p>2. Pełna informatyzacja usług Urzędu Miasta i Gminy</p>	
<p>Oś priorytetowa IV Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie sprawnego systemu gospodarki wodno – ściekowej i dostępność dobrej jakości wody pitnej dla całej gminy 2. Stworzenie sprawnego systemu utylizacji odpadów stałych 3. Stworzenie systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego gminy 4. Sprawny system melioracji gruntów rolnych oraz odwadniania ciągów komunikacyjnych 5. Poprawa dostępności miejsc atrakcyjnych przyrodniczo 6. Podniesienie skuteczności gminnego systemu zabezpieczeń p.poż. 	3
<p>Oś priorytetowa V Infrastruktura publiczna</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobry stan techniczny budynków i budowli komunalnych 2. Utworzenie nowoczesnej bazy obiektów sportowych i rekreacyjnych 3. Poprawa stanu technicznego istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych 4. Rozwinięta opieka nad osobami w podeszłym wieku 5. Zapewnione możliwości udzielenia schronienia osobom będącym w potrzebie 6. Ograniczenie liczby zachorowań i zgonów z powodu chorób cywilizacyjnych 	3

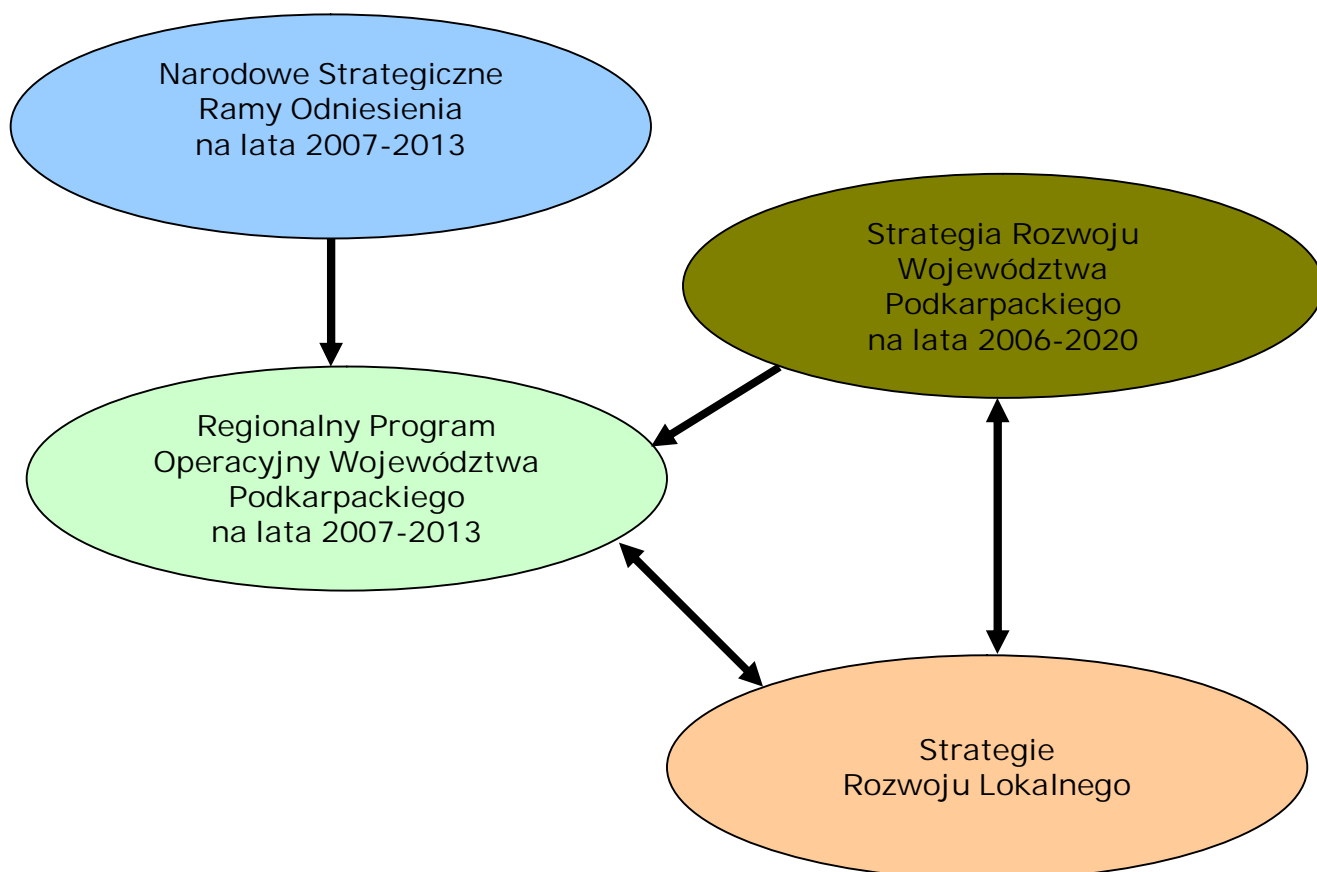
	<ul style="list-style-type: none"> 7. Poprawa stanu uzębienia i eliminacja wad postawy u młodzieży 8. Wysoki udział osób niepełnosprawnych w życiu społeczno-gospodarczym 	
<p>Oś priorytetowa VI Turystyka i kultura</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1. Rozwinięte obszary gminy z nowoczesną bazą sportową i rekreacyjno-wypoczynkową 2. Wysoki standard obiektów kultury oraz poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych (w tym sakralnych) 3. Poprawa dostępności miejsc atrakcyjnych przyrodniczo 4. Rozbudowany, bezpieczny system ciągów komunikacyjnych (drogi, ulice, chodniki dla pieszych, ścieżki rowerowe, parkingi) 5. Wzrost znaczenia turystyki i usług proturystycznych w gospodarce Gminy 6. Szeroka oferta w zakresie spędzania wolnego czasu 7. Rozwinięte usługi gastronomiczne dysponujące szeroką ofertą opartą na lokalnych tradycjach kulinarnych 	
<p>Oś priorytetowa VII Spójność wewnątrzregionalna</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1. Zrewitalizowane obszary miasta, które były zagrożone degradacją 2. Aktywne wspólnoty mieszkaniowe dbające o interesy swoich członków 	3
Razem		15

Ocena maksymalna 15, uzyskana ocena 15, oznacza to wysoki stopień zgodności celów.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Lesko wpisuje się w podstawowe regionalne dokumenty strategiczne i programowe, które między innymi decydują o sposobie i zakresie dystrybucji środków przeznaczonych z funduszy strukturalnych na rozwój społeczno-gospodarczy, co znacznie ułatwi przygotowanie akceptowalnych projektów inwestycyjnych i nie-inwestycyjnych.

Przegląd i analiza omawianych dokumentów pozwala na stwierdzenie, iż koncepcja zawarta w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko będąc dokumentem zgodnym z polityką i zamierzeniami regionu, jest jednocześnie zgodny z polityką i zamierzeniami kraju i Unii Europejskiej w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego, co ilustruje poniższy schemat.

Rysunek 1 Spójność krajowych, regionalnych i lokalnych dokumentów planistycznych

Źródło: Opracowanie własne

Z analizy wynika, iż przy opracowywaniu szczegółowych rozwiązań i projektów na etapie wdrażania Strategii, należy zachować zgodność planowanych i realizowanych działań z omawianymi dokumentami planistycznymi i programowymi.

10 PLAN OPERACYJNY

Wszystkie wypracowane cele strategiczne wraz z zadaniami realizacyjnymi zostały pogrupowane w 28 programów, w tym 14 inwestycyjnych (twardych) oraz 14 nieinwestycyjnych (miękkich).

Programy strategii stanowią kompleksy działań służących realizacji misji i celów strategicznych w perspektywie do 2020 roku.

Lista czternastu programów inwestycyjnych:

1. Program modernizacji gminnej infrastruktury drogowej.
2. Program gospodarki wodno-ściekowej gminy.
3. Program modernizacji i budowy bazy sportowo-rekreacyjnej.
4. Program rozwoju terenów inwestycyjnych.
5. Program informatyzacji i rozwoju e – administracji gminy.
6. Program zbiórki i zagospodarowania odpadów stałych.
7. Program budowy i modernizacji obiektów komunalnych.
8. Program rozwoju infrastruktury publicznej.
9. Programy odnowy obszarów wiejskich.
10. Program odnowy obiektów dziedzictwa kulturowego.
11. Program zabezpieczenia przeciwpowodziowego i przeciwpożarowego.
12. Program termomodernizacji budynków i obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowych.
13. Program zabezpieczenia dostaw energii.
14. Zrównoważony program rozwoju turystyki.

Lista czternastu programów nieinwestycyjnych:

1. Program ograniczania i przeciwdziałania skutkom bezrobocia oraz dostosowania kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy.
2. Program dożywiania dzieci.
3. Program „Bezpieczna Gmina”.
4. Program „Zdrowy styl życia”.
5. Program rozwoju profilaktyki zdrowotnej.
6. Program pomocy osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków.
7. Program upowszechniania kultury oraz aktywnych form rekreacji.
8. Program wzmacniania tożsamości i aktywizacji społecznej mieszkańców gminy.
9. Program porządkowania gospodarki przestrzennej i estetyzacji gminy.

10. Program wspierania ochrony środowiska i rozwijania zachowań proekologicznych mieszkańców.
11. Program aktywizacji turystyczno – rekreacyjnej gminy.
12. Program wspierania rozwoju specjalistycznych gospodarstw rolnych.
13. Program wspierania rozwoju przedsiębiorczości i promocja gminy.
14. Program rozwoju produktów lokalnych.

Szczegóły programów opracowywane będą w ramach działań realizacyjnych przygotowywanych w oparciu o Strategię.

11 LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ I HARMONOGRAM REALIZACJI ORAZ WSKAŹNIKI REALIZACJI

Dla priorytetowych programów inwestycyjnych opracowano propozycje projektów, które prezentuje poniższa tabela.

Tabela 35 Lista i harmonogram realizacji przedsięwzięć

Lp.	Nazwa Projektu	Okres realizacji
1.	Budowa transgranicznego kompleksu rekreacyjno-sportowego nad rzeką San	2008 – 2011
2.	Termomodernizacja szansą na Eko-Rozwój Gminy Lesko	2008 – 2010
3.	Poprawa usług komunalnych poprzez zaopatrzenie w wodę Gminy Lesko	2008 – 2011
4.	Ochrona zlewni rzeki San poprzez budowę systemu kanalizacji sanitarnej – etap IV, V i VI	2008 – 2009
5.	Wzrost konkurencyjności Gminy Lesko poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej	2008 – 2012
6.	Odkrywanie źródeł wspólnej kultury poprzez utworzenie Muzeum Sztuki Pogranicza z odtworzeniem dawnej Świątyni Ormiańskiej w Lesku	2009 – 2011
7.	Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej Gminy Lesko poprzez budowę boisk sportowych	2008 – 2010
8.	Adaptacja budynku starej szkoły na Centrum Kultur Pogranicza w Łukawicy	2007 – 2008
9.	Podniesienie atrakcyjności turystycznej - budowa platform widokowych oraz zagospodarowanie źródełek wód mineralnych	2009 – 2011
10.	Utworzenie transgranicznego Centrum Informacji Turystycznej w Lesku	2010 – 2011
11.	Budowa centrum sportów ekstremalnych i aktywnej rekreacji	2012 – 2013
12.	Zabytki wspólnymi świadkami historii – renowacja Kościoła w Lesku	2008
13.	„Popówka” Platforma Dialogu Międzykulturowego w Hoczwi - renowacja dawnej „popówki”	2008 - 2010
14.	Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej poprzez rewaloryzację zabytkowych parków w Gminie Lesko	2010 - 2011

Źródło: Opracowano na podstawie fiszek projektowych dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy

Wskaźniki stanowią miarę: celów, jakie mają zostać osiągnięte, zaangażowanych zasobów, uzyskanych produktów, efektów oraz innych zmiennych (np. ekonomicznych, społecznych, dotyczących ochrony środowiska). Definiowanie wskaźników i planowanie ich poziomu jest niezbędne zarówno z powodu wymagań stawianych przez fundusze strukturalne, jak również praktyki zarządzania rozwojem lokalnym przez władze samorządowe.

Poniższa tabela przedstawia listę wskaźników wraz z oczekiwanym poziomem ich wartości ustaloną dla przygotowywanych projektów.

Tabela 36 Wskaźniki realizacji projektów

Lp.	Nazwa Projektu	Wskaźniki	Lata				
			Jedn. miary	Rok „0”	2009 r.	2010 r.	2011 r.
1.	Budowa transgranicznego centrum rekreacyjno-sportowego nad rzeką San	Wskaźniki produktu					
		Powierzchnia plaż trawiastych	m ²				6400
		Powierzchnia wesołego miasteczka	m ²				6400
		Powierzchnia ciągów pieszych	m ²				4800
		Powierzchnia parkingu	m ²				6000
		Plac zabaw dla dzieci	m ²			900	
		Powierzchnia boisk sportowych z możliwością wykonania lodowiska w okresie zimowym	m ²			2580	
		Powierzchnia ścieżki zdrowia	m ²				5000
		Liczba zespołów krytych i odkrytych basenów	szt.				1
		Długość zjeżdżalni	mb				150
		Powierzchnia terenu rekreacyjnego	m ²				7000
		Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2009 r.	2010 r.	2011 r.
		Wzrost liczby turystów	30%			5	25
		Liczba nowych miejsc pracy	miejsce pracy			5	15
Liczba osób korzystających z obiektu	os/rok			5000	20000		
2.	Termomodernizacja szansą na Eko-Rozwój Gminy Lesko	Wskaźniki produktu	Jedn. miary	Rok „0”	2009 r.	2010 r.	2011 r.
		Liczba zmodernizowanych obiektów	ob	2	7	5	
		Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2009 r.	2010 r.	2011 r.
		Zmniejszenie zapotrzebowania na energię	%	7	30	40	
3.	Poprawa usług komunalnych poprzez zaopatrzenie w wodę Gminy Lesko	Wskaźniki produktu	Jedn. miary	Rok „0”	2009 r.	2010 r.	2011 r.
		Długość wybudowanej sieci wodociągowej	km				85
		Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2009 r.	2010 r.	2011 r.
		Liczba osób korzystających z wybudowanej sieci wodociągowej	osoba				4035

4.	Ochrona zlewni rzeki San poprzez budowę systemu kanalizacji sanitarnej – etap IV, V i VI	Wskaźniki produktu	Jedn. miary	Rok „0”	2009 r.	2010 r.	2013 r.
		Łączna długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej	mb		22834	34000	60600
		Przebudowane odcinki	mb		211,5		
		Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2009 r.	2010 r.	2013 r.
5.	Wzrost konkurencyjności Gminy Lesko poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej	Liczba osób korzystających z wybudowanej sieci kanalizacyjnej	osoba		749	2165	2265
		Wskaźniki produktu	Jedn. miary	Rok „0”	2008 r.	2010 r.	2012 r.
		Łączna długość przebudowanych dróg	km		2,3	3	1,7
		Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2008 r.	2010 r.	2012 r.
		Nacisk na oś	kN/oś		80	80	80
6.	Odkrywanie źródeł wspólnej kultury poprzez utworzenie Muzeum Sztuki Pogranicza z odtworzeniem dawnej Świątyni Ormiańskiej w Lesku	Oszczędność czasu na przebudowanych drogach	min		1,5	2,4	1,36
		Wskaźniki produktu	Jedn. miary	Rok „0”	2011 r.	2012 r.	2013 r.
		Muzeum sztuki pogranicza	ob		1		
		Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2011 r.	2012 r.	2013 r.
		Liczba mieszkańców korzystających z obiektu	osoba		2000	4000	4100
7.	Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej Gminy Lesko poprzez budowę boisk sportowych	Liczba odwiedzających turystów	osoba		4000	6000	7000
		Wskaźniki produktu	Jedn. miary	Rok „0”	2008 r.	2009 r.	2010 r.
		Liczba boisk do piłki nożnej	ob.			2	2
		Liczba boisk treningowych	ob.			1	
		Liczba boisk do tenisa ziemnego	ob.				4
		Liczba szatni sportowych	ob.				3
		Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2008 r.	2009 r.	2010 r.
Liczba mieszkańców korzystających z obiektów	osoba			6455	1859		
8.	Adaptacja budynku starej szkoły na Centrum Kultur Pogranicza w Łukawicy	Wskaźniki produktu	Jedn. miary	Rok „0”	2008 r.	2009 r.	2010 r.
		Liczba wybudowanych obiektów	ob.		1		
		Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2008 r.	2009 r.	2010 r.
9.	Podniesienie atrakcyjności turystycz-	Liczba osób korzystających z obiektu	osoba		378	390	400
		Wskaźniki produktu	Jedn.	Rok	2010 r.	2011 r.	2012 r.

	nej - budowa platform widokowych oraz zagospodarowanie źródełek wód mineralnych		miary	„0”			
		Liczba miejsc widokowych	szt.		1	1	
		Liczba źródełek mineralnych	szt.			1	
		Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2010 r.	2011 r.	2012 r.
		Liczba mieszkańców korzystających z obiektu	osoba		2000	4000	4100
		Liczba turystów korzystających z obiektu	osoba		2000	5000	10000
10.	Utworzenie transgranicznego Centrum Informacji Turystycznej w Lesku	Wskaźniki produktu	Jedn. miary	Rok „0”	2011 r.	2012 r.	2013 r.
		Liczba wykonanych oznakowań turystycznych	szt.		1		
		Liczba Ponadlokalnych Centrów Informacji	szt.		1		
		Liczba wydanych materiałów promocyjnych	kpl.		1		
		Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2011 r.	2012 r.	2013 r.
		Liczba turystów korzystających z usług	osoba		7000	15000	30000
11.	Rozszerzenie oferty turystycznej Leska poprzez budowę kompleksu rekreacyjno – sportowego	Wskaźniki produktu	Jedn. miary	Rok „0”	2013 r.	2014 r.	2015 r.
		Liczba wybudowanych kompleksów rekreacyjnych	ob			1	
		Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2013 r.	2014 r.	2015 r.
		Liczba mieszkańców korzystających z obiektu	osoba			5000	6000
		Liczba turystów korzystających z obiektu	osoba			7000	14000
12.	Zabytki wspólnymi świadkami historii – renowacja Kościoła w Lesku	Wskaźniki produktu	Jedn. miary	Rok „0”	2009 r.	2010 r.	2011 r.
		Liczba wyremontowanych obiektów	ob			1	
		Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2009 r.	2010 r.	2011 r.
		Liczba mieszkańców korzystających z obiektu	osoba		5000	5100	5200
		Liczba turystów korzystających z obiektu	osoba		3000	4000	4500
13.	„Popówka” Platforma Dialogu Międzykulturowego w Hoczwi - renowacja dawnej „popówki”	Wskaźniki produktu	Jedn. miary	Rok „0”	2010 r.	2011 r.	2012 r.
		Liczba wyremontowanych obiektów	szt.		1		
		Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2010 r.	2011 r.	2012 r.
		Liczba mieszkańców korzystających z obiektu	osoba		350	700	710
		Liczba turystów korzystających z obiektu	osoba		4000	6000	7000
14.	Poprawa estetyki i funkcjonalności	Wskaźniki produktu	Jedn.	Rok	2011 r.	2012 r.	2013 r.

		miary	„0”			
przestrzeni publicznej poprzez rewaloryzację Parku Dworskiego w Lesku	Liczba wyremontowanych obiektów	ob			1	
	Wskaźniki rezultatu	Jedn. miary	Rok „0”	2011 r.	2012 r.	2013 r.
	Liczba mieszkańców korzystających z obiektu	osoba		5000	6000	7000
	Liczba odwiedzających turystów	osoba		6000	8000	9000

Źródło: Opracowanie na podstawie fiszek projektowych dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Lesku

12 PLAN FINANSOWY NA LATA 2007-2013

Tabela 37 Plan finansowy na lata 2007 - 2013

Lp.	Nazwa Projektu	Okres realizacji							
		Wartość całkowita	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1.	Budowa transgranicznego centrum rekreacyjno-sportowego nad rzeką San	62 010 000,00		2 000 000,00	20 000 000,00	20 010 000,00			
2.	Termomodernizacja szansa na Eko-Rozwój Gminy Lesko	4 020 000,00		1 020 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00			
3.	Poprawa usług komunalnych poprzez zaopatrzenie w wodę Gminy Lesko	5 500 000,00		500 000,00	2 000 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00		
4.	Ochrona zlewni rzeki San poprzez budowę systemu kanalizacji sanitarnej – etap IV, V i VI	51 134 000,00		6 400 000,00	9 750 000,00	6 984 000,00	9 300 000,00	9 300 000,00	9 400 000,00
5.	Wzrost konkurencyjności Gminy Lesko poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej	4 580 000,00		1 180 000,00	700 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	700 000,00	
6.	Odkrywanie źródeł wspólnej kultury poprzez utworzenie Muzeum Sztuki Pogranicza z odtworzeniem dawnej Świątyni Ormiańskiej w Lesku	1 040 000,00			30 000,00	500 000,00	510 000,00		
7.	Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej Gminy Lesko poprzez budowę boisk sportowych	1 660 000,00			760 000,00	700 000,00	200 000,00		

8.	Adaptacja budynku starej szkoły na Centrum Kultur Pogranicza w Łukawicy	616 000,00	16 000,00	600 000,00					
9.	Podniesienie atrakcyjności turystycznej - budowa platform widokowych oraz zagospodarowanie źródełek wód mineralnych	625 000,00			20 000,00	300 000,00	305 000,00		
10.	Utworzenie transgranicznego Centrum Informacji Turystycznej w Lesku	340 000,00				20 000,00	320 000,00		
11.	Rozszerzenie oferty turystycznej Leska poprzez budowę kompleksu rekreacyjno – sportowego	10 500 000,00						500 000,00	10 000 000,00
12.	Zabytki wspólnymi świadkami historii – renowacja Kościoła w Lesku	1 000 000,00		1 000 000,00					
13.	„Popówka” Platforma Dialogu Międzykulturowego w Hoczwi - renowacja dawnej „popówki”	1 040 000,00		30 000,00	500 000,00	510 000,00			
14	Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej poprzez rewaloryzację Parku Dworskiego w Lesku	820 000,00				20 000,00	800 000,00		
Razem		144 885 000,00	16 000,00	12 730 000,00	45 260 000,00	43 044 000,00	13 935 000,00	10 500 000,00	19 400 000,00

Źródło: Opracowanie na podstawie fiszek projektowych dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Lesku

13 SYSTEM PLANOWANIA, WDRAŻANIA, MONITOROWANIA I OCENY STRATEGII ORAZ KOMUNIKACJA SPOŁECZNA

Sposób wdrażania, monitorowania i oceny planu w tym sposób prowadzenia komunikacji społecznej prezentuje schemat **System planowania i wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego**. Planowanie i wdrażanie Strategii jest zadaniem trudnym, wymagającym współdziałania wielu podmiotów uczestniczących.

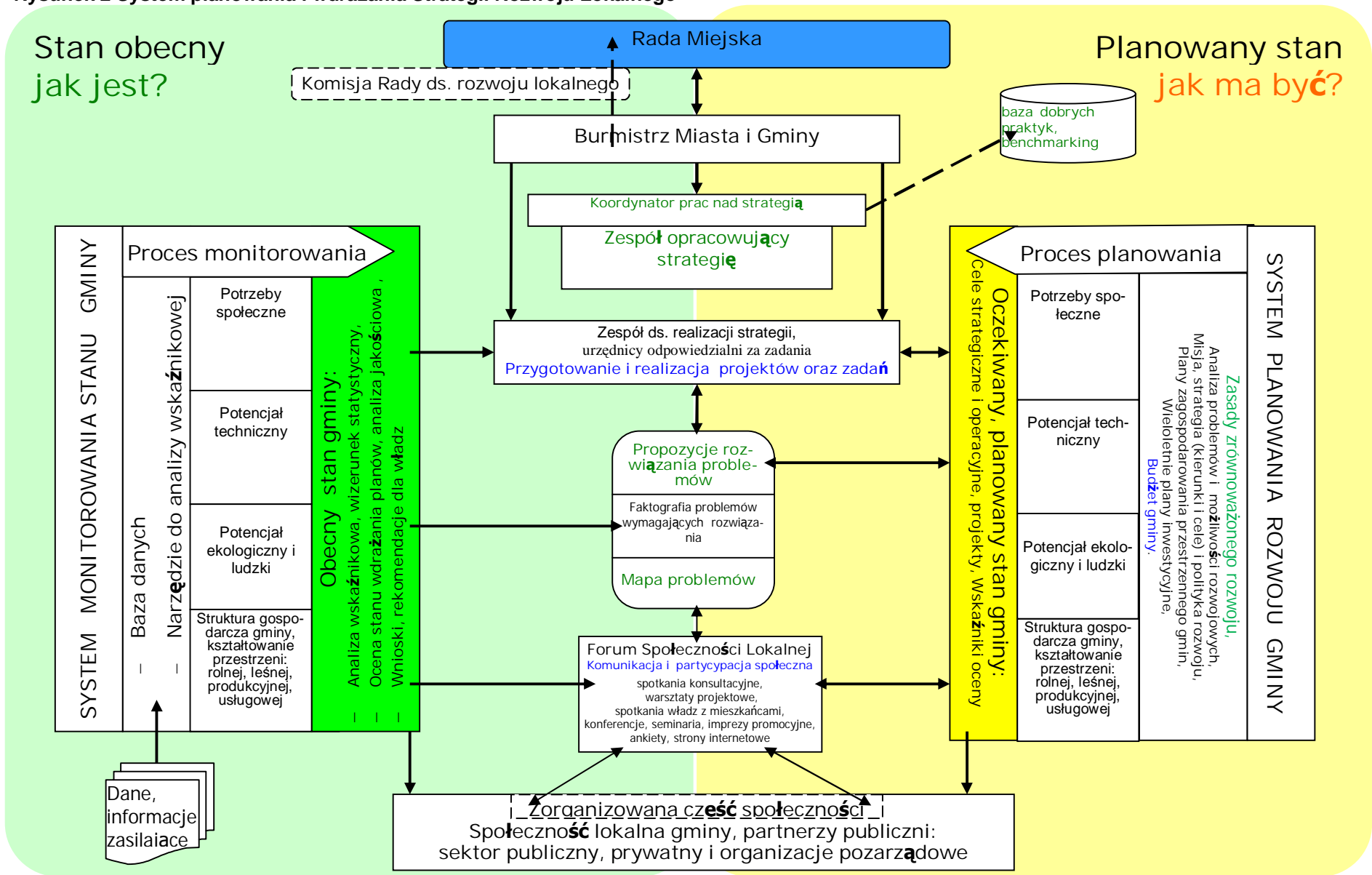
Podmioty realizacji Strategii:

1. Komisja Rady ds. rozwoju lokalnego.
2. Rada Miejska i Burmistrz Miasta i Gminy.
3. Zespół ds. realizacji strategii rozwoju lokalnego.
4. Przedstawiciele społeczności lokalnej:
 - a. niezorganizowani - aktywni mieszkańcy gminy,
 - b. zorganizowani:
 - przedstawiciele instytucji i agend sektora publicznego,
 - przedstawiciele organizacji i zorganizowanych grup sektora biznesu w tym producentów rolnych,
 - przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Procedura przygotowania strategii rozwoju lokalnego

1. Zarządzeniem Burmistrza, wyznaczany jest koordynator prac nad strategią w celu przygotowania projektu strategii rozwoju lokalnego.
2. Do opracowania strategii rozwoju lokalnego tworzy się zespół opracowujący strategię.
3. Zespół opracowujący strategię składa się z:
 - pracowników Urzędu Miasta i Gminy z różnych referatów niezbędnych do przygotowania planu rozwoju lokalnego (w tym osób odpowiedzialnych za budżet gminy),
 - przedstawiciele jednostek organizacyjnych gminy,
 - przedstawiciele jednostek pomocniczych gminy (sołectwa),
 - przedstawiciele środowiska biznesu i organizacji pozarządowych,
4. Koordynator prac nad strategią koordynuje prace zespołu opracowującego strategię i jest odpowiedzialny za zbieranie wniosków, przygotowanie danych i wyznaczenie obszaru, na którym będą realizowane projekty (obszar kwalifikujący się do wsparcia w ramach funduszy strukturalnych).

Rysunek 2 System planowania i wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego

Procedura przyjęcia i wdrożenia strategii rozwoju lokalnego

1. Rada miejsca podejmuje decyzję o przystąpieniu do prac nad strategią rozwoju gminy.
2. Burmistrz przedkłada Radzie Miejskiej projekt uchwały w sprawie strategii rozwoju Gminy, przygotowanej przez Zespół opracowujący strategię oraz konsultantów zewnętrznych.
3. Rada podejmuje uchwałę w sprawie przyjęcia strategii rozwoju oraz powierza jej wykonanie Burmistrzowi.
4. W celu realizacji uchwały Rady Miejskiej Burmistrz powołuje z grona wybranych pracowników Urzędu zespół ds. realizacji strategii rozwoju lokalnego, wyznaczając jednocześnie z jego składu Przewodniczącego.
5. Do kompetencji Zespołu ds. realizacji strategii rozwoju lokalnego należy:
 - Koordynowanie realizacji Strategii,
 - Monitorowanie realizacji Strategii,
 - Prowadzenie komunikacji społecznej i PR Strategii.

System monitorowania i oceny realizacji strategii rozwoju lokalnego

1. Monitoring społeczny obejmuje zbieranie informacji poprzez:
 - gromadzenie opinii i wniosków przekazywanych do władz Gminy z inicjatywy mieszkańców,
 - przeprowadzanie, opracowywanie i udostępnianie wyników badań prowadzonych wśród mieszkańców przez lub na zlecenie Burmistrza,
 - zbieranie opinii wśród mieszkańców w ramach bezpośrednich spotkań,
 - zbieranie opinii wśród mieszkańców w ramach spotkań prowadzonych przez zespoły zadaniowe i projektowe w trakcie przygotowywania, realizacji i oceny przedsięwzięć realizowanych przez Gminę lub z jej udziałem.
2. Wskaźniki monitorowania
Procedura monitorowania obejmuje:
 - zdefiniowanie wskaźników dla poszczególnych części strategii rozwoju,
 - określenie procedury monitorowania,
 - wyznaczenie referatów i osób odpowiedzialnych za pozyskiwanie, przetwarzanie i udostępnianie poszczególnych grup wskaźników,
 - koordynowanie przez Przewodniczącego zespołu ds. realizacji strategii rozwoju lokalnego procesu monitorowania i administrowania bazą danych.

Tabela 38 Zakresy odpowiedzialności – monitorowanie wskaźników

Lp.	Grupa wskaźników	Odpowiedzialny ⁴
1.	Infrastruktura drogowa	RRG
2.	Infrastruktura wodno-kanalizacyjna	RRG, ABKiW
3.	Gospodarka przestrzenna	RGPNiOŚ
4.	Utylizacja odpadów, środowisko naturalne	RRG, ABKiW
5.	Infrastruktura społeczna, kultura, sport, turystyka	RRG, BDK, LCESiP
6.	Oświata	RF
7.	Warunki życia mieszkańców	Burmistrz Miasta i Gminy, Z-ca Burmistrza, GOPS
8.	Sprawy społeczne, aktywność mieszkańców	Burmistrz Miasta i Gminy, Z-ca Burmistrza
9.	Przedsiębiorczość - działalność pozarolnicza	Burmistrz Miasta i Gminy, Z-ca Burmistrza, RGPNiOŚ

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy

⁴ wyjaśnienia skrótów użytych w tabeli:

RRG - Referat Rozwoju Gospodarczego

RGPNiOŚ - Referat Gospodarki Przestrzennej, Nieruchomościami i Ochrony Środowiska

ABKiW - Administracja Budynków Komunalnych i Wodociągów

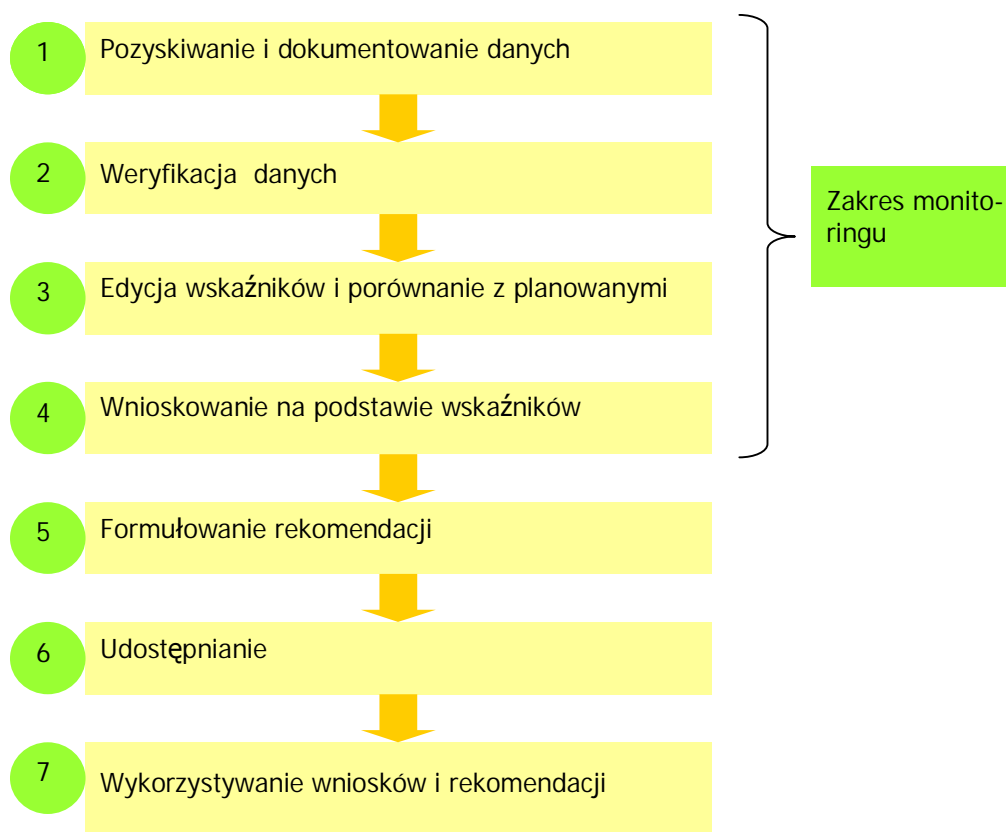
GOPS - Gminny ośrodek Pomocy Społecznej

BDK - Bieszczadzki Dom Kultury

LCESiP - Leskie Centrum Edukacji, Sportu i Promocji

RF - Referat Finansów

3. Proces monitorowania, oceny i wykorzystania wyników

Komunikacja społeczna i inicjowanie współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

1. Cele komunikacji społecznej:

- Zwiększenie udziału społeczności w działaniach na rzecz rozwoju Gminy i poprawy warunków życia mieszkańców.
- Zwiększenie poczucia tożsamości mieszkańców z Gminą.
- Zbieranie opinii i wniosków niezbędnych przy podejmowaniu decyzji przez władze Gminy.
- Wysoki poziom zaufania mieszkańców do działań podejmowanych przez władze Gminy.

2. Formy komunikacji społecznej:

- Spotkania konsultacyjne, warsztaty projektowe,
- Forum Społeczności Lokalnej, spotkania władz z mieszkańcami,
- Konferencje, seminaria, imprezy promocyjne,
- Ankiety,
- Strona internetowa.

3. System komunikacji przy wdrażaniu Strategii Rozwoju Lokalnego

Etapy przygotowania i realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego	PROPOZYCJE DZIAŁAŃ WOBEC PRZEDSTAWICIELI PARTNERÓW SPOŁECZNYCH: <ul style="list-style-type: none"> – sektor biznesu – organizacje pozarządowe – pozostali mieszkańcy 	ROLA WŁADZ GMINY		ZADANIA URZĘDNIKÓW GMINY		SPOSÓB ODDZIAŁYWANIA NA OTOCZENIE
		Burmistrz Miasta i Gminy	Rada Miejska	Odpowiedzialni za komunikację społeczną	Pozostali urzędnicy	
Diagnozowanie stanu gminy, identyfikowanie problemów. Opracowywana, udostępniana i aktualizowana mapa problemów gminy	<ul style="list-style-type: none"> – Dostęp do informacji diagnostycznych o stanie Gminy w formie pisemnych raportów i danych prezentowanych na stronie www – Udział w warsztatach diagnostycznych – Udział w zebraniach wiejskich/ Forum Społeczności Lokalnej – Wyrażanie opinii poprzez ankiety 	<ul style="list-style-type: none"> – Wyznaczanie komórek i osób odpowiedzialnych za komunikację społeczną i działania PR – Wyznaczanie celów w zakresie komunikacji społecznej i działań PR – Ustalanie zakresu, form i harmonogramu działań komunikacji społecznej i działań PR – Przygotowywanie projektów uchwał w sprawach zakresu, trybu i terminów opracowywania planów – Przyjmowanie raportów – Przyjmowanie projektów planów 	<ul style="list-style-type: none"> – Podejmowanie uchwał w sprawach zakresu, trybu i terminów opracowywania planów – Akceptowanie raportów – Akceptowanie planów 	<ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie bazy danych o partnerach społecznych i realizowanych z ich udziałem działań – Utrzymywanie i aktualizowanie strony www i kontaktu drogą internetową z mieszkańcami – Przygotowywanie harmonogramów bieżących komunikacji – Realizacja działań zgodnie z harmonogramem – Zapewnianie warunków technicznych i lokalowych do spotkań – Opracowywanie wyników spotkań i konsultacji – Przygotowywanie materiałów dla mediów – Przygotowywanie i udostępnianie prezentacji multimedialnych – Organizowanie wizyt studialnych – Inicjowanie wspólnych przedsięwzięć pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi – Organizowanie konkursów dla organizacji pozarządowych na realizację programów społecznych zgodnych ze strategią 	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca przy opracowywaniu harmonogramów bieżących działań w zakresie komunikacji – Współpraca merytoryczna przy realizacji bieżących działań w zakresie komunikacji zgodnie z zakresem swojej odpowiedzialności – Przygotowywanie informacji i artykułów specjalistycznych oraz prezentacji multimedialnych zgodnie z zakresem swojej odpowiedzialności 	<ul style="list-style-type: none"> – Udostępniane informacji o stanie gminy, jej walorach i ofercie na stronie www – publikacje w prasie lokalnej i ogólnopolskiej – prezentacja gminy i jej oferty w zewnętrznych bazach danych i portalach internetowych
Planowanie strategicznych i operacyjnych celów rozwoju lokalnego gminy Opracowane, udostępniane i aktualizowane: Strategia Rozwoju i Plan Operacyjny	<ul style="list-style-type: none"> – Dostęp do informacji o planach i koncepcjach władz Gminy – Udział w konsultowaniu i opiniowaniu projektów przygotowywanych przez władze Gminy prezentowanych na stronie www – Udział w warsztatach planistycznych – Udział w zebraniach wiejskich/Forum Społeczności Lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> – Wyznaczanie celów w zakresie komunikacji społecznej i działań PR – Ustalanie zakresu, form i harmonogramu działań komunikacji społecznej i działań PR – Przygotowywanie projektów uchwał w sprawach zakresu, trybu i terminów opracowywania planów – Przyjmowanie raportów – Przyjmowanie projektów planów 	<ul style="list-style-type: none"> – Podejmowanie uchwał w sprawach zakresu, trybu i terminów opracowywania planów – Akceptowanie raportów – Akceptowanie planów 	<ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie bazy danych o partnerach społecznych i realizowanych z ich udziałem działań – Utrzymywanie i aktualizowanie strony www i kontaktu drogą internetową z mieszkańcami – Przygotowywanie harmonogramów bieżących komunikacji – Realizacja działań zgodnie z harmonogramem – Zapewnianie warunków technicznych i lokalowych do spotkań – Opracowywanie wyników spotkań i konsultacji – Przygotowywanie materiałów dla mediów – Przygotowywanie i udostępnianie prezentacji multimedialnych – Organizowanie wizyt studialnych – Inicjowanie wspólnych przedsięwzięć pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi – Organizowanie konkursów dla organizacji pozarządowych na realizację programów społecznych zgodnych ze strategią 	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca przy opracowywaniu harmonogramów bieżących działań w zakresie komunikacji – Współpraca merytoryczna przy realizacji bieżących działań w zakresie komunikacji zgodnie z zakresem swojej odpowiedzialności – Przygotowywanie informacji i artykułów specjalistycznych oraz prezentacji multimedialnych zgodnie z zakresem swojej odpowiedzialności 	<ul style="list-style-type: none"> – Udostępniane informacji o stanie gminy, jej walorach i ofercie na stronie www – publikacje w prasie lokalnej i ogólnopolskiej – prezentacja gminy i jej oferty w zewnętrznych bazach danych i portalach internetowych

<p>Przygotowanie projektów i zadań do realizacji Opracowane projekty. Aplikacje o zewnętrzne źródła finansowania</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Udział w pracach zespołów projektowych i zadaniowych 					
<p>Realizacja projektów i zadań Zrealizowane zadania i osiągnięte wskaźniki</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Udział w realizacji projektów i zadań 					
<p>Monitorowanie strategii rozwoju lokalnego Baza danych z danymi zasila- jącymi, raporty z danymi o osiągniętych wskaźnikach, wnioski i rekomendacje do dalszych działań</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Dostęp na stronie www do raportów i wniosków z możliwością zgłoszenia (w standaryzowanej formie) swoich ocen i opinii, – Publikacje w mediach – Biuletyny – Spotkania z mieszkańcami – fora mieszkańców 					

14 UWAGI I REKOMENDACJE KOŃCOWE

Uwagi końcowe stanowią ogólne podsumowanie procesu pracy nad strategią oraz zawierają rekomendacje dotyczące działań związanych z wdrożeniem i monitorowaniem programów wynikających z opracowanego dokumentu.

Uwagi i rekomendacje:

1. Zawartość dokumentu stanowi uporządkowaną logicznie, kompletną i uzupełnioną prezentację:
 - wyników prac zespołu opracowującego strategię,
 - wyników przeprowadzonej konsultacji społecznej,
 - wyników prac zespołu konsultantów.
2. Uczestnicy, członkowie zespołu opracowującego strategię, biorący udział w warsztatach diagnostyczno-projektowych wnieśli duży wkład merytoryczny do strategii, wykazując przy tym bardzo duże zaangażowanie w sprawę rozwoju Gminy. Lista uczestników prac znajduje się w załączonym wykazie.
3. Sposób opracowania i konsultowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lesko do roku 2020 z udziałem partnerów społecznych Gminy, w pełni upoważnia do uznania jej za opracowaną metodą uczestniczącą, tj. realizującą zasadę polityki strukturalnej UE – **zasadę partnerstwa**.
4. Realizacja strategii będzie wymagała zastosowania szeregu narzędzi zarządzania, do których należą:
 - wieloletni plan inwestycyjny,
 - miejscowy plan zagospodarowania,
 - budżet gminy,
 - konkretne projekty i programy,
 - aplikacje o zewnętrzne źródła dofinansowania,
 - system monitorowania zawierający analizę wskaźnikową stanu gminy,
 - polityki szczegółowe gminy (stanowiące zbiór spójnych zasad odnoszących się do określonej dziedziny życia/funkcjonowania gminy), pozwalające podejmować powtarzalne decyzje według tych samych kryteriów,
 - zadania wyznaczane urzędnikom gminy i jednostkom podległym gminie.
5. Ważnym narzędziem realizacji strategii rozwoju Gminy do roku 2020 będą kolejne elementy planu realizacyjnego.
6. Gmina ma niewystarczająco rozwinięte narzędzia do monitorowania stanu gminy i realizowanych projektów.
7. Niezbędne jest wdrożenie co najmniej uproszczonej wersji analizy wskaźnikowej do monitorowania stanu Gminy i postępu realizacji projektów.
8. Praktyczna zdolność codziennej współpracy pomiędzy gminą a partnerami lokalnymi wymaga dalszego rozwoju.
9. Nie są wystarczająco rozwinięte umiejętności pracy zespołowej.

10. Istnieje duża potrzeba współpracy władz Gminy i partnerów społecznych przy realizacji strategii.
11. Należy uruchomić dalsze prace związane z opracowaniem szczegółowym wybranych projektów zgodnie z procedurą opisaną w systemie zarządzania strategią.
12. Niezbędne jest rozwinięcie grupy specjalistów z zakresu zarządzania projektami, przygotowywania wniosków o finansowanie zewnętrzne, prowadzenia i rozliczania projektów.

SPIS TABEL, WYKRESÓW, MAP I RYSUNKÓW

Tabela 1 Lista osób zaproszonych do prac nad opracowaniem (aktualizacją) Strategii Rozwoju Miasta	3
Tabela 2 Wykaz pomników przyrody	23
Tabela 3 Wykaz rezerwatów przyrody	23
Tabela 4 Liczba ludności w poszczególnych latach na dzień 31.12 każdego roku – według faktycznego miejsca zamieszkania [osoby].....	24
Tabela 5 Liczba ludności w poszczególnych latach na dzień 31.12 każdego roku – według faktycznego miejsca zamieszkania [osoby] w Gminie Lesko, powiecie Leskim i województwie podkarpackim	24
Tabela 6 Saldo migracji ludności Gminy Lesko	26
Tabela 7 Prognoza ludności dla Gminy Lesko do roku 2030	27
Tabela 8 Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku [%] – stan według faktycznego miejsca zamieszkania na 31.12.2006	28
Tabela 9 Stopa bezrobocia na dzień 31.12 w powiecie leskim na tle województwa i kraju [%]	28
Tabela 10 Liczba osób bezrobotnych w latach 2000-2007(31.08).....	30
Tabela 11 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Lesko	30
Tabela 12 Pracujący w 2005 roku z terenu Miasta i Gminy Lesko	33
Tabela 13 Wykaz placówek i szkół w Gminie Lesko w 2005 roku	34
Tabela 14 Placówki opieki zdrowotnej (podstawowej i specjalistycznej).....	35
Tabela 15 Formy pomocy świadczonej przez MGOPS w Lesku	36
Tabela 16 Odpłatność Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	37
Tabela 17 Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną	37
Tabela 18 Powody przyznania pomocy	37
Tabela 19 Typy rodzin objętych pomocą społeczną	38
Tabela 20 Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych według wybranych rodzajów przestępstw w 2005 r.	40
Tabela 21 Struktura popełnionych przestępstw i wykroczeń w Gminie Lesko w 2004 i 2005 roku	40
Tabela 22 Sieć drogowa na terenie Miasta i Gminy Lesko wg klasy drogi, rodzaju nawierzchni i relacji	50
Tabela 23 Liczba abonentów telefonicznych w Gminie Lesko	53
Tabela 24 Sieć wodociągowa w poszczególnych miejscowościach Gminy Lesko	54
Tabela 25 Sieć wodociągowa w Gminie Lesko – stan na 31.12.2006 r.	54
Tabela 26 Aktualny stan odbiorców usług systemu kanalizacji sanitarnej.....	55
Tabela 27 Zestawienie sieci i przyłączy w Mieście i Gminie Lesko	56
Tabela 28 Liczba gospodarstw z wewnętrzną instalacją gazową.....	57
Tabela 29 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON.....	59
Tabela 30 Dane finansowe budżetu Gminy Lesko w tys. PLN.....	65
Tabela 31 Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Lesko	68
Tabela 32 Ocena poziomu zaspokojenia potrzeb.....	74
Tabela 33 Dekompozycja misji - cele strategiczne służące realizacji misji	104
Tabela 34 Hierarchia potrzeb	108
Tabela 35 Lista i harmonogram realizacji przedsięwzięć	160
Tabela 36 Wskaźniki realizacji projektów.....	162
Tabela 37 Plan finansowy na lata 2007 - 2013	166
Tabela 38 Zakresy odpowiedzialności – monitorowanie wskaźników.....	171
Wykres 1 Zmiany liczby ludności w Gminie Lesko i w powiecie leskim w latach 2002-2006.....	25
Wykres 2 Zmiany w liczbie mężczyzn i kobiet tworzących populację Gminy Lesko	26
Wykres 3 Dynamika salda migracji ludności Gminy Lesko w ruchu wewnętrznym.....	27
Wykres 4 Prognoza ludności dla Gminy Lesko do 2030 roku	27
Wykres 5 Zmiany liczby osób bezrobotnych w Gminie miejsko – wiejskiej Lesko	30
Wykres 6 Wskaźnik dynamiki.....	30
Wykres 7 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Miasta i Gminy Lesko według wykształcenia	31
Wykres 8 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Miasta i Gminy Lesko według wieku.....	32
Wykres 9 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Miasta i Gminy Lesko według stażu pracy	32
Wykres 10 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Miasta i Gminy Lesko według czasu pozostawania bez pracy	33
Wykres 11 Struktura zatrudnienia w sektorach	34
Wykres 12 Struktura popełnionych przestępstw w Gminie Lesko w latach 2004 i 2005	41
Wykres 13 Struktura popełnionych wykroczeń w gminie Lesko w latach 2004 i 2005	41
Wykres 14 Struktura własności mieszkań.....	49
Wykres 15 Procentowy udział kilometrażu poszczególnych dróg.....	52
Wykres 16 Struktura dróg pod względem rodzaju nawierzchni	53
Wykres 17 Struktura gospodarstw rolnych wg powierzchni użytków (2002)	58
Wykres 18 Struktura gospodarstw rolnych wg prowadzenia działalności gospodarczej (2002).....	58
Wykres 19 Dynamika liczby podmiotów gospodarczych.....	60

Wykres 20 Podmioty Gospodarki Narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w powiecie leskim według wybranych sekcji w 2005 roku	60
Wykres 21 Dochody, wydatki i wynik budżetu Gminy (w tys. PLN)	62
Wykres 22 Relacja wyniku budżetu do dochodów ogółem w proc.....	62
Wykres 23 Wysokość wolnych środków i wydatków majątkowych w latach 2002-2006 w tys. PLN.....	63
Wykres 24 Stan i obsługa zadłużenia w poszczególnych latach w tys. PLN.....	64
Wykres 25 Wskaźnik wolne środki / obsługa zadłużenia	64
Wykres 26 Ustawowe wskaźniki stanu i obsługi zadłużenia do dochodów	65
Wykres 27 Prognoza dochodów ogółem w PLN i ich nominalnych zmian w proc.	66
Wykres 28 Prognoza wyniku budżetu Gminy Lesko w latach 2006-2015 w PLN	66
Wykres 29 Relacja łącznej kwoty długu do dochodów ogółem (%)	67
Wykres 30 Relacja łącznej kwoty przypadających do spłaty rat kredytów i pożyczek wraz z przypadającymi odsetkami oraz wykup obligacji wraz z odsetkami do dochodów ogółem (%).....	67
Wykres 31 Ocena poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkańców	75
Wykres 32 Hierarchia potrzeb społecznych – wyniki badania ankietowego.....	109
Mapa 1 Lokalizacja Województwa Podkarpackiego na tle kraju.....	10
Mapa 2 Lokalizacja Powiatu Leskiego na tle Województwa Podkarpackiego	11
Mapa 3 Lokalizacja Miasta i Gminy Lesko na tle Powiatu Leskiego	11
Mapa 4 Położenie miasta Lesko na tle Województwa Podkarpackiego.....	12
Mapa 5 Odległość Leska od ważniejszych ośrodków gospodarczych	14
Mapa 6 Wskaźnik stopy bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego (stan na 31.07.2007 roku).....	29
Rysunek 1 Spójność krajowych, regionalnych i lokalnych dokumentów planistycznych	158
Rysunek 2 System planowania i wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego.....	169